

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU
TUTANAK DERGİSİ

6'ncı Toplantı
31 Ekim 2025 Cuma

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde yer alan ve kâtip üyeler tarafından okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklaması

2.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Samsun Milletvekili Erhan Usta'nın TBMM, KDK ve Sayıştay Başkanlığının 2026 yılı bütçeleri üzerinde yaptığı konuşmasındaki TBMM Başkanı Numan Kurtulmuş'a yönelik ifadelerine ve bundan sonra yapılacak konuşmalarda nezaket kuralları içerisinde kalınmasını istirham ettiğine ilişkin açıklaması

3.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Komisyonda ikram edilen üzümlerin Malatya Milletvekili Veli Ağbaba tarafından Malatya'nın Arapgir ilçesinden getirtildiğine ilişkin açıklaması

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) Kanun Teklifleri

1.- 2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/280) ve 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/279) ile Sayıştay tezkereleri

a) Türkiye Büyük Millet Meclisi

b) Kamu Denetçiliği Kurumu

c) Sayıştay Başkanlığı

IV.- AÇIKLAMALAR

1.- TBMM Başkanı Numan Kurtulmuş'un, Samsun Milletvekili Erhan Usta'nın TBMM, KDK ve Sayıştay Başkanlığının 2026 yılı bütçeleri üzerinde yaptığı konuşmasındaki kendisine yönelik ifadelerine ilişkin açıklaması

2.- Malatya Milletvekili Veli Ağbaba'nın, Malatya'nın Arapgir ilçesine ilişkin açıklaması

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

----0----

6'ncı Toplantı
31 Ekim 2025 Cuma

----0----

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu saat 10.19'da açılarak dört oturum yaptı.

Komisyon Başkanı Mehmet Muş,
Komisyonun bugünkü gündemine,

Samsun Milletvekili Erhan Usta'nın TBMM, KDK ve Sayıştay Başkanlığının 2026 yılı bütçeleri üzerinde yaptığı konuşmasındaki TBMM Başkanı Numan Kurtulmuş'a yönelik ifadelerine ve bundan sonra yapılacak konuşmalarda nezaket kuralları içerisinde kalınmasını istirham ettiğine,

Komisyonunda ikram edilen üzümlerin Malatya Milletvekili Veli Ağbaba tarafından Malatya'nın Arapgir ilçesinden getirtildiğine,

İlişkin açıklama yaptı.

2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/280) ve 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/279) ile Sayıştay tezkerelerinin görüşmelerine devam edilerek,

Türkiye Büyük Millet Meclisinin,
Kamu Denetçiliği Kurumunun,
Sayıştay Başkanlığının,
2026 yılı bütçeleri ile 2024 yılı kesin hesapları kabul edildi.

TBMM Başkanı Numan Kurtulmuş, Samsun Milletvekili Erhan Usta'nın TBMM, KDK ve Sayıştay Başkanlığının 2026 yılı bütçeleri üzerinde yaptığı konuşmasındaki kendisine yönelik ifadelerine,

Malatya Milletvekili Veli Ağbaba, Malatya'nın Arapgir ilçesine,
İlişkin açıklama yaptı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, 2026 yılı bütçelerini görüşmeye devam etmek için 4 Kasım 2025 Salı günü saat 10.00'da toplanmak üzere toplantıya 20.09'da son verildi.

31 Ekim 2025 Cuma
BİRİNCİ OTURUM
Açılma Saati: 10.19
BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)
BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)
SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)
KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)
----- 0 -----

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Plan ve Bütçe Komisyonumuzun değerli üyeleri, Sayın Meclis Başkanımız, Sayıştay Başkanımız, Kamu Başdenetçimiz, kamu kurum ve kuruluşlarımızın kıymetli bürokratları, yazılı ve görsel basınımızın değerli temsilcileri; Başkanlık Divanı adına sizleri saygıyla selamlıyorum. Hayırlı sabahlar diliyorum.

Komisyonumuzun 6'ncı Birleşimini açıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Gündemimizde Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Sayıştay Başkanlığının bütçe ve kesin hesabı ile Kamu Denetçiliği Kurumunun bütçe, kesin hesap ve Sayıştay raporu bulunmaktadır.

Şimdi müzakerelere başlayacağız.

Meclis Başkanımıza söz vermeden önce, salonda bulunan bürokratlarımızın, kamu kurumu temsilcilerinin kendilerini Komisyonumuza tanıtmalarını rica ediyorum.

(Katılımcılar kendilerini tanıttılar)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) Kanun Teklifleri

1.- 2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/280) ve 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/279) ile Sayıştay tezkereleri ¹

a) Türkiye Büyük Millet Meclisi

b) Kamu Denetçiliği Kurumu

c) Sayıştay Başkanlığı

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, şimdi konuşmasını yapmak üzere Meclis Başkanımız Sayın Numan Kurtulmuş'a söz veriyorum.

Başkanım, buyurun lütfen.

Süreniz otuz dakikadır.

TBMM BAŞKANI NUMAN KURTULMUŞ - Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun değerli üyeleri, kurumlarımızın değerli temsilcileri, değerli basın mensubu arkadaşlarım; sözlerimin başında hepinizi saygıyla sevgiyle selamlıyorum, çalışmalarımızda başarılar diliyorum.

Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulan 2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile 2024 Yılı Kesin Hesap Kanunu Teklifi görüşmelerinin ve kurumlarımızın 2026 yılı bütçelerinin Meclisimize, kurumlarımıza, milletimize ve ülkemize hayırlı olmasını temenni ediyorum.

Hepimizin bildiği ve inandığı gibi, Türkiye Büyük Millet Meclisi millet iradesinin tecelligâhıdır, milletin iradesinin tarihsel süreklilik içerisinde temsil edildiği en yüce, en merkezî konumdur. Plan ve Bütçe Komisyonumuz da Meclisimizin çalışmaları içerisinde fevkalade önemli bir yeri olan merkezî Komisyonlarımızdan biridir. Şunu en başında ifade etmek isterim ki Plan ve Bütçe Komisyonunda yapılan her görüşme sadece bütçe tartışması olmasının çok ötesinde, devletin önceliklerini, milletin beklentilerini ve istikametimizi belirleyen eylemlerin de tartışıldığı bir Komisyonumuzdur.

Sayın milletvekilleri, Değerli Komisyon üyeleri; ben, sözümün hemen başında Türkiye Büyük Millet Meclisinin faaliyetlerinin önemi bakımından iki konunun altını çizerek gündeminize getirmek isterim. Bunlardan biri, Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak özellikle bu yaz ayları içerisinde büyük bir özveriyle, fedakârlıkla çalışarak belli bir noktaya getirdiğimiz, Türkiye'nin demokratik olgunluğunun bir eseri olarak faaliyetlerini sürdüren, çoğunluk yerine çoğulculuk prensibini esas alan, Komisyonunda bulunan her üyenin kendi görüşünü, fikriyatını rahatlıkla ifade edebildiği, tartışılabilirdiği ve Türkiye'nin çok farklı kesimlerinden sivil toplum kuruluşlarının, akademisyenlerin, meslek örgütlerinin, kanaat önderlerinin gelerek konuya ilişkin fikirlerini, tekliflerini ortaya koyabildiği Millî Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonumuzun önemini altını çizmek isterim. İçinde bulunduğumuz bölgesel ve küresel şartlar Türkiye'nin gerçekten artık terör meselesini tamamıyla geride bırakması gerektiğini, Türkiye'nin terör meselesini çözerek kalıcı barış ve kardeşliği sağlayacak adımları atması gerektiğini zorunlu kılmaktadır. Bu çerçevede, Komisyonumuz önemli bir çalışmayı sürdürdü, sürdürmeye devam ediyor. Biraz sonra detaylı olarak da Komisyon çalışmaları hakkında bilgi vereceğim ama millî iradenin gücünü göstermesi bakımından, demokratik olgunluğu göstermesi bakımından bu Komisyonun kurulmuş olması bile başlı başına önemli bir aşamaydı ve Türkiye'nin bugün geldiği artık "terörsüz Türkiye" sloganıyla başlattığımız bu sürecin tamamıyla

1. (1/280) ve (1/279) esas numaralı Kanun Teklifleri 23/10/2025 tarihli 4'üncü Toplantı Tutanağı'na eklidir.

olgunlaşmaya başladığı bir dönemde de Komisyonumuz bu ülkede barışın, huzurun, güvenliğin ve demokrasinin standartlarının yükselmesi için her türlü çabayı, çalışmayı ortaya koymaya devam edecektir.

Bir diğer konu ise parlamenter diplomasinin özellikle günümüz dünyasında artan rolünün ve bu rolü en iyi icra eden parlamentolardan biri olarak Türkiye Büyük Millet Meclisinin mevcut durumunun altını çizmek isterim. Değerli milletvekili arkadaşlarım, bu süreç dünyada fevkalade büyük gelişmelerin yaşandığı bir süreç. Hemen hemen dünyanın her bölgesinde büyük krizlerin, büyük çatışmaların, büyük gerilimlerin yaşandığı, hiçbir bölgenin bu gerilimlerden ve çatışmalardan uzak durmadığı, durmadığı bir dönemden geçiyoruz. Öyle görünüyor ki önümüzdeki on yıl içerisinde dünyanın bu gerilimli durumu devam edecektir, sürecektir. Dolayısıyla Türkiye'nin böylesine bir dönemde ve özellikle içinde bulunduğumuz coğrafyada güçlü bir dış politika izlemesi ve Türkiye'nin diplomaside hamasetin yerine anlam siyasetini ortaya koyması şarttır. Biz, manevraların peşinde değil istikamet belirleyen bir ülke olmak ve tepki değil ilke üretmek durumundayız ve bu çerçevede, dış politikamızı bütün kurumlarımızla birlikte uygulamayı sürdürüyoruz. Şunu açıklıkla söyleyebilirim ki Türkiye Büyük Millet Meclisi hem dostluk gruplarıyla hem uluslararası "assembly"lerdeki varlıklarıyla hem Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı düzeyinde hemen hemen -bu "hemen hemen"i de kaldırıyorum- uluslararası bütün platformlarda vardır ve Türkiye'nin sesini dile getirmeyi sürdürmektedir. Cumhurbaşkanımızın liderliğinde yürütülen dış politikamız Meclisimizin de parlamenter diplomasideki aktif destekleriyle güçlenerek bütünlüklü bir bakış açısı oluşturmaktadır.

Vizyonumuzun 3 temel ayağı vardır: Bunlardan biri kamu diplomasisi, diğeri insani diploması, üçüncüsü ise parlamenter diplomasidir.

Birkaç örnek vermek istiyorum: Azerbaycan'a verdiğimiz kararlı destek kardeşlik hukukunun uluslararası arenada yansımasıdır ve Türkiye, Karabağ'ın işgalden kurtulması konusunda verdiği desteklerle her uluslararası platformda Azerbaycan'ın yanında yer almıştır.

Rusya ve Ukrayna arasındaki krizde Türkiye'nin merkezî bir rol oynaması, hemen hemen 2022 Martında İstanbul'da nihai noktaya gelip ön anlaşma imzalanmasına rağmen bazı ülkelerin istememesi dolayısıyla savaşın devam etmesi Türkiye'nin diplomaside ortaya koyduğu, insani diplomaside ortaya koyduğu çözümlerin bütün dünya tarafından yerinde görülmesinin de bir göstergesi, daha doğrusu bir uyarısı olmuştur.

Aynı şekilde Etiyopya-Somali hattında yürüttüğümüz ara buluculuk, diplomasinin kilometrelerce uzaktan bile işleyebileceğini tüm dünyaya göstermiştir.

Son dönemde Afganistan ile Pakistan arasındaki görüşmeler henüz başarıyla sonuçlanmasa da Türkiye'de gerçekleşmiş olması ülkemizin küresel etkinliğinin ifadesidir.

Gazze'de yaşanan ve İsrail'in maalesef ateşkes kararına rağmen sürdürmeye devam ettiği soykırıma karşı Türkiye'nin verdiği mücadele insanlığın ortak onuruna sahip çıkma mücadelesidir. Uluslararası Adalet Divanı ve Uluslararası Ceza Mahkemesi nezdinde milletvekillerimizin de katkılarıyla yürütülen süreçlerde Türkiye adaletin sesi olmuştur. Bu çerçevede, Türkiye Büyük Millet Meclisi öncülüğünde kurulan Filistin'i Destekleyen Parlamentolar Grubu dünya parlamentoları arasında vicdan temelli bir diploması hattı kurmaktadır. Bu grup parlamenter diplomasinin gücünü gösteren canlı bir örnektir. Dünyanın farklı ülkelerindeki parlamentoların Türkiye'nin girişimleri sayesinde bir araya gelmesi Meclisimizin itibarı açısından da onur vericidir. Müzakereci diploması çizgimiz milletimizin vakarına ve devletimizin barışçı kimliğine yakışır bir çizgidedir. Arzumuz ve tüm çabamız, kamu diplomasisiyle, insani diplomasıyla ve parlamenter diplomasıyla birleşen bu bütünlükçü perspektifi sürdürmek ve daha güçlü sonuçlar elde etmektir.

Suriye'de istikrarsızlığın ve iç savaşın son bulması Türkiye'nin hem güvenliği hem de bölgesel barış için stratejik önemdedir. Türkiye Suriye'nin güçlü kurumlarla yeniden inşasını ve halkın iradesine dayalı yönetimi aktif bir şekilde desteklemektedir. Suriye'deki huzur Türkiye'nin sınır güvenliğinden öte bölgesel barışın, ekonomik istikrarın ve toplumsal iyileşmenin de anahtarıdır.

Dünyada diyalog kanallarının daraldığı bir dönemde parlamentoların birbirlerine temas etmesi artık hepimizin bildiği gibi ihtiyacın çok ötesinde bir zarurettir. Bu anlayışla 17 Kasım'da AGİT Parlamenter Asamblesinin 50'nci yılı toplantısına ev sahipliği yapacağız. Toplantının teması diyalog ve iş birliği yoluyla çok taraflılığın yeniden canlandırılmasıdır.

Ayrıca 15-19 Nisan 2026 tarihlerinde İstanbul'da dünyanın en büyük parlamenter birlik çatısı olan Parlamentolararası Birlik 152'nci Genel Kurulunu toplayacağız. 183 üye parlamentonun katılacağı bu Genel Kurul Türkiye'nin parlamenter diplomasie yaptığı katkının çok açık bir göstergesidir. Daha önce en son 1996 yılında yani otuz yıl evvel ev sahipliği yaptığımız bu buluşmayı 1.400'ü aşkın parlamenter ve 100'e yaklaşan Meclis başkanlarıyla yeniden gerçekleştirecek olmak Türkiye Büyük Millet Meclisi için büyük bir övünç vesilesidir.

Yine aynı şekilde, 2026 yılı Haziran ayında NATO Parlamento Başkanları Zirvesinin ülkemizde düzenlenmesi hedefi bulunmaktadır. Bu Zirve Türkiye'nin güvenlik ve özgürlük dengesine dayalı ittifak anlayışını parlamenter zeminde de hiç şüphesiz güçlendirecektir.

Her bir milletvekilimize Meclis çalışmalarında gösterdiği dikkat, çaba ve olgunluk için ayrı ayrı teşekkür ediyorum. Milletlin güveni vekilin vakarında somutlaşır, Meclisin itibarı vekillerimizin duruşuyla yükselir. Meclisimiz farklı fikirlerin uzlaşısı ürettiği bir mekân olmak zorundadır. Fikir ayrılıklarımız demokrasinin doğasıdır ancak Türkiye Büyük Millet Meclisi bu farklılıkların içinde milletnin iradesini diri tutma ödevine sahip olan bir kurumumuzdur. Bu anlayışla, Meclisin işleyişini daha verimli hâle getirmek amacıyla yapılmasını tartıştığımız İç Tüzük değişikliklerini son derece kıymetli buluyorum. Bu doğrultuda sizlerin katkısı Meclis Başkanlığı olarak bizim için de çok değerlidir. Ayrıca 28'inci Dönem süresi içerisinde yeni bir anayasa yapılması ve Siyasi Partiler Yasası başta olmak üzere antidemokratik birtakım düzenlemelerden Türkiye'nin kurtulması da herhâlde bu Meclisin en önemli ödevlerinden biridir. Türkiye Büyük Millet Meclisi adaletin, ortak aklın ve kamu vicdanının merkezidir. Bugün Plan ve Bütçe Komisyonunda ortaya konulan ortak irade Türkiye'nin geleceğine duyduğumuz inancın güvencesidir. Meclis çatısı altında her emek, milletimizin tarihî yürüyüşündeki anlamlı adımlardır. Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak halkın sesi, milletnin vicdanı ve adaletin sözcüsü olmaya devam edeceğiz.

Sayın Başkan, Değerli Komisyon üyelerimiz; bu girişten sonra Türkiye Büyük Millet Meclisi bütçesiyle ilgili görüşlerimi sizlerle paylaşmak isterim. Bildiğiniz gibi, Türkiye Büyük Millet Meclisi milletimiz adına yasama ve denetim yetkilerini kullanmakta;

ayrıca, kısaca ifade etmeye çalıştığım gibi, parlamenter diplomasi kanallarını kullanarak da millet adına temsil görevini yerine getirmektedir. Bu kapsamda, 2026-2028 dönemi bütçe teklifimizle ilgili değerlendirmelere geçmeden önce Meclisimizin çatısı altında yapılan faaliyetlerle ilgili çok kısaca sizleri bilgilendirmek isterim; zaten bunlar basılı olarak da önünüzde var. Bu dönemde, 28'inci Yasama Döneminde 3.340 kanun teklifi Meclise sunulmuştur. Genel Kurul gündemine giren 202 kanun teklifinden 110'u kanunlaşmış, 100 kanun da Meclis Genel Kurulunda beklemektedir. Ayrıca, bu kanunların hazırlanmasında Meclisimizin -milletvekillerimizin bir kısmı gayet iyi biliyorlar ve gayet iyi kullanıyorlar- fevkalade önemli hizmetlerinden biri, Meclisimizin destek verdiği, destek bürosuyla kanun teklifi hazırlanmasında vermiş olduğu destektir. 786 kanun teklifine Meclisimizin destek bürosunca destekler verilmiştir ve ayrıca Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan 72 uluslararası anlaşmanın uygun bulunmasına dair kanun teklifi için inceleme raporu ve diğer inceleme raporları da bu destek büromuz tarafından ciddi şekilde takip edilmiştir. Bu çerçevede, yasama faaliyetlerinin dışında, Türkiye Büyük Millet Meclisi, ortak bildiri ve deklarasyonlarla da milletimizin iradesini "Meclis kararları" adı altında dünya kamuoyuyla, Türkiye kamuoyuyla paylaşmaktadır. Bu kapsamda, 28'inci Yasama Döneminde, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda 14 bildiri ilan edilmiştir, ortak bildiri ilan edilmiştir. Bunlardan 8'i İsrail'in Gazze'de uyguladığı soykırım ve bölge ülkelerine yönelik saldırgan tutumlarını kınamak, 3'ü ise güvenlik birimlerimize ve kurumlarımıza yönelik terör saldırılarına ilişkin bildiri olarak ilan edilmiştir. Diğer ortak bildiriler ise Srebrenitsa Soykırımının 28'inci yıl dönümü hakkında "Fransa Ulusal Meclisinin sözde soykırım kararına karşı, Kıbrıs Barış Harekâtı'nın 50'nci yıl dönümü" konulu ortak bildirilerdir.

Diğer yandan, Meclisimiz 28'inci Yasama Döneminde çeşitli konularda 104 ayrı Türkiye Büyük Millet Meclisi kararı almıştır. Ayrıca, karma komisyona havale edilen tezkere sayısı 941'dir. Şu anda -yani fevlekelerle ilgili dosyalardan bahsediyorum- milletvekillerimizin fevlekeleriyle ilgili dosyaların tamamı karma komisyondadır, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kuruluna gelmemiştir.

Değerli arkadaşlar, denetim faaliyetleri alanında 28'inci Yasama Döneminde Başkanlığa verilir işleme alınan yaklaşık 35 bin küsur yazılı soru önergesinden 24.381'i cevaplandırılmış ve bu cevaplandırmaların süresinde yapılabilmesi için de her yıl düzenli olarak 2 kez Başkanlığımız tarafından yürütmeye bilgilendirme yazıları yazılmıştır.

Diğer yandan, malumunuz olduğu üzere, İç Tüzük'ün 100'üncü maddesine göre milletvekillerimiz Türkiye Büyük Millet Meclisine de yazılı soru önergesi vermektedirler. Bu çerçevede, bu dönemde 189 soru önergesi Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına yöneltilmiştir. Bunların 178'inden 172'si süresi içerisinde cevaplandırılmış, 5 önerenin ise cevap süresi hâlen devam etmektedir.

Değerli milletvekili arkadaşlarım, 28'inci Dönemde Meclis araştırması açılması kabul edilen 53 araştırma önergesi konusuna göre birleştirilerek kabul edilmiş ve buna göre de 9 Meclis araştırması komisyonu kurulmuştur. Bu komisyonların içerisinde Balıkçılık ve Su Ürünleri Komisyonu çalışmalarını tamamlamış, raporları basılmış ve dağıtıma verilmiştir. Diğer komisyonlar da rapor yazım sürecindedir ve onlar da raporlarını hazırladıklarında Meclise dağıtılacaktır. Bu komisyonların içerisinde -girişte de ifade ettiğim gibi- Millî Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu herhâlde Türkiye Büyük Millet Meclisi tarihinde de fevkalade önemli bir yere sahiptir. Malumunuz olduğu üzere, Türkiye'nin gündeminden terörün çıkarılması, toplumsal bütünleşmenin temin edilmesi, millî birlik ve kardeşliğimizin pekiştirilmesi, özgürlük, demokrasi ve hukuk devleti alanlarında çalışmalar yapmak üzere kurulan Türkiye Büyük Millet Meclisinde temsil edilen siyasi partilerin grubu olanlarından 5'inin ve grubu bulunmayan 6 partinin yani 1 siyasi parti dışında Türkiye Büyük Millet Meclisindeki 11 siyasi partinin katılımıyla gerçekleşmiş, fevkalade yüksek demokratik seviyesi olan bir Komisyon olarak çalışmalarını sürdürmüştür, sürdürmektedir. 16 toplantı gerçekleşti, bu toplantılarda yaklaşık yetmiş saate yakın çalışma yapıldı ve 3.500 sayfaya yakın tutanak tutuldu. Bu toplantılardan sadece 2'si -bazı yanlış algılamaların önüne geçmek için söylüyorum- 16 toplantıdan sadece 2'si konunun ve konuşmacıların vereceği bilgilerin hassasiyeti dolayısıyla basına kapalı yapıldı. Onların hepsi de tabii ki kayıt altına, zabıt altına alındı. Bu komisyonlarda değerli bakanlarımız, STK'lerimizin değerli temsilcileri, başta şehit ve gazi yakınlarımız olmak üzere Türkiye'de farklı kesimleri temsil eden gruplar dinlendi ve sonuçta da yaklaşık 130 kurum ve kuruluş dinlendi; bilgi ve görüşleriyle fevkalade güçlü bir müktesebat ortaya konulmuş oldu. Ümit ederim ki en kısa süre içerisinde atacağımız diğer adımlarla birlikte Komisyon hem dinlemeler çerçevesinde hem de atılan adımların gerektirdiği çerçevede atılacak, yapılacak düzenlemelerle ilgili bir çalışmayı tamamlayacak ve raporu Türkiye Büyük Millet Meclisine tevdi edecektir, Genel Kurula tevdi edecektir. Bir kez daha altını çizerek ifade etmek isterim, bu Komisyon anayasa değişiklik komisyonu değildir, bu Komisyon bir siyasi partinin görüşlerini ifade eden bir komisyon değildir, bu Komisyon Türkiye'de hemen hemen toplumun büyük kesimini temsil eden siyasi partilerimizin bir araya gelerek oluşturduğu, millî birliği ve beraberliği sağlamak için oluşturduğu... Ve arkadaşlarımızı da buradan tebrik ediyorum, gerçekten büyük bir fedakârlıkla yaz ayları boyunca çalışıldı ve neredeyse hiç kimse bir diğerine sesini yükseltmeden, hiç kimse kendi gündemini, kendi partisinin gündemini Komisyona dayatmadan Komisyonu bugüne kadar getirmek mümkün oldu. İnşallah, hayırlı sonuçlarla Komisyon görevini tamamlayacak ve bundan sonrası da Türkiye Büyük Millet Meclisinin Genel Kurulunun sorumluluğunda olacaktır.

Değerli milletvekili arkadaşlarım, 28'inci Yasama Döneminde Genel Kurulda 257 birleşim gerçekleşti ve yaklaşık iki bin saate yakın çalışma oldu ve 80 bin sayfayı aşkın tutanak gerçekleştirildi. Aynı şekilde ihtisas komisyonlarımız da fevkalade önemli çalışmalara imza attılar, disiplinli bir çalışmayı ortaya koydular.

Değerli milletvekili arkadaşlarım, son yasama yılında da ikili ve çok taraflı ilişkilerin güçlendirilmesine katkıda bulunmak gayesiyle gerçekleştirilen ziyaretlerin yanı sıra, ülke parlamentoları, uluslararası parlamenter asambleler ve uluslararası kuruluşlarla temaslarımız hız kesmeden sürdürülmüştür. Meclisimizin asıl üyesi olduğu 12, gözlemci üyesi olduğu 3 parlamenter asamble, Türkiye-AB Karma Parlamento Komisyonu ile yürütülen faaliyetlere ek olarak ihtisas komisyonlarımız, dostluk gruplarımız da fevkalade ciddi ve gayretli bir çalışmanın içerisinde parlamenter diplomasi faaliyetlerinde etkin bir şekilde rol almışlardır. Bu çerçevede, bu yıl aldığımız yeni kararla dostluk grubu üyesi bulunan ülke sayısını, muhatabımız olan ülke sayısını 147'ye çıkardık.

Ayrıca, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı olarak Üçüncü Yasama Yılı'nın başından itibaren 7 ülkeye ikili ziyarette bulundum, 8 uluslararası toplantıya iştirak ettim; 12'si Cumhurbaşkanı-Devlet Başkanı, 81'i Senato Başkanı-Meclis Başkanı düzeyinde olmak üzere 144 ikili görüşmeyi gerçekleştirdim. Ayrıca, 19 Senato ve Meclis Başkanını da ülkemizde ağırladım.

Ayrıca, Türkiye Büyük Millet Meclisinde önem verdiğimiz bir diğer konu da Meclisin tamamıyla halka açık olması, kapılarının halka açık olmasıdır. 1 Ekim 2024 tarihinden bu yana Türkiye Büyük Millet Meclisini 404 bin kişi ziyaret etmiştir. Bu insanlardan yaklaşık 140 binine rehberlik hizmeti sunulmuş, 3.082 kişiye de halk günü kapsamında Türkiye Büyük Millet Meclisi gezdirilmiştir. Bunun yanında, Kurtuluş Savaşı Müzeminin 623 bin kişi tarafından, Yalova Atatürk Köşkü'nün de 53 bin kişi tarafından ziyaret edilmiş olması bizim için fevkalade önemlidir.

Değerli milletvekili arkadaşlarım, Türkiye Büyük Millet Meclisi Televizyonu Genel Kurul yayınlarının dışında yaptığı diğer yayınlarla yaklaşık bin dört yüz kırk altı saatlik bir yayını gerçekleştirmiştir. Bu arada, hepinizin yıllardır beklediği Florya Atatürk Köşkü ve Sosyal Tesislerinin açılmasıyla ilgili de çok şükür, önemli bir adım atıldı. Bilim Kuruluyla birlikte baştan tıkanmış olan görüşmeler, göreve geldiğim günden itibaren aşılarak Florya Atatürk Köşkü'nün Milletvekili Misafirhanesi kısmını 20 Ekim 2025 tarihinde arkadaşlarımızla birlikte açtık. Gayet güzel, gayet sevimli oldu, zor bir inşaat süreciydi ama sonuna gelinmiş oldu; hepinizin hizmetine açıktır.

Atatürk Köşkü ise biliyorsunuz, cumhuriyet tarihimizde deniz üzerinde yapılan tek köşktür Atatürk Köşkü, fevkalade değerlidir, anlamlıdır, özellikle Gazi'nin son yıllarını geçirdiği bir mekândır. Onun tamirat ve tadilat işi ise, restorasyonu işi ise çok titiz bir şekilde sürdürülüyor. Ümit ederim ki en kısa zamanda da onun da açılması mümkün olur.

Ayrıca, Plan ve Bütçe Komisyonunun toplantı salonunda yaşanan birtakım sistem sorunları vardı. Bunların giderilmesi ile ilgili de konferans sistemi altyapısı yenilendi.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Biz hiç farkında değiliz Başkanım.

ERHAN USTA (Samsun) - Sorun hâlâ devam ediyor, dün karşılaştık bu sorunla.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta "Bilgisayarım ile bizim sistem uyumlu değil." diyor.

TBMM BAŞKANI NUMAN KURTULMUŞ - Entegrasyon sorunu var orada.

ERHAN USTA (Samsun) - "MacBook"un çalışmadığı yeni bir sistem olur mu? Öyle bir şey olamaz yani.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - "MacBook" çalışmadı, bizim kendi bilgisayarlarımız çalışıyor.

ERHAN USTA (Samsun) - Altyapı uyumlu değil. Böyle şey olur mu?

SALİHE AYDENİZ (Mardin) - Entegrasyon önemli Başkanım.

TBMM BAŞKANI NUMAN KURTULMUŞ - Peki, eyvallah. Yani entegrasyonu sorunu var, onu aşmak lazım, öyle görünüyor.

Tabii, İstanbul'daki hizmet binalarımızdan ek binanın güçlendirilmesi çalışmasını bitirdik ve ekim ayında hizmete açtık.

Değerli arkadaşlar, belki çoğunuzun bilmediği bir şeyi daha burada söylemek isterim, İstanbul'da Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı hizmet binası olarak Yıldız Köşkü'nün, Yıldız Sarayı'nın altındaki binanın hemen yanında Millî Savunma Bakanlığımıza ait bir bina vardı. O, İleri Karakol binasını onu da Millî Savunma Bakanlığından aldık, Türkiye Büyük Millet Meclisine tahsis edildi. Şimdi, onun da restorasyon ve onarım çalışmaları sürdürülerek inşallah en kısa süre içerisinde...

ERHAN USTA (Samsun) - Ne amaçla kullanılacak Başkanım?

TBMM BAŞKANI NUMAN KURTULMUŞ - Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığının... Mesela, şimdi, PAB'ta herhâlde 100'e yakın Meclis Başkanı gelecek. Bunların ağırlanması... Ben her hafta İstanbul'da, bir sürü yabancı misafir ağırlıyorum, buranın böyle prestijli bir ağırlama yeri hâline getirilmesini inşallah sağlayacağız. Büyük bir bina değil, küçük bir bina ama bizim binayı tamamlıyor yani onun bir eki gibi.

ERHAN USTA (Samsun) - Anladım.

TBMM BAŞKANI NUMAN KURTULMUŞ - 28'inci Yasama Döneminde bunu da önemsiyoruz, rakamları çok yüksek olmayabilir ama gerçekten önceki dönemlerde çok fazla böyle, torpil vesairenin devreye girdiği bir alandı; şeffaf olarak, noter huzurunda gerçekleştirdiğimiz çekilişlerle, tamamen noterin huzurunda yapılan çekilişlerle şimdiye kadar 225 aday sürekli işçi kadrosuna alındı. Bu sene de 264 kişinin sürekli işçi kadrosuna atama işlemleri tamamlanmıştır. Bunun da sayısal olarak çok olmamakla birlikte, noter huzurunda çekilmiş olmasının önemli olduğunu...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Değerli Başkanım, bu danışmanlar size bakıyor "Bizimle ilgili bir şey var mı?" diye soruyorlar.

TBMM BAŞKANI NUMAN KURTULMUŞ - Onu sonra... İyi, söyleyeyim madem, Veli Bey sordu, girerken söyledim...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Valla çok iyi olur. Herkes, baksanıza bekliyor. AK PARTİ vekillerinin danışmanları korkuyor, onlara söyleyince onlar da bize söylüyorlar. Allah aşkına, biz bu insanların sorunlarını çözelim.

TBMM BAŞKANI NUMAN KURTULMUŞ - Girerken söyledim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Benim odamda Dernek Başkanlarıyla görüştük.

TBMM BAŞKANI NUMAN KURTULMUŞ - Girerken söyledim, Dernek Başkanlarıyla konuştuk.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Çözeceğiz inşallah Başkanım.

TBMM BAŞKANI NUMAN KURTULMUŞ - Şimdi, ben Sayın Genel Sekreterimize talimat verdim bununla ilgili bir yasal düzenlemeye ihtiyacımız var, onu hazırlasınlar, alternatif olarak, oy verecek olan sizsiniz. Burada partiler...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Başkanım, daha önce Mustafa Şentop da bir kanun teklifi vermişti, gitti o.; bizzat bu danışmanlar konusunda...

ERHAN USTA (Samsun) - Biz zaten meslek için destek veriyoruz, hazırız ama yani "Top sizde." deyip bize atmayın. Nihayetinde siz yani AK PARTİ olarak...

TBMM BAŞKANI NUMAN KURTULMUŞ - Ya, kardeşim, ben ne yapacağımı biliyorum, bana ne yapacağımı öğretme ya!

ERHAN USTA (Samsun) - Sizin talebiniz önemli.

TBMM BAŞKANI NUMAN KURTULMUŞ - Tamam, eyvallah. Talebimizi söylüyorum. Daha açık nasıl söyleyebilirim yani? Talebimizi söylüyorum.

ERHAN USTA (Samsun) - Hayır, şimdi, topu bizim önümüze atmayın, onu diyorum yani.

TBMM BAŞKANI NUMAN KURTULMUŞ - Atmıyorum, ben vazifemi biliyorum.

ERHAN USTA (Samsun) - Biz de biliyoruz.

TBMM BAŞKANI NUMAN KURTULMUŞ - Siz de vazifenize sahip olun, eyvallah.

ERHAN USTA (Samsun) - Biz de diyoruz ki "Destek veriniz." diyoruz.

TBMM BAŞKANI NUMAN KURTULMUŞ - Değerli arkadaşlar, ayrıca idari teşkilatımızın yaptığı hizmetlerden birisi de yine benim hakikaten önemseydiğim ve çok başarılı bulduğum eğitim faaliyetleridir. Burada çalışan, Mecliste çalışan bizim elemanlarımızın toplam 9.672'si bu eğitimlerden geçmiş, buraya ciddi bir ilginin olduğunu görüyorum. Bunlardan birçok kısmı atlıyorum.

Araştırma ve bilgi sunum hizmetleri kapsamında 1.002 konu odaklı araştırma gerçekleştirilmiş, bunların bir kısmı bana da geliyor, zaman zaman bakıyorum, fevkalade değerli araştırmalar. Ayrıca, Açık Erişim Sistemi'nden, Türkiye Büyük Millet Meclisi Kütüphanesinden 4 milyon 780 bin kişi faydalanmıştır, bunun da fevkalade güçlü bir yanımız olduğunu ifade etmek isterim.

Bir başka önemli güçlü tarafımız da Arşiv Yönetim Sistemi'dir, burada bulunan sayfa sayısı da 10 milyonu aşmıştır. Kütüphanedeki süreli yayınlardan 718 tane dergi ve 78 gazete ilk sayılarından itibaren temin edilmiş ve onlar da kurum içerisinde milletimizin faydalanmasına açılmıştır.

Bir başka önemli konu, Osmanlı Türkçesiyle yazılan tüm arşiv belgeleri dijitalleştirilmiş ve kayıt altına alınmıştır.

Önemseydiğimiz bir başka projemiz ise, Dijital Parlamento ve Kâğıtsız Parlamento çalışmalarıdır. Parti gruplarıyla, Meclis gruplarıyla mutabakat sağlanarak örneğin, yasama evrakları açısından burada büyük bir tasarrufa gidildi, komisyon raporlarının...

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) - Başkanım, şu kitapçıkları da bu kadar kalın ve kaliteli yapmaya gerek yok yani bence.

TBMM BAŞKANI NUMAN KURTULMUŞ - Doğru ama burada nihayetinde onun bir maliyeti yok. Şundan dolayı: Burada, nihayetinde 50-60 tane basılıyor.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) - Doğruya zararı var Başkanım, maliyeti olsa ne olur, olmasa ne olur.

TBMM BAŞKANI NUMAN KURTULMUŞ - Hayır, hayır yani burada zaten çok az bir gruba da dağıtılıyor ama şimdi öteki tarafta ise, 176 milyon sayfa tasarruf edilen yani bu mutabakatla tasarruf edilen sayfa 176 milyon sayfadır. Dolayısıyla bu kadar büyük bir kâğıt tasarrufunun yapılmış olması önemlidir. Ayrıca, yazılı soru önergesi cevaplarının da kâğıtsız gönderimine konulması partilerin mutabakatıyla sağlanmıştır, burada da fiziki çıktı yerine e-posta ve SMS'lerle sorun halledilmiştir. Bu vesileyle de sırf soru önergelerinden dolayı yaptığımız tasarrufla 125 bin adet kâğıdı tasarruf etmiş bulunduk. Tabii, burada, bunların elektronik ortamda gönderilmesinin sağlayacağı bir siber güvenlik sorunundan bahsedilebilir, bunu önlemek için de her türlü tedbir alındı, herhangi bir problemimiz yoktur. Yeşil Parlamento kapsamında yaptığımız çalışmaların hepsi sizlerde yazılı ama sadece Yeşil Parlamento...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Başkanım, affedersiniz, esas tasarrufu Bakanlar yapıyor, cevap vermiyorlar!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Ya, bir durun, sırası geldiğinde konuşursunuz.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Ama böyle bir şey var mı ya!

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Bir yıl önce soru önergesi verdim Uşak Belediyesiyle ilgili, daha hâlâ cevap gelmedi.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Evet, Uşak Belediyesi, Özkan Yalım var ya, acayip bir adam.

TBMM BAŞKANI NUMAN KURTULMUŞ - Ya, arkadaşlar...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, bakın, Sayın Başkanın insicamını bozmayalım lütfen.

TBMM BAŞKANI NUMAN KURTULMUŞ - Yok, bozulmaz da yani böyle bir müzakere ortamı yok yani. Ben söylüyorum siz de...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bugün, birbirimize böyle laf atarak maalesef tartışma müzakeresini de aşağı çekiyoruz.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Laf atma değil Sayın Başkan, lütfen, katkıda bulunuyor diyelim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Konuşmalarınıza katkıda bulunma imkânı vereceğim size.

TBMM BAŞKANI NUMAN KURTULMUŞ - Sayın Ağbaba, bu Yeşil Parlamento çalışmaları çerçevesinde detayı vermiyorum ama yıllık 750 bin kilovatsaat elektrik üretimi sağlanmıştır. Ağaçlandırma faaliyetlerimizden bahsediyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

TBMM BAŞKANI NUMAN KURTULMUŞ - Bitiriyorum.

Önemseydiğimiz başka bir konu da 23 Nisan. Değerli arkadaşlar, 23 Nisan, Meclisimiz bakımından ve Türk milleti bakımından önemli bir tarih. Genellikle bu 23 Nisan kutlamaları -tırnak içinde söylüyorum- resmî törenler şeklinde geçiyordu, devlet törenleri şeklinde geçiyordu, bunun millet kutlamaları hâline dönüştürülmesi için iki yıldır çalışmalarımızı sürdürüyoruz, belli bir noktaya da gelindi. Mesela, bu yıl Türkiye Büyük Millet Meclisinde 23 Nisan haftasında yapılan etkinliklere 60 bin kişi katıldı. Meclisin bahçesinde yaptığımız "Meclis Bahçesi Çocuk Bahçesi" etkinliğimize de 12 bin çocuğumuz katıldı. Ayrıca, çok sayıda üniversite ve devlet kurumu da bu süreçlere ciddi katkıda bulundu.

Son olarak, Meclis Hastanemizle ilgili konuşmak isterim. Meclis Hastanemizde 25'i uzman olmak üzere 120 kişilik bir kadro var ve fevkalade ciddi hizmetler yapılıyor. Ayrıca, bildiğiniz gibi, 2 tane de ayrı 112 istasyonumuz var, bir yenilik olarak "check-up" hizmetleri Mecliste verilmeye başlandı. Ayrıca, Ankara'daki üçüncü basamak kamu hastaneleriyle iş birliği yapılarak ileri tetkik ve yatarak tedavi gerektiren hastaların doğrudan bizim hastane elemanlarının takibinde ilgili yere ulaştırılması da temin edildi. Bir yıl içerisinde 175 bin hastaya poliklinik hizmeti sunuldu.

Bundan sonra rakamları vererek sözlerimi tamamlayacağım. 2023 yılında rakam, 2024 yılı bütçesinde yıl içinde yapılan aktarmalarla birlikte 10 milyar 946 milyon liraydı. 2024 bütçesinin yıl sonu gerçekleşme oranı yüzde 99,8'dir ve Sayıştay tarafından yapılan inceleme, Türkiye Büyük Millet Meclisi dış denetim raporlarındaki incelemelerde de bütün harcamaların yerinde ve evraka müstenit olarak yapıldığı tevsik edilmiştir.

Türkiye Büyük Millet Meclisimizin bu yılki bütçesine baktığımızda da 2025 yılı bütçemiz; 17 milyar 817 milyon Türk Lirası olarak kanunlaşmıştır. Bugün itibarıyla bu ödeneğin yaklaşık 12,6 milyar lirası yani yüzde 71'i harcanmıştır.

Sayın milletvekilleri, 2026 Yılı Bütçe Teklifi'mizle ilgili olarak da şu rakamları vermek isterim: 2026 yılı bütçe teklifi 27 milyar 235 milyon 264 bin Türk lirasıdır, Komisyonumuza bu şekilde sunulmuştur. Bu harcamaların yüzde 82,3'ü cari giderlerden; yüzde 17,7'si ise yatırım giderlerinden oluşmaktadır. Görüldüğü gibi 2026 bütçesinin yüzde 66,3'ü büyük oranda personel, SGK giderleri ve tedavi giderlerinden oluşmaktadır.

Ayrıca, yasa gereği Kamu Denetçiliği Kurumuna hazine yardımı 469 milyon 737 bin Türk lirası olarak belirlenmiş, bu da toplam bütçemizin yüzde 1,7'sini oluşturmaktadır.

Ayrıca, yine yasa gereği Radyo ve Televizyon Üst Kuruluna hazine yardımı olarak Türkiye Büyük Millet Meclisinden verilen 1 milyar 583 milyon 976 bin liralık bir pay söz konusudur. Bu da toplam bütçemizin yüzde 5,8'ini oluşturmaktadır.

2026 yılı bütçe teklifimiz, 2025 yılı başlangıç ödeneği 17 milyar 817 milyon Türk lirasına göre yüzde 52,9 oranında artarak 27 milyar 235 milyon 264 bin Türk Lirası olmuştur.

Değerli milletvekilleri, sizlere 2024 yılı kesin hesap sonuçlarını, 2025 yılı bütçe uygulaması ve önümüzdeki üç yıllık döneme ilişkin bütçe teklifleriyle ilgili açıklamalarda bulundum.

Zamanın kısıtlı olması dolayısıyla birçok konuyu detaylarıyla konuşma imkânımız olmadı. Sorularınız ve katkılarınızla Türkiye Büyük Millet Meclisinin 2026 yılı bütçesiyle ilgili görüşmelerimizi sürdüreceğiz.

Şimdiden 2026 yılı bütçemizin hayırlı olmasını diliyorum, sizlere de teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Şimdi de Sayıştay Başkanımıza beş dakika söz vereceğim.

Sayın Başkanım, buyurun.

SAYIŞTAY BAŞKANI METİN YENER - Sayın Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanım, Plan ve Bütçe Komisyonunun Sayın Başkan ve saygıdeğer üyeleri; konuşmama başlarken şahsım ve kurumum adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Anayasa'mıza göre Sayıştay, merkezî yönetim bütçesi kapsamındaki kamu idareleri ile sosyal güvenlik kurumlarının bütün gelir ve giderleri ile mallarını Türkiye Büyük Millet Meclisi adına denetlemek, sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlamak, mahallî idarelerin hesap ve işlemlerini denetlemek ve kesin hükme bağlamak, kanunlarla verilen inceleme, denetleme ve hükme bağlama işlemlerini yapmak, kesin hesap kanun tekliflerine genel uygunluk bildirimi vermekle görevlidir.

Ayrıca, Sayıştayın 3346 sayılı Kanun gereğince bu Kanun kapsamındaki kamu işletmelerinin denetimini yapma görevi bulunmaktadır.

Sayın Başkan, değerli üyeler; 2025 yılında gerçekleşen faaliyetler ve 2026 yılı bütçesiyle yapılması planlanan faaliyetlerimiz hakkında bilgi vermek istiyorum. 2024 yılına ilişkin olarak yürütülen denetimler sonucunda düzenlenen genel uygunluk bildirimi, dış denetim genel değerlendirme raporu, faaliyet genel değerlendirme raporu ve mali istatistikleri değerlendirme raporu Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmuştur. Kamu işletmeleri genel raporu da hazırlanmasını müteakip TBMM'ye gönderilecektir.

2024 yılı denetim programı kapsamında 5018 sayılı Kanun'a tabi 39 genel bütçeli idare, 102 özel bütçeli idarelerden Yükseköğretim Kurulu, üniversiteler ve yüksek teknoloji enstitüleri, 45 özel bütçeli idarelerden diğer idareler, 11 düzenleyici ve denetleyici kurum, 2 sosyal güvenlik kurumu, 5018 sayılı Kanun'a tabi olmayan 5 kalkınma ajansı, 13 diğer kamu idaresi, bir diğer kamu şirketi olmak üzere toplam 218 adet Sayıştay denetim raporu TBMM'ye sunulmuştur. Mahallî idarelerle ilgili olarak ise 14 il özel idaresi, 30 büyükşehir belediyesi, 31 büyükşehir bağlı idaresi, 29 il belediyesi, 259 ilçe belediyesi, 78 mahallî idare şirketi ve birliği, 7 yatırım izleme ve koordinasyon başkanlığı olmak üzere toplam 448 kamu idaresi denetlenmiştir. Söz konusu denetimlere ilişkin hazırlanan raporlar ilgili mercilere gönderilmiş olup önümüzdeki günlerde kamuoyuyla paylaşılacaktır. 2024 yılı denetim programında 5018 sayılı Kanun'a tabi kamu idarelerinin bütçe büyüklükleri itibarıyla genel bütçeli idarelerin yüzde 100'ü, özel bütçeli idarelerin üniversiteler, Yükseköğretim Kurulunun içinde olduğu yüzde 91'i, diğer özel bütçeli idarelerin yüzde 100'ü, düzenleyici ve denetleyici kurumların yüzde 100'ü, sosyal güvenlik kurumlarının yüzde 100'ü, büyükşehir belediyelerinin yüzde 100'ü, büyükşehir belediyelerine bağlı idarelerin yüzde 96,54'ü, il belediyelerinin yüzde 44,77'si, ilçe belediyelerinin yüzde 38,85'i, il özel idarelerinin yüzde 33,74'ü denetlenmiştir. 5018 sayılı Kanun'a tabi olmayan yatırım izleme koordinasyon başkanlıklarının yüzde 24,36'sı, diğer kamu idarelerinin yüzde 99,75'i, kalkınma ajanslarının yüzde 16,97'si denetlenmiştir. Ayrıca, 78 mahallî idare şirketi ve birliği bir diğer kamu şirketi de denetlenmiştir.

2024 yılına ilişkin düzenlilik denetimleri kapsamında kamu idarelerinde tespit edilen bulgularımız ise şu şekildedir: 2.798 adet mali rapor ve tabloları etkileyen bulgu, 7.482 adet mevzuata uygunluğa, 289 adet mahallî yönetim ve iç kontrol...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Başkanım, süreniz doldu. Şöyle yapacağız: Bir dakika süre vereceğim, uzatmıyorum hiçbir süreyi, dolayısıyla bir dakika içerisinde... Zaten konuşmanızı biz milletvekillerine dağıttık. Bir dakika verip sonra Başdenetçimize geçeceğiz.

Buyurun.

SAYIŞTAY BAŞKANI METİN YENER - 2024 yılı kesin hesabımızla ilgili olarak harcamalarımızın yüzde 75,81'i personel gideri, diğeri sosyal güvenlik, mal alımı, cari transfer ve sermaye giderlerinden oluşmaktadır.

2026 bütçe teklifimizde toplam istenilen ödenek 4 milyar 729 milyon 868 liradır.

2026 yılı bütçe teklifimizi takdirlerinize bırakıyor, yapacağınız katkılar için şükranlarımı ve saygılarımı sunuyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Başkanım, teşekkür ediyoruz.

Şimdi de konuşmasını yapmak üzere Kamu Başdenetçimiz Sayın Mehmet Akarca'ya söz veriyorum.

Başkanım, buyurun.

KAMU BAŞDENETÇİSİ MEHMET AKARCA - Sayın Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanım, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun Sayın Başkan ve üyeleri, kurumlarımızın değerli yönetici ve temsilcileri, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Türkiye Kamu Denetçiliği Kurumu adına söz almış bulunuyorum. Kamu Denetçiliği Kurumu anayasal ve yasal bir kurum olup Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı, özel bütçeli, kamu tüzel kişiliğini haiz bir hak arama kurumudur. Vatandaşların ya da yabancılardan başvuruları üzerine idarenin her türlü iş ve eylemleriyle tutum ve davranışlarını insan haklarına dayalı adalet anlayışı içerisinde hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönünden inceleyip, araştırıp idareye tavsiyelerde bulunuyoruz. Aynı zamanda, vatandaşın ücretsiz avukatlığını yaptığımız gibi, idarenin de iyi işleyişi için, verimli çalışması için iyi yönetim ilkelerinin, hesap verebilir, adil ve şeffaf bir yönetim anlayışının yerleşmesi için de idareye rehberlik görevinde bulunuyoruz. Kurumumuzun 2026 yılı bütçe teklifi ile 2024 yılı kesin hesap faaliyetlerimizle ilgili önümüzdeki süreçte yapmayı planladığımız faaliyetlerle ilgili size kısa bilgi arz etmek istiyorum. Görüşmeler sırasında kurumumuzla ilgili görüş, öneri, yorum ve katkılarınız için şimdiden hepinize ayrı ayrı teşekkür ediyorum.

Sayın Başkanım, Komisyonumuzun saygıdeğer üyeleri; kurumumuz faaliyete başladığı tarihten itibaren yaklaşık on üç yıllık süreçte etkin, tercih edilen, iyi bilinen bir hak arama kurumu olma yolunda önemli mesafeler katetmiştir. Bu süreçte toplam 258.657 şikâyet başvurusu almış ve bugüne kadar da 256.665 adet karar verilmiştir. Bu kararlar idarenin hizmet kalitesinin artırılmasına ve kişilerin sorunlarının çözümüne katkı sağlamıştır. Yapılan çalıştaylar ve hazırlanan özel raporlarla milyonlarca insanı ilgilendiren konularda çalışmalar gerçekleştirilmiş, yapılan faaliyetlerle çocuklar, gençler başta olmak üzere toplumun tüm kesimlerinin hak arama kültürünün gelişmesinde ve kurumun sorun çözme yeteneğinin artmasında önemli adımlar atılmıştır.

Sayın Başkan, kıymeti Komisyon üyeleri; kamu hizmetlerinin işleyişinde bağımsız ve etkin bir şikâyet mekanizması konumundaki kurumumuz 1 Ocak ile 27 Ekim 2025 tarihleri arasında 17.125 şikâyet başvurusu almıştır. Bu başvurular konularına göre değerlendirildiğinde, en fazla başvurunun kamu personel rejimi alanında yapıldığı, bunu adalet, millî savunma ve güvenlik, eğitim, gençlik ve spor ile çalışma ve sosyal güvenlik alanlarının takip ettiği görülmektedir. Doğrudan çocuklardan başvuru alabilen kurumumuz 2024 yılında çocuk hakları alanında 346, 2025 yılında 299 başvuru almıştır. Her iki yıl içinde 18 yaş altı başvuru sayısı 530 olmuştur. 2025 yılı içerisinde incelenen ve sonuçlandırılan başvurular hakkında 692 adet tavsiye kararı, 743 adet ret kararı, 255 adet kısmen tavsiye ve kısmen ret kararı verilmiştir. Kurumumuzun idarelere önerilerde bulunduğu tavsiye kararlarına uyum oranı ise gün geçtikçe artmaktadır. 27 Ekim 2025 tarihi itibarıyla da gelen ve uyum değerlendirilmesi tamamlanan tavsiye kararları dikkate alındığında ortalama yüzde 65'in üzerinde gerçekleşmektedir. Kurumumuz dostane çözüm kararı ve idarelere ne yapılması gerektiği konusunda yol gösterebilen gönderme kararlarıyla tavsiye kararına gerek kalmaksızın sorunlara çözüm bulmakta ve vatandaşın adalete hızlı erişimini gerçekleştirmesine katkı sağlamaktadır. Bu kapsamda 1 Ocak ile 27 Ekim 2025 tarihleri arasında dostane yollarla çözüme kavuşturulan dosya sayısı toplam 1.447 adettir. Kuruluşundan itibaren bugüne kadar kurumumuz başvuruları inceleme görevi dışında ulusal ve uluslararası insan hakları ve kamu yönetimi uygulamalarına yönelik özel raporlar düzenlemiştir. 2025 yılında eğitimde fırsat eşitliği, emeklilik işlemleri, kadına karşı şiddetle mücadele ve cezaevinde anne yanında kalan çocuklar bağlamında özel rapor çalışmaları hâlihazırda sürdürülmektedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Başkanım, bir dakikanızı veriyorum, sonra uzatmıyorum.

Buyurun.

KAMU BAŞDENETÇİSİ MEHMET AKARCA - Teşekkür ederim Başkanım.

2024 yılı yıllık raporu Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından özellikle görüşülmüş, 2023 ve 2024 yılı raporları da -karma komisyon tarafından hazırlanan raporlar- 2025 yılı yeni yasama yılı başında Meclis Genel Kurulunda görüşülmüştür. Artık teamül hâline gelen kurum tavsiye kararına uymayan kurumların temsilcilerinin dinlenmesi ve kurumun kararlarına yüksek oranda olumlu yaklaşan kurum temsilcilerine ödül verilmesi uygulamasına 2025 yılında da Meclis karma komisyonda devam edilmiştir. "Ombudsman Halkla Buluşuyor" temalı bölgesel çalışmalarla 2025 yılında Eskişehir, Siirt, Batman, Muş, Bitlis, Rize, Artvin, Kars, Ardahan ve Iğdır illerinde vatandaşla STK'ler ve muhtarlar, ilin yöneticileri bir araya getirilmiştir. Bitlis'teki programda ayrıca Ahlat'ta gençlerle buluşma toplantısı gerçekleşmiş ve 105 öğrenciyle...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Başkanım, süreniz dolmuştur. Konuşmanızı dağıttık.

KAMU BAŞDENETÇİSİ MEHMET AKARCA - Sayın Başkanım, çok teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ben teşekkür ediyorum.

Şimdi, değerli milletvekilleri, gruplar adına konuşmacılara söz vereceğiz. Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Engin Altay ve Sayın Mehmet Salih Uzun konuşacak onar dakika.

Başkanım, eğer konuşmanız bitmezse ilave bir dakika vereceğim size de.

ENGİN ALTAY (İstanbul) - Ben bu Meclisin en kıdemlisi olarak torpil istiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Başkanım, kurallar herkes için; sizin bu konudaki hassasiyetinizi bilen birisiyim ben.

Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi adına Sayın Salihe Aydeniz ve Sayın Mehmet Zeki İrmez, İYİ Parti Grubu adına Sayın Turhan Çömez, YENİ YOL Partisi adına Sayın Sadullah Kısacık, Milliyetçi Hareket Partisi adına Sayın Mustafa Kalaycı, Adalet ve Kalkınma Partisi adına Sayın Hüseyin Altınsoy konuşacaklar.

İlk olarak Sayın Engin Altay.

Buyurun lütfen.

ENGİN ALTAY (İstanbul) - Çok teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Meclis Başkanım, Komisyonunun saygıdeğer üyeleri, sayın milletvekilleri, bürokratlarımız, basın mensuplarımız, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Çok bilinen bir şey vardır, kuvvetler ayrılığını hem Anayasa'mız hem bizler sayarken şöyle başlarız: Yasama, yürütme, yargı yani "yargı, yürütme, yasama" demeyiz ya da "yürütme, yasama, yargı" demeyiz. Bu, şudur: Anayasa'da da zaten buna göre tanzim edilmiştir, 7'nci maddeyle yasama, 8'inci maddeyle yürütme, 9'uncu maddeyle de yargı yetkileri tanımlanmıştır. Bu girizgâhı şunun için yapıyorum Sayın Başkanım: Temsil ettiğiniz makam hem bizlerin hem aziz milletimizin en yüce makamıdır, bu makamdan

daha büyük bir makam yoktur, Külliye buna dâhildir bence yani yürütme buradan üstün değildir. Anayasa'mız zaten kuvvetler ayrılığını birbirlerine üstünlük olarak değil, uyum ve eşgüdüm bakımından tanımlamıştır. Şimdi, hâl böyle olunca hem bugün Meclis bütçemizi, Sayıştay ve -kanunu yaparken çok umutlandığım ama beni hayal kırıklığına uğratan- Ombudsmanlık müessesemizin bütçelerini görüşeceğiz. Hayırlı olmasını peşinen temenni ediyorum.

Bugün görüşülen bütçeler devletin vicdanını, denetimini ve itibarını temsil eden 3 kurumun bütçesidir, böyle bakabilmek lazım. "Türkiye Büyük Millet Meclisi nedir?" diye yoldan geçen kime sorsanız "Millî irade" der, yediden yetmişe herkes böyle söyler. "Türkiye Büyük Millet Meclisi millî iradenin tecellîgâhidir." deriz. Gazi Mustafa Kemal Atatürk 1920'de Meclisin açılışında şöyle demiştir: "Milletin istiklalini yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır." Yani çatısı altında bulunduğumuz bu müessese milletin ta kendisidir, millî iradenin ta kendisidir ve burası milletin sorunlarının konuşulması gereken ve çözüm bulunması gereken, milletin derdiyle dertlenilmesi gereken, milletin hâliyle hemhâl olunması gereken bir müessesenin içinde üyeleri olarak bulunuyoruz. "Türkiye Büyük Millet Meclisi" deyince akla 86 milyonun temsili gelir, millî irade gelir; baskıyı, dayatmayı, tahakkümü reddeden Gazi Meclis gelir. Bu Meclis iki defa gazilik unvanını boşuna almamıştır. İkisinde de baskıya, işgale, haksızlığa, hukuksuzluğa direnen ve millî iradeye, milletin egemenliğine sahip çıkan bir Meclisten bahsediyoruz. Onun için çok kutlu, çok yüce bir Meclisin üyesi olduğumuzu da hiçbirimizin unutmaması gerekir.

Ancak fiiliyatta milletin derdiyle dertlenilmesi, çözüm bulunması gereken Mecliste -şimdi tek tek sayarsam çok zaman alacak ama- birçok konuyu gereği gibi konuşmadık, çözüm üretmedik. "Neye çok konuşmadık, çözüm üretmedik?" dersanız, kayyum atanan belediyelerde yürütülen süreçlerle ilgili çok konuşmadık, çözüm üretmedik. İsrail'in Gazze'de yaptığı soykırıma rağmen Türkiye'nin İsrail'le ticaretini çok konuşmadık, çözüm üretmedik. Suriye'de gerçekleşen yönetim değişikliğini çok konuşmadık, çözüm üretmedik. AK PARTİ iktidarlarının yanlış politikalarından dolayı oluşan göçmen ve sığınmacı politikalarının ülkeyi düşürdüğü hâli konuşmadık, çözüm üretmedik. Okul içi ve okul çevresi güvenliğini, öğrencilerimizin uyuşturucu bataklığına düşürülmesini konuşmadık, TOKİ mağdurlarını konuşmadık, tarım sektöründe yaşanan sorunları hiç konuşmadık; KDV ve ÖTV oranlarındaki yükselmeleri, temel ihtiyaç ürünlerindeki aşırı fiyat artışını, ekonomik krizi, ülkemizin vergi sistemindeki adaletsizlikleri, orman yangınlarındaki kifayetsizlikleri, öğretmen istihdamını, eğitim alanında son yirmi yılda yaşadığımız garabeti konuşmadık, çözüm üretmedik. Liselere geçiş sisteminden üniversiteye giriş sistemine kadar yaşanan sıkıntıları, haksızlıkları konuşmadık. Organize suç örgütlerinin devletle bağlantılarını, illiyetini ve bu kadar yaygınlaşmasını, dünyanın bütün mafya liderlerinin Türkiye'de çöreklenmesine âdeta seyirci kaldık maalesef. Akbelen Ormanı'ndaki maden arama faaliyetleri için seyirci kaldık. Türkiye'ye ait bazı Ege adalarının, aidiyeti belirsiz coğrafi formasyonların Yunanistan tarafından âdeta işgaline ve silahsızlandırılmakla mükellef oldukları adaları Yunanistan'ın silahsızlandırmamasını konuşmadık, çözüm üretmedik. Deprem riski taşıyan bölgelerde araştırma yaparak alınması gereken önlemleri konuştuk, çözüm üretmedik. Deprem nedeniyle kaybolan vatandaşlarımızı konuştuk, bulamadık.

Sayın Başkan, sunuşunuzda çok güzel bir şey söylediniz, "Biz, Meclise verilen 189 yazılı soru önergesinin neredeyse tamamını süresi içinde cevapladık." dediniz, teşekkür ederim. Ama mesela, 28'inci Dönemde 34.026 adet yazılı soru önergesinin sadece 4 bin tanesinin süresi içinde cevaplanması da Sayın Başkanım, hepimiz adına sizin yürütmeye "Ne yapıyorsunuz kardeşim?" demeniz gereken bir noktadır. Eğer Türkiye Büyük Millet Meclisi denetim faaliyeti yapmıyorsa kapatalım gitsin. Türkiye Büyük Millet Meclisi yürütmeyi denetlemiyorsa, uhdesindeki Sayıştay üzerinden, Sayıştay raporlarına da dayalı olarak "Bu nedir kardeşim?" diyemiyorsa... Arkadaşlar, evet, siyasi aidiyet içerisinde bağlı bulunduğunuz partiyi, iktidarı desteklemek sizin doğal göreviniz. Muhalefet olarak da bizim orta yerdeki yanlışları söylememiz... Kimi zaman bazı şeylerin partilerüstü olduğu konusunda bir mutabakatımızın da olması gerekir, o şudur: Milletin kör kuruşunun partisi olmaz. Milletin kör kuruşuna kim gadrediyorsa, kim ona el koyuyorsa, el uzatıyorsa bu, AK PARTİ'nin de CHP'nin de HDP'nin de İYİ Partinin de MHP'nin de YENİ YOL'un da meselesidir. Burada partililik, partizanlık olmaz, olmamalıdır. Biraz sonra zamanım olursa örnekleriyle bazı şeyleri zaten söyleyeceğim.

Türkiye Büyük Millet Meclisi bu sistemle birlikte -en yüce organ dediğimiz- atanmış bakanların geçmiş dönemlerde milletvekillerine yönelik küstahlıklarına tanık oldu. Bu bütçede, umarım ve dilerim, bunlara hem siz Sayın Meclis Başkanı olarak müsaade etmez, önden yürütmeyi uyarırsınız hem de bu küstahlıklara artık fazla seyirci kalınamayacağının da bilinmesi gerekir.

Arkadaşlarımız söyledi, geçen dönem Meclis Başkanımız Sayın Şentop danışmanlarımızla ilgili bir kanun teklifi verdi fakat sonuç alınamadı maalesef. Biz, şimdi siz de belirttiniz, bir toplantı yapılmış, memnun olduk. Danışmanlarımız burada çok önemli bir görev ifa ediyorlar. Amerikan Parlamentosunu, Senatosunu ve kongresini bilenler bilir; orada millet senatörlerden, kongre üyelerinden çok "staff"larla meşguldür, bu işleri sevk ve... Yani "staff"lar çok etkili, yetkilidir, daha işlevseldir. Türkiye'de de danışmanlarımızı biz çok geride bırakıyoruz hak hukuk konusunda. Türkiye'nin genelinde olduğu gibi Mecliste de danışmanlarımıza yönelik bu haksızlıklar, tazminatları başta olmak üzere... Meclis içinde danışman; ameliyat olacak, hastaneye gidecek; Meclis Koruma Müdürü burada mı bilmiyorum, niye bu danışmanların arabaları Meclis içinde mesela turnikeye gelmesi yasak kardeşim, ben anlamıyorum bunu maalesef. Yani danışman turnikeye arabasıyla gelebilmeli; arabayı oraya bıraksın demiyorum, gelebilmeli ihtiyaç hâlinde. Danışmanların Meclis kampüsü içinde arabalarına bile bir tahdit var, bunları da doğru bulmuyoruz.

Sayın Başkanım, Anayasa Mahkemesinden sürekli dayak yiyen bir Meclis olmaz. Enis Berberoğlu, Ömer Faruk Gergerlioğlu kararları ortadayken Şerafettin Can Atalay davasıyla ilgili Meclisin başının yerde olması kabul edilebilir değildir değerli arkadaşlar; bunun da tekrar altını çizmek isterim. Bugün hâlâ milletin seçtiği milletvekili tutukluysa "Egemenlik kimde?" diye sormak biraz gerekir diye düşünüyorum. Seçilmişin yerine atanmışın, halkın yerine kayyumun, denetimin yerine sessizliğin geçtiği bir Türkiye, Atatürk'ün kurduğu cumhuriyetin ruhuna da aykırıdır. Siyasallaşmış yargıya yasama organı seyirci kalamaz. Maalesef, üzülerek söyleyeyim, bütün yargı mensuplarını tabii dâhil edemem, tenzih ederim ama gerçekten, siyasetin yani yürütmenin sopası gibi çalışan bir yargı karşısında Türkiye Büyük Millet Meclisinin daha duyarlı olması, daha refleks gösterir olması lazım.

Sayın Başkan, temsil ettiğiniz makam Türkiye'nin bana göre en yüce makamıdır; altını bir kere daha çiziyorum. Evet, orta yerde bir yürütme vardır, milletin seçtiği bir Cumhurbaşkanı da vardır ama işte o millet diyor ki "Ben buna devletin direksiyonunu veriyorum. Ey Meclis, sen bunu denetle, harcadığı kör kuruşu denetle." diyor. Ama bu denetimi biz hem Sayıştay marifetiyle hem

Türkiye Büyük Millet Meclisinde farklı denetim mekanizmalarıyla yapmak istiyoruz. Ama açın bakın geriye dönük de -sizin döneminizi kastetmiyorum- her hafta AK PARTİ grup önerisi gelir, "Bu hafta denetim konularının görüşülmemesi..." diye başlar, böyle bir şey olabilir mi? Denetim yapmıyorsa... Meclisin üç tane mühim görevi var: Bir denetim, bir yasama, bir bütçe. Bu üçünden birinin hiç yapılmadığı bir Meclisin... Hani, eskiden sacayaklar vardı, üstüne kazan koyardınız, 3 tane ayağı vardır; o 3 ayağın 1'ini kesin bakayım, o kazan orada duruyor mu? Kazan devrilir. Türkiye'de kazan devrilmiştir çünkü denetim ayağı olmayan bir yasama organı olamaz, işlevsizdir. Tıpkı -biraz önce söyledim- kamu denetçiliği... Bu kanun çıkarken ben çok umutluydum Kapadokya'da üç günlük bir kampa gittik, ombudsmanlık çalıştayı yaptık başka ülkelerden gelenlerle. Bunun en güzel örneği Finlandiya'dadır, Kuzey İskandinav ülkelerindedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ENGİN ALTAY (İstanbul) - Bitti mi sürem?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bitti.

Bir dakika ekliyorum.

Buyurun lütfen.

ENGİN ALTAY (İstanbul) - Yahu, ben çok umutluydum ama maalesef, gelen ombudsmanlıkta beklediğimizi bulamadık.

Değerli arkadaşlar, şöyle bitireyim madem, Sayın Başkanı da zorlamayayım: Sayıştay denetim yapıyor. Allah aşkına, 2024'te 580 kurum denetlemiştiz, 2023 yılında Sayıştay 344 yargılamaya esas rapor koymuş orta yere Sayın Başkanım, 344 yargılamaya esas rapor, bana bir tanesinin sonucunu birisi versin Allah aşkına! Sayıştay verilerine göre, 2024 yılında kamu kaynaklarının mevzuata uygun kullanım oranı yüzde kaçtı? Sayın Sayıştay Başkanım, lütfen bunu söyleyiniz. Tekrar ediyorum, 2024 yılında kamu kaynaklarının mevzuata uygun kullanım oranı yüzde kaç? Eğer bu oran yüzde 100'ün altındaysa bile burada bir ahlaki zafiyet vardır, ahlaki erozyon vardır. Yüzde 99'sa bile burada bir zafiyet vardır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ENGİN ALTAY (İstanbul) - Kamu kaynaklarının mevzuata uygun kullanım oranının yüzde 100 olduğunu söyleyecek bir Sayıştay Başkanı bekliyorum, bunu açıklamalısınız. Sayın Başkanımızın da bu çerçevede duruma el koyması lazım. Bu ülkenin bu yağmaya, bu talana daha fazla tahammülü ve sabrı yoktur.

Meclis bütçemizi yüzde 53 artırdık -bitiriyorum Başkanım- ihtiyaç var da artırdık, itirazım yok. Bakalım, asgari ücreti ne kadar artıracamız mesela?

Aziz milletimize buradan son sözüm: Meclisin geçen seneye göre bu seneki ihtiyacı yüzde 53 arttıysa asgari ücretin de en az refah payıyla beraber yüzde 60 artması lazım diye düşünüyorum.

Sabrınızı zorlamıyorum.

Çok teşekkür ediyorum.

Bütçeniz hayırlı olsun

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Sayıştayın bize gelen bilgileri de kuşa döndü.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Uzun, buyurun lütfen.

MEHMET SALİH UZUN (İzmir) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, Değerli Meclis Başkanımız, Sayıştay Başkanımız, Sayın Kamu Başdenetçimiz, değerli bürokrat arkadaşlarım, Değerli Komisyon üyesi arkadaşlarım; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Malumunuz olduğu üzere, dünden beri milletvekilleri olarak bu senenin en önemli işini yapıyoruz; en önemli görevimizi, en asli görevimizi yapmaya başladık. Nedir o? Bütçe yapmak ve kesin hesap üzerinden de denetim faaliyetimizi, fonksiyonumuzu ifa etmeye başladık. Esasen başlamış gibi görünüyoruz, "mış gibi" yapıyoruz yani bütçe yapıyormuş gibiyiz, denetim fonksiyonumuzu yerine getiriyormuş gibi yapıyoruz. Meselenin içinde bulunduğumuz hâli böyle, "mış gibi" yapıyor hâldeyiz.

Şimdi, ne demek istediğim biraz sonra da anlatacağım. Hem Meclis Başkanımız hem Sayıştay Başkanımız hem Kamu Başdenetçimiz bütçeleriyle ilgili bilgiler verdiler. En temel gösterge şu: Biraz önce Değerli Başkanımın da söylediği gibi, bütçemiz yani Meclisimizin bütçesi geçen yıla göre yüzde 52,9 artmış, Sayıştay Başkanlığı ve Kamu Başdenetçiliğinin bütçeleri de yine enflasyon oranının üzerinde artmış. Hele çalışanların zamları hesaplanırken, ücret zamları hesaplanırken yapıldığı gibi, gelecek yılın hedef enflasyonunu hesap edersek yaklaşık 3 kat fazla artmış. Peki, bütçemiz artmış ama aynı şekilde Meclisimizin itibarı da aynı düzeyde artmış mı? Ben asıl oradayım. Ben asıl, tabirimi mazur görün, işin namusundayım. Hangi işin? Parlamento ve bütçe hakkı işinin, ilişkisinin.

Şimdi, değerli arkadaşlar, malumunuz, çok temel bir ilke var, hem de kalubeladan beri âdeta var. Yani günün birinde, dünyanın bir yerinde bir parlamento fikri oluşmuş, o parlamento fikrinin olduğu günden itibaren bir temel ilke var, o parlamento fikrinin de aslında çıkış noktası olan bir temel ilke var; nedir o? Bütçe hakkı parlamentonundur, nokta. Bütçe hakkı parlamentonundur. Ne olursa olsun yani hangi referandumla, hangi sistemle ne yaparsanız yapın, bu temel ilke değişmez. Değişirse ne olur? Değişirse parlamento, parlamento olmaktan çıkar, parlamento meşruiyetini kaybeder. Onun için biz ısrarla söylüyoruz: Türkiye Büyük Millet Meclisinin bütçe yapma hakkını sakatlayan, denetim hakkını sakatlayan, iradesini sakatlayan, hatta neredeyse imkânsız hâle getiren bu ucube Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminin meşruiyeti yoktur, geleceği yoktur, millete de bir hayrı yoktur diyoruz. Bunu ısrarla tekrar ediyoruz, yani size gıcıklık olsun diye bunu söylemiyoruz. Aynı rozeti takıyoruz, hepimiz aynı rozeti takıyoruz. Bu rozetin DNA'sını oluşturan ilkeyi size hatırlatıyoruz yani bütçe hakkı yapma ilkesini, parlamento fikrinin çıkış noktası olan ilkeyi size hatırlatıyoruz.

Değerli arkadaşlar, fark ettiyseniz belki hep "parlamento fikri" tabirini kullanıyorum. Evet, gerçekten de parlamento bir fikirdir, parlamento bir yapı değildir, bir bina değildir, hatta parlamento bir organizasyon bile değildir. Yani başkanı olan, komisyonları olan, üyeleri olan, komisyonlarının başkanları olan, başkan vekilleri olan bir organizasyon değildir. Parlamento bir fikirdir, neyin fikri? Bir arada yaşama iradesini ortaya koymuş insanların o bir arada yaşama kurallarını kimin belirleyeceği fikridir yani asıl karar veren

kim olduğu fikridir. Nereden, ne kadar vergi alınacağına, nereye, nasıl, ne şekilde para harcanacağına kimin karar vereceği fikridir; temel mesele budur. Şimdi soruyorum: Asıl karar verici biz miyiz? Asıl karar verici Parlamento mu? Nereden, ne kadar vergi alınacağına, nereye, ne kadar para harcanacağına asıl karar veren biz miyiz? Şimdi, işte, bir ay bu Komisyonunda, bir ay da Genel Kurulda konuşacağız ama sadece konuşacağız; tek bir rakamı değiştirmeden, tek bir virgölün yerini değiştirmeden bu görüşmeler tamamlanacak. Dolayısıyla, onun için söylüyorum "-mış gibi" yapıyoruz diye yani "Kabul edenler... Etmeyenler..." sarkacına sıkıştırılmış bir müzakere; bu tam anlamıyla "mış gibi" yapmaktır. Onun için en başta söyledim, "mış gibi" yapıyoruz diye dert yandım, şikâyetlendim.

Bir de denetim kısmı var yani hesap sorma, hesap alma kısmı var. Önümüzde bir metin var, 2024 Kesin Hesap Kanunu Teklifi; adı üstünde teklif. Yani eğer bu bir teklifse teorik olarak reddetme imkânımız var, ihtimalimiz var değil mi? Bu, 2024 Bütçe Kesin Hesap Kanunu Teklifi... Bunu neye göre biz değerlendiriyoruz, neye göre bu görüşmeleri yapıyoruz? Sayıştay Başkanlığının yaptığı raporlara, Sayıştayın raporlarına ve genel uygunluk bildirimine göre değerlendiriyoruz. Şimdi, orada işte ne kadar kısıtlanırsa kısıtlanırsın, budanırsa budansınsın Sayıştayın denetim yetkileri ve etkisi azaltılırsa azaltılırsın, işte var, birtakım bulgular var, 10.569 bulgu var, bunların bir kısmı da hatalı bulgu olarak ortada. Şimdi, biz bunları esas alırsak, diyelim ki biz, burada, bu Komisyonunda ve bir dahaki ay da Genel Kurulda bu Kesin Hesap Bütçe Kanunu Teklifi'ni reddetsek ne olur? Yani biz muhalefetin, muhalefet vekillerinin itirazlarına, yeteri sayıda iktidar milletvekili de iştirak etse yahut iktidar blokunun partilerinden biri farklı düşünse ve biz bu Kesin Hesap Kanunu Teklifi'ni reddetsek ne olur?

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Enflasyon olur.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) - Hükûmetin düşmesi lazım normalde.

MEHMET SALİH UZUN (İzmir) - Çok teorik olarak bir şey soruyorum: Ne olur? Yani siyaseten bir yaptırım var mı, hukuken bir yaptırım var mı? İşte, Sayıştay Başkanımız da burada, ben bunu sordum, hukuk müşavirlerine de sordum, ne olur?

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) - Eskilerde hükûmet düşerdi Başkanım.

MEHMET SALİH UZUN (İzmir) - Hani bütçe reddedilirse ne olacağı yazıyor en azından, orada da yaptırım yok ama ne olacağı yazıyor? Diyor ki: "Yeniden değerlendirme oranlarına göre ödenekler artırılır, devam edilir." Kesin hesap reddedilirse ne olur, ne yapılır? Gerçekten çok net ve çok ciddi bir soru soruyorum: Ne olur? Eskiden ödeneküstü harcama vardı; ödeneküstü harcamaları, Cumhuriyet Halk Partisinin Anayasa Mahkemesine başvurusuyla Anayasa Mahkemesi -o işi- reddetti. Şimdi, ödeneküstü harcamalar hep sıfır geliyor ama başka şekilde kurum içi ya da kurum dışı ödenek transferleriyle yine başlangıç ödeneğinin çok üstünde harcamalar yapılıyor. Diyelim ki biz Sayıştay raporlarını dikkate aldık, o bulguları kabul edilemez gördük yahut da efendime söyleyeyim, bu transferleri uygun görmedik ve reddettik. Ne olacak? Soruyorum yani gerçekten Sayıştay Başkanımız cevap verebilir, başka arkadaşlar cevap verebilir: Hukuk âleminde bir değişiklik olacak mı? Yaptırımdan vazgeçtim yani bir etkisi olacak mı, bir sonuç doğuracak mı? Siyaset âleminde bir sonuç doğuracak mı? Ya, bırakın hukuk âlemini, siyaset âlemini yani evrende bir sonuç doğuracak mı, bir etki yaratacak mı? Yani kurumuş bir yaprak yere düşecek mi biz bunu reddedersek? Ya, evrende karşılığı olmayan bir müzakere yürütüyoruz ya, evrende karşılığı yok. Onun için, değerli arkadaşlar, milletvekili arkadaşlarım, ısrarla söylediğimiz bu Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemi var ya, onun bütün absürtlüklerini biz böyle yaşadıkça, uyguladıkça görüyoruz.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) - Önceden farklı mıydı?

MEHMET SALİH UZUN (İzmir) - Eskiden de yoktu, ben bunu sordum, "Eskiden de yoktu." dediler. Evet, eskiden de yoktu ama sistemlerin iç tutarlılığı olur. Sistemlerin iç tutarlılığı gereği, bütçesi yahut kesin hesabı reddedilen hükûmetler istifa etmek zorunda kalırdı. Bu yazmazdı ama sistemin iç tutarlılığı gereği istifa etmek zorunda kalırdı, otomatik istifa etmezdi ama onu reddeden parlamento çoğunluğu, o çoğunluğu o hükûmet için bir güvensizlik oyununa çevirirdi ve hükûmetler istifa etmek zorunda kalırdı. En büyük siyasal yaptırım zaten budur yani sistemin kendi içerisinde siyasal yaptırımı vardı. Şu anda hiçbir yaptırımı yok yani reddedince -Genel Kurulda reddedelim- bakalım ne olacak bakalım? Hiçbir karşılığı olmayan, evrende bile bir karşılığı olmayan bir müzakere içerisindeyiz arkadaşlar. Değerli arkadaşlar, değerli milletvekili arkadaşlarım; onun için hatırlatmıştım yani hepimiz aynı rozeti taşıyoruz, bu rozetin DNA'sının fikrini size hatırlatmak istiyorum dedim. Bu ucube hâli, bu çok ciddi meseleyi, bu büyük sorunu hepinizin kucağına bırakıyorum, bu soruyu hepinizin kucağına bırakıyorum.

Hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Şimdi de Sayın Salihe Aydeniz konuşacak.

Buyurun lütfen.

SALİHE AYDENİZ (Mardin) - Teşekkürler Başkan.

Başkan, değerli milletvekilleri; evet, bugün burada bütçe sürecini konuşurken bu ülkedeki milyonlarca insanın içinde bulunduğu ekonomik buhranın, ekonomik krizin ağırlığını omuzlarımızda hissederek konuşmamız gerektiğini düşünüyorum ancak her seferinde olduğu gibi bu yıl da bütçe hazırlanmasına baktığımızda, bu bütçede maalesef kadınlar, gençler, emekçiler yine yok. İçinde bulunduğumuz ağır koşullara uygun, topluma nefes aldırarak gerçek bir bütçeden maalesef bahsedemiyoruz. Bu ülkeye umut olabilecek bir bütçe için herkesin elini taşın altına koyması gerek, tarihsel bir sorumluluğumuz var. Bu yılki bütçenin de bu tarihsel sorumlulukla yaklaşılarak yapılması gerektiğini vurguluyoruz ama maalesef, bugün burada gördüğümüz bu değil. Merkeziyetçi, tekçi, eşitsiz bir düzenin gölgesinde hazırlanan her bütçe adaletsizliği derinleştiriyor maalesef, farklı kimlikleri, kültürleri ve dilleri yok sayıyor, yoksulluğu ve ayrımcılığı yeniden üretiyor bu tür yaklaşımlar.

Yine bütçe artık Mecliste müzakere edilen bir belge değil, yürütme organının tek taraflı olarak kurguladığı bir metin, bir belgeye dönüşmüş durumda. Plan ve Bütçe Komisyonunun çalışmaları göstermelik kalmış durumda. Sendikaların, meslek örgütlerinin, demokratik kitle örgütlerinin ve yerel yönetimlerin görüşleri bu bütçeye yansımamıştır, halkın bütçesine halkın sesi yansımamıştır, bütçe hakkı halktan koparılmıştır; bugün gördüğümüz maalesef bu.

Yine, Mecliste yaşanan diğer bir hak gasbı da ve tahammülsüzlük de bu coğrafyada bin yıllardır yaşayan dillere yönelik ayrımcılık ve tahammülsüzlüktür. Açıkça bu dönemde de Mecliste çok net bunu gördük, milyonlarca yurttaşın ana dili olan Kürtçe hâlâ

bu çatı altında yok sayılıyor ve "bilinmeyen dil" olarak yazılıyor. Meclis kürsüsünde konuşulan her Kürtçe kelime tutanaklarda bilinmeyen dil... Ya da mikrofonlar tek tek kapatıldı. Bu kabul edilebilir değil. Barış ve kardeşlik için kurulan Komisyonunda dahi Kürtçe konuşulmaması... Gerçekten Kürt sorununun demokratik çözümü için atılacak ilk adım Kürtlerin diliyle barışma olmalıdır. 21'inci yüzyılda ana dil anlamıyoruz ya da bilmiyoruz bahanesi kabul edilemez, bunu doğru bulmuyoruz. Birlikte yaşadığımız halkların dilini her birimiz öğrenebilmeliyiz, öğrenmeliyiz ya da tercüman bulundurmalıyız, Mecliste tercüman bulundurma meselesini bence önümüzdeki süreçte gündemimize almalıyız. Aksisi inkardır, asimilasyondur, eşit yurttaşlığın ve toplumsal barışın önünde en büyük engel olarak karşımızda durmaktadır.

Yine, çoğulculuğun yok sayıldığı bir başka konu da yasa yapma gerçekliği maalesef Meclisin. Geçtiğimiz dönemde onlarca yasa, onlarca maddeden oluşan torba yasalar Meclisten geçti, âdeta her bakanlığın, her alanın sorununu yüzeysel bir şekilde bir torbaya doldurup her bir torbalardan onlarca cin çıkarma meselesine dönüştürüldü. Yasama süreci bu şekilde aslında manipüle edildi. Örneğin, 22 Haziran 2025'te Genel Kurulda kabul edilen 80 maddelik kanun bir torba kanundu ve birçok bakanlığın sorunu bunun içindeydi. Zeytinciliği koruma kanunu, Mera Kanunu, Orman Kanunu ve Çevre Kanunu gibi birçok farklı alanın bir arada olduğu bir kanun teklifiydi. Bu yasama şekli adalet ve temsil ilkesini yok sayıyor. Bu, halkın gözünde Meclisin güvenilirliğini ve ağırlığını da ciddi bir şekilde sarsıyor. Demokrasi, şapkadan tavşan çıkarma gösterisi değildir; şeffaflıkla, toplumsal müzakereyle işler, Meclisin asıl sorumluluğudur. Bu süreçte de buna dikkat etmek gerekiyor diye ifade etmek istiyorum.

Değerli arkadaşlar, çoğulculuğun, emeğin ve adaletin ilk kaynağı bu Meclis olmalıdır. Demokrasinin gerçek anlamda işlemesi için bu çatı altında yalnızca milletvekilleri değil, milletvekilleriyle beraber danışmanların, sekreterlerin, yemekhanede çalışanların, çayhanede çalışanların, temizlik emekçilerinin hakkı ve onuru da korunmalıdır. Fakat ne yazık ki bu Mecliste çalışanların karşı karşıya kaldığı eşitsizlikler ve ayrımcılıklar hâlâ devam etmekte. Tarafımıza ulaşan onlarca bu konuda şikâyet var. Personel araçları mesela, personel araçlarına bariyer uygulanması, bu bariyer uygulaması meselesinin kaldırılması gerektiğini... Yine, yeterli park alanı sağlanmalı, eski otoparklar açılmalı. Yine, hastaneye giden kapıda erişim kolaylaştırılmalı. Birçok çalışan arkadaş buradan hastaneye yürüyerek gitmek zorunda kalıyor. Dikmen Kapı'dan geçen personelin üst araması uygulamasına bir an önce son verilmeli. Çalışanların her kapıdan girip çıkamaması meselesi gerçekten kabul edilebilir bir mesele değil. Yine, kreşte pedagojik yaklaşım esas alınmalı. "Değerler" ismi altında dayatmalardan vazgeçilmeli. Oyun alanlarına asma kilitler takılıyormuş, bundan vazgeçilmeli. Yine, küçük yaş gruplarına ilişkin kreşler, sınıflar açılmalı. Kütüphanede -evet, Başkan da ifade etti- gerçekten araştırma, çalışma ve okuma alanlarının genişletilmesi meselesini gündemimize almamız gerekiyor. Yine, personel alımında liyakat dikkate alınmalı. Personel yemekhanesinde kalite ve hijyen noktasında çok fazla şikâyet aldık. Bu konuda üzerimize düşeni yapmamız gerekiyor. Yine, Meclis personeli arasında maaş uygulamasının adil bir hâle getirilmesi gerektiği... Yine, daha önce de ifade etmiştik, bu konuda bir düzenleme oldu ama yeterli değil, vejetaryen ve vegan arkadaşlar için menü alternatifleri artırılmalı. Yine, güvenlik meselesinde, girişte keyfi uygulamalar olduğu meselesi bize çok ifade edildi. Bu doğrultuda zaman zaman yaşanan zorlayıcı yaklaşımlardan bahsedildi. Kapıdaki polisler tarafından kişilere sert ve olağan şüpheliymiş yaklaşımıyla yaklaşıldığı ifade edildi.

Bir mesele daha... Güvenlik birimine ait bir genelge olduğu ifade ediliyor ama bu genelgeye nedense ben ulaşamıyorum. Bu genelge bir devlet sırrı mı, niye bu devlet sırrı gibi saklanıyor, ben niye ulaşamıyorum? Buradan ifade etmek istiyorum.

Yine, Meclisteki bahçede ve çevresinde hayvanlar için beslenme ve yaşam koşulları geliştirilmeli yani aslında Meclis ekolojik yaşam için de bütçe ayırmalı.

Yine, bir diğer konu da Meclis çatısı altında görev yapan danışmanların, sekreterlerin, emekçilerin hakları hâlâ sürüncemede. Bu konuyu defalarca dile de getirdik ama danışman arkadaşlara ilişkin henüz bir düzenleme olmadı. Evet, bir tekliften, bir düzenlemeden bahsediliyor ama defalardır bu meseleye dikkat çekiyoruz ama hâlâ bu konuyla ilgili bir düzenleme olmadı. Hak tartışmalarının merkezinde neden bu arkadaşların hakları hâlâ görmezden geliniyor? Aynı işi yapan kadrolu ve sözleşmeli danışmanlar arasında uçurum var. Promosyon ödemeleri şeffaflıkla yürütülmeli; giyim ve yol hakkına, yemekhane ücretlerinden yeşil pasaport hakkına kadar tekrar bunları konuşmak zorundayız. Bunları tekrar tekrar konuşmak gerçekten bu Meclise uymuyor. Yine, bu arkadaşlara da yeşil pasaportun verilmesi meselesini de gündemimize almamız gerekiyor. Buradan bir kez daha şunu ifade etmek istiyoruz: Bu, arkadaşların anayasal haklarıdır. Meclisi de ayakta tutan bu emekçiler için hepimizin bu çalışmayı bir an önce yapması gerekiyor.

Süre bitti mi?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Yok, devam edin.

SALİHE AYDENİZ (Mardin) - Pardon, bir anda sesimi duymayınca...

Evet, bu, Meclisteki personellerin, emekçilerin onuruna vurulmuş bir durumdur. Bu konuda gerçekten üzerimize düşeni yapmamız gerektiğini bir kez daha ifade ediyorum.

Önümüzdeki süreçte bu Mecliste gerçekten önemli işler de yapıldı. İşte, Millî Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonunun bu Meclis çatısı altında kurulmasını ve gerçekten bu ülkenin barışının bu Meclis çatısı altında konuşulmasını çok önemsiyoruz ve barış için emeğini ortaya koyan, barış için bu çalışmada yer alan, barış için elinden geleni yapan herkese de teşekkür ediyoruz.

Ben teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın İrmez, buyurun.

MEHMET ZEKİ İRMEZ (Şırnak) - Sayın Başkan, Sayın Meclis Başkanı, değerli milletvekilleri ve tüm katılımcılar; hepinizi saygı ve sevgiyle selamlıyorum.

Türkiye Büyük Millet Meclisiyle başlayan bütçe maratonunun tüm Türkiye halklarına özellikle hayırlı olması temennisinde bulunuyorum.

Bütçe görüşmelerinde bu Parlamentonun çatısı altında bir eksiğimiz var. Hatay Milletvekili Sayın Can Atalay'ın burada bizimle olması gerekirken cezaevinde tutsak edildiğini, ona yönelik uygulanan bu hukuksuzluğu asla kabul etmediğimizi bir kez daha burada hatırlatmak isterim.

Evet, bugün burada cumhuriyetin ve fikriyatının ete kemiğe bürünmüş hâlinde, ona ev sahipliği yapan mekânında Türkiye'nin en köklü kurumunun bütçesini görüşmek için toplanmış bulunmaktayız ve biliyoruz ki bütçeler halkın vergisiyle, emeğiyle ortaya çıkan birikiminin yeniden halka dönmek için harcanmasının döngüsünü oluşturmaktadır. Fakat, biz bunu da çok iyi biliyoruz ki bütçe her kalemiyle onu oluşturanların, bütçeyi yönetenlerin fikirlerini, ideolojik, politik tahayyülünü, halka ve hakka bakışını en açık biçimde de yansıtmaktadır. Türkiye'de iktidar eliyle halka ait olan kaynaklar maalesef sermayedarlara akmaktadır. Bütçe, yurttaşın ihtiyaçlarını değil, patronların bekasını tahkim etmektedir. Kuşkusuz yok ki bu kısır döngü mutlaka kırılacaktır ve yurttaş a ait olan yeniden yurttaş a olacaktır.

Sayın milletvekilleri, değerli kurumun temsilcileri; modernitenin, modern gelişmenin alametifarikalarından biri de kurumların yaratılmasıdır, yaşamımıza kurumlar aracılığıyla yön verilmesidir. Özellikle Türkiye'nin en köklü kurumu olarak belirttiğimiz Türkiye Büyük Millet Meclisinin varlığı, işlevi ve yönetim şekli, ülkenin yönetilme biçimiyle derin bir paralellik taşımaktadır Meclisin demokratikleşmesi ülkenin demokratikleşmesi demektir, Meclisin demokrasiye hizmet etmesi yurttaşın demokrasiye erişmesine aracılık ve kolaylık sağlamaktadır ama biz, hâlihazırda bunun çok uzağındayız. Bugün TBMM dendiğinde yurttaşlarının aklına ilk gelen şey hak arama mekânı, demokratikleşmenin kalesi değil maalesef ucuz yemek haberleriyle dolu, Meclisin lokantalarının gündeme alındığı ana haber bültenleridir. Yürütmenin denetlenmesinin sacayaklarından biri olan Meclisin denetim yetkisi giderek kısıtlanmakta, etkisizleşmekte ve iktidarın çıkardığı yasalara meşruiyet kılıfı büründüren ara bir durak olmaktan öteye geçememektedir. Türkiye Büyük Millet Meclisi her türden temel görevlerinden uzaklaşmaktadır.

Müzakere mekânı olan Meclisin, egemenin değil ezilenlerin sesinin daha yüksek çıktığı bir yer olması gerekirken muhalefetin denetim araçları -belirttiğimiz gibi- işlevsiz kılınmıştır. Soru önermeleri yasal sürelerin çok uzağında bir zaman aralığında cevaplanmakta, cevaplarsa esas meselenin uzağında kalmakta, mevzuat aktarmanın dışında bir işe yaramamaktadır. Soru ve araştırma önermeleri mekanizmalarının işlememesi, halkın seçilmiş temsilcilerinin yürütme organını denetleme ve hesap sorma yetkisinin fiilen sınırlandırılması anlamına gelir. Binbir çabamızla Türkiye'nin en önemli meseleleri için kurulmasına aracılık ettiğimiz araştırma komisyonları kadük bırakılmaktadır. Meclis Başkanlığının, denetim araçlarından biri olan önermelerin değersizleştirilmesinin önüne geçmesi es geçilemeyecek, görmezden gelinemeyecek görevlerinden biridir. Meclise getirilen yasalar özellikle de torba yasalarla toplum daha da kısıtlanmakta, emeklinin, emekçinin, kadınların, gençlerin haklarının gasbı meşru bir zemine oturtulmak istenmektedir. Milattan önce 98 yılında Roma'da bile torba yasa uygulaması yasaklanmışken iki bin sene sonra bu uygulamanın hâlen bizim Parlamentomuzda yürürlükte olması komik ötesi bir durumdur.

Bir diğer önemli meseleyse Sayıştayın ve Kamu Denetçiliği Kurumunun görev ve sorumluluklarından giderek uzaklaşmasıdır. Kamu İktisadi Teşebbüsleri Komisyonu üyesi olmam hasebiyle de Sayıştayın kamu işbirliklerine ve kurumlarına yönelik raporlarını detaylıca inceleme fırsatı da buldum. Sayıştay denetçileri, iktidarın baskısıyla kurumlardaki usulsüzlükleri teknik ifadelerin arkasına saklamayı maharet olarak algılamaktadır. Kurumların sorunları dile getirilse bile muğlak ifadeler kullanılarak meselenin esas boyutları asla yansıtılmamaktadır. Kamu Denetçiliği Kurumunda da benzer bir gidişat maalesef söz konusudur. Özellikle Kamu Denetçiliği Kurumunun 2024 verilerine göre, sonuçlandırılan 15.751 başvurudan yalnızca 4.999'u kabul edilebilir bulunmuş yani başvuruların yüzde 31,7'si incelenebilmiştir. Aynı yıl 14.750 yeni başvuru yapılmış, bunların sadece yüzde 6,5'i tavsiye kararıyla, yüzde 8'iye dostane çözümle sonuçlanmıştır. Buna karşılık yüzde 39'u diğer idarelere yönlendirilmiş, yüzde 33'üye işlem yapılmadan kapatılmıştır. Dolayısıyla, doğrudan çözüm üretilen başvurular toplamın yalnızca yaklaşık yüzde 14'ünü oluşturmaktadır yani Kamu Denetçiliği Kurumu, incelemeye aldığı her on başvurudan 2'sini bile sonuçlandıramamıştır.

Sayın hazırun, konuşmamın başında da belirttiğim gibi bu oturumda, bu Parlamentoda 1 kişi eksiğiz. Seçildiği günden bugüne aramızda olması gereken Hatay Milletvekili Sayın Şerafettin Can Atalay nerede? Sesini, itirazlarını duyurabiliyor mu bizlere? Meclis Başkanı Sayın Kurtulmuş onun için herhangi bir adım atabiliyor mu? Sayın Kurtulmuş, gerçekten acilen inisiyatif almanız gerekmektedir. Anayasa Mahkemesinin Can Atalay için verdiği karar derhâl uygulamaya konulmalıdır. TBMM'nin kendi milletvekiline sahip çıkmadığı bir yerde yüce Meclisin saygınlığından nasıl söz edilebilir. Meclisin saygınlığı eşitliğin, adaletin ve demokrasinin hayata geçirilmesiyle ancak sağlanabilir. Bugün bu Meclisin bir üyesi aramızda olması gerekirken cezaevinde siyasi tutsak olarak tutulmaktadır tıpkı önceki seçilmişler Sayın Selahattin Demirtaş, Sayın Figen Yüksekdağ ve daha niceleri gibi.

Değerli milletvekilleri, Meclise ve antidemokratik uygulamalarına yönelik tüm eleştirilerimiz ve saptamalarımız baki kalmakla birlikte, Kürt meselesinin çözümü için atılan adımları, Meclisin kurucu misyonunu ve çözüm Komisyonunu da görmezden gelemeyiz. Atılan adımların ve bu tarihsel sürecin ne anlama geldiğini ve sürecin kıymetini bizden daha iyi kimse bilemez. Cumhuriyetin kuruluşundan bugüne tekçi ve inkarcı politikaların tetiklediği Kürt meselesinde bugün yaşananlar bir neden değil elbette ki bir sonuçtur. Bu sonucun değişmesi ise çözüm komisyonunda sunum yapan değerli katılımcıların sık sık dile getirdiği kök nedenlerin tespiti ve samimi bir çözüm iradesinin ortaya konulmasıyla mümkün olacaktır. Bu tarihsel kavşakta negatif barışın pozitif barışa dönüşmesi ve bunun kalıcılılaşması, Orta Doğu'ya ve dünyaya bir model oluşturulması hepimizin elindedir, bunun zemini de Meclis olacaktır. İyi niyet için atılan tüm adımların kararlılıkla savunulmaması ve cesaret verici, güven artırıcı adımların atılmaması için hiçbir gerekçeli sebep söz konusu değildir.

Bilinmesi ve yeniden anımsanması adına söylüyorum: Meclisin barışa ve demokratikleşmeye katkısı mevcut Komisyonla sınırlı kalmayacaktır, önümüzde uzun bir yol vardır ama bu yolun uzunluğu bizi tedirginliğe değil kararlılığa sevk etmelidir. Çatışma ve şiddet zemininden hukuki ve siyasal bir zemine geçilmesinde Türkiye Büyük Millet Meclisinin eşsiz katkısı olacaktır. Bu zemini doğru kullanmak, barış dilini ve çözüm umudunu yeşertmek burada bulunan herkesin istisnasız görevidir.

Bu şiar ve umutla beni dinlediğiniz için teşekkürler.

İyi çalışmalar diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Önce Sayın Oluç, sonra Sayın Çömez'e geçeceğiz.

Sayın Oluç, buyurun.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (Antalya) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Meclis Başkanı, değerli bürokratlar; hoş geldiniz, değerli sunumlarınız için teşekkür ederiz.

Birkaç noktaya kısaca değinmek istiyorum. Daha evvel de bunları konuşmuştuk, Genel Kurulda da tartışacağız elbette.

Şimdi, Sayın Başkan, şöyle bir şey var: Bu, hep konuştuğumuz bir konu -biliyorsunuz- siz Başkanlığa seçildiğinizden beri dile getirdiğimiz bir konu; bu torba yasalar meselesi. Plan ve Bütçe Komisyonu bu torba yasalardan en muzdarip olan Komisyonumuz. Hani çalışmaktan şikâyet ettiğimiz için bunu söylemiyorum fakat şöyle bir tuhaflık oluyor zaman zaman: Bazı torba yasalar gerçekten diğer ihtisas komisyonlarını ilgilendiren konuları kapsıyor ve biz uzmanlık alanımız olmayan konularda yani tabiri caizse, ahkâm kesmek zorunda kalıyoruz; bu doğru bir şey değil. Hatta, bir keresinde -Sayın Muş çıktı şimdi, o da hatırlar- 4 ayrı komisyondan yazı geldi buraya "Biz bu konudaki çalışmayı yapamıyoruz." diye, resmî olarak yazı göndermişler ihtisas komisyonları. Yani niye yapamıyorlar, zamanları mı yok, çok mu işleri yüklü filan? Gerekçe de yok ama sonuçta 4 ayrı komisyonun yapması gereken işi Plan ve Bütçe Komisyonu yaptı. Yani bu, demokratik de olmuyor, liyakat açısından da baktığımızda eksikli bir durum oluyor; bu meselenin gerçekten değişmesi gerekiyor. Tamam, şu konuları anlıyorum: Birbirine yakın meselelerle ilgili zaman zaman torba yasalar kullanılabilir fakat burada artık iş abartılmış vaziyette, çok alakasız konular bir torbanın içine dolduruluyor. Bu konuda bir düzenleme yapılması Meclisin yasa yapma tekniği açısından da kalitesi açısından da önemli bir konu; onu ifade etmek istiyorum.

Bir diğer konu, yine Meclisteki işleyiş açısından söylemek istediğim konu; çok konuşuldu, önergeler meselesi, soru önergeleri ve araştırma önergeleri. Şimdi, Sayın Başkan, şöyle bir durumla karşı karşıya kalıyoruz: Bu önergelerin bir kısmı -sayısı önemli değil burada, bir durumdan bahsetmek istiyorum- zaman zaman da yasalara ilişkin yazdığımız şerhler -bizim DEM PARTİ açısından söylüyorum- geri geliyor, değişiklik yapılması isteniyor. Şimdi olabilir, bazen hakikaten gözden kaçan yanlar olabilir, değişiklik yapılmasını biz de uygun buluyoruz ve bu değişiklikleri zaman zaman yapıyoruz, Komisyon Başkanımız da biliyor bunu fakat bazı önergeler ya da şerhler öyle itirazlarla geri gönderiliyor ki "Neden?" sorusunu sormamız gerekiyor. Şöyle bir şey: Şimdi, yanlış anlaşılmasın, Kanunlardaki arkadaşların çok değerli çalışmaları olduğunu, emekleri olduğunu biliyorum, onları eleştirmek için söylemiyorum ama biraz keyfi yapılan şeyler ortaya çıkıyor. Yani şöyle: Diyelim yasalar nedeniyle hakikaten söylenmemesi gereken laflarsa bunlar, geri gönderilmesi ve burada düzeltme talep edilmesi doğru bir şey olabilir ama böyle yasak yani yasa anlamında bir sınırlama, yasak olmayan şeyler geri gönderiliyorsa keyfiyet ortaya çıkıyor. Daha vahim olanı, milletvekillerinin düşünce ve ifade özgürlükleri sınırlanmış oluyor. Yani şimdi, mesela "asimilasyon" lafının kullanılması rahatsızlık yaratıyor ve bu geri gönderiliyor. Ya, bu tarihsel bir kavram, Türkiye'de "asimilasyon" lafının kullanılması yasak değil, zaman zaman Cumhurbaşkanı da bu sözü kullandı, başkaları da kullandı, herkes çeşitli tarihsel dönemlerle ilgili kullanıyor. Şimdi, bunun kullanılmasını engellemek şerhlerde ya da önergelerde ya da "ayrımcı uygulamalar" lafının ya da -ben örnekler veriyorum- "işkence" lafının ya da "sivilere yönelik hak ihlalleri" lafının ya da "cinsel şiddet" lafının, "yargısız infaz" lafının... Şimdi, bunlar hakikaten neden iade gerekçesi olur, anlaşılmasın bir durum. Ben onun için bu konuda rica ediyorum, hem Kanunlardaki arkadaşlarımız zor durumda kalsın hem de Mecliste milletvekillerinin düşünce ve ifade özgürlüğü bu şekilde engellenme durumunda kalsın diye bir hassasiyet gösterilmesini gerçekten rica ediyorum. Dediğim gibi, hakaretimiz ifadeler olabilir, hakikaten suç teşkil eden ifadeler olabilir -sadece bizim parti açısından değil, başka partilerde de olabilir- gözden kaçmış şeyler olabilir; bunlar elbette ki değerlendirilir, konuşulur ama hiçbir şekilde suç olmayan kavramların, ifadelerin iade gerekçesi olarak kullanılmasını doğru bulmadığımızı bir kez daha ifade etmiş olayım.

Üçüncü konu: Sayın Başkan, şimdi, zaman zaman Mecliste başımıza geldi bu, sadece bizim partimizin değil, Cumhuriyet Halk Partisinin de başına geldi. Şimdi yine böyle bir şeyin eşiğindeyiz. Bakın, daha yeni, bizim Milletvekilimiz Berdan Öztürk'e, aynı zamanda Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi üyemizdir kendisi, mahkeme, hakkında altı yıl sekiz ay ceza verdi. Şimdi diyeceksiniz, bu nasıl oldu? Mahkeme yargılamayı durdurmadı. Bir başka Vekilimiz Mahmut Dindar; aynı şekilde yine ceza verildi, mahkeme yargılamayı durdurmadı. Baktığımızda, evet, birçok vekilimiz hakkında haksız yere açılmış çeşitli davalar var, vekil seçildikleri zaman mahkemeler bu yargılamayı dokunulmazlık nedeniyle durdurdular, böyle bir durum var, bunu söyleyelim, biliniyor zaten ama bir de durdurmayan mahkemeler var. Şimdi, bu durdurmayan mahkemelerin yaptıklarının çok açık bir şekilde yargı mekanizmasının yasama üzerinde bir tasarruf kullanması olduğunu düşünüyoruz, çok doğrudan yargının yasama mekanizması üzerinde vesayet kurma hedefi olduğunu düşünüyoruz ve bunu kabullenmiyoruz. Bu konuda sizin Başkanlığınızın gereken görüşmeleri yapması gerektiği kanaatindeyiz. Gelecek yıl -yanlış hatırlamıyorsam- Nisan ayında Parlamentolar Arası Birlik Toplantısı olacak İstanbul'da. Şimdi, böyle bir toplantıya gidilirken şu anda bizim 2 Vekilimizin hakkında mahkemenin vermiş olduğu kararlar var yani bunlar hoş şeyler değil baktığımızda, savunulacak şeyler de değil. Daha evvel yaşadığı bu Meclis, Enis Berberoğlu kararında yaşadı, geri adım atılması gerekti. Bizim Vekilimiz Ömer Faruk Gergerlioğlu konusunda hukuksuzluk yaşandı, geri adım atılması gerekti. Dolayısıyla bu tür durumların yaşanmaması için yargının, kimi yargı mensuplarının vesayetçi bir anlayıştan uzak durmaları gerektiğini özellikle söylemek istiyorum ve bu konuda sizin bir çabanızın olmasını önemli görüyorum.

Son olarak değinmek istediğim konu, sizin de sunumunuzda işaret ettiğiniz: Millî Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu. Gerçekten sizin bu konudaki çabalarınızı çok ciddi ve çok önemli görüyoruz. Tarihsel bir adım atıldı, hem Meclis açısından tarihsel bir adım atıldı hem de bu adımın atılmasında sizin çok büyük çabalarınız oldu, bunun farkındayız, bunu da söylemekten hiçbir şekilde kaçınmayız, çok da teşekkür ediyoruz; tarihe bu şekilde geçilecek. Keşke Meclisteki bütün partiler bu çalışmanın içinde olabilseydi, biz en başından beri bunu önemli görüyoruz çünkü bu toplumsal ve tarihsel bir sorunumuz, bütün partiler açısından birlikte çözüm adımlarının atılmasının çok önemli olduğu kanaatindeydik o gün, bugün de aynı kanaati taşıyoruz. Önemli bir çalışma yaptı bugüne kadar Komisyon, siz de zaten sunumunuzda verileri vermişsiniz, son derece önemli. Belki şu önemli bir de: Farklı görüşler var tabii ki partiler arasında, bu çok doğal fakat bu farklı görüşlere rağmen partiler ortak yol bulmaya çalışıyor; bu çok önemli, bir müzakere anlayışını ve zihniyetini geliştiriyor, birbirimizi dinleme ve anlama konusundaki alışkanlıklarımızı artırıyor. Gerçekten, Meclis açısından da Türkiye toplumu açısından da son derece önemli bir iş olduğunu düşünüyoruz; o yüzden, bunları vurgulamak istedim. Önünde az bir zaman kaldı, Komisyon bu konudaki çalışmalarını bir sonuca ulaştıracak ve hem Genel Kurula

hem ihtisas komisyonlarına çeşitli tavsiyelerde bulunacak. Dediğim gibi, çok önemli olduğu kanaatindeyiz ve tarihsel bir sorunumuzun, Kürt sorununun demokratik ve barışçıl çözümü doğrultusunda zemini demokratikleştirme açısından büyük önemi olduğunu düşünüyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

HAKKI SARUHAN OLUÇ (Antalya) - Bir dakika verecek misiniz Sayın Başkan?

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Vereceğim, buyurun.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (Antalya) - Teşekkür ederim.

Siz de ifade ettiniz, bu Komisyonun görevi herhangi bir anayasa tartışması yapmak değil, biz de aynı kanaatteyiz ama Kürt sorununun demokratik, barışçıl çözümü için mutlaka günün birinde -elbette bu Komisyon dışında- anayasa tartışmasına, anayasal düzenlemelere ve Türkiye'nin aslında yeni bir anayasaya ihtiyacı olduğunu hep dile getirdik; bunu bir kez daha ifade etmiş olayım. Artık 1982 Anayasası'nın üzerinden kırk üç yıl geçti ve bu darbe anayasasından Türkiye'nin kurtulması ve demokratik, özgürlükçü, eşitlikçi bir anayasaya, sivil bir anayasaya sahip olması büyük önem taşıyor. Bu konularda da inşallah, bu Mecliste iyi bir çalışma yapılır, sizin de bu konuda önemli katkılarınızın olacağına inanıyoruz.

Dinlediğiniz için çok teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Oluç, teşekkür ederim.

İYİ Parti Grubu adına Sayın Turan Çömez, buyurun.

Süreniz yirmi dakika.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Kıymetli Meclis Başkanım, Değerli Komisyon Başkanım, çok değerli milletvekilleri, değerli bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün Meclis Başkanlığının bütçesi üzerinde değerlendirmeler yapacağım. Geçen yıla göre yüzde 52,8 artmış yani enflasyon oranının çok üzerinde bir artış var. Bunun hakikaten gerekçesini bilmiyoruz. Niye bu kadar ciddi bir artış var ve bu artış hangi kalemlerde özellikle kullanılacak? Bunun detayları tabii ki var ama o detayların içerisine gizlenmiş başka ayrıntılar var; bunların mutlaka çok net bir şekilde izah edilmesi lazım.

Şimdi, buraya baktığımız zaman, cari transferler var, burada yüzde 19,9'luk bir artış söz konusu. Yanı sıra, sermaye giderleri; bakın, sermaye giderlerinde yüzde 500'e yakın bir artış var. Bu artışın niye olduğunu bilmiyoruz, bildiğimiz kadarıyla bir yatırım yapılacak. Niye yüzde 500'lük bir artış var? Kabaca 5 milyar liraya yakın bir artış söz konusu. Bakın, geçtiğimiz yıl Kıbrıs'a yapılan bir Cumhurbaşkanlığı sarayı var ve oraya da aşağı yukarı 5 milyar civarında bir para harcandığını biliyoruz, en azından kamuoyuna öyle yansıdı. Peki, Meclisimiz böyle bir saray mı yaptıracak ya da başka bir gerekçeyle mi bu 5 milyar buraya eklendi, bunun biz izahını rica ediyoruz, niye böyle olduğunu bilmek istiyoruz.

Bakın, geçtiğimiz aylarda ben Tayvan Parlamentosunu ziyaret ettim. Şu anda millî geliri bizim 4-5 katımız, hazinesinde en az 600 milyar dolar parası var; Tayvan Parlamentosu hâlâ eskiden kalma bir okuldan bozma mecliste faaliyet gösteriyor. Esas olan fonksiyon, esas olan üretilen hizmet yani bina kalitesiyle, yapılacak bina yatırımıyla parlamentonun saygınlığını, parlamentonun gücünü, kudretini ve milleti temsil etme iradesini ortaya koymamız mümkün değil.

Personel giderlerinin artışına baktığımızda, yüzde 17,7'lik bir artış var. Hiç personel alınmadığını bile düşünsek bu artış aslında şu anda reel enflasyonun altında, öngörülen enflasyon civarında olduğu tahmin ediliyor; bu da personelin özlük hakları konusunda yeterli adım atılamayacağını ya da atılamayacağını bir göstergesi.

Sayın Başkan, Türkiye Büyük Millet Meclisinin temel görevi yasama, denetleme ve bütçe yapmadır takdir edersiniz. Tabii, yasama, yürütme ve yargı erklerinin birbirlerinden bağımsız çalışıyor olması, bir denge, denetleme mekanizmasının kuruluyor olması demokrasi için vazgeçilmez bir şart fakat maalesef geçtiğimiz yıllarda bu hassasiyet gözetilmedi, yasama, yürütme, yargı erkleri birbirlerinden bağımsız ve denge, denetleme mekanizmasıyla çalışamaz hâle geldi. Yanı sıra -biraz sonra örnekleriyle paylaşacağım sizinle- Meclisimizin yasama faaliyeti, Meclisimizin denetleme faaliyeti, keza bütçe yapma kapasitesi ve faaliyeti büyük ölçüde hırpalandı, örselendi, bunları örnekleriyle paylaşacağım. Bakın, yasama faaliyetinin etkisizleştirilmesiyle ilgili bir örnek vereceğim ben size: Uzunca bir süredir Türkiye, Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle, kanun hükmünde kararnamelerle yönetiliyor ve Anayasa Mahkemesi kanun hükmünde kararnamelerin bu şekilde kullanılmaması gerektiğine dair sürekli karar alıyor. Oturdum, çıkardım ne kadar karar alınmış diye ve tabii, saray alınan bu karar üzerine hemen bunu bir yasal revizyon yaparak kanun maddesi hâline getirmeye çalışıyor. Şöyle bir baktım, 11 Nisan ile 16 Mayıs 2025 tarihleri arasında Meclise gelen 105 kanun maddesi var. Bu 105 kanun maddesinin 93 tanesi Anayasa Mahkemesinin iptal ettiği kanun hükmünde kararname. Allah aşkına yani bu ülke kanun hükmünde kararnamelerle ve üstelik Anayasa'ya aykırı olduğu bilinen kararnamelerle mi yönetilecek? Peki, bizim Meclis olarak vazifemiz Anayasa Mahkemesinin iptal ettiği kanun hükmünde kararnameleri yasalastırmak mı? Dolayısıyla, bu, son derece vahim bir yanıştır. Bu, milletin Parlamente'ye, Meclise vermiş olduğu yetki ve salahiyyetin bir anlamda -tabirim biraz sert olacak ama- gasbedilmesi anlamına gelir. Anayasa Mahkemesi bunları iptal ediyor, biz de oturuyoruz, bunları yasa hâlinde geçirmeye gayret ediyoruz. Bir ay içerisinde 105 madde gelmiş, bunun da 93 tanesi Anayasa Mahkemesinin iptal ettiği kanun hükmünde kararnamelerin yasalastırılması. Dolayısıyla, bunlara dikkat edilmesi, Parlamente'nin olması gerektiği hüviyete kavuşturulması hepimizin sorumluluğu, takdir edersiniz ki Sayın Başkan, sizin de burada hepimizden fazla sorumluluğunuz var.

Şimdi, ihtisas komisyonlarıyla ilgili değerlendirme yapmak istiyorum müsaadenizle. Tabii, kanun yapım sürecinde ihtisas komisyonlarının çok önemli bir rolü var ve bunların aynı zamanda müzakere, istişare, detaylı bir şekilde tekliflerin ele alınmasıyla ilgili çok ciddi yükümlülükleri var. Tabii, bu konuda ihtisas komisyonlarının da yeterince görev yapmadığını hepimiz biliyoruz. Kanunlar veya teklifler hazırlanıyor ve bu tekliflerin neredeyse tamamı sarayda hazırlanıyor, komisyona getiriliyor ve komisyonlarda çok hızlı bir şekilde görüşülüp Meclis gündemine taşınıyor. Bunların biz doğru olmadığını, komisyonların etkin bir şekilde çalıştırılması gerektiğini ve burada müzakere kültürünün, istişare kültürünün, tartışma kültürünün geliştirilerek yasaların olgunlaştırılması gerektiğini ısrarla savunuyoruz. Tabii, yanı sıra, tali komisyonlar hiç çalışmıyor; ben biraz sonra bunlarla ilgili rakamları da vereceğim size. Tali

komisyonlar artık Meclisin gündeminden kalkmış, hiçbir şekilde tali komisyonlarda hakkıyla ve layıkıyla yapılan bir tartışmaya biz tanık olmuyoruz. Komisyona geliyor, bir gün veya iki gün çok hızlı bir şekilde görüşülüp ondan sonra Parlamente'ye geliyor. Biraz sonra diğer ülkelerin de rakamlarından bahsedeceğim. Dolayısıyla, Sayın Başkanım, bunlardan da bir anlamda Meclisin kurtulması ve Meclise o saygınlığın yeniden verilmesi lazım.

Türkiye Büyük Millet Meclisi TV'nin yayınlarıyla ilgili... Niye akşam dokuzdan sonra yayın yapılmaz? Zaten başta TRT olmak üzere yandaş medya tamamen sesimizi kısmış durumda. Ben Grup Başkan Vekili olduğum dönemden itibaren bakıyorum, milletvekili olduğum dönemden itibaren bakıyorum, Genel Başkanımızın hem Grup Başkan Vekili hem de Genel Başkanı olduğu dönemden itibaren bakıyorum, bizden 11,5 milyar dolar vergi toplamış TRT, bir kare ya, Allah aşkına, bir kare bizden haber bahsetmiyor. Ne kaldı geriye? TBMM TV. Niye TBMM TV kesiliyor? Yani TBMM TV'de bizim konuştuklarımızın millet tarafından bilinmesi, duyulması lazım ve sadece Meclis faaliyetleri değil, aynı zamanda komisyon faaliyetleri. Ben şimdi niye kendi kameramla bu konuşmamı çekeyim? Nerede TBMM TV? Niye bunlar kamuoyu tarafından takip edilmiyor? Burada Parlamente'nin bütçesiyle ilgili, burada yapılan faaliyetlerle ilgili bizim yapmış olduğumuz konuşmaların TBMM TV tarafından ele alınması ve bunların kamuoyu tarafından bilinmesi lazım. Bu da bizim arzu ettiğimiz gelişmelerden veya arzu ettiğimiz değişimlerden bir tanesi.

Şöyle bir baktım, 28'inci Dönemde kaç tane kanun teklifi verilmiş diye. Tam 3.626 kanun teklifi verilmiş, bunlardan 110 tanesi kabul edilmiş yani yüzde 3'ü. Şimdi, 3.626 kanun teklifinden sadece yüzde 3'ü ve bunların da tamamı iktidar partisi tarafından verilmiş kanun teklifleri. Bu sürecin de nasıl olduğunu az önce söyledim ve eleştirimi de sizlerle paylaştım. Allah aşkına, bizim bu ülkeye dair hiç mi tecrübemiz yok, hiç mi birikimimiz yok, ortaya koyduğumuz kanun tekliflerinin hiç mi anlamı yok, hiç mi değeri yok? Bunlardan bir tanesinin sayfası açılıp da "Ya, ne demiş İYİ PARTİ?" "Ne demiş diğer partiler?" "Önemli mi, önemsiz mi?" diye ele alınması gerekmiyor mu? Biraz sonra örneğini de paylaşacağım sizinle. Allah aşkına, bu Parlamente'nin vazifesi bütün milletvekillerinin, -herkes saygındır- bütün partilerin sayın milletvekillerinin vermiş olduğu yasa tekliflerine hassasiyetle yaklaşması ve ona gereken ehemmiyeti ve değeri vermesi lazım. 3.626 kanun teklifi var, kabul edilenler yüzde 3 ve tamamı da iktidar cenahından gelen teklifler.

Şimdi, başka bir ayrıntı daha; 41 kanun teklifinin 36 tanesi torba kanun. Biz bu torba kanun anlayışından hakikaten bıktık. Birçok kanun maddesini bir araya getiriyorsunuz, sarayda hazırlanıyor, bir kısmı Anayasa Mahkemesinin iptal ettiği kanun hükmünde kararname, bir torba, bir çorba yapılıyor, birbirinden bağımsız, birbiriyle alakası olmayan birtakım hükümler, maddeler, değişiklikler Meclise geliyor ve bunlar tartışılarak yine iktidarın oylarıyla kabul ediliyor. Bunların mutlaka ve mutlaka değişmesi lazım. Bu torba kanun uygulamasının da yanlış olduğunu bir kez daha vurgulamak istiyorum.

Keza, etki analizleri yani yapılacak olan kanunun, görüşülecek olan kanunun toplum nezdinde ekonomik olarak, siyasal, sosyal olarak ne tür etkisi olacak? Etki analizleri yapılmıyor. Hiçbir değerlendirme yapılmadan "Nasıl geçerse geçsin önemli değil, böyle arzu edildi." deniyor ve Parlamente'nin yapması gereken yasama faaliyeti maalesef gerektiği şekilde değerlendirilmiyor.

Şimdi birkaç örnek vereceğim değişik ülkelerden. Bakın, Fransa'da göç yasasıyla ilgili 2023 yılında bir kanun teklifi geliyor meclise, tam üç yüz elli dokuz gün tartışılıyor bu. Komisyonlarda, alt komisyonlarda, sivil toplum örgütleri, birçok akademisyen gelip görüş veriyor ve tam üç yüz elli dokuz gün tartışılıyor. Keza, İngiltere'den baktım, on-line güvenliğiyle ilgili, internet güvenliğiyle ilgili bir kanun gelmiş 2022'de, beş yüz otuz üç gün, neredeyse iki yıla yakın görüşmüşler enine boyuna bütün ayrıntılar tartışılmış. Şimdi, bakıyorsunuz, örnek vereceğim: 30/6/2025'te Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, bir torba kanun, bir çorba kanun on günde geçmiş; olmaz! Böyle olması hem Parlamente'ye hem de bu millete büyük haksızlık.

Bakın, bu ülkede GATA'nın kapatılması bana göre tarihî bir hatadır. Bunu hekim arkadaşlarım çok daha iyi biliyorlar ama siyaset kurumunun da yavaş yavaş bu konuda eleştiri yaptığına tanık oluyoruz. Yasa teklifi vermişim, muhatap alınmamış; 2 defa konuşma istemişim İç Tüzük 37'ye göre. Müsaade edin, ben bir konuşayım, GATA'nın açılmasının ne kadar önemli olduğunu anlatayım size çünkü ben bir travma cerrahiyim. GATA'nın kapatılması bana göre tarihî bir hatadır, yıllar içerisinde bunun ne kadar önemli olduğunu bir kez daha göreceğiz ama Mecliste konuşma yapmama rağmen, söz istememe rağmen, bu kadar tarihî ve önemli bir yasayla ilgili bizim konuşma şansımız dahi yok; olmaz. İç Tüzük 37'ye göre 2 defa konuşma istemişim Genel Kurulda "Müsaade edin, konuşayım, bu yasanın önemini anlatayım." diye. Zaten bütün yasalar iktidarın istediği şekilde geçiyor. Dolayısıyla bunlara da Sayın Başkan, mutlaka sizin hassasiyet göstermeniz ve bununla ilgili de gereken şeyleri yapmanız gerekiyor, İç Tüzük 37'nin de hakkıyla ve layıkıyla çalıştırılması lazım.

Şimdi size bir gazete manşeti göstereceğim, Yeni Şafak gazetesinde çıkmış olan bir manşet. Diyor ki gazete: "Mülkiyet hakkını tehdit eden yetki." Arkadaşları aradım "Allah Allah, mülkiyet hakkını tehdit eden yetkiyi kim kime vermiş? Bakın, komisyonlara böyle bir şey gelmiş mi?" dedim; yok, hâlâ gelmedi Komisyona böyle bir şey ama gazete manşetinde böyle bir yetki tartışmasının olduğu söyleniyor. Bu yasa teklifi Parlamente'ye gelse, orada enine boyuna konuşulsa, hepimiz fikir beyan etsek, ondan sonra da gazetelerde bunlar tartışılrsa, anlarım. Yasa Meclise gelmemiş ama gazete manşetlerinde tartışılıyor, o da yetmiyor, kamuoyunda tartışılıyor, milletvekillerinin haberi yok. Bakıyorsunuz, MASAK açıklama yapmış, yasa teklifiyle ilgili MASAK açıklama yapmış, diyor ki: "Adalet Bakanlığı ve Başkanlığımız tarafından görüşleri alınarak hazırlanan yasada şunlar şunlar olacak." MASAK kim Allah aşkına? Milletvekillerinin haberi yok, MASAK yasa üzerinde görüş beyan ediyor ve onunla ilgili tartışmaya katılıyor; olmaz, böyle bir uygulama olmaz. Bakıyorsunuz, tartışma yükselmiş, bu sefer her şeyi yalanlayan kurum meydana çıkıyor; Dezenformasyonla Mücadele Merkezi. "Bu tartışmalar doğru değil, o yasanın teklifinin ruhunda böyle bir şey yoktur." diye açıklama yapıyor. Milletvekillerinin haberi yok, yasa teklifi Komisyona gelmemiş ama bakıyorsunuz, gazete manşetlerinde, MASAK'ta, orada burada inanılmaz tartışmalar devam ediyor. Bu, Meclisin saygınlığına halel getiren bir durumdur Sayın Başkanım, lütfen bu konuda gerekli hassasiyeti gösterin.

Şimdi, grup araştırmalarına bakacağım. Grup araştırma önerileriyle ilgili rakamlara baktığımızda, Üçüncü Yasama Yılında 353 önerge verilmiş, 322'si muhalefetin, kabul edilen sadece kimin? O da AKP'nin veya iktidar cenahının. Yine, kurulmuş olan komisyonlara baktığımızda, 9 tane komisyon kurulmuş, bu komisyonların üç ay içerisinde çalışmasını bitirip rapor vermesi lazım.

Komisyonların hepsi burada, daha bu komisyonların hiçbirisi o tartışmaları tamamlayıp raporunu bitirmemiş. Bu, İç Tüzük'e de aykırı Sayın Başkanım. Lütfen, Meclis komisyonları zamanında, olması gerektiği gibi emek harcasın çünkü ciddi bir çalışma yapılıyor, bu emekler kamuoyuyla paylaşılsın ve onunla ilgili gerekenler yapılsın.

Şimdi, araştırma önergelerine baktım, 28'inci Dönemde toplam 3.240 tane araştırma önergesi verilmiş, bunlardan kabul edilme oranı yüzde 1,6. Allah aşkına, bu kadar araştırma önergesi, bu kadar ciddi çalışma, bu kadar sahadan toplanan bilgi Parlamentoya gelecek ama bunların hiçbirinin bir kıymeti, bir hükmü olmayacak; bu, son derece yanlış. İktidarın verdiği birkaç araştırma önergesi dışında muhalefetin vermiş olduğu önergelerin hiçbirine itibar edilmemesi son derece yanlış. Bugüne kadar verdiğimiz önergelerden hiçbirinin kabul edilmemiş olması son derece yanlış; yüzde 1,6 kabul edilme oranı.

Bakın, tam yazıya giderken Milletvekilimiz Sayın Burhanettin Kocamaz orman yangınlarının araştırılmasıyla ilgili bir önerge vermiş. Ya, Allah aşkına, bu kabul edilse ne olur? Tam yangın sezonunun öncesinde inanılmaz eksiklikler var, yetersizlikler var, yanlışlıklar var, bir sürü insan şehit oldu, evladımız, vatan evladı şehit oldu yetersizlik sebebiyle, beceriksizlik, aymazlık veya doğal şartlar sebebiyle dünya kadar orman alanı yandı. Bunu kabul etsek, enine boyuna konuşsak ne olur Allah aşkına? Yani kavga mı edeceğiz burada? Ülkenin bir problemi "Hayır, kabul etmiyoruz." Niye? İYİ Parti'den gelmiş.

Başka bir şey daha; tekstil. Bakın, dolaşıyorum, geçtiğimiz haftalarda Diyarbakır'daydım. Diyarbakır'da tekstilde fabrikaların yüzde 75'i kapanmış, Batman'da tekstil sektöründe çalışan 45 bin kişiden 25 bini işini kaybetmiş. Her yerde öyle, Denizli'de öyle, Ordu'da öyle, İzmir'de öyle; ciddi bir kriz var.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) - Bursa, Bursa.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Bursa da öyle, teşekkür ediyorum.

Tekstil fabrikaları Çin'e gidiyor, başka bir yere gidiyor, Mısır'a gidiyor. Gelin, bunları konuşalım. Önerge vermişiz, Sayın Selçuk Türkoğlu önerge vermiş "Hayır efendim, gerek yok." diyorsunuz. Bizim önerge vermemizden bir hafta sonra İngiliz "The Economist" dergisi "Türkiye'deki tekstil sektörü dikişlerinden ayrılıyor." diyerek rapor hazırlamış. Ya, ben Parlamente'da Meclis olarak bu raporu hazırlayamıyorsam, Allah aşkına, yabancılar mı hazırlayacak?

Soru önergeleriyle ilgili de uzatmadan küçük bir değerlendirme yapacağım. Bakın, Sayın Başkanım, süresi içerisinde cevap verilen soru önergesi oranı yüzde 15. Süresi içinde soru önergelerine cevap vermiyorsunuz. Biz o zaman niye soru önergesi veriyoruz? Neden bu konunun üzerinde duruyoruz, neden? Meclis denetleme faaliyetini yapamayacaksa, soru önergelerimize cevap vermeyecekse ne anlamı var bu soruşturmaların veya millet adına bu soruları sormanın?

En son, Meclis Başkanlığından dün gelen bir cevabı paylaşacağım ama ona gelmeden önce Sağlık Bakanlığıyla ilgili de önemli şeyler paylaşacağım şimdi sizinle. Bunu en son, dün geldiği için tarihî bir belgedir, paylaşacağım biraz sonra sizinle.

Bakın, ben İstanbul'da kurulmuş eski Sağlık Bakanının hastanesi Medipol'e verilmiş arazilerle ilgili soru önergesi vermişim, diyorum ki: Bakın, Medipol Sağlık Bakanının üniversite hastanelerine nereler verilmiş? Unkapanı'ndaki milyarlık Tekel binaları, Beykoz'daki on binlerce metrekaare, 222 bin metrekaarelik Tekel'in arazilerinin yanı sıra Üsküdar'da vatandaşın "Okul yapın." diye vermiş olduğu arazilerin yanı sıra, Ankara'da gar binaları, başka, Atatürk Orman Çiftliği'nde 555 bin metrekaarelik arazi, başka, devletin verdiği milyarlarca liralık teşvik, on milyonlarca dolarlık teşvik. Hepsinin belgeleri burada. Soru önergesi vermişim bir buçuk yıl önce, hiçbirine cevap vermemiş; Mecliste konuşmuşum, cevap vermemiş; bunun üzerine kalkmışım televizyonlarda konuşmuşum ve televizyonlarda yaptığım her konuşma için onlarca dava açılmış Sayın Başkanım. Sağlık Bakanına bir buçuk yıldan beri soru önergesi vermişim, cevap vereceksin; bunları aldın mı almadın mı? Aldıysan hangi koşullarda aldın? Cevap vermemiş, konuştuğum zaman da bu fezlekeleri gönderiyor bana. Biz o zaman ne iş yapıyoruz burada? Bunları sormayalım mı? Bu kadar büyük bir rant ve talan mekanizmasının hesabını sormayalım mı?

Covid aşıları... 670 milyon dolarlık bir soygun var. Biliyorum detayları, Mecliste de konuştum; cevap yok. Yenidoğan çetesi... Daha bu çete patlamadan bir yıl önce soru sormuşum; cevap yok. Yurt dışına giden doktorlar... Cevap yok. Sığınmacılar kan veriyor mu? Cevap yok. Ameliyat sayıları özel sektörde yüzde 300, 500 artmış, devlet sektöründe artmamış. Devlet niye bu kadar destek... Özel niye bu kadar destekleniyor? Cevap yok. Çölyak hastalığı... Diş hekimleri... Mesela geçen bir diş hekimi müracaat etmiş bir kliniğe, 300 müracaat var, diş hekimleri patlamış durumda. Bakıyorsunuz, bütün diş hekimleri Sağlık Bakanının üniversitesinde, cevap yok. Kocaeli Şehir Hastanesinde ameliyat olan 60 kişi yanmış. Niye yandı bunlar? Ben biliyorum niye yandığını; cevap yok. Otopsi yapılan bir İngiliz'in kalbini burada almışlar, çöpe atmışlar. "Niye böyle, bu olur mu?" diye soruyorum; yine cevap yok. Ardından "Bayram tatiline son anda karar vermişsiniz, milyarlarca liralık zarar etti Türkiye." diyorum, rakamları hesaplamışım; cevap yok. Lens çetesi var bu ülkede. Hastaların lenslerini, devletin verdiği lensleri çalan bir çete var. Adresini veriyorum, olduğu yeri veriyorum; cevap yok.

Diyaliz çetesi var, devlet hastanelerine, üniversitelere gitmiş diyaliz hastaları, orada hayatlarını kaybetmişler ve hayatını kaybeden hastaların bilgilerini götürüp özel hastanelerle paylaşıp SGK'yı soyan bir çete var. Soru önergesi vermişim; cevap yok. Ha, bir şey daha söyleyeyim size Sayın Başkanım, niye cevap verilmediğini de söyleyeyim çünkü o soruyu sorduğum zaman diyaliz ünitesinin başında duran -adını söylemeyeceğim- bir doktor şu anda görevden alındı. Nerede biliyor musunuz? Cezaevinde. Niye cezaevinde olduğunu da Sağlık Bakanı açıklasın. Soruyorum: Çocuk istismarı, uyuşturucu ve yanı sıra sanal kumar çetesi üye olduğu için mi bu adam şu anda içeride, bu diyaliz ünitesinin başındaki adam? Sağlık Bakanının cevap vermesi lazım. Ben bütün bu soruların cevabını biliyorum ve aynı adam FETÖ'nün uzantısıyla Sağlık Bakanlığında toplantı yapıp...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Çömez, süreniz bitti.

Size sözlerini toplamak için iki dakika vereceğim, sonra da ara vereceğim Komisyona.

Buyurun.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Daha buna benzer onlarca örnek sayabilirim. En son Turizm Bakanıyla ilgili örnek vereceğim ben size, bitiriyorum.

Bakın, Turizm Bakanına da bir soru önergesi verdim bir buçuk yıl önce. Niye verdim bunu? Çünkü Bodrum'da Kisebükü'nde adam 2004, 2005'li yıllarda Orman Bakanlığından 95 bin metrekare arazi almış, ondan sonra işlerini yapamamış çünkü sivil toplum itiraz etmiş, ardından 5 bin metrekare daha araziye para vermiş, satın almış, yine işlerini yapamamış -uzatmayacağım- sonra ne yapmış, biliyor musunuz? Şimdi, bundan sonrası çok önemli, sonra yaptığı iş şu: Orman Bakanlığı 25 bin metrekare araziyi almış, Kültür ve Turizm Bakanlığına vermiş, hepsinin belgeleri var burada. Kültür ve Turizm Bakanlığı da -bakın, dünyanın hiçbir yerinde böyle bir şey olmaz- almış Bakanın ETS şirketine bu 25 bin metrekarelik araziye tahsis etmiş. Altında kimin imzası var? Altında Neşe Çıldık'ın imzası var. Kimdir Neşe Çıldık? Neşe Çıldık denilen kişi, Bakanın ETS Tur'dan getirip genel müdür yaptığı kişi. Aynı zamanda Kartalkaya Otel'i'nde sorumlu olduğu için oradaki mahkemenin "Bunu soruşturmamız lazım." dediği, Bakanın "Hayır, soruşturmayın." diye izin vermediği kişi. Böyle bir rant mekanizması olur mu? Burada büyük bir ahlaksızlık, büyük bir rant düzeni var. Bunu sormuşum ben, diyorum ki: Arkadaş, bunu niye yaptın? Ben bunların hepsine gittim, bu arazileri yerinde buldum da konuştum. Niye yaptım? Ne yapıyor biliyor musunuz? Meclise fezleke gönderiyor, dünya kadar dava açmış. Kardeşim, açıklasana bunu. Dolayısıyla Sayın Başkan, bizim soru önergelerimizin mutlaka ve mutlaka cevaplanması lazım.

Son olarak, sizin dün göndermiş olduğunuz bir soru önergesiyle ilgili de küçük bir değerlendirme yapacağım. Size dedim ki o soru önergesinde "Parlamentoda bir siyasi partinin grubu içerisinde teröristbaşı lehine sloganlar atılıyor. Bu sloganları atanlar yine Meclis bahçesinde bu sloganları atmaya devam ediyor. Başkan olarak eleştirmediniz ve bu, İç Tüzük'e göre, aynı zamanda güvenlik gerekçesiyle...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Bitireceğim, bir cümle rica ediyorum, bitiriyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Devam edin Sayın Çömez, mikrofonunuzu açmayacağım. Herkese aynı uygulamayı yapıyorum.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Teşekkür ederim, bitireceğim, çok uzatmayacağım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Ben size, Meclise, tarihe not düşmek için bir soru önergesi verdim. Dün arkadaşlara dedim ki: Soru önergemize cevap gelmiş mi? Aradılar Meclis Başkanlığını, daha işleme sokmamışsınız. Süresi dolmuş ve işleme sokulmamış. Ondan sonra alelusul bir soru cevabı hazırlanmış ve -vereceğim ben size bunu, iade edeceğim, bağışlayın bunu yapacağım için ama- verilen cevaba baktığınızda, bakın, diyor ki: "Bununla birlikte, bir milletvekili çocuğunun otoparka alınmadığı, fiilî saldırıya uğradığı yönündeki iddialara ilişkin adli bir inceleme tek bir taraf bakımından da hâlen devam etmektedir." Ya, ne alakası var milletvekili çocuğuyla ilgili? Sonra arkadaşlarıma dedim ki: Milletvekili çocuğu Meclis bahçesinde kavga mı etmiş? Nedir bu Allah aşkına? Sonra araştırdım, buldum, bir AK PARTİ'li sayın milletvekilinin oğlu Meclis bahçesinde kavga etmiş. Böyle bir ciddiyetsizlik olur mu? Ben Meclis Başkanına diyorum ki: Sayın Başkanım, bakın, bu sizin sorumluluğunuz. Mecliste grubu bulunan bir partinin çatısı altında grup toplantısında böyle bir şey olmaz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Çömez...

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Bitiriyorum, bir cümle.

Soru önergesi veriyorum, bana verdiğiniz cevap bu. Dolayısıyla, Meclis Başkanlığı böyle çalışırsa, Bakanlar da böyle çalışır ve millet adına denetleme yapması gereken milletvekilleri de gördüğünüz gibi fezlekelerle, yapılan yolsuzlukları ve ahlaksızlıkları sorgulamak için fezlekelerle uğraşır durur.

Sayın Başkanım, bununla ilgili de lütfen gereğini yapın.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Çömez, teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri...

TBMM BAŞKANI NUMAN KURTULMUŞ - Sayın Başkan, bir cümle söyleyeceğim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun lütfen.

TBMM BAŞKANI NUMAN KURTULMUŞ - Ben şimdi muttali oluyorum bu konuya. Bu yazı eğer böyleyse, bunu Meclis Başkanlığına iade etmenizi istirham ediyorum.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Buyurun.

TBMM BAŞKANI NUMAN KURTULMUŞ - Eyvallah.

Yani bunu araştıralım, eğer böyle bir ciddiyetsizlik varsa bunun hesabını sorarız.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Lütfen sorun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Başkanım, teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, görüşmelere saat 13.45'e kadar ara veriyorum.

Kapanma Saati:12.28

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)

KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)

----- 0 -----

BAŞKAN MEHMET MUŞ - 6'ncı Birleşimin İkinci Oturumunu açıyorum.

Kaldığımız yerden devam edeceğiz.

Şimdi YENİ YOL Grubundan Sayın Sadullah Kısacık...

Sayın Kısacık, buyurun.

Süreniz yirmi dakika.

SADULLAH KISACIK (Adana) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Sayın Meclis Başkanım, değerli milletvekilleri, değerli Meclis çalışanları, Sayıştay Başkanımız, Kamu Denetçiliği Kurumu Başkanımız, basınımızın güzide mensupları; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Tabii, bugün Türkiye Büyük Millet Meclisinin, millî iradenin aynı zamanda tecelli ettiği yer olan yüce Gazi Meclisimizin bütçesini görüşüyoruz. Bence, bizim, milletvekilleri olarak, yasama faaliyetlerinin dışında en önemli bir misyonumuz da var, o da Türkiye Büyük Millet Meclisinin itibarını ve gücünü korumak, bizden sonra gelecek milletvekili arkadaşlara daha itibarlı, daha güçlü bir Meclis bırakmak. Yani inanın, ben bir milletvekili olarak tüm davranışlarımda buna dikkat etmeye çalışıyorum. Acaba herhangi bir davranışım Meclisin itibarına zarar verir mi? Yani bir arkadaş "Ya, bu ne biçim milletvekili?" veya "Bu ne kadar bilgisiz bir milletvekili?" demesin diye ya da "Ya, bu milletvekili hiç kendine uygun ya da makamına uygun davranmıyor." demesin diye, Meclisin itibarı, milletvekillerimizin itibarı ve bizden sonra gelecek milletvekillerimizin itibarı için elimizden geleni yapıyoruz. Ama özellikle şunu belirtmek isterim ki: 2018 Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi sonrasında Türkiye Büyük Millet Meclisinin konumlandırılmasında ciddi bir sıkıntı yaşadık ve hâlâ da yaşıyoruz. Yani hâlâ Meclisin konumu halkın gönlünde, halkın zihninde tam oturmamış durumda. Hatta şu anda Meclisin yapması gereken, Meclisin sahip çıkması gereken birçok şeye de aynı zamanda Türkiye Büyük Millet Meclisinin sahip çıkmadığını görüyoruz. Dolayısıyla, Türkiye Büyük Millet Meclisinin prestiji, ağırlığı, vizyonu son dönemlerde maalesef halkımızın gözünde olumsuz birtakım etkilere sebep oluyor; bizim bir görevimiz de bu olumsuz etkileri gidermek. Mesela bunlardan bir tanesi, seçilmiş bir milletvekili şu anda cezaevinde yani seçilmiş bir milletvekiline bu Meclisin aynı zamanda da sahip çıkması lazım, bunu takip etmesi lazım. Bu süreci onaylarız onaylamayız, uygundur değildir ama mevcut kanunlara göre bir şekilde buna Meclisin itibarı açısından sahip çıkmamız lazım.

Meclisin itibarını ve yasama kalitesini etkileyen diğer bir şey yasama faaliyetlerimiz ama Türkiye Büyük Millet Meclisi maalesef yasama faaliyetlerini gerektiği kalitede, gerektiği ölçüde yapamıyor. Aslında ben bir milletvekili olarak burada kendimi bir noter elemanı olarak hissediyorum. Bir milletvekili olarak söylüyorum, kalben söylüyorum, siyaset yapmayacağım bugün, bir şeyleri anlatacağım. Mesela, biz burada Plan ve Bütçe Komisyonunda kanun tekliflerini görüşüyoruz, genelde bize kanun teklifi, etki analizi vesairesi cuma günü saat 16.30 civarında geliyor, cuma günü 16.30; biz bunu salı günü görüşeceğiz. Ben Adana'ya doğru yolda giderken bir bakıyorum, bir mesaj gelmiş "Sayın Komisyon üyesi, görüşülecek şu kanun teklifinin metinleri mail adresinize gönderilmiştir." Ben seçim bölgeye gidiyorum, ne zaman döneceğim; salı sabahı döneceğim ama cuma günü saat 16.30. Bakın mesajlara, ben Komisyon üyesi olduğum tarihten itibaren söylüyorum. Şimdi, biz o kanun teklifini okuyacağız, etki analizlerini okuyacağız; sivil toplum temsilcileriyle görüşeceğiz, vatandaşla görüşeceğiz, bir kanaat oluşacak, gelip burada bunu savunacağız ama ona zaman yok ki, ona zaman yok. Bakın, süreç olarak söylüyorum, bu bile burada yaptığımız faaliyetlerin bir onaylama faaliyeti olduğunu gösteriyor yani burada bize "Akıl yürüt, çalış, bu kanun teklifine katkı koy. 'Daha iyisini nasıl yapabiliriz?'i gel burada savun." görevi verilmiyor zaten. Diyor ki: "Kardeş, al bunu, prosedürü yerine getirdik; salı gel, el kaldır el indir, iş bitsin." Ya, bu Meclisin bu şekilde kaliteli bir yasama faaliyeti yapması mümkün müdür Allah aşkına? Mesela, burada kanun teklifini öneren arkadaşlar şimdi Sayın Meclis Başkanımızın oturduğu yerde oturuyorlar, yanlarına bakan yardımcılar vesaire oturuyor ama şunu görüyoruz: "Ya acaba kanun maddesi şunu mu içeriyor, şöyle mi oldu, böyle mi oldu?" sorularında ikinci sıradaki bürokrat arkadaşlardan ve çoğu zaman da Cumhurbaşkanlığındaki yasama uzmanlarından vesaire "Hayır efendim, şu şöyle." diye öneri geliyor. Yani kanun teklifini sunan arkadaş daha kanun teklifine hâkim değil. Belli ki kanun teklifi bir yerlerde hazırlanmış, buraya gelmiş; Komisyon da zaten noter, gelecek, burada onaylayacak, gönderecek. Bakın, bunu yaşıyoruz, net söylüyorum, yaşıyoruz.

Diğer bir olay, Komisyondan kanun teklifi salı günü geçiyor, cuma gününe kadar -bazen iki gün sürüyor, çarşambaya sarkıyor ya da çarşamba görüşüyoruz, perşembeye sarkıyor- ya da pazartesi sabaha kadar muhalefet şerhlerinin hazırlanması isteniyor -birçok kanun teklifinde yaşadık- muhalefet şerhleri hazırlanıyor, pazartesi günü veriliyor ya da cuma günü saat beşe kadar veriliyor; salı günü kanun teklifi Genel Kurulda görüşülecek, bu dokümanlar milletvekillerine salı günü Genel Kurul açılmadan yarım saat önce geliyor, salı günü yarım saat önce. Yani milletvekili şu kadar sayfayı okuyacak, muhalefet şerhlerini okuyacak, kanunu okuyacak, Genel Kurulda gelecek bu kanunu savunacak veya bu kanunla ilgili görüş bildirecek.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Kaç günde okunur o? Öyle bir metin kaç günde okunur?

SADULLAH KISACIK (Adana) - Baştan başlasan iki saatte, üç saatte okursun hiçbir şey yapmazsan, hiçbir şey yapmazsan; sadece otur, iki saat, üç saat. Eğer sen diyor sanki "Ben bunu üç saatte okurum ve Genel Kurula da gelirim." Yani sadece vekilin okuması diyorum, sadece okuma... Sadece okumak mı görevi?

ORHAN YEGİN (Ankara) - Onu okuyup anlayıp çalışmak günlerini alabilir.

SADULLAH KISACIK (Adana) - Evet, biraz önce Sayın Çömez bahsetti Avrupa parlamentolarında bir kanunun nelerden geçtiğini. Arkadaşlar, bakın, buradaki kanunları biz ortak akılla geçirmiyoruz. Buradaki kanunları biz iktidar partisinin akılla bile geçirmiyoruz bazen, geçirmiyoruz, biz burada görüyoruz, biz burada görüyoruz. Ben bunu inanın siyaseten değil, bu Parlamentonun onuru için söylüyorum. Bütçe 27 milyar, o vergilerden toplanan o 27 milyar için söylüyorum yani buraya devletin vergilerinden 27 milyar aktarılıyor, bizim yaptığımız işe bak ya!

Şimdi "Kanun teklifi hazırlamak için destek ofislerimiz var." dedi Sayın Başkanımız. Evet, kanun teklifi için var, orada da 786 kanun teklifine destek vermiş ofisimiz. Toplamda 3.340 kanun teklifi sunulmuş. Peki, muhalefetin sunduğu kanun tekliflerinden 1 tanesi komisyon gündemine gündemine alınıp da Genel Kurula gelmiş mi? 1 tanesi ya! Yani bu kadar muhalefet partilerinden Allah rızası için bu işi bilen, bir şeyi öneren, sahada duyduğu önemli bir şeyi getirip kanun teklifi hazırlamasının hiç mi önemi, hiç mi değeri yok? Yani bu muhalefet ancak yanlış şeyleri mi getirir? 1 tanesi ya, 1 tanesi. Niye o zaman biz bu kanun tekliflerini hazırlıyoruz? Ben bir milletvekili olarak söyleyeyim yine, ben bir kanun teklifini hazırlayacağım da sahanın sesi olan bir şeyi, bunu komisyon gündemine alırdacağım da Genel Kurula gelecek, hayal olarak görüyorum yani böyle bir şeyi hayal bile edemiyorum şu andaki Meclis pozisyonunda. Çünkü bu çok da kale alınan bir şey değil. Dolayısıyla, burada ortak akılı çalıştıramıyoruz. Bence biz bunu bir çalıştırmalıyız. Bizim bu millete, bu Meclise yapacağımız en önemli şey şu: Şu ortak akılı bir harekete geçirelim. Yani, mesela bir sağlıkla ilgili problem mi var, doktor vekil arkadaşlarımız iktidardan bunu hazırlasın ama muhalefet doktorları da yani sağlıkla ilgili tecrübesi, bilgisi birikimi olanları toplasın hep beraber "Arkadaşlar, biz böyle bir şey düşündük. Nedir?" diye. Pişsin, burası ocaktır yani kanunların piştiği yerdir burası. Ama biz, nerede pişirilmiş bilmiyorum ama geliyor, bazı şeyleri servis ediyoruz sadece, ben öyle hissediyorum, onu söyleyeyim. Bakın, birçok ihtisas komisyonu toplanmıyor ve ihtisas komisyonları da bu konudan şikâyetçi. Biz geçen dönem burada, hatta askerî, askerlerin kariyerleriyle ilgili birkaç maddeyi de içeren bir kanun teklifi vardı, biliyorsunuz, ben döndüm, dedim ki: "Ya, aramızda hiç asker kökenli arkadaşımız var mı milletvekillerinden?" yok ama biz Plan ve Bütçede bu kanunu görüşeceğiz dedik; gerçi daha sonra geri çekildi. Ama düşünün yani bakıyoruz, yok.

Şimdi, dostluk grubu ülke sayımız 147 olmuş ama bu dostluk grupları, parlamentolar arası dostluk grupları zaten çalışmıyor ki. İki buçuk yıl olacak 28'inci Dönemde daha ben kendi mensubu olduğum dostluk grubunun ne başkanını biliyorum ne bir şeyini; kim, ne, hiçbir şey toplanmadı, hiçbir şey yok yani. Başkanım en azından şunu hedef koymalıyız: Yani bu dostluk grupları en azından yılda bir kez toplanmalı, ülkelerle ilgili bir şey yapılacaksa yapılmalı; madem hani biz bunu genişletmekle övünüyoruz ama bir hedef koyalım yani. Dediğim gibi, iki buçuk yıl olmuş... Ha, geçen yıllarda da sordum, iki dönem boyunca hiçbir işlem yapmayan dostluk grupları da var, hiçbir dönem. Madem ülkelerarası önemli bir hedef koyalım "Dostluk grubusunuz siz, bir toplanılan, bir çalışın, bir şey yapın." diyelim yani.

Şimdi, yine Meclisimizin diğer temel problemlerinden bir tanesi soru önergesi. Şimdi, bizim, millet adına, idareyi denetleme, olumsuz şeyleri bulma, bununla ilgili sorular sorma görevimiz var. Ama yanıtlara bakıyorsunuz, yanıt ya hiç gelmiyor ya da dalga geçer gibi geliyor. Şuna katılıyorum, evet, bizim milletvekili arkadaşlarımız da bazen soru sormayı bilmiyorlar veya bakıyorsunuz soru metnine, sorudan daha çok siyasi bir üslupla, siyasi bir nitelikte bakanlığa yazı yazmış, o da ona göre cevap vermiş, ona da katılıyorum. Ama o da bizim problemimiz, en azından biz Meclis Başkanlığı olarak şunu da "Arkadaşlar, bakın, bu bizim Parlamenta'ya uygun bir soru olmamış, bu üslup olmamış, bu tarz olmamış." diyebiliriz. "Evet, öyle soruya, öyle cevap!" der adam, ona da katılıyorum. Ama en azından biz burada sorularımızı düzeltelim ama sorularımızın da karşılığını idare bize bir ciddiyetle versin, bir ciddiyetle versin. Mesela, biz soru sormuşuz, burada enteresan cevaplar var yani. Mesela, "Toplantı ne zaman yapılıyor?" demişiz, "Kurulun Başkan Vekili ve heyetiyle zaman zaman görüşmeler gerçekleştirilmiştir." diye bana cevap gelmiş, "Zaman zaman görüşmeler gerçekleştirilmiştir." Böyle cevap olur mu ya? Ki ben soru sorarken de o soru üslubuna yani sonuç odaklı soru sormaya dikkat eden birisiyim. Ha, biz şunu yapalım, milletvekili olarak soru sormak için soru sormayalım, "Aman kayda girsin, benim soru önerge sayım artsın." diye soru sormayalım. Bunu da Meclis Başkanlığımız bir organize etsin, ona belli bir mekanizma kuralım, kaliteli sorular soralım ama sorularımızın da cevabını Parlamento adına yine Başkanlığımız "Ya, böyle cevap da gelmez." diyebilsin veya "Niye cevap vermiyorsun?" diyebilsin.

Şimdi, diğer bir konu, "dijital Parlamento" diye bahsettik. Şimdi, yapay zekâ çağına girdik ve artık yapay zekâ çağındayız. Ve şunu özellikle belirtmek istiyorum ki Türkiye Büyük Millet Meclisi her şeyiyle diğer tüm devlet kurumlarına örnek olmak zorundadır. Burası Türkiye Büyük Millet Meclisidir; tüm idarenin işleteceği ve kanunların çıkarıldığı yerdir, dolayısıyla en üst teknoloji, en iyi donanım Türkiye Büyük Millet Meclisinde olmalıdır çünkü burası devletin kalbinin attığı yerdir. Ama şimdi, bakıyorum, evet, şimdi, bazı fiziki dokümanların dijital olarak gönderilmesinden Başkanımız bahsetti; tamam, güzel ama "dijital Parlamento" dediğimiz zaman bunun çok daha fazlasını bizim ifade etmemiz lazım.

Mesela, ben bir şey söyleyeyim, tabii, mesleğim de yönetim danışmanlığı olduğu için -kusura bakmayın- biraz hep böyle, her türlü faaliyette acaba nerede ne var, nerede ne eksik falan... İşimiz, mesleğimiz bu, bu bir meslek hastalığı. Şimdi, mesela, biz, Genel Kurulda, kanun görüşmelerinde, benden önce kim var, benden sonra kim var, hiçbir şey bilmiyoruz, hiçbir şey bilmiyoruz. Hâlbuki, bizim bir TBMM uygulamamız var, o gün ne görüşülecekse, kim konuşacaksa vesaire burada olsun, ben de buradan bakayım, konuşanlar yavaş yavaş düşsün, ben de buradan göreyim benim önümde kaç kişi var diye. Veya bir kanun teklifi verilmiş ve görüşülüyor, benim aynı maddemde acaba iktidardan kim konuşacak, bir sonraki konuşmacı kim, benden önceki konuşmacı kim? Hatta, orada bir süre de olsun, tahminî süre, yani eğer bir tartışma vesaire çıkmazsa konuşmanıza kalan süre şu kadardır desin; ben bunu göreyim, o gün kim konuşacak göreyim, biz hiçbir şey bilmiyoruz. Bakın, o gün kaçınıcı maddeye kadar görüşülecek, Parlamento kaçta kapanacak, kaçta kapanabilir, hiçbir şey bilmiyoruz. Bir randevu vereceğiz, veremiyoruz. Çocuğa ders çalıştıracağız, "Baba kaçta gelebilirsin?" diyor, çocuğumuza kaçta geleceğimizi söyleyemiyoruz ya milletvekilleri olarak. Böyle bir yasama faaliyeti olabilir mi yani? Ben bileyim ki Parlamento gece bire kadar çalışacak "Kızım, oğlum; gelececeğim." diyeyim ama ben bunu bilemiyorum. Bazen çaycılara soruyoruz, diyoruz ki "Ya, bugün kaçta kapanır?" Vallahi, çaycılar daha iyi biliyor; arka planda artık çay servis ederken mi, grup başkan vekillerinden mi öğreniyorlar? Çaycılardan öğreniyoruz arkadaşlar ya. Bakın, ya, burası Türkiye Büyük Millet Meclisi. Yapay zekâ çağındayız artık.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Grup başkan vekiliniz bilir onu aslında. Belirsiz bir şey değil, kimsenin bilmeme şansı yok.

SADULLAH KISACIK (Adana) - O da bilmiyor "Pazarlığa bağlı." diyor. Artık arkada ne pazarlıklar oluyorsa, neler dönüyorsa. O da bilmiyor ağabey, o da bilmiyor yani bu da bize yakışmıyor.

Şimdi, ben bunu öneriyorum, bu zor bir şey değil. Mesela en azından salı günü kimler konuşacaksa... Ya, grup önerileri görüşmelerden yarım saat önce geliyor; bir bakıyorum, ben genel merkezdeydim "Ya, senin konuyla ilgili bir öneri verilmiş, acil gel."

Ya, grup önerileri Genel Kurul açılmadan yarım saat kırk beş dakika önce belli oluyor. Ya, olmaz, o da bir gün önceden belli olsun; kim çalışacaksa güzel çalışsın, hazırlansın, konuşmalarımızın kalitesi artsın. E, bu sefer ne oluyor? Adam hazırlık yapmamış, gitmiş; bizim sağlıkla ilgili bir grup önerimiz var, adam oraya gelmiş, şehrinin, ilinin sorunlarını anlatıyor. Ya, sulandırıyoruz bu sefer; bakın, hep sistem mecburen işi sulandırıyor. Bunu da bu şekilde öneriyorum, rica ediyorum yani bunlar kolay şeyler.

Şimdi, yine dijital Parlamentodan bahsettik. Plan ve Bütçedeki hâlimizi gördünüz Başkanım işte şurada. Bakın, herkes buraya kamera koyuyor, vesaire yapıyor, çeşitli akrobatik hareketler yapıyor falan ama şurada zaten bizi çekiyor şu kamera yani. Çok çok, bu konuşmayı kesecek, verecek, bitti, bu kadar; dijital Parlamento işte. Yani hemen konuştuğu andan itibaren on dakika sonra bunu kesecek, hemen milletvekilinin hesabına gelecek; dijital Parlamento bu. Yani şurada şunu rica ediyorum: Buradaki amaç nedir? Yasama faaliyetlerini kolaylaştırmak, milletvekillerinin çalışmalarını kolaylaştırmak.

Şimdi, siber güvenlikten bahsettik, diğer bir şey. Ya, şu anda bizim Mecliste kullandığımız bilgisayarların bile, kişisel bilgisayarlarımızın bile güvenliği yok ki. Bakın, sistem nasıl kurulmuş? Benim makamımdaki masamda bilgisayar var Meclisin tahsis ettiği; değil mi? Şimdi, ben ona kişisel bilgilerimi giriyorum ama ben onun şifresini danışmanıma da vermek zorundayım, tüm personelime vermek zorundayım; niye? Sistem öyle kurulmuş ki eğer ben onu vermezsem gelen bir misafirin girişini ben kendim yapmak zorundayım; danışman çay bile söyleyemiyor, çayı ben kendi hesabımdan vermek zorundayım. Şimdi, bu çok zor değil. Ya, danışmanın bilgisayarının şifresi ayrı olur, ona göre ayrı hesap tanımlanır, mailleri... Yani vekil oradan yetki kılar. Şu anda biz kendi kişisel bilgisayarlarımızı bile kullanamıyoruz ki yani; doğru mu vekillerim? Doğru. Bakın, bırakın siberi, kendi bilgisayarımızın güvenliği yok daha.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Lütfen tamamlayalım.

SADULLAH KISACIK (Adana) - Başkanım, hepimizi savunuyorum burada, siyaset yapmıyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Biliyorum ama usuller...

İki dakika içinde tamamlayalım.

SADULLAH KISACIK (Adana) - Mesela şimdi Interpress güzel bir hizmet, teşekkür ediyoruz. Vekiller hakkında ne çıkmış, o gazeteler, kupürleri geliyor ama artık dijital çağdayız, internetle ilgili Interpress'ten hiçbir şey gelmiyor yani dijital mecralarda vekillerin haberleri Interpress'e gelmiyor. Bu eksiklik, bunu da düzenlememiz lazım yani şu anda haberlerin çoğu dijitalde yayınlanıyor, artık gazeteler çok az ama vekilin dijital mecra da kendisiyle ilgili çıkan bir şeyden haberi olmuyor. Dolayısıyla, artık teknoloji çok gelişti, bunu da işin içine almamız lazım.

Diğer bir şey, güvenlik olayları. Ya, burası bazen de askerî kılla gibi yönetiliyor; güvenlikte çok gereksiz yere bir şey var. Sebebini söyleyeyim: Dün Plan ve Bütçe Komisyonu var; Adana'dan İl Başkan Yardımcımız gelmiş, danışmanıma "Alalım." dedim. İşte, akşam sekiz buçuk muydu, dokuz muydu? Biz buradayız. Başkana dilekçe yazacak, makamda kimse yok. Güvenliği aradım, güvenlik diyor ki: "Biz alamayız, vekil gelip kapıdan arabayla alırsa ancak girebilir." E, biz burada Komisyon çalışmaları yapıyoruz. Bu da kolay; vekile bir tane mesaj gönderirsiniz güvenlik şeyinden "Şu kişiyi, şu T.C. kimlik numaralı kişiyi içeriye almanız..." diye. Buradan onaylarım ben, iki dakikalık iş; tamam, ona göre güvenlik girer. Belli bir şeyden sonra burası askerî kılla gibi oluyor yani kime nasıl yapacağımızı şaşırtıyoruz. Bakın, bunlar hep süreç; bu süreçleri Meclis Başkanlığımızın, personelimizin, bürokratlarımızın bu şekilde, kolaylaştırıcı şekilde yürütmesi lazım.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Kısacık, teşekkür ediyorum.

Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Sayın Mustafa Kalaycı.

Buyurun.

Süreniz 20 dakika.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) - Sayın Başkan, Sayın Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı, değerli milletvekilleri, Sayın Sayıştay Başkanı, Kamu Başdenetçisi, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Sekreteri, değerli bürokratlar ve basın mensupları; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Türk milleti önce Meclis açıp sonra da yeni bir devlet kurmayı başaran dünya üzerinde nadir milletlerden biridir. Kurtuluş Savaşı'nın sevk ve idaresi Türkiye Büyük Millet Meclisinin iradesiyle sağlanmıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş temeli Türkiye Büyük Millet Meclisinde atılmıştır. Hiç kuşku yok ki Türkiye Büyük Millet Meclisi hem Kurtuluş Savaşı'nda hem de 15 Temmuzda işgalcilere direnen, istila emirleri karşısında devleşen gazi bir Meclistir. Türkiye Cumhuriyeti bugünkü gelişmişlik seviyesine ulaşmışsa bunun şeref payesi mensubu olmaktan, çatısı altında görev yapmaktan onur duyduğumuz Türkiye Büyük Millet Meclisidir. Türkiye Büyük Millet Meclisi Türk milletinin ta kendisi, demokrasinin, millî birliğimizin, istiklal haklarımızın, istikbal haysiyetimizin ebedî güvencesidir. Türkiye Cumhuriyeti'nde hayat ve vücut bulmamızı sağlayan kahraman nesilleri, aziz şehitlerimizi, bu kutlu Meclisi emanet eden Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü, ilk Meclisin muhterem üyelerini, ebediyete irtihal etmiş tüm milletvekillerini rahmetle anıyorum.

Türkiye, cumhuriyet tarihî boyunca bir taraftan hak ettiği gelişmişlik düzeyine ulaşma mücadelesi verirken diğer taraftan da iç cephemizi sarsmayı hedefleyen pek çok kumpasla uğraşmıştır. Ne gelip geçici ekonomik zorlukların ne günlük siyasetteki tartışmaların ne de bölgemizde yaşanan gelişmelerin hiçbirisi bize kalıcı zarar veremez. Türk milleti bir ve beraber olduğunda her sorunun üstesinden geldiği, her badireye göğüs gerdiği, nice başarılarla ve kahramanlıklara imza attığı bilinen tarihî gerçekliktir. Bu itibarla, millî birlik anlayışıyla iç cepheyi güçlendirmek, bu yönde bir toplumsal mutabakat oluşturmak, millet olma vasfımızı da güçlendirecek önemli bir aşama olacaktır. Genel Başkanımız Sayın Devlet Bahçeli tarafından başlatılan, Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan tarafından bir devlet politikası hâline getirilen terörsüz Türkiye hedefi önemli mesafe katetmiştir. Yeni bir dünya düzeninin şekillendiği dönemde bu gelişmeyi Türkiye için bir fırsata dönüştürmek mümkündür. Terörsüz Türkiye hedefinin gerçekleşmesiyle terörsüz bölgenin yolu da açılmış olacaktır. "Terörsüz Türkiye, terörsüz bölge" hedefi tarihin ve coğrafyanın huzurla mühürlenmesi, umutla müjdelenmesi, barış ve kardeşlik ruhuyla mücehhez hâle gelmesidir. Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında

kurulan Millî Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu çok önemli çalışmalar yapmaktadır. Toplumsal yaraların sarıldığı, kronik meselelerin köklü çözümlerle buluşturulduğu, millî ve manevî değerlere kenetlenmiş bir Türkiye'ye ulaşmak müşterek gayemizdir. Ortak bir geçmiş ve kaderi paylaşan, ortak bir gelecek idealine inanan, ortak bir kültürü yaşayan bütün vatandaşlarımız etnik köken, dil, din gibi farklılıklarına bakılmaksızın Türk milleti kimliğinde birleşmişlerdir. Bütün vatandaşlarımız Türk milletinin eşit ve onurlu evlatlarıdır. Bin yıldır bu topraklardayız, bin yıldır el eleyiz, gönül gönüleyiz; acımızla ve sevincimizle biriz, beraberiz; ayırımız, gayrımız yoktur. Türk milleti bin yıldır kardeşçe yaşadığımız bu vatanı hiçbir sebebin ayırıştırılamayacağı kadar kaynaşmıştır. Hiçbir emperyalist komplo, hiçbir yabancı senaryo ve oyun, hiçbir yalan ve dedikodu aramıza giremeyecek, millet çınarında buluşan ebedî dost ve kardeşliği heba ve israf edemeyecektir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye Cumhuriyeti'nin mazisinde 3 stratejik evre bulunmaktadır: Birincisi, tek parti dönemi; ikincisi, çok partili hayat; üçüncüsü de Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemidir. Cumhuriyetimizin temel nitelikleri millî ve üniter devlet yapımız, Türk millî kimliği, Atatürk, demokrasi ve insan hakları Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminin de kırmızı çizgileridir. Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemiyle Türkiye Büyük Millet Meclisi daha da etkinlik kazanmış, asıl fonksiyonuna kavuşmuş, denge ve denetleme vasfı tescillenmiş, kuvvetler ayrımı netleşmiştir. Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemiyle Meclisin yazılı soru, genel görüşme, Meclis araştırması ve Meclis soruşturması yoluyla denetim fonksiyonları devam etmektedir. Yürütme Meclis içinden çıkmadığı ve güvenoyunu bizzat milletimizden aldığı için güvenoyu ve gensoru mekanizması kaldırılmıştır. Doğrudan millet tarafından seçilen yürütmenin Meclis üzerinden güvenoyuna ve gensoruya tabi tutulması demokratik meşruiyete aykırıdır. Yazılı soru önergelerinin on beş gün içinde cevaplandırılması kuralına uyum sağlanamadığı görülmektedir. Bununla birlikte Meclis Başkanlarımızın Komisyonumuza verdiği bilgilere göre yazılı soru önergelerinin cevaplandırılma oranı geçmişe göre daha yüksek düzeydedir. Nitekim, yazılı soru önergelerinin cevaplandırılma oranı 28'inci Yasama Döneminde yüzde 71,4; 27'nci Yasama Döneminde yüzde 63,8 iken 24'üncü Dönemde yüzde 60,3; 26'ncı Dönemde ise yüzde 45,4 düzeyindedir. Bununla birlikte on beş günlük anayasal süreye uyulması ve soruların tam olarak cevaplandırılması konusu Türkiye Büyük Millet Meclisinin saygınlığı açısından önem arz etmektedir.

Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemi yeni ve demokratik bir Anayasa'yla taçlandırılmalıdır. Bununla birlikte yine darbe dönemi ürünü olan Siyasi Partiler Kanunu ve seçim kanunları değiştirilmeli, siyaset kurumu demokratikleştirilmelidir. Amacı ülkeye ve millete hizmet olan siyasetin ahlaki değerlerle bezenmesi bize göre bir mecburiyettir. Siyasi etik kanunu mutlaka çıkarılmalıdır. Temiz siyasetin temiz toplum için ön şart olduğu düşüncesinden hareketle Türkiye Büyük Millet Meclisinde siyasi etik komisyonu kurularak yasama faaliyetlerinin ve milletvekillerinin etik kurallar çerçevesinde hareket etmesi temin edilmelidir. Milletvekili dokunulmazlığı kamu vicdanının kabul edeceği makul esaslara bağlanarak belli durumlar dışında kaldırılmalıdır, işlenmiş suçlar hiç kimsenin yanına bırakılmamalıdır.

Kamuoyu araştırmaları modern demokrasilerin vazgeçilmez operasyonel unsuru hâline gelmiştir. Kamuoyu araştırmaları yüksek bilimsel ve ahlaki standartlara uygun olarak gerçekleştirilmelidir. Araştırmacı ve araştırma kuruluşlarının nitelik ve yeterliliklerine ilişkin esas ve usuller belirlenmeli, kamuoyunu manipüle eden yönlendirme ve etkileme maksadıyla yalan, yanlış, yanıltıcı veya eksik bilgiler sunan kamuoyu araştırmalarının ve araştırmacılarının önüne geçilmelidir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugünkü değerlendirmeler de yine göstermektedir ki Meclis İçtüzüğü'nün yepyeni bir anlayışla ele alınması gerektiği ve Meclis çalışmalarında hem kurumsal hem de işlevsel yeniliklere ihtiyaç olduğu açıktır. Öteden beri yasama sürecinin istenilen kaliteye ulaşamaması, kanun yapım sürecinin yavaşlığı, komisyonların etkin çalışamaması, denetim sürecinin etkisizliği, Meclis çalışmalarının planlı ve programlı olmayışı ve milletvekillerinin bireysel olarak yasama ve denetim süreçlerine yeterli düzeyde aktif katılım sağlayamadıkları konuları siyasi parti grupları ve milletvekillerince hep dile getirilmiştir. Kanun tekliflerinde amaç ve konu itibarıyla birbirleriyle ilgisi bulunmayan torba düzenlemelere gidilmesi, etki analizi olmaması, bazı maddelerin ilgili ihtisas komisyonlarında görüşülmemesi gibi hususlar uzun yıllardır hep eleştirdiğimiz konulardır. Bu uygulamalar hukuki güvenlik ilkesinin zedelenmesine, yasama işlerinin düzensiz bir şekilde yürütülmesine, düzenlemelerin eksik yapılmasına, uygulamada sorunlarla karşılaşılmasına ve kısa süre sonra tekrar kanun değişikliği yapma ihtiyacı doğmasına neden olmaktadır. Bu uygulamalar haksız ve mesnetsiz bir şekilde Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemine mal edilmek istenmektedir, hâlbuki bu uygulamaların hükûmet sistemiyle alakası yoktur; bunlar, parlamenter sistem döneminde de hep eleştirdiğimiz konulardır.

Yasama kalitesinin artırılması, yasama işlerinin sağlıklı ve düzenli bir şekilde yürütülmesi için Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün yeni bir anlayışla ele alınması konusunda tüm siyasi parti gruplarına sorumluluk düşmektedir. İç Tüzük yenilenemez ise Meclisin ve siyaset kurumunun itibarını da zedeleyen ve yıllardır yaşanan gereksiz tartışmalar ve zaman kayıplarının hâliyle aynen devam edeceği açıktır. Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün yenilenmesine yönelik oluşturulan 2 uzlaşma komisyonu tarafından 2009 ve 2013'te taslak metinler ortaya çıkarılmış, siyasi parti gruplarınca önemli boyutta uzlaşma sağlanmakla birlikte, hatta değişiklik teklifi hazırlanmakla birlikte hayata geçirilememiştir. Milliyetçi Hareket Partisi daha demokratik, hızlı, etkin, şeffaf, katılımcı ve kaliteli bir yasama sürecinin ortaya çıkarılmasını sağlayacak yeni bir İç Tüzük'ün hazırlanması konusunda katkı ve destek vermeye hazırdır. Yasama kalitesinin artırılması, yasama ve denetim sürecinin odağını komisyonların teşkil etmesi, denetimin etkinleştirilmesi Milliyetçi Hareket Partisi olarak yeni İç Tüzük çalışmasında önemli gördüğümüz ve önerdiğimiz bazı konulardır. İç Tüzük değişikliğinde gözetilmesi gereken temel ilke Meclis çalışmalarının etkin, verimli, kaliteli ve sağlıklı bir şekilde yürütülebileceği bir çalışma düzeni ortaya konulması, yasa yapım sürecinde sivil katılımın ve etkinliğinin artırılması ve kuvvetler ayrılığına uygun düzenlemeler yapılması suretiyle demokrasinin güçlendirilmesi olmalıdır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Meclis faaliyetlerinin verimli ve etkin yürütülmesi için faaliyet gösteren Türkiye Büyük Millet Meclisi idari teşkilatı çalışanlarının mali ve sosyal haklarındaki farkları giderecek düzenlemelerin yapılması verimliliği artıracak, hakkaniyet sağlayacaktır.

Önceki yıllarda da gündeme taşınan Meclis çalışanlarına ilişkin bazı talepleri bir kez daha ifade etmek istiyorum. Bunlardan birincisi, yardımcı hizmetler sınıfında çalışan personelin genel idare hizmetleri sınıfına geçmesine yönelik taleptir. Bu, esasen tüm kamu kurumlarını ilgilendiren genel bir problem olmakla beraber, Türkiye Büyük Millet Meclisi içerisindeki uygulanması bakımından

Başkanlık Divanı kararıyla geçmişte bu yönde yapılmış düzenlemelerin olduğunu, bu doğrultuda yeni bir düzenlemenin de yapılabileceğini değerlendiriyoruz.

İkincisi, kamudan gelmemiş olan danışmanların görev sonu tazminatlarının olmaması hususudur. Kuşkusuz kamu görevlisi olma şartının bulunmaması ve danışmanlara ilişkin esnek, farklı bir statüsünün belirlenmesi doğaldır ve olması gereken bir şeydir. Bununla birlikte, çalışma mevzuatımızdaki genel hükümler de dikkate alındığında en azından bir iş sonu ödentisi şeklindeki bir düzenlemenin olmasının yararlı olacağını değerlendiriyoruz.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin 2024 yılı bütçe harcamaları 10 milyar 946,6 milyon lira olarak gerçekleşmiştir. Türkiye Büyük Millet Meclisi harcamalarının dış denetimi 6253 sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı İdari Teşkilat Kanunu'nun "Denetim" başlıklı 37'nci maddesine göre her yıl Sayıştay Başkanlığınca görevlendirilen 3 denetçiden oluşan komisyon tarafından gerçekleştirilmektedir. Türkiye Büyük Millet Meclisinin 2026 yılı bütçesinde 27 milyar 235,3 milyon lira ödenek öngörülmekte olup 2025 yılı başlangıç ödeneğine göre yüzde 52,9 artış söz konusudur. Bütçenin 469,8 milyon lirası Kamu Denetçiliği Kurumu, 1 milyar 584 milyon lirası RTÜK'e aktarılan hazine yardımı payıdır.

Sayın Başkanım, bütçeyi incelediğimizde bazı gider kalemlerindeki artışlar bizim de dikkatimizi çekti yani ortalamanın üzerinde bir artış söz konusu. Bunları sadece ödenek kalemleri itibarıyla söyleyeyim: Mesela, hizmet alımlarında yüzde 55,9, tedavi ve cenaze giderlerinde yüzde 131, cari transferler toplamında yüzde 92,6, alt kalemler itibarıyla hazine yardımlarında yüzde 137,3, hane halkı ve işletmelere yapılan transferlerde yüzde 80,6 artış bulunmaktadır. Yine, sermaye giderleri toplamında yüzde 496,7 artış bulunmaktadır. Belli ki bir yatırım söz konusu, sermaye giderlerine koyduğunuz rakam bunu gösteriyor. Yani bunlarla ilgili Komisyonumuza bilgi verilirse memnun olacağız.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Sayıştayın 2024 yılı bütçe harcamaları 2 milyar 415 milyon lira olarak gerçekleşmiştir. Sayıştayın 2026 yılı bütçesinde 4 milyar 730 milyon lira ödenek öngörülmekte olup, 2025 yılı başlangıç ödeneğine göre yüzde 45,1 artış söz konusudur. Sayıştay, 1862 yılında hem Meclis-i Mebusandan hem de hükümdar ve hükûmetten bağımsız bir denetim ve yargı merci olarak Divan-ı Muhasebat adıyla kurulmuştur.

Sayıştay, Türkiye Büyük Millet Meclisinin bütçe hakkının kullanımına ve denetim görevini yerine getirmesine katkılar sunan önemli bir anayasal kuruluşumuzdur. Demokratik yönetimin en önemli ilkesi, yönetenlerin her türlü eylem ve işlemlerinin halkın denetimine açık olmasıdır. Özetle, denetim ve demokrasi ayrılmaz bir ikilidir. Denetim yoluyla idareyi geliştirmek önemli bir fonksiyondur. Sayıştay, yaptığı denetimlerle bu amaca önemli katkılar sunmaktadır. Sayıştay denetimleri, saydamlığın ve hesap verme kültürünün kamu yönetimine yerleşmesi bakımından büyük önem arz etmektedir. Bir yüksek denetim organı olan Sayıştay, yolsuzluk ve usulsüzlüklerin önlenmesi açısından da son derece önemlidir. Sayıştay Başkanlığımız 2024 yılında, merkezî yönetim kapsamında 199, kapsamda olmayan 19 olmak üzere 218 kamu idaresinin denetimini gerçekleştirmiştir. Sayıştay denetim raporlarının detaylı incelemelere dayandığı, yapılan denetimlerin idarelerin mevzuata uygunluk ve kamu kaynaklarının rasyonel kullanımına katkıda bulunması bakımından yararlı olduğu anlaşılmaktadır. Sayıştay tarafından 2024 yılında merkezî yönetim kapsamındaki kamu idarelerine ilişkin toplam 1.098 bulgu tespit etmiştir. Titizlikle yapılan iyileştirme, düzeltme ve alınan diğer tedbirlerle bulgu sayısında 2023 yılına göre bir gerileme söz konusudur. Bununla birlikte, Sayıştay denetim raporlarında yer alan önerilere titizlikle riayet edilmesi gerekmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Kamu Denetçiliği Kurumunun 2024 yılı bütçe harcamaları 256,8 milyon lira olarak gerçekleşmiştir. 2026 yılı bütçesinde 470,5 milyon lira ödenek öngörülmekte olup 2025 yılı başlangıç ödeneğine göre yüzde 38 artış söz konusudur. Bilindiği gibi, Kamu Denetçiliği Kurumu 2010 Anayasa değişikliğiyle Anayasa'nın 74'üncü maddesinde yer almış ve 2012 yılında 6328 sayılı Kanun'la kurulmuştur. Milliyetçi Hareket Partisi olarak tarihimizden ve geleneğimizden gelen kamu denetçiliğinin sağlıklı işlemlerini, vatandaşlarımızın idareyle olan uyumsuzluklarının ve idareden kaynaklanan mağduriyetlerinin süratle giderilmesi bakımından önemli görüyoruz. Kamu Denetçiliği Kurumu, verdiği kararlarla kamu hizmetlerinin kalitesinin artırılmasını sağlamakta, diğer taraftan mahkemelerin yükünü hafifletmekte, on binlerce davanın idari ve adli yargıda açılmasının önüne geçmektedir.

Kamu Denetçiliği Kurumu tavsiye kararları almaktadır. Tavsiye kararlarına uyum oranı 2013 yılında yüzde 20 iken 2023 yılında yüzde 71,51'e, 2024 yılında da yüzde 71,29'a yükselmiştir. Kamu Denetçiliği Kurumu bir hak arama müessesesidir. Kuruma erişimin daha da kolaylaştırılması, dostane çözüm ve sulh mekanizmalarının daha da etkin kullanımı, önleyici ve eğitici rolün ön plana çıkarılarak idarelere rehberlik edilmesi ve toplumun geniş kesimlerini etkileyen sorunlara daha fazla çözüm üretilmesini gerekli görüyoruz.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin, Sayıştayın ve Kamu Denetçiliği Kurumunun 2025 yılı bütçelerinin ülkemiz ve milletimiz ve kurumlarımız için hayırlı hayırlar getirmesini ve bereketli olmasını diliyorum.

Saygılar sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Kalaycı, teşekkür ediyorum.

Gruplar adına son konuşma Adalet ve Kalkınma Partisi Milletvekili Hüseyin Altınsoy'a aittir.

Ancak Komisyon üyesi arkadaşlar da söz taleplerini girerlerse ona göre sıralamaları yapalım.

Buyurun Hüseyin Bey.

Süreniz yirmi dakika.

HÜSEYİN ALTINSOY (Aksaray) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Değerli Komisyon Başkanım, Değerli Meclis Başkanım, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun değerli üyeleri, saygıdeğer milletvekilleri, Sayıştay ve Kamu Denetçiliği Kurumu Başkanlarımız, kurumlarımızın değerli yöneticileri ve çalışanları, değerli basın mensubu arkadaşlarımız; sözlerimin başında sizleri saygıyla selamlıyorum.

Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulan 2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile 2024 Yılı Kesin Hesap Kanunu Teklifi görüşmelerinin ve kurumlarımızın 2026 yılı bütçelerinin Meclisimize, kurumlarımıza, milletimize ve ülkemize hayırlı olmasını temenni ediyorum.

Sayın Başkanım, Komisyonumuzun değerli üyeleri; Türkiye Büyük Millet Meclisi mazisini şerefle taşıyan, milletimizin iradesine her daim sahip çıkan temsilciler olarak hepimizin bir araya geldiği, milletin temsil edildiği, demokrasinin ve millî iradenin tecelligâhı olan bir merkezdir. Bağımsızlık mücadelemizden bugüne kadar bu kutlu çatı altında atılan her adım milletimizin birliği, kalkınması ve hürriyeti uğruna olmuştur. Hem cumhuriyetimizin yüz iki yıllık birikimi hem de yeni yüzyıla yönelik hedeflerimiz doğrultusunda tarihî sorumluluğumuzu idrakle hareket etmek mecburiyetinde olduğumuzu bir kere daha teyit etmek isterim.

Değerli milletvekilleri, cumhuriyetimizin ikinci asrına girdiğimiz böyle anlamlı ve müstesna günlerde Türk demokrasisinin geçtiği zor ve badireli günleri anlamadan bugünleri anlamak, idrak etmek imkânsızdır. Necip milletimiz 1908'den başlayarak kısmi de olsa serbest genel seçimlerle oluşan parlamentolu bir sistem benimsemiştir. Ne yazık ki dönemin koşulları demokratik kültürün olgunlaşmasına ortam sağlayamamış, bu konudaki çabalar defalarca sukutuhayale uğramış ancak milletimiz vazgeçmemiştir. Öyle ki 1919'daki genel seçimler ülkenin pek çok yeri işgal altındayken bile iki dereceli olarak işgalcilerin süngülerinin gövdesinde yapılmıştır. Bu zor şartlar altında bile milletin iradesi tecelli etmiştir. Seçimler tamamlanmış ancak bu kez de mebusların Meclise gelişleri işgalciler tarafından türlü yollarla engellenmiştir. Canları pahasına İstanbul'a gelen mebuslar ise İstanbul'un işgaliyle birlikte tutuklanmış, Meclis ise feshedilmiştir. Memleketin her köşesi bilfil işgal altındayken bile bu millet imkânsız mümkün kılmış, ferasetiyle dünyaya demokrasi dersi vermiştir. Bu irade eşine az rastlanır bir kültürün, büyük bir uygarlığın, bin yıla varan devlet yönetme aklının bir mirasıdır. Bu kutlu miras 1923'te nihai olarak vücut bulmuş, kudretini cumhuriyetten almış, bağımsızlığıyla taçlandırmıştır. Bu vesileyle, bir kez daha cumhuriyetimizin 102'nci yılını büyük bir coşkuyla ve gururla kutluyoruz. Vatani için, bayrağı için, ezanı için canını seve seve feda eden kahraman aziz şehitlerimizi ve hayatını kaybeden gazilerimizi rahmet ve minnetle anıyoruz. Ülkemizin kurtuluşunda bu millete önderlik eden başta Gazi Mustafa Kemal Atatürk ve silah arkadaşlarına şükranlarımızı arz ediyoruz.

Değerli milletvekilleri, cumhuriyetin ve demokrasinin tüm kazanımları halkımızın bize emanetidir. Bu bilinçle, milletimizin hukukunun her daim korunması ve hayat kalitesinin yükseltilmesi en temel sorumluluklarımızdandır. Teklikten çokluğa, benlikten bizliğe millet olma yolunu açan cumhuriyettir. Böylece cumhuriyet hepimizin baş tacı, hepimizi içine alan kuşatıcı bir çatı olmuştur. Cumhuriyetimizin 102'nci yılında şeref ve onurla daha nice yüzyıllara taşımak hedefiyle hep beraber, omuz omuza vererek çalışıyor ve çalışmaya devam edeceğiz.

Büyük milletlerin büyük hedefleri olur. Hele bizim gibi dünyanın en zor coğrafyasında asırlardır güçlü bir şekilde ayakta kalmayı başarmış olan bir milletin öyle gündelik hesaplarla vaktini geçirmesi asla kabul edilemez. Türkiye Büyük Millet Meclisinin etkinliğini ve milletvekillerimizin itibarını artırmak her şeyden önce demokrasiye bağlılığımız ve millî iradeye olan inancımızın gereğidir. Şimdi, Cumhuriyetimizin güçlü bir çınar gibi ilk yüzyılında kökleri sağlamlaştırılmış, ikinci yüzyılda ise sağlam gövdesi ve güçlü dallarıyla boy atıp yücecek bir umudu geleceğe doğru taşımakta olduğunu görüyoruz.

Dünya genelinde yaşanan krizlerin ortasında barış ve diyalog ilkesine olan sarsılmaz bağlılığıyla bütün ülkelerle iletişim kurabilen ve sorunların halledilmesi ve barışın sağlanabilmesi için diplomasi masasını açık tutan tek ülke Türkiye'dir. Birçok görüşmede, Türkiye'nin, Büyük Millet Meclisi dâhil tüm kurumlarıyla, bölgesel istikrarın anahtarı olma yolundaki çabalarının takdirle karşılandığına da şahit oluyoruz. Bu doğrultuda, Meclisimizin her platformda barışçıl diplomasiye olan bağlılığını, diyalog ve ara buluculuk misyonunu vurgulamak, dünya barışı için alınan her kararın arkasında durduğumuzu ifade etmek istiyorum. Tabii, bu Meclisin bir başka önemli özelliği de hepimizin bildiği gibi, hem seçimdeki katılım oranlarının çok yüksek olması hem de halkın verdiği oyların yüzde 95'inin Parlamentoda temsil edilmiş olması demokratik olarak temsil gücü yüksek, çok güçlü bir parlamentoyu ortaya koymasındır.

Değerli milletvekilleri, Sayın Devlet Bahçeli'nin tarihî çağrısıyla oluşan stratejik, politik zemin ve Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın yüksek iradesiyle terörsüz Türkiye sürecinin bir devlet politikasına dönüşmesi, zamanın ruhuna uygun ve etrafımızdaki meydan okumalara cevap niteliğinde büyük bir çerçeve inşa etmiştir. Gazi Meclisimizde geniş bir katılım ve ortak akılla çalışmalarını sürdüren Millî Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonunun çalışmalarıyla olgunlaşan desteği ve yol göstericiliği, sürecin yegâne siyasal öznesinin millî irade olduğunu net şekilde ortaya koyarak terör örgütünün tasfiyesi sürecinde ihtiyaç duyulabilecek düzenlemelerin çerçevesini de belirleyecektir.

Terörsüz Türkiye süreci, demokrasimizin tüm tehditlerden arındırılması için atılmış stratejik ve tarihî bir adımdır. Bunun doğal ve ayrılmaz sonucu olan terörsüz bölge hedefi komşu ülkeler başta olmak üzere yakın bölgemizde terör örgütleri üzerinden emperyalist vesayet kurulmasına karşı bir duruştur. Silahın ve terörün gölgesinin kalktığı bir ortamda, demokratik siyaset güç kazanacak, ekonomik kalkınma ve sosyal refah ön plana çıkacaktır. Yarım asırdır milletimizin huzuruna, birliğine ve geleceğine kasteden terörün tamamen tasfiyesine yönelik yürütülen bu süreç ve devletimizin tüm kurumlarının eş güdümüyle sürdürülen çalışmalar, terörsüz Türkiye hedefine doğru kaydedilen ilerlemenin açık bir göstergesidir. Bu tarihî sürecin bölgesel barışın ve istikrarın tesisine de örnek teşkil edeceğine inanıyoruz. Ülkemiz, milletimizin kardeşliğini hedef alabilecek hiçbir provokasyona izin vermeden, kararlılıkla ve sağduyuyla terörsüz bir geleceğe yürümektedir.

Değerli milletvekilleri, bu aziz milletin her bir evladı gibi bizler de bırakılan bu kutlu mirasın önümüzü aydınlatan iradesinin farkındayız. Meclisimizin ve iradenin yansıması olarak çevremizdeki gelişmelere kayıtsız kalmamış, ulusal ve uluslararası önemli konular hakkında geçmişte olduğu gibi bugün de Türkiye Büyük Millet Meclisi güçlü duruşunu yansıtmıştır. Bu dönemde ortak bildiriler yayınlanmış, tezkereler ilan edilmiş, katliamlara "Dur!" denilmiştir.

Filistin konusunda, ayrıca, Meclis Başkanlığımızca çeşitli etkinlikler düzenlenmiştir. Bu çerçevede, Sayın Meclis Başkanımıza uluslararası Gazze diplomasisi hakkında yaptığı çalışmalarından ötürü ayrıca teşekkür etmek istiyorum.

Türkiye Büyük Millet Meclisi 28'inci Yasama Döneminde de dış ilişkiler faaliyetlerini Türkiye Cumhuriyeti devletinin girişimci, çok yönlü ve insani dış politika ilkeleriyle uyumlu şekilde yürütmüştür. Özellikle Uluslararası Parlamenter Asamblesinin ihtisas komisyonları ve parlamentolar arası dostluk grupları olmak üzere hem yurt içinde hem de yurt dışındaki parlamentolarda milletvekillerinin konuk edilmesiyle ikili ilişkilerin daha üst noktaya ulaşmasıyla alakalı çalışmalar üstün bir çabayla yürütülmektedir. Bu açıdan, emek veren milletvekili arkadaşlarımıza, bu çalışmaları destekleyen Başkanlık Divanı üyelerine ve Meclis Başkanımıza bir kere daha teşekkür etmek istiyorum.

Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak bütçemizin milletimizin ortak refahına ve geleceğine katkı sağlayacak şekilde kullanılmasına hassasiyetle dikkat ediyoruz. Meclisimizin çalışmaları hakkında çok kısa bir iki rakamı sizlerle paylaşmak istiyorum.

Kanun teklifleri açısından, 28'inci Yasama Dönemi Üçüncü Yasama Yılında milletvekillerce, 33'ü uluslararası antlaşmaların onaylanmasının uygun bulunmasına ilişkin olmak üzere 798 kanun teklifi Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulmuş, bunların 758'i komisyonlara havale edilmiş, 4'ü ise iade edilmiş, 36 teklifin TBMM Başkanlığındaki işlemleri devam etmektedir. Önceki yasama yıllarında sunulanlarla birlikte Üçüncü Yasama Yılında milletvekillerce sunulan 55 kanun teklifi komisyonlarda görüşülerek Genel Kurul gündemine girmiş, 30 teklif kanunlaşmıştır. Hâlihazırda Genel Kurul gündeminde 96, gündeme girecek 5, Meclis Başkanlığında 36 ve komisyonlarda 3.012 adet olmak üzere milletvekillerce sunulan kanun teklifi bulunmaktadır. Bununla birlikte 28'inci Dönem Üçüncü Yasama Yılında TBMM Başkanlığına Cumhurbaşkanlığı tarafından 2 kanun teklifi sunulmuş, önceki yasama yılında sunulan 1 teklifle beraber bu yasama yılında 2 Cumhurbaşkanlığı teklifi kanunlaşmış, 1 teklif ise komisyonda bulunmaktadır.

Değerli milletvekilleri, şimdi de sizlere 2026 yılı bütçe teklifimizle ilgili olarak kısa bir bilgi vermek istiyorum. 2026 yılı bütçe teklifi, 2025 yılı sonu harcama tahminleri dikkate alınarak hazırlanmış, 2026 yılı bütçe teklifi hazırlanırken Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı İdari Teşkilatı 2023-2027 Dönemi Stratejik Planı'ndaki amaç ve hedefler doğrultusunda gerçekleştirilen faaliyet ve projeler maliyetlendirilerek ödenek teklifinde bulunulmuştur.

Değerli arkadaşlar, 2026 bütçe teklifi 27 milyar 235 milyon 264 bin TL'dir. Teklif edilen bütçenin 14 milyar 411 milyon lirası yani yaklaşık yüzde 52'si personel giderlerine ayrılmıştır. Bütçemizi oluşturan diğer kalemler ise sağlık harcamaları, Kamu Denetçiliği Kurumu ve Radyo ve Televizyon Üst Kuruluna hazine yardımı olarak ayrılmıştır. Bu yönden baktığımızda, bu kalemler bütçemizin yaklaşık yüzde 80'ini oluşturmaktadır. Kalan bütçeyle Meclisimiz mevcut alanların bakım onarımı, fiziki mekânların iyileştirilmesi, temizlik iyileştirme faaliyetleri gerçekleştirmektedir. Milletvekillerimizin ve personelimizin fiziki alanlarının iyileştirilmesi ve daha iyi mekânlarda çalışması temel hedefimizdir.

Tutanak Hizmetleri 28'inci Dönem Üçüncü Yasama Yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu, ihtisas ve araştırma komisyon çalışmaları ve diğer tutanak hizmetleri kapsamında iki bin iki yüz üç saat altı dakika çalışma gerçekleştirmiş ve 79.346 sayfa tutanak tutulmuştur.

Türkiye Büyük Millet Meclisi TV faaliyetlerine baktığımızda, TRT 3 ve TBMM internet siteleri üzerinden sekiz yüz otuz dört saat kırk altı dakika TBMM Genel Kurul toplantısı canlı yayınlanmıştır. Siyasi parti grup toplantıları TBMM resmî internet sitesi üzerinden iki yüz altmış bir saat on iki dakika yayınlanmıştır. Üç yüz yirmi iki saat otuz yedi dakika TRT 3 kanalından canlı, on beş saat elli altı dakika TBMM resmî internet sitesi üzerinden olmak üzere toplam üç yüz otuz sekiz saat yirmi dokuz dakika haber yayını yapılmıştır.

Dijital fotoğraf arşiv sistemine fotoğraf aktarımı yapılmakta, Üçüncü Yasama Yılında 74.853 adet fotoğraf servis edilmiştir.

Ziyaretçi kabul yönlendirme ve rehberlik hizmetleri kapsamında TBMM'yi ziyaret eden 334.804 kişiye ziyaretçi kabul ve yönlendirme hizmetleri sunulmuştur. 28'inci Dönem Üçüncü Yasama Yılında rehberlik hizmetlerinden 136.998 kişi yararlanmış, Kurtuluş Savaşı Müzesi olarak hizmet sunmakta olan Birinci TBMM Binası'nı 531.165 kişi ziyaret etmiştir.

Yine, Bilgi Edinme Kanunu çerçevesinde, toplam 1.194 adet bilgi edinme başvurusu yapılmış olup başvuruların tamamına işlem yapılmıştır. Bu kapsamda olumlu cevap verilerek bilgi ve belgelere erişim sağlanan başvuru sayısı 683 olarak gerçekleşmiştir.

Tutanak Bilgi Sistemi Projesi'yle TBMM Genel Kurul çalışmaları başta olmak üzere, yasama faaliyetleri esnasında toplantı ses kayıtlarının otomatik olarak yazı formatına dönüştürülerek tutanakların oluşturulması, yönetilmesi, basım ve yayınlanması, arşiv süreçlerinin tümüyle elektronik ortama taşıyarak kâğıtsız parlamentoya geçiş sürecine etkin katkıda bulunması sağlanmıştır.

Araştırma Hizmetleri Başkanlığımızın milletvekillerinin yasama ve karar alma, siyasal diyalog ve Hükûmete tavsiyelerde bulunma, kamuoyunu bilgilendirme, Parlamentoyu ulusal ve uluslararası alanlarda temsil etme çalışmalarında ihtiyaç duydukları bilgileri elektronik ortamda sunmasını sağlayan Araştırma Hizmetleri Bilgi Sistemi (ARMER) yeni yazılım teknolojisi kullanarak devreye alınmıştır.

Yine milletvekillerimizin kanun teklifi taslaklarını dijital ortamda hazırlayabilmesi amacıyla Teklif Destek Sistemi, Vekil Bilgi Sistemi (VEBİS) kapsamında devreye alınmıştır.

Eğitim faaliyetlerimiz: TBMM Başkanlığı İdari Teşkilatı eğitim planı doğrultusunda yüz yüze ve uzaktan eğitim yöntemiyle 77 eğitim programı düzenlemiş, bu eğitimlere 7.078 çalışan personel katılmıştır.

Sanat atölyesi çalışmalarımıza baktığımızda, porselen atölyesinde vazolar, duvar tabakları, şekerlikler, fincan takımları, tepsili fincan takımları gibi çeşitli boy, model ve ebatlarda birçok ürün tamamen el maharetiyle 1.996 adet eser üretilmiş ve bu eserler Ankara'da...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Züccaciyeci gibi, züccaciyeci!

HÜSEYİN ALTINSOY (Aksaray) - El sanatları bunlar.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Hatibin bu önemli konuşmasını inkıtaya uğratmayın!

VELİ AĞBABA (Malatya) - Hakikaten!

HÜSEYİN ALTINSOY (Aksaray) - ...TBMM Hediye Eşya Satış Mağazası'nda ve İstanbul'da TBMM Yıldız Konukevi'nde satışa sunulmuştur.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Giderken de bize de hediye göndersinler!

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Divanda görevi var mı ya Hüseyin Bey'in, daire başkanı gibi konuşuyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Demek ki biliyor, bilgi aldı yani.

HÜSEYİN ALTINSOY (Aksaray) - Bunların hepsi faaliyet.

Enerji verimliliğine ilişkin yapılan çalışmalar...

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Başkanım, birer takım fincandan istiyoruz ya, bütçecilere bari o kadar şey olsun! Bari bütçe yok, bari...

HÜSEYİN ALTINSOY (Aksaray) - Evet.

NURTEN YONTAR (Tekirdağ) - Rozetlere ilişkin de konuş!

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) - Meclis Başkanımız aktarmıştı bunları zaten.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Milletvekillerimizin sorunları var, biraz da onları anlat!

HÜSEYİN ALTINSOY (Aksaray) - Milletvekilleri sorunlarımızın giderilmesi anlamında bak toplam 20 adet elektrikli şarj istasyonu kurulmuş, elektrikli araç şarj altyapısının kurulumuyla ilgili...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Araba yok ki!

HÜSEYİN ALTINSOY (Aksaray) - ...ortalama 40 bin litre akaryakıt tüketiminde tasarruf sağlanmış.

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Rozetleri niye bu kadar yaptınız?

HÜSEYİN ALTINSOY (Aksaray) - Yine, Halkla İlişkiler Binası, Sera Binası, Spor Tesisleri, Bahçıvanlar Prefabrik Binası'na sıcak su üretimi için güneş enerjisi kurulmuş, 23 bin metreküp doğal gaz tasarrufu sağlanmıştır; bu da çok önemli bütçeye katkı anlamında.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Taze sebze de var!

NURTEN YONTAR (Tekirdağ) - Yaka rozetleri 150 liradan 700 liraya çıkmış!

HÜSEYİN ALTINSOY (Aksaray) - Değerli Başkanım, sayın milletvekilleri; kamuda hesap verilebilirliğin ve şeffaflığın güvencesi olan Sayıştay Başkanlığı yürütmekte olduğu denetimlerin yanı sıra, hazırlamış olduğu temel stratejik dokümanlar aracılığıyla da kamu sektöründe kurumsal ve stratejik yönetim anlayışının yerleşmesinde önemli bir rol üstlenmiş. Türkiye Büyük Millet Meclisi bütçenin uygulanmasına ilişkin denetim hakkını merkezî yönetim kesin hesap kanunu teklifi ve Sayıştay tarafından verilen genel uygunluk bildirimi ile denetim raporlarını görüşüp karara bağlamak suretiyle gerçekleştirmektedir. Kamu idarelerinin mali faaliyet, karar ve işlemlerini hesap verme sorumluluğu çerçevesinde denetler ve sonuçları hakkında Türkiye Büyük Millet Meclisine doğru, yeterli, zamanlı bilgi ve raporlar sunar, genel uygunluk bildirimini de TBMM'ye sunar. Sayıştay Başkanlığımızın 2026 bütçe teklifi ise 4 milyar 729 milyon 868 bin TL'dir.

Kamu Denetçiliği Kurumu Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı olup idarenin işleyişiyle ilgili şikâyetleri inceleyen anayasal bir kurumdur. Kamu Denetçiliği Kurumu idarenin hukuka, hakkaniyete, insan haklarına ve iyi yönetim ilkelerine aykırı işlemlerine karşı bireylerin haklarını korumak...

NURTEN YONTAR (Tekirdağ) - Meclis Başkanı anlattı aynı şeyleri!

HÜSEYİN ALTINSOY (Aksaray) - ...idarenin iyi işleyişini ve hizmet kalitesini artırmak...

KAMURAN TANHAN (Mardin) - Sayın Hüseyin Altınsoy, biraz özlük haklarından da bahset!

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Ya, kitapçıkta anlatıyor hepsini zaten!

HÜSEYİN ALTINSOY (Aksaray) - ...ve haklarının bilincinde olan bireylerin yetişmesini sağlamak misyonu kapsamında faaliyetlerini sürdürmektedir.

KAMURAN TANHAN (Mardin) - Özlük haklarından bahset!

NURTEN YONTAR (Tekirdağ) - Hepimizin okuma yazması var!

HÜSEYİN ALTINSOY (Aksaray) - Verdiği kararlarla uzlaştırıcı ve rehberlik yönüyle bireylerin adalete hızlı erişimini sağlayan, önleyici rolüyle uyuşmazlıkların doğmasının engellenmesine katkıda bulunan, yargının iş yükünü de azaltan etkin bir kurum olarak görevini yerine getirmektedir. Kamu Denetçiliği Kurumunun 2026 bütçe teklifi ise 470 milyon 508 bin TL'dir.

Değerli milletvekilleri, 2026 Yılı Bütçe Kanunu Teklifi'nin Türkiye Büyük Millet Meclisimize, Sayıştay Başkanlığımıza ve Kamu Denetçiliği Kurumumuza hayırlı olmasını diliyor, bütçenin hazırlanmasında emeği geçen başta Meclis Başkanımız Sayın Numan Kurtulmuş Beyefendi olmak üzere, kamu kurum ve kuruluşlarımıza teşekkür ediyor, sizleri de saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, değerli arkadaşlar; her şeyi Hüseyin Altınsoy söylese siz ne söyleyeceksiniz. Dolayısıyla, bir kısmını da buraya bırakmış vaziyette.

HÜSEYİN ALTINSOY (Aksaray) - Yirmi dakikada anca bu kadar oluyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bu önemli konuşmadan dolayı Sayın Altınsoy'a teşekkür ediyoruz.

(CHP sıralarından gülüşmeler)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Şimdi, Sayın Ağbaba, buyurun.

Süreniz on dakika.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Başkanım, teşekkür ederim.

Öncelikle konuşmama bir teşekkürle başlayayım. Sayın Numan Kurtulmuş'a teşekkür ediyoruz. Hakikaten, vekillerin iyi gününde kötü gününde arıyor, soruyor.

Bu güzel girişten sonra şimdi eleştirilerimizi sıralayalım. Tabii, Sayın Mehmet Muş'la ilgili birkaç düşüncemi paylaşayım. Mehmet Muş'un -Sayın Ombudsman da burada, Kamu Başdenetçisi- milletvekillerinin çalışmalarıyla ilgili insan haklarına aykırı çalışmaları var burada. Sabah başlıyoruz, gece kaçta biterse, bunu söyleyeyim öncelikle. Ayrıca, bazen torba yasa geliyor, torba yasa iki günde geliyor, "Çalış." diyorlar, çalışmadan sabahlara kadar... Daha doğrusu sabahlara kadar yasaya çalışmaya uğraşıyoruz.

Yine, bir şikâyetimi konuşmamın başında söylemiştim; basın mensupları, sonuçta "beşinci kuvvet" diyoruz, gerçi kuvvetler ayrılığı kalmadığı için onu da içine kattınız. Basın mensupları da iyi koşullarda çalışmıyorlar. Basın mensuplarının çalışma yerleri yok, bakın, çoğu sandalyede oturuyor, ayakta duruyor, siz geldiğiniz zaman -sizin masanız var- ayakta bekliyorlar, onların da görevi haber yapmak, onların da görevi sizleri takip etmek. Bu konuda bir düzenleme yapılmasını beklediğimizi ifade etmek istiyorum.

Şimdi, Kamu Denetçiliğiyle ilgili düşüncelerimi ifade etmek istiyorum. Kamuda sorunu olan herkesin hakkını aradığı bir kuruluş Kamu Denetçiliği. Şimdi, değerli arkadaşlar, Kamu Denetçiliği Kurumu Başkanı ve üyeleri çoğunluk oyuyla seçiliyor.

Başdenetçimiz kimin oyuyla seçiliyor? AK PARTİ'nin oylarıyla seçiliyor. Üyeleri kimin oylarıyla seçiliyor? O da AK PARTİ'nin oylarıyla seçiliyor. Başka ülkelerde bu kurumlar ittifakla seçiliyor. Bu kurumların en önemli görevi kamunun eksikliği veya yanlışlığı varsa bu kurumun çözmesi. Yani kısaca, bu Kurum için "Ankara'da dayısı olmayanların dayısı." diyebiliriz, onun için kuruldu. Baktığımızda en fazla şikâyet adalete tarafından geliyor. Onunla ilgili de hemen birkaç şeyi söyleyeyim.

Değerli arkadaşlar, bakın, lütfen bunu... Belki size ulaşamıyorlar, ben hemen burada size iletirim. Biliyorsunuz, son günlerde Silivri -geçmiş- 2011'den beri sıkça moda. Silivri'ye gitmeden bir Vatan Emniyet var. Bir Belediye Başkanımız diyor ki: "Cezaevinde beş yıl kalayım, Vatan Emniyetinde beş gün kalmayayım." diyor. Bu Vatan Emniyetin şartları, insana yakışır koşullar değil. Kimin mahkemede tutuklanacağı -siz önemli bir yargı mensubusunuz- kimin ceza yiyeceği belli değil, bazen gözaltı oluyor, hatta tutuklama oluyor, ceza oluyor, ceza yiyor, yargı onaylıyor ama daha sonra haksızlığa... Çözülüyor, bunun örneklerini siz çok yakından biliyorsunuz. FETÖ-AKP iş birliği döneminde, AKP ile FETÖ'nün iş birliği yaptığı, beraber çalıştığı dönemde onlarca komutan, hoca, gazeteci cezaevine atıldı, İlker Başbuğ "terör örgütü lideri" olarak... Yargıtay tarafından karar onandı, sonra Anayasa Mahkemesinden geri döndü biliyorsunuz ve bu insanlara... Bu Vatan Emniyeti lütfen not alın, gerekirse bir inceleyin. Benim milletvekili olarak size şikâyet etme hakkım var herhalde, bu hakkımı da kullanıyorum. Lütfen, bu Vatan Emniyete gidin, bir bakın. Belediye Başkanları, milletvekilleri hangi koşulda, hangi kirli koşulda kalıyor bir bakın. Oradaki polis memurlarından bir şikâyet yok ama orada, işte, sanırım uyuşturucu deposu bir yanı, insanlar uyuşturucu içmiş gibi, esrar içmiş gibi çıkıyorlar ve koşulları son derece kötü. Tekrar söylüyorum -sizin de mesai arkadaşınız daha öncesinden, aynı Parlamentoda çalıştığımız arkadaşımız- "Beş gün orada kalmayalım, beş yıl cezaevinde kalalım." diyorlar. Bununla ilgili bu.

Şimdi, ben eski bir cezaevi komisyonu üyesiyim, cezaevlerindeki hem mahkûmların haklarını biliyorum, hem infaz korumaların yaşadığı sorunları biliyorum. Şimdi, bazı cezaevlerinde... Bu da 1999'daki cezaevi direnişleri sonucunda kazanılmış haktır; örneğin, aynı suç grubundaki insanların haftada iki saate kadar sohbet hakkı vardır. Sayın Başkanım, "sohbet hakkı" dediğimiz hak Silivri Cezaevinde uygulanmıyor. Mahkûmların haftada bir-iki saat bir araya gelip sohbet etme hakları var. Bunların tamamı, Silivri 9 no.ludaki insanların tamamı tek başına, tek kişilik hücrede kalıyor. Ya, düşünün ki aylarca, yıllarca o cezaevinde kalanların bu hakkının kullanılması lazım. Ki bu, bu kanundan doğan hakları. Maalesef, cezaevlerinde idareden idareye çeşitli keyfillikler var, kullanılmıyor; bunu da söylemek istiyorum.

Etkinlik hakları var yani işte, top oynama hakkı var örneğin, futbol sahası var ama futbol sahasına 1 kişi çıkarıyorlar. Futbol, biliyorsunuz, 1 kişiyle oynanmıyor; basket 1 kişiyle oynanmıyor. Bunu da size şikâyet ediyorum, ben bir milletvekili olarak gittiğim cezaevlerinden bunları size şikâyet etmek istiyorum. Bunların mutlaka düzeltilmesi lazım. İsim de veriyorum: Marmara 9 No.lu Kapalı Cezaevi. Yine burada çeşitli bürokratlar, kamuda çeşitli görevler yapmış insanlar tutuklanıyor. Örneğin, İstanbul Belediye Başkanının Özel Kalem Müdürü şu anda uyuşturucudan -çeşitli- gasptan insanlarla kalıyor. Birçok arkadaşımız da -9 no.lu hariç- diğer cezaevlerinde kalanlar, aynı suç grubundan insanlarla birlikte kalamıyorlar; bunu da önemli bir sorun olarak söylüyorum.

Yine, bakın, değerli başkanlarım, sizin de vicdanınıza sesleniyorum. Orhan Bey biraz varsa sizin de vicdanınıza sesleniyorum.

ENGİN ALTAY (İstanbul) - Orhan'ın vicdanı var.

VELİ AĞBABA (Malatya) - İnşallah.

Şimdi, insanlar tutuklanıyor; örneğin belediye başkanımız tutuklanıyor ya da oradaki bürokratlar tutuklanıyor, mal varlıklarına el konuluyor, hemen kayyum atanıyor, TMSF'ye devrediliyor. Eğer görevinden dolayı bir kazanç iddiası varsa o mala el konulsun ama adamın babasının malı, dedesinin malı, buna el konuluyor ve belli seviyede yaşayan insanlar ekmeğe muhtaç oluyor.

Bakın, kulağımla duyduğum için söylüyorum "Bir kredi kartından ekmek alacak, simit alacak paramız yok." diyen, sizin de muhtemelen tanıdığınız, kamuoyundan ismini bildiğiniz insanlar var. Ya, bu kadar haksızlık yapılmaz. Cezaevine attın, hukuk yok, anlıyoruz ama bu insanları çocuğuyla çocuğuyla, malıyla niye sınıyorsun? Bu önemli bir şey.

Yine burada söyleyeyim: Bakın, siz Yargıtay Başkanlığı yaptınız, uzun yıllardır yargıda saygın bir hukuk adamısınız siz, Allah aşkına, Ankara'da farklı hukuk İstanbul'da farklı hukuk, İzmir'de farklı hukuk olur mu? Bakın, hâlâ Ekrem İmamoğlu ve arkadaşlarının iddianamesi yazılabilmiş değil. İzmir'de bir operasyon oldu; bir hafta, on gün veya on beş gün sonra iddianame yazıldı. Ankara'da hemen iddianame yazılıyor. Yani acayip hukuk, değişik hukuk var.

Yine, insanlara ayrı hukuk uygulanmaz Sayın Başkanım. Bir dava var, bir dosya. Aynı dosyada Zeydan Karalar'ın ismi var, Kütahya Belediye Başkanının ismi var. Kütahya Belediye Başkanının ismi ayrılıyor, Kütahya'ya gönderiliyor, Zeydan Karalar'ın işlediği iddia edilen suçun yeri Adana Seyhan ama onun davası İstanbul'da görülüyor. Bakın, biri hiç tutuklanmıyor, hakkında hiçbir şey yok ama Zeydan Karalar 2014'teki suçlamadan dolayı tutuklu yargılanıyor. Ben hukukçu değilim ama esas olan tutuksuz yargılama. Biz "Kimse yargılanmasın." demiyoruz, hiç kimsenin suç işleme özgürlüğü yok ama bakın "devlet baba" diyoruz, "devlet" diyoruz. Devlet kendi vatandaşına, kendi yurttaşına eziyet etmez.

Bakın, dönem değişiyor, zaman değişiyor. Birazdan bir resim göstereceğim size. Askeri casusluk davası döneminde cezaevine gittim, Buca Kırklar cezaevine; kulaklarıma inanmadım, tarihini de hiç unutmuyorum: 12 Eylül 2012 günü gittim cezaevine. Sonra geldik, Mecliste konuştuk. AK PARTİ'den o günkü bazı milletvekili arkadaşlarımız "Darbecileri, casusları savunuyorsunuz." dediler ve örneğin o insanlardan birisi şu anda devletin en önemli görevinde, Deniz Kuvvetleri Komutanı; Sayın Tatlıoğlu, değil mi? Şu an Deniz Kuvvetleri Komutanı. Yani bir tutuksuz yargılamanın esas olması lazım.

Bakın, hasta mahpus meselesi var, yıllardan beri devam ediyor. Muhittin Böcek, Antalya Büyükşehir Belediye Başkanımız. Bu adamın kaçacak bir yeri yok, adam hasta, 15 tane ilaç kullanıyor. Bırakın, ev hapsi mi olur, tutuksuz yargılama mı olur, onun yapılması lazım. Murat Çalık, gözümüzün önünde ölüyor. Ya, düşman değil ki bu adam. Suçu varsa cezasını çeksin ama Murat Çalık, Beylikdüzü Belediye Başkanımız maalesef şu anda cezaevinde hasta bir şekilde yatmaya devam ediyor.

Şimdi, sizin vicdanınıza bırakıyorum, ben ne diyeyim yani eğer bir yaptırımınız varsa ona bırakıyorum. Bakın, Ankara'da dayısı olmayanların dayısısınız siz, fakir fukaranın dayısı olması gereken bir yerde oturuyorsunuz, Ankara'da dayısı olmayanların dayısısınız siz. Ya, mülakata giriyor... Bakın, şunu söyleyeyim: Allah var, AK PARTİ fakir fukara isen, kimsen yoksa, CHP'li, AK

PARTİ'li, MHP'li ayrımı yapmıyor, herkese eşit davranıyor, hiç kimseyi işe almıyor eğer dayın yoksa, eğer amcan yoksa. AK PARTİ'li fakir fukara ile CHP'li fakir fukara arasında fark yok, o konuda ayrım yapmıyorlar sağ olsunlar ama bakın, çeşitli örnekler var. 3 farklı KPSS sınavında 1'incilik elde eden Emre Pişiren hâkimlik mülakatında 3 kez elenerek hedeflediği mesleği yapma yetkisini kaybetti. Bir başka örnek vereyim, benim yaşadığım bir örnek: Gittik, dayı olalım birisine dedik -adamin annesi infaz koruma memuru, babası yok- almadılar, iki kez üst üste kazandı, mülakata girdi, almadılar. En büyük hayali hâkim, savcı olmaktı; hâkim yapmadınız, şimdi Çankaya Belediye Başkanı oldu bu adam.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun, ilave süre verdim.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sağ olun Başkanım.

Bu mülakat meselesi önemli bir mesele, onu söylemek istiyorum.

Şimdi, hemen hızlıca milletvekillerine geleyim. Sayın Başkanım, Sayın Numan Kurtulmuş; bakın, bizim itibarımızdan siz sorumlusunuz, milletvekillerinin itibarından siz sorumlusunuz. Milletvekillerine şiddet olacak iş mi ya! Ali Gökçek'e o gaz sıkılmıyor, o gaz size sıkılıyor; Baran Yazgan'a tekme atılmıyor, size atılıyor. Ya, bakın, bizim polisle karşı karşıya gelme, polisi itme gibi bir şeyimiz yok ama yarım metreden gaz atılır mı; insan Allah'tan korkar. O gaz size atılıyor Sayın Başkanım, vallahi o gaz size atılıyor.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Ya, siz az kalsın hâkim dövüyordunuz!

VELİ AĞBABA (Malatya) - Ya, git...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Hâkimi dövmeye kalktınız ya!

VELİ AĞBABA (Malatya) - Onu da sen söyle, onu da sen söyle!

Bizim hukukumuz size emanet.

Başkanım, bakın, Hüseyin Kocabıyık, beraber görev yaptığınız insan. Ya da Aykut Erdoğan, 2020'de, iddia ediliyor, o suçtan yargılanıyor, 2020'de milletvekili bu, İstanbul'da yargılanıyor. Yargılanması gereken yer neresi? Ankara.

Bakın, Sayın Başkanım, hem Ombudsmanımıza hem de size 2 resim göstereceğim. Buradaki resim Ekrem İmamoğlu, casus, bundan dolayı casuslukla suçlanıyor; bakın, şu resim. Buradaki aynı resimde büyükelçiler var, şimdi MİT Başkanı olan arkadaşlar var, bunlara bir şey yok; bunlara hak, buraya günah. Bakın, bunlara hak, buraya günah. Bakın, casusluk bizim toplumumuzda, bizim milletimizde en hain suçtur yani bir insanın devletine, milletine casusluk yapmasından daha ağır bir suç yok; ne cinayete benzer ne de başka bir şeye benzer, en ağır suç casusluktur. Bu kadar kolay suçlanılır mı casusluktan ya! Bu kadar kolay suçlanılır mı? Casus... Casusluktan tutuklarınız başka bir şey.

Sayın Başkanım, bakın, bu resimde siz varsınız Rıza Sarraf'la; bir tarafta da Ekrem İmamoğlu var. Bir fotoğraftan suç üretilir mi yani siz bunun kim olduğunu öğrendiniz herhâlde. Memleketini satan, dünyanın en büyük rüşvetçisi Amerika'ya Türkiye'yi satan adam. Bu resimden dolayı ben sizi de suçlamıyorum ama Sayın Başkanım yani bir insanın namusuyla, şerefiyle... Bakın, namustan daha önemli bu suçlama. Ya "Namussuz." demişsiniz... Daha da ağır bir şey bu. Bu kadar basit suçlanılır mı? Bu kadar basit bir suçlamayla insanlar cezaevine atılır mı?

Şimdi, bir başka şey... Hepimizin hukukundan siz sorumlusunuz dedik. Sayın Başkanım, bakın, bu milletvekili meselesi, Can Atalay...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Önceden o fotoğraflarda çıkıyordun ama şimdi sana dokununca öğrendin hakikati!

VELİ AĞBABA (Malatya) - Ya, Orhan Yegin, Allah aşkına, Can Atalay'ın cezaevinde durmasının sana ne faydası var, bana ne faydası var, memlekete ne faydası var? Ya, bu, hukuksuzluk, örnekleri var ve onun da itibarından siz sorumlusunuz. Orada yatan kim biliyor musunuz? Orada yatan Sayın Numan Kurtulmuş; Silivri 9 No.lu Cezaevinde yatan Sayın Numan Kurtulmuş. Lütfen bu konuya acilen el atın. Anayasa Mahkemesi size darbe yapıyor, affedersiniz Yargıtay size darbe yapıyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

VELİ AĞBABA (Malatya) - Başkanım, bitiriyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Şimdi, arkadaşlar, gelelim bu milletvekilinin itibarı meselesine. 2017'deki bu ucube yasa geldiğinde dediniz ki: "Milletvekilinin etkinliği artacak, hızlı olacak vesaire vesaire..." Soru önergesi dışında bir denetimimiz kalmadı Başkanım, soru önergesi verebiliyoruz sadece. Bakın, soru önergesine nasıl cevap veriyorsunuz, onu da söyleyeyim. Benim verdiğim 4 soru önergesi var. Sormuşum, demişim ki: 2024 yılı itibarıyla borçlarını ödemediği için icra takibine düşen emekli sayısı kaçtır? Ne demiş biliyor musunuz? Ne demiş? "Bu sorunuza ilişkin hususları ilgili 'web' sitesinden alabilirsiniz." demiş. Bakın, "web" sitesinden... Ben bilmiyorum muym "web" sitesini!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Bilgilendirmiş işte!

VELİ AĞBABA (Malatya) - Ali Erbaş'a soru sormuşum "Diyanet İşleri Başkanlığında görev yapan yöneticilerle ilgili bilgi..." "Başkanlığın internet sitesinden alabilirsiniz." diyor. Yine, bakın, bir soru daha sormuşum: Erdoğan'a kaç kişi hakaret etmiş? demişim, aynı şekilde bakın ne demiş: "Bakanlığımızın Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü'nün -bilmem ne sitesi- internet sitesine ulaşmanız..." Ben onu bilmiyorum muym? Başkanım, bakın, gelen cevaplar bu şekilde. Bir başka çarpıcı örnek vereyim: CHP varsa herkes için var Başkanım; bunlar için de var. Bu AK PARTİ Grubu var ya, AK PART Grubu kendi hakkını savunamıyor; bazen ona da Veli Ağbaba sahip çıkıyor. Bak, bunlar toplam 39 tane soru önergesi vermiş -nasıl veriyorsanız, nasıl çalışkan insanlarsınız, 39 tane-ne yapmışlar? 1'i süresinde cevaplanmış, 23'üne hiç cevap verilmemiş. Yani sizin de hukukunuzu ben savunacağım. Ya Bakanlar sizi de takmıyor diyelim hafif deyimle. Ya arkadaş, yani bakın, bir ciddiyetimiz olmuyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

VELİ AĞBABA (Malatya) - Başkanım, hemen bitiriyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Hayır içeride konuştuğumuz konu da bitti, kalmadı ki daha.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Üç dakika verdi ekstra.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Hemen bitiriyorum Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bakın, bir daha uzatmayacağım, konuştuğumuz her şeyi anlatabilirsiniz.

VELİ AĞBABA (Malatya) - On beş gün içerisinde cevaplanan soru önergesi oranı yüzde 15 ve o yüzde 15 de böyle ciddi şekilde... Yani bu hakikaten bizim de itibarımıza, sizin de itibarınıza yani Meclisin itibarına yazık.

Şimdi, çok hızlı... Danışmanlar benden müjde bekliyor. Sayın Numan Kurtulmuş gerçi sağ olsun, babalığını yaptı. Müjdeyi verdiniz değil mi Başkanım?

TBMM BAŞKANI NUMAN KURTULMUŞ - Odada konuştuk zaten.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Verdiniz yani, danışman arkadaşlarla ilgili yoksa konuşacağım, söz verdik mi? Çözelim Başkanım.

TBMM BAŞKANI NUMAN KURTULMUŞ - Benim çözümüm değil Meclisin çözümü, hep beraber.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Tamam, hep beraber çözelim.

Şimdi, bunlar kıdem tazminatı alamıyorlar, iş sonu tazminat alamıyorlar, maaşları düşük, bir vekilin iki dudağı arasında iş güvenceleri yok yani böyle böyle çok çeşitli sorunları var.

Şimdi, basını söyledik.

Son olarak teşekkür ediyorum Başkanım. Hep eleştiri yaptık, bir de sizin personelinize teşekkür ediyoruz. Genel Sekreter Yardımcılarımıza, daire başkanlarımıza, emniyet personelimize teşekkür ediyoruz. Sayın Genel Sekreteri çok tanımıyoruz ama Genel Sekreter Yardımcıları bir sorunumuz olduğu zaman derhâl çözüyorlar. Teşekkür ediyorum.

Bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Akay...

CEVDET AKAY (Karabük) - Teşekkürler Başkanım.

Sayın Meclis Başkanım, Komisyon Başkanım, değerli Komisyon üyeleri, çok kıymetli hazırun; ben de hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Çok önemli bir bütçeyi görüşüyoruz. Ben, 16/10/2025 tarihinde Meclis Başkanlığına milletvekillerinin soru önergeleri ve kanun teklifleriyle ilgili son durum nedir diye sormuştum. Baktığımızda bütün milletvekilleri olarak, bütün partiler olarak 34.026 soru önergesi vermişiz ve bunların içerisinde süresi içerisinde cevaplanan 4.989 adet olmuş, yani yüzde 14,66. Süresi geçtikten sonra cevaplanan yüzde 53, hiç cevaplanmayan yüzde 22,25 ve süresi devam eden yüzde 9,79. Şimdi, burada az önce Sayın Ağbaba da ifade etti, Adalet ve Kalkınma Partisinin verdiği 39 soru önergesinden cevaplanmayan 23 adet var, süresi içerisinde cevaplanan 1 adet var. Bu soru önergeleri ve kanun teklifleri çok çok önemli. Kanun teklifleri açısından baktığımızda da durum biraz farklı. Burada bir şeye dikkat çekmek istiyorum: Şimdi, Adalet ve Kalkınma Partisinin 243 kanun teklifinin 41'i komisyonda, 100'ü gündeme alınmış, 100'ü kanunlaşmış. Şimdi, onun haricinde verilen kanun tekliflerinden -Milliyetçi Hareket Partisi de dâhil buna- gündemde olan sadece bir partinin var; Hür Dava Partisinin gündemde, oda kanunlaşmamış. Şimdi, Meclisin en önemli görevlerinden biri yasama ve denetleme görevlerini yapmak ve bu manada da bu soru önergelerine cevap verilmesi Bakanlıklar tarafından çok çok önemli. Siteye yönlendirmek ve içeriğinde konuyla alakalı olmayan cevapların verilmesi hepimiz için sıkıntılı. Bu konuya hassasiyet gösterdiğinizi biliyoruz Sayın Başkanım, daha da titizlikle üzerine gidilirse çok memnun olacağız.

Ayrıca memleketimizle ilgili, vatandaşlarımızla ilgili, sorunlarla ilgili çok faydalı kanun teklifleri veriyoruz. Kanun teklifinin iktidar veya muhalefet partilerinden gelmesi değil neye yarar sağladığı çok çok önemli. Bu konuda da bu yapının değişmesi gerekir.

Danışmanlarla ilgili olarak siz söz vermişsiniz, bize de ifade ettiler. İş sonu tazminat hakkı mağduriyetleri -buradaki Türkiye Büyük Millet Meclisi danışmanlarından bahsediyorum- var ve buradaki talepler de gerçekten özlük haklarıyla alakalı. Yine, maaş göstergelerinin arttırılmasını istiyorlar, özlük haklarında da Mecliste alınan maaşlarının emeklilik hesabına dâhil edilmesini istiyorlar. Yine, burada, Mecliste çalışanlar ve memurlar var, ek ödenekleri dâhil edilmediği için emekli oldukları zaman da bir kayıpları olduğunu ifade ediyorlar. Yani emeklilikte daha yüksek maaş alabilmeleri açısından ek ödeneklerinin de burada 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin ek 14'üncü maddesi uyarınca ödenek eklentisiyle ilgili kanuna yani 5510 sayılı Kanun'a dercedilmesini ve bununla ilgili bir kanun değişikliği yapılması talebi var; bunu da ben iletmış olayım.

Sayıştay Başkanımız burada, şimdi, onunla ilgili bir hususu kendilerine aktaracağım. Ben Karabük Milletvekiliyim, Karabük Eskipazar'da bir hastane var, yapılmış işte, yapıldıktan sonra bir yıllık süre dolmadan zemindeki uyumsuzluklar, yanlışlıklar nedeniyle hastane kayıp geçerek boşaltılmak zorunda kalınıyor ve o günün şartlarını bugüne uyarladığımız zaman da 135 milyonluk bir kamu zararından bahsediyoruz. Sayıştay raporu, bu sizin raporunuz Sayın Başkanım, bu rapordan tespit edilen husus da zeminin yanlış seçildiğini ve burada usulsüz işlemler olduğunu raporunuzda Sağlık Bakanlığının 2024 yılı Denetim Raporu'nda belirtmişsiniz. Ben bu rapora istinaden Karabük Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulundum, kamu zararını oluşturan veya denetlemeyle ilgili görevlerini yapmayan veya zemin etüdünü yanlış yapan yani burada hatalı uygulama kimdeyse bunlarla ilgili yasal prosedürünün işletilmesini talep ettim çünkü bu 25 yataklı hastane bugünün şartlarında sıfırdan yapılacak olsa inanın 250-300 milyonluk bir maliyet var. Bir de süre devam ederken ki fiyat farkları gözetilmeden. Aynı sorun sadece burada mı var? Kahramankazan'daki 150 yataklı Devlet Hastanesinde aynı problem var. Yine, Sayıştay raporunda belirtmişsiniz. Yine, Malatya ili Doğanşehir 100 yataklı Devlet Hastanesinde de ve 10 dairesel lojmanın yerinde de aynı sorun var, zemin etütleriyle ilgili sıkıntılar var. Ben buradan şunu sormak istiyorum: Sayıştay Başkanlığı olarak siz bu konularla ilgili suç duyurusunda bulundunuz mu? Cevaplarsanız memnun olurum. Ben suç duyurusunda bulundum, Sağlık Bakanlığına da soru önergesi verdim, takibini yapacağız. Sizden de takibinin yapılmasıyla ilgili ve suç duyurusunda bulunup bulunulmadığıyla ilgili cevap bekliyoruz.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin bütçe büyüklüğüne bakacak olursak 27 milyar 235 milyonluk yani önceki yıla göre de yüzde 52,90'lık bir artış var. Yasama programına yüzde 59 pay ayrılmış, yönetim ve destek programına yüzde 33, program giderlerine de yüzde 7,53 pay ayrılmış. Yine, personel giderleri yüzde 47, geçen yıl bu oran yüzde 62 imiş, biraz düşme var burada; cari transferler yüzde 19,85, sermaye giderleri yüzde 17,60. Burada dikkat çekici bir şey var: 2025'te bu ödenek 803 milyonken 3 milyar 990 milyona çıkmış yani yüzde 496'lık bir artış var. Ben baktım, neden ileri geliyor diye, görebildiğim kadarıyla gayri menkul sermaye üretim

giderleri 3 milyar 20 milyon, herhâlde bir gayri menkul satın alımı gibi bir planlama mevcut tahmin ediyorum çünkü Meclis Başkanlığının önümüzdeki dönemde temsille ilgili, itibarıyla ilgili, ağırlamayla ilgili, etkinliklerle ilgili sizin ifadenizden farklı uygulamalar olduğunu anlıyorum. Bir de burada gayri menkul büyük onarım giderleri var 783 milyon. Bununla ilgili açıklama yapılabilirse memnun oluruz. Program dışı giderlerden bahsetmişim az önce, bunun 2 milyar 53 milyonu hazine yardımı yani program dışı giderler 2 milyar 53 milyon; 2 milyar 53 milyonu hazine yardımı. Burada baktığımız zaman, siz ifade ettiniz; RTÜK'e giden 1 milyar 583 milyon var. Bir de Kamu Denetçiliği Kurumuna giden 469 milyon 737 bin liralık bir para var. Yani sırasıyla yüzde 1,7 oranından bahsediyoruz Kamu denetçiliğiyle ilgili. Burada geçen yıla göre yüzde 135 oranında bir artış var kanundan kaynaklanan ama bu kadar artışı gerektirecek RTÜK'e hazine yardımı olarak aktarılacak veya Kamu Denetçiliği Kurumuna aktarılacak durum nedir? Tabii ki RTÜK Başkan Vekili ve Başdenetçimiz burada, hazine yardımında çok ciddi artış söz konusu, Meclis kanalıyla bu paralar size aktarılmış görünüyor. Şimdi Başkanımız da izah etti zaten hani "1 milyar 583 milyon olarak RTÜK'e aktarılacak." diye bir payı ve size de 469 milyon 737 bin lira görünüyor. Eğer yanlışlık varsa ilgili arkadaşlar burada düzeltirler mutlaka.

Yine, hane halkına ve işletmelere yapılan transferler var. Bununla ilgili haziran itibarıyla 776 milyon harcanmış, nerelere harcadığıyla ilgili izahat verilebilir.

Bir de bütün bakanlıklarda aynı şey söz konusu, ödenek aşımaları oluyor başlangıç tutarlarına göre. Bu aşımalarla ilgili gerekli önlemlerin alınması gerekiyor. Örneğin, Özel Kalem Müdürlüğünün 2025 başlangıç ödeneği 12 milyon 750 binken daha 2025 Haziran itibarıyla 14 milyon 123 bin lira olarak harcama yapılmış, 1 milyon 373 bin lira aşım var. Temsil, tanıtma, ağırlama önemli, mutlaka temsil kabiliyeti açısından bu harcamaların yapılması gerekiyor ama ödeneklerin baştan buna göre tahsis edilmesi ve yeterli olarak yapılması daha mantıklı olacak diye düşünüyoruz.

Yine, Basın, Yayın ve Halkla İlişkiler hizmetleriyle ilgili burada bir alım var, bu da 2025 başlangıç ödeneğine göre 682 bin 444 TL'lik bir aşım var. Buradaki ödenek tespitlerinin ve harcama tutarlarının düzgün belirlenip ek ödenek veya aktarmalar yapılmadan devamı mutlaka önem arz ediyor.

Ben kısaca bunları belirtmek istedim.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım, sağ olun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Şimdi, Sayın Usta'dan sonra Sayın Kamuran Tanhan, Sayın Adalet Kaya, Sayın Tahsin Ocaklı, Sayın İsmail Faruk Aksu, Sayın Bakırlioğlu, Sayın Erdem ve Sayın Güneş'in söz talepleri var.

Sayın Usta, buyurun.

ERHAN USTA (Samsun) - Evet, teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, Sayın Meclis Başkanı, Sayın Sayıştay Başkanı, Değerli Ombudsmanımız, değerli bürokratlar, basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Meclisin işleyişine ilişkin hususlara geçmeden önce çok net bir soru sormak istiyorum Sayın Meclis Başkanına: Şimdi, farklı isimler kullanılan bir Komisyon kurdunuz siz, bu terörle ilgili Komisyon. Bu Komisyonu neye istinaden kurdunuz? Yani öyle ya, burası bir hukuk devletiyse normal şartlarda bu yetkiyi bir yerden alıyor olmanız lazım. Şimdi, Anayasa'ya bakıyorum ben, Anayasa size böyle bir görev vermiyor. İç Tüzük'te maddeleriniz tadadi olarak sayılmış, orada herhangi bir hüküm yok bu konuyu kıyısından köşesinden içerecek. Orada "kanunların verdiği görev..." diyor, bir kanun da yok bununla ilgili veya "Danışma Kurulunda alınmış bir karar..." diyor, Danışma Kurulunda görüşülmüş bir konu değil. Dolayısıyla yani orada adım adım ne yapacağınızın tek tek sayıldığı bir İç Tüzük var ama bunu içerisine, bu yaptığınız işi içerisine koyabileceğimiz bir hukuki talimat, bir metin, bu sorumluluğu veya bu yetkiyi size verecek bir şey yok Sayın Başkan. Şimdi, dediğim gibi yani dolayısıyla ama bir hukuk devletiysek bunun bir mesnedinin olması lazım, bir meşruiyetinin olması lazım. Yani bu görevi size kim verdi? Bunu bize net olarak söylemeniz lazım. Şimdi, ha, şunu diyebilirsiniz: "Efendim, bu görevi bize millet verdi." 2023 seçimlerinde sizin de milletvekili seçilirken mensubu olduğunuz parti veya ittifak, efendim, şunu söylemiş olsaydı "Biz, efendim, Türkiye'nin terör sorununu halledeceğiz. Terörle, terörist örgütlerle veya onun siyasi uzantısıyla, değilse, neyse, onlarla iş birliği yapacağız, görüşme yapacağız, pazarlık yapacağız ve bu işi, elli yılın meselesini kökünden çözeceğiz." diye bir siyasi taahhüde girdiniz, vatandaş da size Cumhurbaşkanlığını verirdi ve Meclis çoğunluğunu verirdi. Dersiniz ki: "Hani, evet, yazılı bir metin yok ama bu görevi bize halk verdi, vatandaş verdi bu fonksiyonu. Biz bu propagandayla seçime girdik ve bunu aldık." Ama tam tersi oldu, sizin karşınızdaki ittifaka siz ne dediniz? "Bunlar terörle iş birliği yapıyor." dediniz. Efendim "Bunlar gelirse Abdullah Öcalan'ı salarlar bunlar." dediniz. Millet ürperdi, dedi ki "Olmaz böyle bir şey." ve sizi yani sizi derken şahsınız için söylemiyorum, AK PARTİ'yi veya Cumhur İttifakı'nı hem iktidara getirdi hem de Meclis çoğunluğunu verdi. Dolayısıyla size milletin verdiği bir görev de yok. O yüzden bu soru çok meşru bir soru. Bu görevi size kim verdi Sayın Başkan? Neye istinaden siz böyle bir fonksiyonu yürütüyorsunuz? Efendim, şimdi "Bunu Cumhurbaşkanı böyle uygun gördü, verdi." dersiniz Anayasa size -tam tersine- "Yasama organı yürütmeden talimat almaz." diyor. E bu da var ortada. Diyebileceğiniz tek şey var, "Efendim, geçmişte de böyle birkaç tane komisyon kuruldu, hem bir 90'lı yıllarda, bir de işte 2000'li yılların başında. Dolayısıyla biz de ona benzer olarak bu Komisyonu kurduk. Evet, hiçbir hukuki temeli yok ama Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlarının da geçmişte yaptığı böyle bir şey var." dersiniz ben de o zaman derim ki suimsal misal olmaz, geçmişte hukukun temel ilkelerinden kopuk bir şekilde bir Meclis Başkanı bir şey yaptıysa sizin de aynısını yapmanız gerekmez. Hadi onu emsal aldınız diyelim, ya, onların işleyişi de belli Sayın Başkan. Bakın, onların işleyişinde çok net bir iki-üç tane ilke var. Bir tanesi ne? Diyor ki: Siyasi parti grupları eşit üye vermiş, birkaç tane komisyon kurulmuş, eşit üye. Ne yapmış? Efendim, kararlar oy birliğiyle alınmış önceki komisyonlarda. Şimdi burada bunlardan da bu da yok. Ondan sonra, üye vermeyen partinin kontenjanı bir başka siyasi partiye kullanılmamış. Diğerlerinin hepsinde yeknesak olarak bu 3 kural var, bunlardan da sapılmış. Dolayısıyla ha, zaten onu söyleyiniz bile, isterseniz ona uysaydınız bile ben bu eleştiriyi yine yapardım ve bu eleştiri eğer burası bir hukuk devletiyse haklı bir eleştiri olurdu ama onu emsal aldım; hani "Kötü misali misal aldık." deseniz bile o bile misal alınmış değil. Dolayısıyla bize de söylemek durumundasınız yani daha doğrusu Türkiye Cumhuriyeti'ne, millete, Türk milletine söylemek durumundasınız.

Şimdi, bakın, siz yurt dışına giderken bile Meclis karar alıyor, Meclis kararı olmadan siz yurt dışı seyahati yapamıyorsunuz. Ama siz böyle bir, toplumun bir defa tamamının da üzerinde uzlaşmadığı bir konuda ondan sonra yasama organının başındaki onu temsil eden kişi olarak böyle bir inisiyatif kullanıyorsunuz. Bu, anlaşılabilir bir şey değil yani bu anlaşılabilir bir şey değil.

Şimdi, ha, biz neyi biliyoruz? Bakın zaten belli, yazdığınız yazılar var; biz de yıllarca devlet memurluğu yaptık, yazılarda herhangi bir yerde bir şey talep ederken ekseriyetle "Şu kanunun verdiği şu maddeye istinaden." filan denilir. Bakın, bir tane atıf yapabileceğiniz bir kanun maddesi, bir İç Tüzük hükmü, herhangi bir yasal düzenleme yok, hiçbir yere atıf yapıyorsunuz yazdığınız yazıda. "Üyeler" diyorsunuz ama bir atfınız yok. Dolayısıyla hukuku olmayan bir komisyonun başında birtakım işler yapıyorsunuz. Hani ben hiç Komisyonun içeriğine filan girmiyorum; şöyle oldu, böyle oldu meselelerine girmiyorum ama bir hukuk devletinde olması gereken temel bir ilkedен size bahsediyorum. Şimdi, bunu... Ha, biz tabii, Abdullah Öcalan'ın böyle bir komisyon veya onun tabiriyle bir konvansiyon talep ettiğini biliyoruz. 2003 yılı İmralı tutanakları var, kitap hâline getirilmiş. Onun 12'nci sayfasında, tek sayfasının şeyini burada aldım, burada böyle bir konvansiyonun kurulması gerektiğini söylüyor. Şimdi, sizin bugünkü beyanatlarınızdan çok şaşırtıcı olmakla... Çünkü siz Karadenizlisiniz. Bir Karadeniz milletvekilinin terörle ilgili meselelerde yani Karadeniz milletinin, Karadeniz'dekilerin daha doğrusu, Karadeniz'deki yaşayan insanlarımızın ekseriyetinin kanaatlerinin bu kadar farklı, uç fikirlerle sahip olacağını biz hayal edemedik. Tamam yani sizin bir PKK sevdanız olduğunu biz anladık.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Böyle bir şey olur mu?

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Sözüünüzü geri alın. Çok ayıp.

ERHAN USTA (Samsun) - Ama benim anlamadığım şey şu: Abdullah Öcalan'ın Numan Kurtulmuş sevdası nereden geliyor? Şimdi, problem burada. Şimdi, ne diyor... Abdullah Öcalan'ın Numan Kurtulmuş sevdası nereden geliyor? Abdullah Öcalan diyor ki: "Bu konvansiyon kurulmalı ve bunun liderliğini Numan Kurtulmuş yapmalı." 2013 yılı arkadaşlar. Bize bunu açıklamak durumundasınız. Hani bunu Abdullah Öcalan'a sormak lazım belki ama ona sormadığımızı göre ve işin de bir tarafında siz olduğunuz göre ben bunu size sormak durumundayım. Tamam mı? (AK PARTİ sıralarından gürültüler) Soru çok net: Abdullah Öcalan'ın Numan Kurtulmuş sevdası nereden geliyor? Şimdi, dolayısıyla bunlar önemli sorulardı. Bu sorulara umarım bir cevabınız vardır.

Şimdi, toplantıların kapalı olması meselesi. İki tane toplantı kapalı oluyor. Diyorsunuz ki orada, çok enteresan, "Bakanların yaptıkları sunumların ve milletvekillerinin sorularına verecekleri cevapların doyurucu ve aydınlatıcı olabilmesi için komisyonların basına kapalı olması..." diyorsunuz. Sayın Başkan, nasıl böyle bir gerekçe olabilir ya? Şimdi, burada DEM Grubu var mı? Var. Artık hiçbir ilişkisini inkâr etmiyorlar, tamam mı? Dolayısıyla burada konuşulandıran Kandil'in haberi olacak mı? Olacak. İmralı'nın haberi olacak mı? Zaten olmak durumunda, süreci yürüten o, çok net. Amerika ve İsrail'in haberi olacak mı? Olacak çünkü projenin sahibi o. Sadece Türk milletinin haberi olmayacak. Yani orada bakanlar fikirlerini tam söyleyebilsin, içtenlikle söyleyebilsin diye, Türk milletinden gizlemek için basına kapalı olması şeklinde karar aldırıyorsunuz ve bu kararda da oy birliği yok, bunu da biliyoruz.

Şimdi, tabii, bu meselenin detaylarında çok şey konuşulabilir, geçen Mecliste bununla ilgili de bir birtakım tespitlerim oldu ama ondan sonra olan son bir şey söyleyerek... Şimdi, bakın, ben PKK'yı gerçekten daha açık sözlü olarak görüyorum; adamlar hiçbir şeyi inkâr etmiyorlar ya, biz duymak istemiyoruz. Diyor ki Abdullah Öcalan: "Ya, ben, biz iddiamızdan vazgeçmedik. Şimdi artık silahlı terör eylemi vakti geçti, Türkiye başka bir evreye geldi, o evrenin gerekleri neyse ben onu yapıyorum." Şimdi, bakın, en son, pazar günüydü zannediyorum değil mi, teröristlerden birisinin açıklaması var, diyor ki: "Medya savunma hattına, sahasına çekilmek..." Medya, bu bildiğimiz medya değil; Med İmparatorluğu var, bunun bir Kürt devleti olduğu falan diye tarihten gelen öyle bir iddiaları var; öyledir, değildir, önemli değil. Diyor ki: "Ben bir savunma hattına çekiliyorum, medya savunma hattı. Med İmparatorluğu savunma hattına çekiliyorum." Bundan daha açık olarak size ne söyleyecek bu adamlar ya? Ben anlamıyorum, ben anlamıyorum! Ve Türkiye'den çekilirken silahlarıyla çekiliyor. Zaten o, biliyorsunuz, fesihtir, şudur, silah bırakma falan, o işler bitti. Türkiye'den çekilirken silahlarıyla çekiliyor. "Bir anlaşmanın gereği olarak çekiliyorum." diyor. Yani arkadaşlar, bir işgal kuvvetiymiş gibi çekiliyor Türkiye'den terör örgütü PKK, evet. İşgal kuvvetleri nasıl çekilir? Bir anlaşma yapılır, silahlarıyla birlikte geri çekilir. Esaret falan filan yok, silahlarıyla birlikte çekiliyor ve siz bunlarla oturuyorsunuz, "Türkiye'yi terörden kurtaracağız." diyorsunuz. Yani bunları anlamak mümkün değil!

Şimdi... Neyse bu konuyu... Yani hakikaten... Mesela, Meclis Başkanısınız, size verilmiş görevler var. Ya, bu kampüste, grup salonlarında, koridorlarda -hadi arkadaşların ağırlığına gitmiyor, Sayın Başkan, sizin de mi hiç zorunuza gitmiyor veya size kanunların, İç Tüzük'ün verdiği sorumluluklar var- PKK, teröristbaşı Abdullah Öcalan'la ilgili sloganlar atılıyor, tezahüratlar yapılıyor; bununla ilgili nasıl bir işlem yaptınız? Bunlara niye müsaade ediyorsunuz? Türk polisi de orada seyrediyor çocuklar ya, içleri sızlaya sızlaya seyrediyor. Bakın, hüküm giymiş, 50 bin kişinin katili olan bir terör örgütünden bahsediyoruz. Bakın, müzakere de yaparsınız, oturursunuz; o da ayrı bir şey.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta, iki dakika veriyorum, toparlayın sözlerinizi.

Buyurun.

ERHAN USTA (Samsun) - Ama böyle gözümüzün içine baka baka, bu millettен intikam alırcasına yani buralarda terörist, bebek katili Abdullah Öcalan'ın tezahüratlarının atılmasına hiç kimse burada müdahale etmiyor. Kampüste, grup salonlarında hatta Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün oturduğu Meclis Başkanlığı koltuğunda terörist sevicilik yapılıyor; bunlara nasıl müsaade edersiniz siz? Bunlar olmaz, böyle bir şeyi kabul etmek mümkün değil Sayın Başkan. Bunlarla ilgili, lütfen, size görevlerinizi hatırlatıyoruz. Yani göreviniz olmayan işi yapıyorsunuz ama göreviniz olan bir konuda herhangi bir şekilde bir işlem yapmıyorsunuz, bu nasıl bir şey olabilir?

Özetle, yasama organı eğer yürütmenin... Yürütmenin böyle bir tasarrufu olabilir, tartışırız onu; doğrudur, yanlıştır. Bakın, siyasi eleştirilerimizi yaparız, risklerini söyleriz; o, faydasını söyler; bakın, işin o kısmında değilim, yürütmenin böyle bir şeyi olabilir, tamam mı -ondan sonra- ama yasama organının başındaki bir insana ve bize verilmiş, size verilmiş daha doğrusu hiçbir görev

olmadan -şimdi vakit kaybetmemek için burada tek tek bunları saymadım- kendi başınıza böyle bir inisiyatif alıyorsunuz ve bundan sonra olup biten her şeye seyirci kalıyorsunuz ya; bu tezahüratlara, şunlara bunlara seyirci kalıyorsunuz.

Başkanım, birkaç dakika daha alabilecek miyim? Şu idari işleyişle ilgili birkaç konuyu gündeme getireyim. Önergeyle uğraşmayalım diye söylüyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir dakika daha vereceğim.

ERHAN USTA (Samsun) - Bir kısmını atlayacağım.

Şimdi, Meclis ihtisas komisyonları atıl durumda. Bakın, kimi komisyonlar daha bugüne kadar hiç çalışmamış, 28'inci Dönemde. Her şey Plan ve Bütçe Komisyonuna geliyor. Tali komisyona gitmesi gereken işler var adaletle ilgili, savunmayla ilgili, başka şeylerle ilgili; oraya gidiyor, oradan bir yazı geliyor "Komisyonumuz toplanmamıştır." O komisyondaki arkadaşlar geliyor, diyor ki: "Biz toplanmak istiyoruz ama başkan toplamıyor." Şimdi, sizin yapmanız gereken işler burası işte. İç Tüzük 14'üncü madde bu görevleri veriyor; komisyonların işleyişini denetlemek, onları sevk ve idare etmek.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta, buyurun, bir dakika.

ERHAN USTA (Samsun) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Bu komisyonların daha işler olmasını lütfen sağlayın ki kaliteli bir yasama yapalım yoksa diğer türlü gerçekten kaliteli bir yasama yapma imkânımız olmayacak.

Soru önergesi meselesine girmiyorum, tamamen rezalet bir şeyde; cevap mevap verilmiyor, verilen cevaplar zaten cevap değil. O konuya o yüzden girmeyeceğim, arkadaşlar söyledi.

Şimdi, norm kadro meselesi var. Kanun diyor ki size "Norm kadro belirleyin." Bu, Cemil Çiçek zamanında birtakım çalışmalar yapıldı, o günden beri kaldı. Norm kadro belirlemiyorsunuz. Niye belirlemiyorsunuz? Çünkü keyfi bir alan. Norm kadro belirlediğiniz zaman ilkeler, standartlar belirlenecek; hangi işi kaç kişi yapacak, o sizin o keyfi alanınızı tarumar edecek. Şimdi keyfi alan oluşturunuz, ondan sonra orada istediğiniz şekilde eleman alabiliyorsunuz; istisnai memuriyet, istisnai kadrolardan müşavirlikler alınması... Allah aşkına yani kaç çeşit müşavirlik var bu Mecliste? Bunları anlamak mümkün değil!

Şimdi, dolayısıyla mesela başkanlar. Teşkilat kadro cetvelinde 46 başkan yardımcısı var şu anda internette gözükten.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ERHAN USTA (Samsun) - Toplu olarak gözükmesinin de önüne geçmişsiniz. 58 başkan yardımcısı var, bilmiyorum biliyor musunuz? Ya, böyle bir keyfilik olur mu, nedir burası? Protokolle ilgili genel müdürlükte 8 başkan yardımcısı var değil mi arkadaşlar? Bize bir söylesinler ya, burası Dışişleri Bakanlığı mı, 8 başkan yardımcısı ne yapıyor? Başkanların her birinin... Kanununa göre, İç Tüzük'e göre sadece Genel Sekreterin makam aracı olabilir ama bütün başkanlar evlerine hizmet araçlarıyla gidiyor, makam aracı olarak kullanıyorlar. Ondan sonra da "Tasarruf ediyoruz." diyorsunuz veya millete "Tasarruf et." diyorsunuz. Bunların olması mümkün değildir.

Dışarıdan yönetici atama meselesi. Yani bakın, dışarıdan çok fazla bu Mecliste idari kadrolara yönetici atanıyor. Ya, bu da insanların, burada çalışan çok nitelikli insanlar var, bunların motivasyonunu kırıyor. Hani sınırlı olarak elbette 1-2 atanabilir ama bu kadar çok dışarıdan yönetici getirilmesinin yanlış olduğunu söylüyorum.

Diğer bir husus, sınavla yükselmedeki şeyleri işletmeniz lazım ve sınavla yükselebilecek ünvan sayısını da artırmanız lazım.

Mesai meselesi var, bir zulüm hâline gelmiş durumda Sayın Başkan, mesai meselesi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta, teşekkür ediyorum.

Yani grup adına başkasını konuşturdunuz, bu sözcülük de tamam, bir şey demiyorum da yani bu sözcülük artık sözcülükten de çıkıyor, lütfen.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Anlaşmamız öyle değil.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Anlaşmamız, grup adına konuştuğunuz zaman yapıyordum size.

VELİ AĞBABA (Malatya) - İçeride anlaşmamız...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Hani, yüzde 50'sine kadar da olmaz ki ya!

ERHAN USTA (Samsun) - Sadece şu mesai meselesini...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Yüzde 50'sine kadar olmaz, lütfen arkadaşlar. Bu iyi niyetimi lütfen suistimal etmeyelim.

Buyurun.

ERHAN USTA (Samsun) - Sözcülerle ilgili biliyorsunuz, daha şey vardı, biraz daha esnek; tamam.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Yahu, on dakikada da yok ki Sayın Usta.

ERHAN USTA (Samsun) - Mesai meselesi de şöyle: Sayın Başkan, bu mesaiyle ilgili, elbette herkes devletten para alıyorsa mesaisine uysun ama mesaiye uymayan çok önemli bir kitle var bu Mecliste. Hiç Meclise uğramadan maaş alan insanlara hiçbir şey yok ama sabahdan akşama kadar çalışan insanlardan on beş dakika geç geldiyse onlara ciddi bir Demokles'in kılıcı gibi tepesinde bekletiliyor. Böyle bir şey olmaz, böyle bir şey olmaz! Zaten gelenlerin hepsi Ayrancı kapısında birikiyor, oradan giremiyorlar içeriye. Yani o trafik düzenindeki alınan tedbirler nedeniyle de böyle bir şey var, oradan dolayı mesaiye... Hastaneye gidemiyorlar. Bunların daha düzeltilmesi lazım. Meclis çalışanlarımızı disipline edelim eğer disiplinsizlik varsa ama bunu herkese eşit uygulayalım. Bir kısım insanlar hiç işe gelmezken işe gelip bu işin çilesini çekenlerin de tepesinde tepesine sürekli binmenin de doğru bir davranış olduğunu düşünüyorum.

Bir kısım meseleler var, onları da daha sonraki başka vesilelerle gündeme getireceğim.

Teşekkür ediyorum, bütçenin hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

2.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Samsun Milletvekili Erhan Usta'nın TBMM, KDK ve Sayıştay Başkanlığının 2026 yılı bütçeleri üzerinde yaptığı konuşmasındaki TBMM Başkanı Numan Kurtulmuş'a yönelik ifadelerine ve bundan sonra yapılacak konuşmalarda nezaket kuralları içerisinde kalınmasını istihdam ettiğine ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, Sayın Usta, burada eleştirilerinizi, tabii, partiniz adına görüşlerinizi açıklarsınız ancak Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanına "PKK sevdanız nereden geliyor?" eleştirinin ötesinde doğru bir ifade değil. Bunu benim Komisyon Başkanı olarak kabul etmem mümkün değildir.

Bu politikayı siz eleştirebilirsiniz, beğenmeyebilirsiniz. Nihayetinde bir süreçtir bu. Bunun nihai noktası halka gitmektir. Halka bunları iletirsiniz.

ERHAN USTA (Samsun) - Halk zaten buna müsaade etmeyecek.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ama Türkiye'de Gazi Meclisin başındaki, başında olan birisine, bakın...

ERHAN USTA (Samsun) - Gazi Meclis Başkanlığındaki bir insan, Atatürk'ün koltuğunda oturan bir insan...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta, bir müsaade edin, siz konuştunuz, bu sefer kimse de sözlerinizi kesmedi.

"PKK sevdanız nereden geliyor?" eleştirinin ötesinde kaba ve yaralayıcı bir sözdür; bunu kabul etmem, bu size de yakışmaz.

(Uğultular)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir saniye değerli milletvekilleri.

Size de yakışmaz. Nihayetinde Numan Bey bizim Başkanımız. Ben, devlet adamlığından, memleket sevgisinden başka bir sevgi tanımıyorum Numan Bey'de, Başkanımızda, hem siyasi hayatında -bakın değerli arkadaşlar- şimdiye kadar da attığı adımlarda.

ERHAN USTA (Samsun) - Şu sürece kadar biz de öyle biliyorduk.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Dolayısıyla bu ifade yanlış oldu, buraya yakışmadı, buranın ağırlığına yakışmadı, size de yakıştıramadım bunu. Eleştirinin ötesinde bir ifadedir ve Meclis Başkanına da bu söz tutmaz, yapışmaz da.

Bundan sonraki arkadaşlarımızın da konuşmalarında lütfen nezaket kuralları içerisinde kalmalarını istihdam ediyorum. Görüşlerinizi ifade edersiniz, hepimiz aynı düşünmek zorunda değiliz ama aynı Türkiye'de yaşıyoruz. Dolayısıyla beraber Türkiye oluyoruz. Dolayısıyla Türkiye olmazsa hiçbirimiz olmayacağız. Görüşleri ifade etmekte bir mahzur yok ancak dediğim gibi, bu nezaketi göstermek durumundayız.

ERHAN USTA (Samsun) - Bunu nezaketsizlik olarak görmeyi de kabul etmiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Bu yakıştırmadan şu salondaki herkes rahatsız oldu, herkes!

ERHAN USTA (Samsun) - Bu, siyasi bir eleştiridir.

TBMM BAŞKANI NUMAN KURTULMUŞ - Sayın Başkan...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Başkanım, sonra da söz verebilirim, şimdi de isterseniz söz verebilirim. Şimdi mi?

TBMM BAŞKANI NUMAN KURTULMUŞ - Şimdi söz istiyorum.

ERHAN USTA (Samsun) - PKK'ya övgü yapmakta bir sakınca yok ama bunun...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta, bir saniye, müsaade edin.

Sayın Meclis Başkanımızın bir söz talebi var.

Buyurun Başkanım.

IV.- AÇIKLAMALAR

1.- TBMM Başkanı Numan Kurtulmuş'un, Samsun Milletvekili Erhan Usta'nın TBMM, KDK ve Sayıştay Başkanlığının 2026 yılı bütçeleri üzerinde yaptığı konuşmasındaki kendisine yönelik ifadelerine ilişkin açıklaması

TBMM BAŞKANI NUMAN KURTULMUŞ - Değerli arkadaşlar, ben yedi cediti ortada olan bir adamım; bugünün adamı da değilim, siyasi fikirleri ve siyasi mücadelesi hepiniz tarafından malum olan birisiyim. Bu söylenen sözü beni rencide etmenin çok ötesinde çok ağır bir hakaret olarak kabul ediyorum, ağır ve yaralayıcı söz kapsamının çok üstünde bir hadsizliktir. Bu arkadaşımız bu salonda bu söylediği sözlerden vazgeçtiğini açıkça ortaya koymalıdır. Ben PKK sempaticisi, sevdalısı falan değilim; eğer böyle kabul ediyorsanız bunu size iade ediyorum. Bu yaptığınız siyasi şovu da böyle basit numaralarla sürdürmeyin. Eğer bende bir sevda olacaksa ben bu vatana, millete sevdalıyım; bu milletin 86 milyon her ferdi kendisi kardeşim olarak bilir, kendi kardeşim olarak kabul ederim. Bu ülkenin insanları arasına Türk-Kürt diye ayrımcılık koymak isteyenlerin hepsinin bu ülkeye zarar verdiklerini, haksızlık yaptıklarını bilirim. Bu ülkenin insanlarını "sağcı-solcu" "Alevi-Sünni" diye ayıranların hepsinin memleketi ihanet ettiklerini düşünürüm. Dolayısıyla böylesine açık fikirlerini kırk senelik siyasi hayatı boyunca dile getirmiş olan bir adama bu lafı söylemek en hafif tabiriyle hadsizliktir, haksızlıktır, terbiyesizliktir. Ben bu salondan kalkıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Görüşmelere on dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati:15.42

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 17.09

BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)

KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)

----- 0 -----

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, 6'ncı Birleşiminin Üçüncü Oturumunu açıyorum.

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) Kanun Teklifleri (Devam)

1.- 2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/280) ve 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/279) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)

a) Türkiye Büyük Millet Meclisi (Devam)

b) Kamu Denetçiliği Kurumu (Devam)

c) Sayıştay Başkanlığı (Devam)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Kaldığımız yerden müzakerelerimize devam edeceğiz.

Sayın Ocaklı, buyurun lütfen.

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Sayın Meclis Başkanımızı, heyeti ve Komisyonumuzun üyelerini saygıyla selamlıyorum.

Sayın Başkanım, Meclis bütçesi hepimizin bildiği gibi yüzde 53'e yakın bir artışla sonuçlandı. Peki, bu artışa karşı mı geliyoruz? Bu, yanlış mı? Bence Meclisin ihtiyaçlarının bu artışla karşılanabilirliği mümkün, buna karşı değiliz ama karşı olduğumuz şey şu: Meclis bütçesi artarken, hani, farkındayız ki çiftçinin bütçesinde, işte, çalışanların bütçesinde, asgari ücretlilerde, emeklilerde herhangi bir artış bütçe geneli üstünde yok; sorun olan yer asıl burası, yoksa "Niye Meclis bütçesi arttı?" demiyoruz, "Niye çalışanların bütçesine dair bu bütçede bir şey yok?" diye soruyoruz.

Sayın Başkanım, ne yazık ki Türkiye Büyük Millet Meclisi biraz iradenin çiğnendiği bir kurum veya yer hâline geldi; bundan dolayı biraz rahatsızız biz. Millî iradeye saygı duymak, onun gereğini yerine getirmek seçmenlerin olduğu gibi biz seçilenlerin de Meclis Başkanı olarak sizin de görevinizdir. Hatay halkının iradesiyle seçilen Şerafettin Can Atalay İnsan Hakları Komisyonu üyeliğine seçilmiş ve milletvekili olarak Meclisimizde okunmuştur. Can Atalay'ın milletvekilliğinin düşürülmesine Meclis Başkanı olarak seyirci kalmanız, Anayasa Mahkemesi kararını uygulamamanız vatandaşların ve bizim ne yazık ki ciddi biçimde kimyamızı bozmuştur. Anayasa Mahkemesi kararı Meclis Genel Kurulunda okunduğu hâlde bunun gereğini yerine getirmediğiniz; aksine, kararı okutan Meclis Başkan Vekilimizi de itham ettiniz. Sayın Başkan, sizi millî iradeye darbe girişiminde bulunan Meclis Başkanı olarak sokaklarda konuşmaya başladılar; biz buna üzülmüyoruz.

Meclisin 24, 25, 26, 27 ve 28'inci Yasama Dönemlerinde 213.356 soru önergesi işleme alınırken bunlardan sadece 34.844'ü muhatabı bakanlık tarafından zamanında yanıtlanmış, her 7 soru önergesinden 6'sı sonuçsuz ve cevapsız bırakılmış. Yine 28'inci Dönemde sizin Başkanı olduğunuz Parlamentodan Temmuz ayı itibarıyla 30.546 soru önergesi bakanlıklara gönderilmiş, sadece 4.003 önergeye yasal süresi içinde cevap verilmiş; verilen cevaplar da arkadaşlarımızın da söylediği gibi, açıklık getirebilecek şekilde değil. Dolayısıyla bundan da kifayetsiz cevapların verilmesinden de ciddi bir rahatsızlığımız var.

Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminde Türkiye Büyük Millet Meclisinin denetim fonksiyonu azaltılmakla kalmadı, elinde tek tük denetim aracı bırakılan Meclisin soru önergelerine cevap verilmemesi yoluyla da Meclis denetimi iyice azaltılmış oldu. Meclisin itibarını zedeleyen bu konuyla ilgili herhangi bir önlem şu ana kadar duymadık, bununla ilgili ne yapacağınızı duymak istiyoruz.

Zorunlu hâllerde başvurulabilecek, olağan zamanlarda uygulanmaması gereken torba kanun yöntemi âdeta gelir geçer kanun yapma şekline çevrildi; bu nedenle, yasama kalitesi elbette ki düşüyor. İlgisiz kanun maddeleriyle bir araya getirilip ilgili ihtisas komisyonlarında hiç ya da yeterince görüşülmeden Plan ve Bütçe Komisyonunda "Parmak kaldır, indir." yöntemiyle kanunlar çıkarılmaya devam ediliyor; bu da işte Türkiye Büyük Millet Meclisinin saygınlığına gölge düşürmektedir.

Mesela, ihtisas komisyonlarının görevleriyle ilgili bazı örnekler veriyorum: 28'inci Dönem toplantılarında Adalet Komisyonumuz 6 toplantı; Anayasa Komisyonumuz 3 toplantı; Avrupa Birliği Uyum Komisyonumuz 3 toplantı; Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonumuz 5 toplantı; Çevre Komisyonu 2 toplantı; Dışişleri 16 toplantı; Dijital Mecralar 10 toplantı; Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu 8 toplantı; Kamu İktisadi Teşebbüsleri Komisyonu ve Millî Eğitim Komisyonu 2 toplantı; Millî Savunma Komisyonu 3 toplantı gibi ama buna karşılık, Plan ve Bütçe Komisyonumuz 97 toplantıyla ihtisas komisyonlarının -örnekleri daha çok ama zaman almasın diye tamamlamadım hepsini- etkin ve yeterli bir çalışma yürütemedikleri ortada. Torba kanun yöntemiyle neredeyse tüm kanun teklifleri Plan ve Bütçe Komisyonuna geliyor ve ihtisas komisyonlarından hiç görüş alınmadan yasalar çıkarılıyor.

Meclis çalışanları ve danışmanlarla ilgili benim de aslında uzunca cümlelerim vardı ama sizin ağzınızdan bu sorunun çözülmüş olacağını duymak nedeniyle ben bu hususta süremi kullanmadan bir şey söylemek istiyorum: Değerli Başkanım, Rize'de biz çay üreticisi idik yani birçok insan çay üretimi yapar, balıkçılık yapar, işte ormancılık yapar, geçimini sağlardı. Bu alanlarda yaşanan sorunlarla ilgili bir ziyaretimde size bir video izletmiş idim. Elbette izlettiğimi burada ifade etmeyeceğim. Kurumlarımızın zarar görmesi değil ama kurumlarımızın doğru çalışmasını sağlamak üzere bilgilendirme içindi o, buna devam edeceğim ama orada geçinemeyen insanlar, çaydan geçinemeyen insanlar... Niye söylüyorum bunu? Çayda yılda bir defa fiyat belirleniyor ve temel bir yasa da olmadığı için özel sektöre insanlar düşük fiyatla çaylarını satmak mecburiyetinde kalıyorlar. Bu durumda geçinemedikleri için insanlar kendine yeni bir alan buldu. Ne yaptılar? O çay tarlalarının içinde küçük küçük turizm işletmeleri yapmak üzere bungalovlar vesaire gibi girişimlerde bulundular. Yirmi üç yıllık iktidarınız boyunca, otuz yıl evvel ilan edilen üçüncü derece bölge sit alanı üzerinde sorumluluğunuzda olan üç yıl içinde imar planı yapma sorumluluğunu iktidarınız yerine getirmedi. Dolayısıyla orada bu işleri yapan vatandaşlarımız iktidar bu imar planını yapmadığı için kaçak yapıya girişti. Kaçak yapıyı elbette önemsemiyoruz, oradakiler de önemsemiyor ama imar düzenlemesi olmayınca, üstelik de seçim dönemlerinde bunlara sıkça göz yumulup kaçak yapılar yapıp bir de vergi daireleri tarafından vergi mükellefi de yapıldıktan sonra orada şimdi yıkımlara başlanmış olması devletin kontrolünü doğru yapamadığını gösterir, Meclisin bu konuda doğru işler yapamadığını gösterir. Bunları niye anlatıyorum? Önümüzü düzeltmek için anlatıyorum. Rize'de 3-4 vadide ve hatta Türkiye'nin birçok yerinde bir imar planı ihtiyacı var, bunu yapmak zor bir şey değil, bunu

yapalım ve orada, hisseli araziler üstünde insanlar o çok uluslu şirketlere ait beş yıldızlı otellerin ticari kazançları yerine kendilerine bir geçim kapısı olacak bir düzenlemeyle, tarımdan geçinemiyorlarsa turizm alanını açalım.

Sayın Meclis Başkanım, son sözlerim şöyle bitecek: Şu göğsümde bulunan rozet var ya, bana inanılmaz bir gurur veriyor; Meclis rozeti. Bununla bir yere gittiğimde kendimi çok güvende hissediyorum ama Karadeniz'de -sizin bir milletvekiliniz olarak söylüyorum bunu, Türkiye Büyük Millet Meclisinin vekili- bir şirketin çalışanı tarafından bu milletin vekili "Sen kimsin lan, seni buralarda istemiyoruz! Sen kimsin lan!" diyerek tehdit ediliyor. Böyle şeyler yaşanmasını anlayabiliyorum, bu tehdidi yapan bir sürü insan çıkabilir ama canımı sıkın şey, bu tehdidin sabit olduğu şahitlerle belli olduğu olduğu hâlde bir cumhuriyet savcısının "Kovuşturmaya gerek yoktur." kararı verebilmesidir Sayın Başkanım. Ben kendimi koruyabilirim ama sizin bir milletvekiliniz tehdit ediliyor ve bu tür tehditlere uğrayan milletvekillerinin korunması, kollanması, o işlerle ilgili Adalet Bakanının ya da ilgili kurumların araştırılması, bunları yazılı olarak müdafaa etmenizi işin doğrusu beklediğimi ifade ediyorum. Bu kişi aynı zamanda...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Bitirebilir miyim müsaadenizle?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir dakika süre veriyorum.

Buyurun.

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Tamam.

2 tane soru önergesi verdim Başkanlığınıza ve bunlarla ilgili; biri 16 Ocak 2024'teydi, biri de 9 Ekim 2025'teydi, tam da beni tehdit eden bu şirket yetkililerinin ve şirket sahiplerinin, insanların sizi itham ettiği, devleti itham ettiği, devletin bakanlık görevlilerini suçladığı, orada bazı şeyleri dizayn ettiği, ruhsatların bakanlıklar tarafından peşkeş çekildiği gibi iddiaları görüntüleriyle birlikte hâlâ saklıyorum, geçen yıl Antalya'da yaptığı görüşmelerden bunlar. Bakanlık yetkililerinin önünde bu kadar cesur ve fütursuzca kurumlarımızı itham eden, aynı zamanda beni tehdit eden bu şirket yetkilileriyle ilgili gerekli soruşturmanın ve ne yapacağınızın takipçisi olmak ve bununla ilgili de memnuniyet duygularımı ya da koruduğunuzu başka bir zaman diliminde basın önünde paylaşmak isterim.

Saygılarımı sunarım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Ocaklı.

Değerli milletvekilleri, Sayın Kamuran Tanhan, Sayın Adalet Kaya ve sonrasında Sayın Ahmet Vehbi Bakırloğlu, sonra da Komisyon üyesi olmayan milletvekillerine döneceğiz.

Sayın Tanhan, buyurun lütfen.

Süreniz on dakikadır.

KAMURAN TANHAN (Mardin) - Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, Sayın Meclis Başkanımız, Sayın Kamu Başdenetçimiz, Sayın Sayıştay Başkanımız, değerli arkadaşlar, değerli basın mensupları; öncelikle hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün Türkiye Büyük Millet Meclisi, Kamu Denetçiliği Kurumu ve Sayıştayın bütçe ve kesin hesapları üzerine görüşmeler yapıyoruz.

Bugünkü konuşmamda aslında iktidarın tek temel yasa yapma tekniğine ilişkin dönüşen torba yasalar üzerinde birkaç söz kuracağım. Şimdi, torba yasa tekniği açıkçası milattan önce, 1998'li yıllarda yaşanmış bir durum ve milattan önce denenmiş ve 2 maddeden oluşan torba yasa tekniği bir kişinin iki farklı kanun hakkında veya iki farklı görüş hakkında karar vermesini engellediği için terk edilmiş bir durum ama biz bugün 2025'te ne yazık ki bu torba yasalarla beraber yasa yapma tekniğini geliştiriyoruz. Dolayısıyla bu eksik ve kabul edilebilir bir durum değil, evet, iktidar kendince haklı gerekçeler sunabilir ama toplum nezdinde olsun, Meclisin itibarı veya Meclisin vakarı nedeniyle bu kabul edilebilir bir durum değil. Bu biçimi terk etmeliyiz esasında ve bu husus, bu torba yasa tekniği Türkiye Büyük Millet Meclisine yakışmayan, yaramayan bir durumdur. Maalesef biz muhalefet partileri olarak bunu söylemekten, dile getirmekten bıktık ama iktidar bu eleştirilerimizi üzerine almanın ötesine geçmiyor, hatta üzerine de alınmıyor, gereğini yerine de getirmiyor ve bu gereğini getirme durumundan da çok uzakta kalıyor. Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçişle birlikte Türkiye Büyük Millet Meclisinin denetim ve tartışma mekanizmaları neredeyse sembolik hâle gelmiş. Sarayda hazırlanan torba yasa teklifleri yalnızca imza yetkisi verilmiş milletvekilleri aracılığıyla Meclise getirilmekte, komisyonlarda ve Genel Kurulda herhangi bir değişikliğe uğramadan kabul edilebilmektedir. En son on birinci yargı paketiyle Adalet Bakanlığı "web" sitesinde bir açıklama yaptı, "Biz hazırladık, milletvekillerine gönderdik." ama aradan yaklaşık on gün geçti, biz milletvekilleri olarak on birinci yargı paketinin içeriğine ilişkin herhangi bir tebligat da almadık, herhangi bir bilgilendirme de almadık, içerisinde ne var ne yok açıkçası bilmiyoruz. Dolayısıyla işte bu yasa yapma tekniği sıkıntılı bir durum. Milletvekilleri bu durumdan haberdar değil ama basında hangi düzenlemelerin kimler için yapılabileceği çarşaf çarşaf dolaşmakta veya haber yapılmakta, bu da kabul edilebilir bir durum değil aslında, sürdürülebilir bir yasa tekniği de değil. Meclis sadece, yalnızca teknik prosedürlerin yerine getirildiği bir onay makamına dönüştürülüyor bu böyle yapılır ve ne yazık ki son beş altı yılda bunu ifade edebiliriz özellikle Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminden sonra.

Halkın temsil inisiyatifi neredeyse sıfıra indirilmiş. Son olarak, daha geçen hafta bu Komisyona bir vergi paketi getirildi, Vergi Kanunu ve bazı kanunlarda değişikliğe ilişkin kararnameler diye bir paket geldi. Bu teklif 19 kanun ve 2 kanun hükmünde kararnameyle ilgili kimi düzenlemeler içeriyordu. İşsizlik Sigortası Kanunu'ndan tutun Ölçüler ve Ayar Kanunu'na, Yükseköğretim Kanunu'ndan Karayolları Trafik Kanunu'na kadar geniş bir yelpazeye bu kanunları aynı torbada buluşturabilen ve bunu sistematik bir hâle getirmiş bir anlayıştan bahsediyoruz. Sonra ne mi oluyor? Komisyon sürecinde torba kanun olarak görüşülen kanun teklifi TBMM Genel Kurulu sürecinde temel kanun olarak görüşülerek muhalefetin söz kurma hakkı bütünüyle gasbedilmeye devam ediliyor. Torba kanun teklifinin içinde Türkiye Büyük Millet Meclisinin birbirinden farklı ihtisas komisyonlarının sorumluluğunda olan maddelerin yalnızca Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşülmesi yasama etiğinin alenen ihlal edilmesidir, yok sayılmasıdır aslında. Birbirinden temelde farklı olan, ayrı ayrı komisyonlarda ele alınması gereken kanunlar tali komisyonlara gönderilip görüşlerinin alınmaması ve yalnızca Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşülmesi siyasi iktidarın yasa yapma pratiğinin TBMM'nin yasama sorumluluğunu alaşağı

etmesidir. Siyasetin cereyan ettiği Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında kanunlara ve tüzüğe aykırı hareket edilerek kanunsuzluğun ve keyfiliğin kamu idarelerine ve topluma yayılmasına neden oluyor bu kanun yapma tekniği.

Bakın, bir başka örnek olarak, 2025 yılında gündeme gelen bir torba yasa teklifinde Zeytinciliği Koruma, Mera Kanunu, Orman Kanunu ve Çevre Kanunu gibi birbirinden farklı alanları kapsayan 4 temel yasanın aynı düzenleme içerisinde değiştirilmesi öngörölmüş, bu durum kamu yararı ve çevre hukuku açısından ciddi eleştiriler almıştı. Toplumun tüm itirazlarına rağmen bu kanun geçti ve Genel Kuruldan da geçti. Şimdi, 28'inci Yasama Döneminde ilk üç yasama yılında, TBMM'nin ilgili komisyonlarca göröşölüp kanunlaşan tekliflerinin yüzde 70'inden fazlası torba yasa tekniğiyle Meclis gündemine getirilmiştir, yüzde 70'i. Evrensel hukuk ilkelerinin ihlali olan bu torba yasa yöntemi iktidar tarafından 2010 yılından bu yana sistematik olarak kullanılmaktadır. Ülkede genel anlamda yaşanan otoriteleşme ve tekelleşme eğilimi yasama sürecinde de kendini göstermektedir. Süreç teknik bir biçime indirgenerek toplumsal etkileşim ve müzakere kanalları hem Meclis içinde hem de dışında sivil toplum kuruluşları ve meslek örgütleri açısından işletilmemektedir; bu da Parlamentonun işlevsiz bir duruma, itibarının düşürölmesi sonucuna götürüyor. Birbiriyle ilişkiziz ya da dolaylı ilişki içerisinde olan bazı düzenlemeleri içeren torba yasa teklifi yasama kural teamüllerinin ağır bir ihlali niteliğindedir. Torba yasa tekniği Roma hukukundan günümüze gelen "Bir kimse farklı konuları düzenleyen hükümlerle ilgili tek bir göröş bildirmeye zorlanamaz." ilkesinin ihlalidir aslında. Ancak milattan sonra -ki bugün 2025 yılında- iktidar hâlâ torba yasa tekniğiyle kanun teklifi getirmektedir ne yazık ki. Torba yasa marifetiyle yasama kural ve teamüllerinin ağır bir şekilde ihlali sonrasında, torba yasalarda göröşölülen kanun maddelerinin gerekli şartları sağlamamasına ve dolayısıyla müzakere edilmeyen ve tartışılmayan düzenlemenin Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmesine veya uygulamada yaşanan sorunlar nedeniyle aynı konuların düzeltilmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisine gönderilmesine, tekrar getirilmesine neden olmaktadır. Bu da hem zaman kaybı hem iş gücü kaybı hem de maddi bir külfet. Daha sonra Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilerek Türkiye Büyük Millet Meclisine geri gönderilen maddeler yeni torba yasalarla tekrar Meclise gönderiliyor. Partimiz ve diğer muhalefet partileri tarafından torba yasa yöntemine ilişkin yapılan eleştiri ve uyarıların hiçbir şekilde dikkate alınmadığını ne yazık ki görmekteyiz, bu da kendini göstermekte. Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilerek geri gönderilmiş olan düzenlemeler, Anayasa Mahkemesine siyaseten meydan okurcasına, torba yasa pratiğiyle muhalefete ve Türkiye Büyük Millet Meclisine âdeta dayatılmaktadır iktidar tarafından. Hızlı, panik, plansız bir şekilde gerçekleşen yasama süreci, yasanın ilgili toplumsal kesimlerinin, demokratik kitle örgütlerinin ve bizzat yurttaşların kendisinden kaçırılırcasına yapılmasına neden oluyor. Bu durum Türkiye'de yasama kalitesini düşürüyor, Meclisin itibarını zedeliyor ve hukukun üstünlüğünü ihlal ediyor, zayıflatıyor. Bu nedenle, biz DEM PARTİ olarak torba yasa tekniğine ve yangından mal kaçırılırcasına göröşölüp hayata geçirilen yasama anlayışına karşı olduğumuzu bir kez daha ifade ediyoruz. Torba yasa tekniğinden bir an önce vazgeçilmesini ve her konunun kendi bağlamında tartışıldığını katılımcı, şeffaf, çoğulcu bir yasama sürecine geçilmesini talep ediyoruz.

Sayın Başkan, Sayın Meclis Başkanım; siz de girişte ifade ettiniz, bu, Meclis çalışanlarının, danışmanların özlük haklarıyla ilgili ben de çok üzerinde durmayacağım ama tekrar tekrar hatırlatmakta fayda görüyoruz.

Bir de bunu demişken, aslında sağınızda oturan Kamu Başdenetçisi ve Sayıştay Başkanı arasında özlük hakları açısından çok farklı durumlar ortaya çıkmış, her ikisi neredeyse aynı konumda ama Kamu Başdenetçisi Sayıştay Başkanına göre özlük hakları konusunda biraz ihmal edilmiş diyelim. Bu durum denetçiler açısından da söz konusu. Sayıştay üyeleri ile denetçilerin, kamu denetçilerinin bir olması gerekir aslında. Bu konuda da biz söz istiyoruz, bir adım atmanızı istiyoruz çünkü gerçekten Kamu Denetçiliği Kurumu Türkiye yargı sisteminin aslında çok fazla iş yükünü kaldıracabilecek bir kurumken biz gerekli önemi göstermediğimiz sürece ne yazık ki bu sadece kararlarıyla tavsiye niteliğindeki şeyi geçemeyecek. Aslında, Kamu Denetçiliği Kurumunun kararlarının bilirkişi raporu gibi mahkemelere sunulması, mahkeme kararlarında atıf yapılması gerekir. Aslında, bunun da ötesinde, Kamu Başdenetçisine giden bir konu hakkında, mahkemelere bir süreç olduğunda ferî müdahil olarak da dâhil edilmesi gerekiyor çünkü bu konuda gerçekten daha yetkinler ve daha fazla konuya vâkıflar çünkü mahkemelerin gerçekten çok fazla iş yükleri.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederiz.

Selamlama...

KAMURAN TANHAN (Mardin) - Dolayısıyla bu kurumu işletirsek hukuk açısından da bir aşama kaydetmiş oluruz.

Bir de Sayın Başkanım, biz sürekli ifade ettik, diğer muhalefet partileri de ifade etti bu torba yasa tekniğinden. Aslında "Yasa nerede yapılır?" diye sorarsak hepimiz net bir şekilde "Mecliste." diye cevaplarınız ancak bu yanlış bir durum, yanlış bir sonuca götürür. Yasa toplumla beraber yapılır, halkla beraber yapılır, milletle beraber yapılır; Meclis ise o yasayı norma çevirir, dönüştürür, bağlayıcı hâle geliştirir. Dolayısıyla yasalardan önce, yasaları yapmadan önce halkın bağrından çıkması benliğinde ve bilincinde yapılmalıdır.

Son olarak, Sayın Meclis Başkanım, öneri olarak, vatandaş ve Meclis iletişimini sağlamak adına bölgesel Türkiye Büyük Millet Meclisi ofislerinin kurulmasını öneriyoruz. Milletvekilleri ve seçmenleriyle düzenli bir temas kurabilir bu. Yine, ikinci olarak önerimiz, gençlik ve çocuk meclisleri aracılığıyla demokrasi dilini daha da geliştirebiliriz diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim.

Son konuşmacı Adalet Kaya.

Buyurun, süreniz on dakika.

ADALET KAYA (Diyarbakır) - Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, Değerli Komisyon üyeleri, değerli Meclis Başkanı ve değerli bürokratlar; öncelikle hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ben de konuşmamı çok uzun tutmayacağım çünkü zaten pek çok şey ifade edildi, tekrar tekrar aynı şeyleri söylemeye gerek yok. Sayın Başkan da zaten bu konuyla ilgili, özellikle danışmanların özlük haklarıyla ilgili yapılması gerekenler konusunda destek olacağını ifade etti. O nedenle çok kısaca birkaç hususa değinmek istiyorum.

Şimdi, dünden beri aslında pek çoğumuz ifade ettik, önümüzdeki tablo sadece mali rakamlardan önümüzdeki yılın mali haritasını gösteren bir bütçe taslağı değil. Elbette ki bu bir yönetim anlayışını, iktidarın toplumsal önceliklerini ve vicdanını gösteren bir siyasi belge esasında. Bu bağlamda, Meclisin kendi bütçesine bakarken dahi temsil ettiğimiz halkın ortak iradesinin bu çatı altında yani bu ortak çatı altında ne kadar yansıdığını sorgulamak zorundayız. Muhalefet olarak Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçtiğimizden beri pek çok eleştirimiz var özellikle de demokrasinin tesisi, tecellisi konusunda; ne yazık ki şu anda bu eleştirileri yinlemek zorundayız, hâlâ geçerliliğini koruyor. Meclisin yasama hakkı ve bütçe hakkı bu sistemle birlikte işlevini yitirmiş durumda çünkü burada önümüze gelen bütçe kanunu yaptığımız bütün eleştirilere ve önerilere rağmen hiçbir şekilde değiştirilmeden iktidar oylarıyla geçiriliyor, gelen torba yasalar hakeza aynı şekilde, Genel Kurulda görüştüğümüz kanunlar gene öyle yani aslında bu bir demokratik müzakere yöntemi değil, dolayısıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi demokratik müzakere işlevini yitirmiş durumda, bu oldukça zayıflamış bir durumda. Bununla ilgili olarak da tabii ki birtakım önerilerimiz var, bunu her yıl tekrarlıyoruz, bu yıl da ne yazık ki tekrar edeceğiz; Meclisin yürütmenin gölgesinden çıkması gerekiyor, halkın meşru temsil makamı olarak işlevini tam anlamıyla yerine getirmesi gerekiyor. Ülkenin en kronik sorunu olan çözüm için adım atan, bu yaz kurulan Millî Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu bu anlamda çok önemli bir gelişmedir. Biz bu tür gelişmelerin yani demokratikleşmeye dair adımların bu çatı altında artmasını talep ediyoruz ve bu çözüm konusunda da daha toplumsal adaleti geliştirecek adımlar atılmasını istiyoruz. Bu sorumluluğun yerine getirilmesi için yetkilerini kullanabilmesi, öncelikle kurum içi demokratikleşmeyi de sağlaması gerekiyor Meclisin ve bu hususta adım atan başta Meclis Başkanımızı ve diğer bütün aktörleri ben tebrik ediyorum ve bundan memnuniyet duyduğumuzu ifade etmek istiyorum.

Bir diğer husus, soru önergeleri. Çokça bahsedildi, o yüzden ben çok bahsetmek istemiyorum ama bununla ilgili; soru önergeleri ne yazık ki ya cevapsız kalıyor, süresinde cevaplanmıyor ya da çok alakasız cevaplar veriliyor; bu da muhalefetin denetleme kapasitesini felç eden bir durum ortaya çıkarıyor, halkın temsilcilerinin yürütmeye karşı hesap sorma hakkı kısıtlanıyor. Dolayısıyla bununla ilgili bir düzenleme yapılması lazım.

Yine, bütçe, Meclisin kendi içindeki çarpıklığını da gözler önüne sermekte. Ne yazık ki Meclis faaliyetleri için ayrılan bütçe ile demokratik toplum taleplerine kaynak aktarımı; gençlere, yoksul hanelere, deprem bölgesine ayrılan paylar denk değil yani bu hususta da biz bunu ısrarla ifade ediyoruz yani kadınlara, engellilere, depremzedelere ayrılan bütçenin yetersiz olduğunu ifade ediyoruz. Dolayısıyla bizim buna dair, kaynakların adaletli bir şekilde dağılımına dair de bir itirazımız var, bunu da ifade etmek isterim. Dolayısıyla demokratikleşme yolunda atılacak adımlar net.

Diyarbakır'a gerçekleştirdiğiniz ziyaret oldukça memnuniyet vericiydi bizler açısından. Dicle Üniversitesi Akademik Yıl Açılış Töreni'nde okuduğunuz Kürtçe şiir de hem Diyarbakır halkında hem de bizlerde memnuniyet yarattı. Ben Sayın Meclis Başkanına o nedenle teşekkür etmek istiyorum buradan ama daha fazlasına ihtiyacımız olduğunu, İç Tüzük'te birtakım değişiklikler yapılması gerektiğini ifade etmek istiyoruz; en azından bütün ana diller bu çatı altında rahatlıkla, özgürce kullanılabilmelidir. Bunu belirtmek istiyorum.

Bir diğer mesele, çalışanların özlük hakları. Zaten bununla ilgili gerekli hususu ifade ettiniz. O nedenle, ben sadece eşitlik ilkesi gereği düzenlemeler yapılmalıdır deyip geçmek istiyorum ama yazın gerçekleşen bir hadiseden bahsetmek istiyorum, hepimizi çok üzdü; Meclis çalışanı arkadaşımız Saliha Ozan boşanma aşamasında olduğu erkek tarafından katledildi. Bunu bir kere daha gördük ki yaş, eğitim, yaşam tarzı, dinî inanç ya da siyasi düşüncenin ne olduğunun bir önemi yok; kadınlar bu ülkede, ülkemizde erkekler tarafından şiddete maruz kalıyorlar ve katlediliyorlar, hemen yanı başımızda gerçekleşebiliyor bu. Ve bununla ilgili olarak da Saliha'nın hikâyesine baktığımızda, yine Meclisteki bazı milletvekillerine ve danışmanlara durumunu bildirmiş, tayin olmak istemiş, boşanma aşamasında olduğu erkek hakkında uzaklaştırma kararı aldırılmış, telefonuna KADES indirmiş ama sonuçta bütün bu tedbirler bir işe yaramamış ve boşanmak istediği erkek oturduğu, yaşadığı binada ev tutarak ne yazık ki hayatına son vermiş. Ya, bunu neden burada ifade ettim? Başta yasama organı, burası ülkenin en önemli kurumu dolayısıyla burada Genel Sekreter ve Genel Sekreter Yardımcıları da varken, her kurumun kendi içerisinde de kadınların bu tür durumlara karşı yani şiddete karşı önleyici ve koruyucu tedbirler kapsamında birtakım mekanizmalar kurması gerekiyor. Elbette ilgili bakanlıklar ve kurumlar var, ne yazık ki bunun yetmediğini görüyoruz artık ya da işlerliğinin yeterli olmadığını görüyoruz. O nedenle, biz de bütün bu çabayı görmeli ve buna göre tedbirler alabilmeliyiz. Bu kurum Türkiye'deki diğer bütün kurumlara, diğer bütün idari yapılara örnek olacak bir mekanizma kurabilmelidir. Kadın-erkek eşitliği sağlanmadan yani bu eşitsizlik giderilmeden ve kadına karşı şiddet meselesini çözmeden biz demokratikleşmeden bahsedemeyiz, bunu vurgulamak istiyorum.

Bir diğer husus: Ben inceledim, rakamlara bakmaya çalıştım, burada Kübra Hanım'ı görmek mutluluk verici ama ne yazık ki yine üst düzey yöneticilik açısından baktığımız zaman kadınların sayısının çok az olduğunu, bunun çok düşük oranlarda olduğunu görüyoruz. Bunun da çok önemli yani eşitsizliğin derinleşmesi açısından önemli bir veri olduğunu belirtmek istiyorum, bunun da giderilmesi gerekiyor. Bir şekilde, bir kotayla bu giderilmeli yani özellikle üniversite mezunu kadınların daha başarılı olduğunu gösteriyor oranlar ama işe alımlarda ne yazık ki aynı başarıyı gösteremiyorlar, bir adaletsizliğe uğruyorlar kadın oldukları için, bunun da giderilmesi gerektiğini ifade etmek istiyorum.

Bir diğer mesele de denetim mekanizmalarımız yani Meclisin denetim mekanizmaları; Sayıştay ve Kamu Denetçiliği Kurumu. İkisinin de daha etkin, daha bağımsız, daha güçlü bir denetim gerçekleştirmeleri gerektiğini ifade etmek isterim. Bu konuyla ilgili özellikle Sayıştay açısından 2025 yılı oldukça kötü bir yıl, rakamlar bize bunu ifade ediyor. Demokratik bir hukuk devletinde kamu harcamalarının denetimi halkın vergilerinin nasıl kullanıldığını bilme hakkının en temel aracıdır. Bu denetim yetkisini Meclis adına Sayıştay ve Kamu Denetçiliği Kurumu gibi kurumlar yürütüyor ancak 2025 yılında bu denetim organlarının işleyişi şeffaflık, bağımsızlık ve hesap verilebilirlik açısından ciddi krizlerle karşılaştı. Ben, bütün bunların giderilmesi gerektiğini ifade etmek istiyorum.

Aslında, söyleyeceklerim daha var ama çok uzatmak istemiyorum. Tekrar herkesi saygıyla selamlıyorum.

2026 yılı bütçesi Meclisin sadece mali bir hesap verme belgesi değil, aynı zamanda demokratikleşme iradesinin ve toplumsal adalet konusundaki duruşunun bir göstergesi olmalıdır. Meclisin saygınlığı ve gücü temsil ettiği halkın tüm kesimlerinin sesini duyurabilme ve yürütmeyi etkin bir şekilde denetleme kapasitesiyle mümkündür, buna bağlıdır.

Beni dinlediğiniz için teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Kaya, teşekkür ederim.

Sayın Vehbi Bakırlıoğlu...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkanım, çatısı altında bulunduğumuz Türkiye Büyük Millet Meclisini dünyadaki diğer parlamentolardan ayıran birkaç özgün yanı bulunmakta, sizler de bunu biliyorsunuz. Türkiye Büyük Millet Meclisinin belki de hiçbir parlamentoda olmayan özelliği, bir ulusun kurtuluş savaşını bizzat yönetmesi ve bunu zaferle taçlandırmış olmasıdır. Bu özelliği onu eşsiz ve tek kılmaktadır. Ayrıca, Gazi Meclis ünvanını da taşımaktadır.

Sayın Meclis Başkanım, siz bu Gazi Meclise Başkanlık etme onurunu yaşamaktasınız. Bulunduğunuz makamda 24 Nisan 1920 ile 29 Ekim 1923 arasında Gazi Mustafa Kemal bulunmuştur. Bu süre içerisinde henüz adı konulmamış bir devlete başkanlık etmiştir yani makamınız geçmişte devlet başkanlığının da makamıydı bir anlamda. Makam yüce, onur büyük, bunlar büyük olunca da sorumluluğunuz da çok büyük oluyor. Belki de en önemli göreviniz bu yüce Meclisin, Gazi Meclisin onurunu korumaktır ve bugün, ne yazık ki Hataylıların oylarıyla seçilmiş Hatay Milletvekili Can Atalay, Anayasa Mahkemesinin kararına rağmen cezaevinde, Silivri'de tutsaktır.

Değerli Başkanım, mahkemeler, Yargıtay Anayasa'yı da çiğneyerek Anayasa Mahkemesinin kararını tanımamakta ısrar etmektedir. Anayasa'da açıkça belirtildiği gibi Anayasa Mahkemesinin kararları herkesi, her kurumu, Yargıtayı, Türkiye Büyük Millet Meclisini ve sizi de bağlar. Emsal durumdaki kararlarda Türkiye Büyük Millet Meclisi geçmişte görevini yerine getirmiştir, seçilmiş milletvekillerini cezaevinden çıkartıp Mecliste görevlerine, makamına getirmiştir. O zaman soruyorum: Can Atalay Anayasa Mahkemesinin kararına rağmen neden hâlen daha tutsaktır? Can Atalay'ın tutsaklığı milletin egemenliğinin tutsaklığıdır, milletin egemenliğinin tutsaklığı ise Türkiye Büyük Millet Meclisinin tutsaklığı anlamına gelmektedir. Bu durum daha ne kadar sürecektir? Bu duruma ne zaman son vereceksiniz?

Sayın Başkanım, bütçenize baktığımız zaman, Türkiye Büyük Millet Meclisi bütçesine baktığımız zaman bazı rakamlar dikkat çekici; gayrimenkul sermaye üretim gideri, 2024 ve 2025 yıllarında bu ödenekten herhangi bir harcama yapılmamış; 2026 bütçesinde 3 milyar 20 milyon liralık bir ödenek ayrılmış. Bizim buradan anladığımız yeni bir inşaat var, yeni bir hizmet binası veyahut da tesis yapılacak anladığım kadarıyla. Doğru mudur Sayın Başkanım, böyle bir niyetimiz mi var?

TBMM BAŞKANI NUMAN KURTULMUŞ - Cevap vereceğim.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Şimdi, evet, öyle bir niyet var ancak ortada da bir Tasarruf Tedbirleri Genelgesi var. Biliyorsunuz, 2024 yılında açıklandı, üç yıl süreyle yeni hizmet binası alınmayacak, bu amaçla arsa, arazi alınmayacak, yeni lojman -her ne adla olursa olsun- memurevi, kamp, kreş, eğitim, dinlenme ve benzeri sosyal tesisle ilgili kamulaştırma yapılmayacak, yeni inşaatla başlanmayacak. Şimdi, ortada böylesine bir Tasarruf Tedbirleri Genelgesi var ve biz, Türkiye Büyük Millet Meclisinin bütçesinde 3 milyar lirayı aşkın bir tutarı yeni hizmet binası yapımına harcayacağız.

Sayın Başkanım, yaklaşık iki yılı geçkin bir süreden beri bir program var ve enflasyonla mücadele edilmekte. Ne kadar başarılı olduğu tartışmalı ama bir dezenflasyon süreci var; halkımıza, emekliye, ücretliye -ki bu insanlar açlık sınırının altında yıllardır yaşamak zorunda- "Kemer sıkın." diyorlar. Artık, emeklimizin, emekçimizin, memurlarımızın, çiftçimizin, ezcümle, Türkiye'de yaşayan insanların kemer sıkmaya takati kalmamıştır, artık delik de kalmamıştır. Hâl böyleyken, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 3 milyar liraya yeni bina yaptırmayı düşünmesi bence yakışmamıştır. 2,7 trilyon lira bütçe açığından bahsediyoruz bu sene, bir o kadar, 2,7 trilyon lira da faiz harcaması var, bütçemizin yüzde 15'ine yakın. Yani ne yapılması lazım? Tasarruf yapılması lazım ancak hâl böyleyken yatırım yapılmıyor. Ortada bir genelge var; ya, bu genelgede -bakıldığı zaman- öyle şeylere kısıtlamalar getirilmiş ki mesela öğretmenler odasındaki "kettle"a kadar kısıtlamalar getirilirken Türkiye Büyük Millet Meclisinin bir hizmet binası için bütçeye 3 milyar liralık ödenek koymasını ben doğru bulmuyorum çünkü mesela 2025 yılı enflasyon rakamları açıklandığı zaman, aralık ayından sonra şunlarla karşılaşacağız Plan ve Bütçe Komisyonunda, en büyük tartışma konumuz ne olacak? En düşük emekli maaşı ne olacak? 16.881 lira, bu, 19.000 lira mı olsun, 20 bin lira mı olsun? Tartışma ne olacak? Kaynak nerede? Şimdi, biz, o zaman kaynağı tartışacağız; hâl böyleyken Meclisin bu yatırımı yapmasını ben kendi şahsıma doğru bulmuyorum.

Şimdi, arkadaşlarım da burada konuya girdiler, hep konuşuldu, mesela Cevdet Akay Bey Meclise bir soru önergesi vermiş, cevap vermişsiniz, teşekkür ederiz. Yani cevap veren ender kurumlardan bir tanesisiniz. Biraz evvel bunun muhabbeti de olmuştu, kâğıt israfından dolayı artık e-mail olarak atacaksınız. Vallahi, özellikle söz konusu bu soru önergelerine cevap vermek olduğu zaman bütün bakanlıkların hepsi tasarruf tedbirlerine uyuyor, sağ olsunlar hiçbirisi cevap vermiyor yani kâğıt israfının önüne geçmek için büyük ihtimalle bunu yapıyorlar! 2 Ekim itibarıyla 34.026 tane soru önergesi milletvekillerimiz tarafından sorulmuş -ki bizim fiilî olarak elimizdeki tek denetleme silahımız bu- süresi içinde 5.000 tane soru önergesine cevap verilmiş, 7.573 tanesi cevapsız kalmış; 18.127 önergeye ise süresi geçtikten sonra yanıt verilmiş.

Benim soru önergelerim... Ben öyle çok skor meraklısı bir milletvekili değilim yani şunu sormuyorum: Manisa'da falanca ilçenin hastanesinde kaç tane yatak var? Öteki soru önergesi, filanca... Yani yüzlerce soru sormak yerine önemli bulduğum soruları soruyorum ve bu soruların da cevabının verilmesi gayet doğaldır diye düşünüyorum, çok zor soru da sorduğumu zannetmiyorum. Mesela son dönemde vermiş olduğum sorulardan sadece 1 tanesine cevap verilmiş. Mesela, biliyorsunuz 2024 yılı Emekliler Yılı'ydı -o da bir ironidir, ayrı bir şey- sormuşum, demişim ki: Ya, siz emeklilere Türkiye'deki işte sahil kenarlarındaki devlet kurumlarına ait olan tatil yerlerinde tatil etme fırsatı sunmuştunuz. Kaç kişi bundan faydalandı? Çok basit bir cevap bu, buna cevap alamamışım.

Yani mesela, şap hastalığıyla alakalı bir soru sormuşum, buna cevap alamamışız.

Ya, bir de öyle bir şey ki -arkadaşlar bahsetti- gelen cevaplar da hakikaten insanın aklıyla alay ediyor, dalga geçiyor; bu olmaz. Mesela, Profesör Doktor Vedat Işıkhani'ye bir soru sormuşum. Kendisi şundan bahsetmişti: "İşte, Türkiye'de sadece 16.681 lira en düşük emekli maaşını alanlar yok, 50 bin, 60 bin, 70 bin, 80 bin lira alanlar var." diye söylemişti. Gayet tabii, ben de milletvekili olarak "Ya, ülkede kaç tane 80 bin lira ve üzeri maaş alan emeklimiz var?" diye sormuştum. Sağ olsun, bir cevap göndermiş tam bir yıl sonra, bir yıl sonra şunu söylüyor: "Sosyal Güvenlik Kurumunda aylık alan kişilere ilişkin bilgiler SGK resmî web sitesinde

yayınlanmaktadır." Sağ olsun, linki de vermiş kenarına. Yani yok ki. Ya, biz zaten bu linkleri, her şeyini biliyoruz artık, yok. Yani bu, milletle, milletvekilliğiyle alay edilmesidir.

Arkadaşlarımız Türkiye Büyük Millet Meclisindeki danışmanların taleplerinden bahsettiler. Siz de olumlu yaklaştınız bu taleplere. Şimdi, olaya şöyle bakmak lazım: Kendi çalışının hakkına sahip çıkmayan, sorunlarını görmezden gelen bir Meclis bu ülkenin emekçilerine nasıl sahip çıkacak? Bu bizim için önemli bir sınavdır. Bakalım bu sınavdan nasıl geçeceğiz? Öyle bir şey ki burada danışmanlarımızın kaderleri milletvekillerinin iki dudağı arasında. Bir de bir kısıtlama getirilmesi lazım. Yani öyle milletvekilleri var, görev süresinde 10 tane, 20 tane, 25 tane -abartmıyorum- danışmanla çalışan milletvekillerimiz var. Bir kere, öncelikle burada bir düzenleme getirilmesi gerekli. Bu insanların kaderleri milletvekillerinin iki dudağı arasında. Bu insanlar İşsizlik Sigorta Fonu'na prim yatıramadıkları için işten çıkarıldıkları zaman İşsizlik Sigorta Fonu'ndan ödenek alamıyorlar, maaş alamıyorlar. Ben bu kadarını söyleyeyim, başka da bir şey söylememe gerek yok.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim.

Böylece Komisyon üyesi arkadaşların söz taleplerini tamamladık.

Şimdi, beşer dakika, uzatmadan söz taleplerini karşılayacağız.

İlk söz Yasin Öztürk, sonra bir ara vereceğiz, Selcan Taşçı, Nurten Yontar, Müzeyyen Şevkin olarak devam edeceğiz.

Buyurun Yasin Bey.

Süreniz beş dakikadır.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli Komisyon üyeleri, bugün burada milletin iradesinin tecelligâhı olan en yüce kurumun, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 2026 yılı bütçesini görüşmek üzere bir araya geldik. Ancak ne acıdır ki bugün burada konuşacağımız meseleler yalnızca rakamlar, harcama kalemleri ve harcama tablolarıyla ilgili sınırlı değildir. Asıl mesele, bu yüce kurumun itibarının, saygınlığının ve asli işlevinin gün geçtikçe törpülenmesi, Meclisin millet adına kullandığı gücün giderek zayıflatılmasıdır. 2025 yılında 17 milyar 817 milyon lira olan Türkiye Büyük Millet Meclisi bütçesi -ki bir önceki dönemde bütçenin tamamını kullanmış, bu yıl sonu tahmini yüzde 80-85 civarındakini kullanacak- 2026 yılı 26 milyar 235 milyon liraya çıkarılmıştır. Bu, neredeyse yüzde 50'lik bir artış anlamına geliyor ki gerçekleşen bütçeye göre daha fazla artış anlamına geliyor. Ancak şu soruyu sormadan geçemeyiz: Bu artış Meclisin gücünü mü artırıyor, yoksa iktidarın gölgesini mi büyütüyor? Bir bütçe sadece bir harcama planı değildir, aynı zamanda bir yönetim anlayışının, bir siyaset tarzının aynasıdır. Bugün önümüzde duran tablo Meclisin denetim ve yasama kapasitesini güçlendiren değil, iktidarın kontrolünü derinleştiren bir yapıyı yansıtmaktadır. Türkiye Büyük Millet Meclisi, milletin gür sesi olması gerekirken bürokrasinin gölgesinde sessizleşen bir ofise dönüşmüştür. Sunumunuzdan görüyorum ki çok büyük organizasyonlara ev sahipliği yapma planımız var. 17 Kasım 2025'te AGİT Parlamenter Asamblesinin 50'nci yıl toplantısını, 15-29 Nisan 2026'da İstanbul'da Parlamentolar Arası Birlik 152'nci Genel Kurulunu, Haziran 2026'da NATO Parlamento Başkanları Zirvesi gibi organizasyonları Türkiye'de yapmayı hedefliyorsunuz. Uluslararası organizasyonlara ev sahipliği yapmak elbette prestij ve itibar açısından çok önemlidir ancak bu toplantılar sloganlarla değil gerçekçi ve şeffaf bütçelerle yapılır.

Şimdi, ben sormadan geçemeyeceğim: Bu dev organizasyonların toplam maliyetini hangi bütçe kaleminde gösterdiniz veya göstereceksiniz? Bu yük Türkiye Büyük Millet Meclisi bütçesine nasıl yansıyor? Güvenlik, ulaşım, konaklama, teknik altyapı, temsil ve ağırlama giderlerini tek tek şeffaf biçimde paylaşacak mısınız? Son Divan toplantısında bunu sizlere sordum; Sayın Genel Sekreterimiz bütçe içinde dağıtıldığını söyledi lakin geçmiş bütçeyle karşılaştığımızda enflasyonist artışın dışında mal ve hizmet alımlarında herhangi bir değişiklik olmadığını tespit ettim. Böyle olunca da bazı bütçe rakamları makyajlı, bazı giderler ise örtülü hâle getiriliyor. Millet geçim sıkıntısıyla boğuşurken, ay sonunu zor getirirken siz milyarlarca liralık uluslararası toplantılar düzenleyebiliyorsunuz ve bunu bütçede millettten, milletin vekillerinden bile gizleyebiliyorsunuz. Bizim görevimiz, israfı sorgulamak, bütçeyi takip etmek, milletin parasının heba olmasının hesabını sormaktır.

Bir zamanlar bu çatı altında milletin sözü yankılanır, milletin derdi konuşulurdu; bugün ise kürsüde ne kadar yüksek sesle konuşulursa konuşulsun o ses Meclisin duvarlarından öteye geçemiyor. Denetim mekanizmaları kâğıt üstünde kaldı ama fiiliyatta yok; soru önergeleri yanıtsız bırakılıyor, araştırma önergeleri reddediliyor, genel görüşme talepleri gündeme dahi getirilemiyor. Muhalefetin iradesi milletin talebiyle birlikte bürokratik bir formaliteye indirgenmiş durumda. Toplumun en yakıcı meseleleri yoksulluk, işsizlik, adaletsizlik gündeme geldiğinde iktidar çoğunlukla hemen devreye giriyor ve tartışmayı kapatabiliyor. Komisyonlar toplumun sorunlarını değil iktidarın önceliklerini konuşur hâle geldi; ihtisas komisyonları artık fikirlerin çarpıştığı değil kararların onaylandığı yerler hâline geldi. Keyfi inisiyatifinizle kurduğunuz Komisyon ise toplum psikolojisini yönetmekle meşgul; demokratik katılım görüntüsü altında onay mekanizması işletilmektedir. Bu koşullar altında iken kim Meclisin gerçekten işleyen bir yasama organı olduğunu iddia edebilir?

Değerli milletvekilleri, tarafsızlık aşınırsa Meclis sarsılır ancak son zamanlarda bu tarafsızlık ilkesi de ciddi biçimde zedelenmiştir. Anayasa'ya aykırı beyanlar, Meclis iradesini gölgede bırakan tutumlar bu kurumun saygınlığına zarar vermektedir; dahası Anayasa'mızın 3'üncü maddesinde açıkça belirtildiği gibi "Türkiye Cumhuriyeti devletin resmî dili Türkçe'dir." hükmünü yok sayan tutumlar bu milletin ortak paydasını zedelemektedir. Meclis Başkanlığı makamı siyasi iktidarın çizgisine göre değil Anayasa'nın çizdiği sınırlara göre hareket etmelidir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hesap vermeyen Meclis, milletin meclisi olamaz. Milletin parasını harcayan her kurum bu milletin huzurunda şeffaf olmak zorundadır. Bu çatı altında herkes bilmelidir ki bu kurumun görevi iktidarı alkışlamak değil milletin hakkını, hukukunu, alın terini korumaktır. Bütçeyi büyütüp vicdanı küçülten bir Meclis artık milletin değil "şahsım"ın Meclisidir. Rakamlara bakıp büyüdük sananlara sesleniyorum: Meclisin gerçek büyüklüğü millet adına konuşulabildiği kadardır, Meclisin iradesi daraltılıyorsa o bütçenin, büyümenin hiçbir anlamı kalmamıştır.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Öztürk, teşekkür ederiz.

18.05'te toplanmak üzere birleşme yedi dakika ara veriyoruz.

Kapanma Saati: 17.58

DÖRDÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 18.19

BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)

KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)

----- 0 -----

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - 6'ncı Birleşimin Dördüncü Oturumunu açıyorum.

Kaldığımız yerden devam ediyoruz.

Sayın Selcan Taşçı, süreniz beş dakika; uzatma vermiyoruz.

Buyurun.

SELCAN TAŞÇI (Tekirdağ) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Gözleri kulakları sabahdan beri burada ve biz de İYİ Parti olarak geçen yıl da bütçede bir önerge de vermiştik bununla ilgili, reddedilmişti ama bir kere daha ben kayda geçirmek istiyorum. İş güvencesi bulunmayan danışman arkadaşlarımızın maaşlarının her yıl biraz daha Meclis ortalamasının altına düştüğü bir vakia artık. Son birkaç yılda yüzde 60-65'lere varan bir maddi kayıpları var ve bunun telafisi de zaruret hâline geldi. Dolayısıyla iş sonu tazminat hakkı, işsizlik ödeneği hakkı ve fazla mesai hakkı... Kendi bünyesinde sosyal adaleti tesis edemeyen hatta usulsüz çalıştırmaya razı bir yapı gibi görünen Meclis bunun namına hiçbir vaatte bulunamaz, bulunsu da inandırıcı olmaz. Başlarken bir müjde imanınız oldu ama bütçe teklifindeki paya bakınca oradan bir müjde çıkması pek mümkün görünmüyor. Çalışma arkadaşlarımız adına dediğim gibi, bir kere daha bunu kayda geçirmekte fayda görüyoruz.

Fahiş bir RTÜK payı var teklifte; "6112 no.lu Yasa 41'inci madde uyarınca" deniliyor ama hangi bendine göre, ben merak ediyorum, Hazine yardımını kapsayan bent "gerektiğinde..." diyor çünkü. Meclis bütçesinin yüzde 5,8'inin RTÜK'e verilmesini gerektiren nedir? Bu gereklilik neden oluşmuştur? Bu, açıklanmalıdır. Kültür Bakanlığına bağlı bir kurulun niye Meclis Başkanlığı bütçesinden böyle bir talep hakkı var, bu da tartışmaya muhtaçtır. Millet iradesinin tecelligâhı saydığımız Meclis bütçesinin yüzde 5,8'inin son dönem misyonu maalesef o iradeyi manipüle etmekten ibaret olan RTÜK'e tahsis başlı başına bizim açımızdan fecaattir. Muhalif seslerin başının üzerinde sallanan Demokles'in kılıcı olmak dışında ne yapıyor RTÜK? Hangi faaliyeti buradan alacağı 1 milyar 583 milyon 976 bin TL oranında faydaya dönüşecek Türk milleti için, gerçekten merak ediyoruz.

Sayın Başkan, başlarken bu görüşmelerin devletin öncelikleri, milletin beklentileri yönünde bir istikamet tayinine de yaradığını ifade ettiniz. Bu bağlamda, söylemek durumundayım: Türk milleti bizden prestijli ağırlama, mekânları tablo gibi peyzaj çalışmaları falan beklemiyor; millet bizden faydasına yasa yapmamızı bekliyor. Meclisin 2026 bütçe teklifinin 27 milyar olmasıyla 17 milyar veya 127 milyar olması arasında yasa yapma kabiliyeti açısından ne fark var? Bütçenin 52,9 artması külliye dayatılan metinlerin tek satır değişmeden geçişine sahne olmaktan çıkarıp da o metinlerin gerçekten yoğurulma, olgunlaşma, yazılma mekânına çevirecek mi mesela yeniden burayı? Ya da Millî Savunma Bakanlığından ileri karakol binasını da almak mesela, 41 kanun teklifinden 40'ının esas komisyonu dışına havale edilmesini engelleyecek mi, bizi etki analizlerini görebilir hâle getirecek mi?

Sayın Başkan, sizin prestijli mekânlarda 19 meclis başkanı ağırlamanız, 12 devlet başkanıyla ikili görüşme yapmış olmanız, ziyaret ettiğiniz ülkeler ki bunların her biri çok güzel faaliyetler aslında esası koruyabilsek biz bu çatı altında ama bizi bütün bu faaliyetler sorularımıza cevap alır hâle getirecek mi mesela bakanlıklardan? Etiyopya, Somali, Afganistan, Pakistan; üstlendiğimiz bütün bu misyonlar asli misyonumuza uygun şekilde aslında kendi ülkemizin açlarının, ihtiyaçlarının sesini duyar hâle getirecek mi? Açlık gibi en yaşamsal önergeler bile sırf bizden geliyor diye ret veren üyelerini bu Meclisin asgari ücretin açlık sınırında olduğu gerçeğini algı diye burun kıvrırmak ayıbından kurtaracak mı mesela buradaki bazı arkadaşlarımızı? Veya bu Meclisin bütçesinin artış oranı milletvekillerinin ettikleri yemine sadakat oranını da artıracak mı aynı derecede? Bütçeyi 2'ye katlarsak mesela, vatanın ve milletin bölünmez bütünlüğünün hilafına eylem yapılamaz, terör propagandası yapılamaz, terör örgütü kutsanamaz, cumhuriyete, Atatürk'e iftira atılamaz hâle gelecek mi yeniden bu çatı?

Hukukun üstünlüğü, kendi ideolojilerimiz, şahsi doğrularımız uyarınca fiilî durum oluşturmamış düzenin garantisidir. Türkiye Büyük Millet Meclisi İltüzüğü "Türk milletinin tarihine, Anayasa'nın ilk 4 maddesinde çerçevesi çizilen anayasal düzene hakaret edemezsiniz." diyor ve buna rağmen Mecliste bu hakaret ediliyorsa ve siz buna göz yumuyorsanız, Başkan Vekilleriniz buna göz yumuyorsa, devletin resmî dili Türkçe ise, bunun hilafına bir fiilî duruma engel olmanız gerekirken bizatihi siz bunu yapıyorsanız, takdir edersiniz ki bu vahametinin ne idari ne fiziki yatırımlarla düzelmesi mümkün değildir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SELCAN TAŞÇI (Tekirdağ) - Burada ihtiyacımız olan, millî bir zihniyet devrimidir ve maalesef o da mali gelir gider tablolarıyla düzenlenebilecek bir şey değildir.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim.

Sayın Nurten Yontar, buyurun.

Süreniz beş dakikadır.

NURTEN YONTAR (Tekirdağ) - Sayın Başkan, değerli Meclis Başkanım, sevgili milletvekillerim ve bürokratlar; hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle, burada olması gereken, Hatay halkının oylarıyla seçilen Can Atalay'a selamlarımı iletiyor ve Anayasa Mahkemesinin almış olduğu kararı uygulamanızı bekliyoruz.

2023 yılında 5,7 milyar, 2024 yılında 11 milyar, 2025 yılında 17,80 milyar olarak belirlenen başlangıç ödeneğinden bugün geldiğimiz noktada 27 milyar 235 milyon liralık Türkiye Büyük Millet Meclisi bütçesi üzerine konuşmak istiyorum.

Geçtiğimiz yıla göre yüzde 52 artış var ancak bu artış halkın refahına değil, bürokrasinin genişleyen giderlerine, temsil ve tanıtım bütçelerine, araç alımlarına gidiyor. Personel giderleri 13 milyar lirayı, sosyal güvenlik primleri 1,4 milyarı, cari transferler 5,4 milyarı bulmuş ama yatırıma ayrılan pay sadece 4,7 milyar, temsil ve tanıtım giderleri kalemi 2025'e göre yüzde 50 artmış durumda. Önümüzdeki ay içinde 2026 yılında asgari ücretiye, emekliye, engelli vatandaşlarımıza ne kadar artış yapacağımızı hep beraber yaşayacağız ve göreceğiz.

Sayın Başkan, 6 Şubat depremlerinin üzerinden iki buçuk yıldan fazla zaman geçti; 11 şehir yıkıldı, 10 binlerce canımızı kaybettik. Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından aşevleri kuruldu, konteynerler dağıtıldı fakat geleceğimizin teminatı olan çocuklarımız için bir yatırım yapılmadı. Keşke bu illerde en azından birer kreş ya da okul yapılabilseydi. Meclis olarak itibardan

tasarruf yapılmalıydı ve Meclisin adı 11 şehirde yer almalıydı fakat henüz geç kalınmış sayılmaz, bu inşaatları Meclis olarak yapabiliriz.

Sayın Başkan, Türkiye Büyük Millet Meclisinde kurulan Meclis araştırma komisyonlarının raporları hepimizin odalarına dağıtılıyor. Peki, bu tutulan raporların sonuçlarının uygulama alanları kim tarafından, nasıl denetleniyor? Bu raporların sonuçları sonraki çalışmalarda dikkate alınıyor mu?

Diğer bir husus Türkiye Büyük Millet Meclisi TV. Meclis yayınlarının Genel Kurul kapanış saatine kadar devam etmesi gerektiğini savunuyorum; saat 21.00'a kadar konuşan vekil de 21.00'dan sonra konuşan kim merak ediyorum.

Değerli arkadaşlar, vekillerimizin talep ettiği durumlarda danışman arkadaşlarımızın araçları içeriye alınabilmeli; bu konuyla ilgili çok sıkıntı oluyor. Meclis çalışanlarına hizmet ettikleri süre boyunca hizmet pasaportu tahsis edilebilmeli.

Meclis olarak hastanelerle anlaşma yapılmasına rağmen tıp merkezleriyle anlaşma yapılmıyor, hâlbuki bu merkezlerde yapılan ayakta tedavi masrafları diğer hastanelere kıyasla daha uygun oluyor.

Ankara'da Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin kalacağı bir misafirhane olmaması da en büyük eksiklik, kamu misafirhanelerinde dahi yer bulamıyoruz.

Meclis içinde yer alan kreş yetersiz. Çölyak hastaları için Meclis lokantalarında yiyecekleri yiyecek yok. Dolayısıyla biz çalışanların mağduriyetini dile getirip onların mağduriyetinin giderilmesini istiyoruz.

Danışmanlar iş güvencesiz, tazminatsız, sosyal haklardan yoksun bir şekilde çalışmakta. Türkiye Büyük Millet Meclisi, kanun yapanlar, önce Meclis çalışanlarının haklarını korumalı. Bugün danışmanlar bir milletvekilinin görevinin sona ermesiyle işsiz kalabilmekte; ne kıdem ne işsizlik ödeneği. Eğer bu Meclis emek sömürsüne karşı ses çıkarmazsa, çalışanına adalet sağlamazsa hangi vatandaşına adalet dağıtabilir? Biz diyoruz ki iş sonu tazminatı hakkı tanınsın, maaş göstergeleri artırılsın, sosyal yardımlar eşitlensin. Meclis çalışanları arasındaki tüm ayrımcılıklar son bulsun.

Selamlarımı iletiyorum, iyi çalışmalar diliyorum.

Bütçemizin hayırlı olmasını diliyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim.

Sayın Müzeyyen Şevkin.

Buyurun.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) - Teşekkür ederim.

Sayın Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanım, Değerli Komisyon Başkanım, değerli milletvekili arkadaşlarım, basının değerli mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ben de öncelikle, artık Can Atalay'ın görevine dönmesi gerektiği ve Anayasa'nın milletvekilliğinin düşürülmesi kararının yok hükmünde olduğuna dair kararı doğrultusunda Meclise dönmesi gerektiğini düşünüyorum. Ben Aladağ'da gariban vatandaşın hakkını ne kadar savunduğunu bire bir Adana'da görmüş bir milletvekili olarak bunun hukuksuz bir şekilde de kalmasını doğru bulmadığımı buradan ifade etmek istiyorum.

Yine, ikinci bir şey, sayın milletvekilleri, değerli Komisyon Başkanı, Sayın TBMM Başkanım; ben Adana milletvekiliyim. Adana Belediye Başkanımız Zeydan Karalar önce Seyhan Belediyesinde, daha sonra, halkın teveccühüyle neredeyse yüzde 60'a yakın oyla 2 kez Büyükşehir Belediye Başkanlığına seçilmiştir. Yargılanması gerekiyorsa tutuksuz yargılanmalı ve Adana'da yargılanmalı, ne yazık ki aylardır Silivri Cezaevi'nde tutsak. Yine, kendi kentim Adana'da, 57 kentten büyük olan Seyhan ilçesinde Oya Tekin Başkan, kadın başkanımız tutsak hâlde ve yine, yargılanması aslında tutuksuz olması gerekirken o da tutsak ve görevinden uzaklaştırılmış durumda. Kadir Başkanımız da, Ceyhan Belediye Başkanımız, genç belediye başkanımız da yine Adana'mızda tutsak durumda. Doğrusu, bu hukuksuz uygulamanın bir an önce sonlandırılmasını, tüm buradaki hazırunun vicdanlarına buradan bir kez daha seslenerek duyurmak isterim.

Evet, değerli arkadaşlar, az önce sunumlarda denildi ki 202 kanun teklifi Genel Kurula, Meclise inmiş; merak ediyorum, bunun kaç tane muhalefete ait? Hiç Genel Kurul gündemine giren, muhalefetin önerdiği kanun teklifi var mıdır, bunu sormak istiyorum.

Yine, kamu denetçiliğinde kamu personel rejiminin yüzde 32,43'le bir şikâyet konu olduğu söyleniyor. Şimdi, burada acaba bunun da masaya yatırılması gerekmiyor mu? Liyakat, adam kayırma, mülakat sisteminin yeniden gözden geçirilmesi gerekmez mi acaba? Yani bu kadar kamu personel rejimiyle ilgili en yüksek şikâyeti alan kalem buysa oturup bu Meclisin de buna dair bir çalışma yapması gerektiğini düşünüyorum.

Yine, bugün Nevşehir'den bir telefon aldım, burada dile getirmek isterim; Sayın Kamu Denetçimize de şikâyet babında olsun bu. Nevşehir Hacıbektaş Rıfat Kartal Huzurevi 3 binadan oluşuyormuş ve "Burayı restore edeceğiz." diye kapatılma kararı alınmış. Herhangi bir ihale yapılmamışken işlem başlatılmış ve burada Hacıbektaşlıların yoğun tepkileri nedeniyle bu olay durdurulmuş ama hem Hacıbektaşlılar hem de oradaki yaşlılar bu konuda kaygılılar. Buna da bir el atmanızı rica ediyoruz buradan.

Evet, değerli milletvekilleri, yine, herkes dile getirdi ama ben de mutlaka dile getirmek istiyorum, buradaki personel rejimiyle ilgili... On beş yirmi yıllık danışmanlar hâlâ sözleşmeliyken ve kadro kıdem tazminatı beklerken kamuya kısa süre önce alınmış birçok kişi Meclis içinden ancak on beş yirmi yılda tecrübe sahibi olarak erişilebilecek makamlara birkaç ayda erişiyorlar; bu da hem iş barışı hem de liyakat açısından sıkıntı yaratmaktadır. Mecliste uzun süre deneyimi olmasa dahi üç ay içerisinde gelecek yirmi ila kırk yılını garantilemiş oluyorlar. Dolayısıyla bunun dikkate alınması gerekiyor.

Baktığımız zaman, başlıklar altında sunduğumuzda, genel kadro durumları, ücret dengesizliği, düşük kalan ücretler, siyasi atamalar, kariyer planlaması, fazla mesai, personel-yönetici ayrımcılığı, güvenlik tedbirleri, kurumsal şeffaflık, yiyecek yardımı gibi pek çok sorunları var personelin. Bunları inşallah, Sayın Başkanımızın da söylediği gibi, umarım dikkate alacağız. İş sonu tazminatı olmaması, İLO'ya aykırı olduğuna dair görüşler var tabii bu konuda ve işsizlik ödeneğinin olmaması, yine, ulaşım ve giyim yardımının olmaması, düşük kalan ücretlerle ilgili Meclis personelinin ve danışmanların yoğun talepleri var; bütün milletvekillerine olduğu gibi

bize de bu tür talepleri var. Dolayısıyla, umuyorum, bir an önce bu sorun ortadan kalkar, Meclis kendine yakışan şeyi yerine getirir, bu emekçilerin de hakkını teslim eder diye düşünüyorum.

Evet, değerli milletvekillerimiz, şu anda tabii, baktığımız zaman, elbette Meclisin bütçesinin 9,5 milyardan 27 milyar liraya ulaşmış olması açık bir enflasyon göstergesidir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Şevkin, çok teşekkür ederim.

Şimdi, Sayın Zuhul Karakoç.

Sayın Karakoç, buyurun.

Süreniz beş dakika.

ZUHAL KARAKOÇ (Kahramanmaraş) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; görüşmekte olduğumuz 2026 yılı bütçesinin ülkemize, milletimize ve Gazi Meclisimize hayırlar getirmesini temenni ediyorum, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Türkiye Büyük Millet Meclisi, Türk milletin iradesinin tecelli ettiği kutlu bir çatıdır, millî egemenliğin yegâne tecelligâhıdır. TBMM sadece kanunların yapıldığı bir alan değildir, devletimizin uluslararası sahada itibarının ve gücünün de taşıyıcısıdır aynı zamanda ve ulusal düzeyde milletimizin sesidir. Türk devlet aklının nişanesi, demokrasimizin teminatıdır. Burada bizim için, Parlamenter demokrasinin ve diplomasinin önemli ve tartışılmaz bir çatısıdır. Gerek TBMM Başkanlığımızın üst düzey temaslarda bulunarak uluslararası sahada ülkemizin millî değerlerden taviz vermeksizin sürdürdüğü girişimci, ara bulucu, insani ve çok boyutlu dış politika anlayışına omuz vermesi gerekse milletvekillerimizin başta uluslararası dostluk grupları olmak üzere hem Gazi Meclisimizde hem de yurt dışındaki parlamentolarda başarıyla görev alması aziz devletimizin gücüne güç katmaktadır.

2026 yılı TBMM bütçesinin temel hedefi, yasama, denetim ve bütçe hazırlama görevini ifa eden, milletimize hizmet yolunda canla başla görev yapan milletvekillerimizin çalışma şartlarını iyileştirmek, Meclisimizin kurumsal kapasitesini güçlendirmek ve bu sayede vatandaşlarımıza daha iyi hizmet vermelerine destek olmak şeklinde açıklanıyor. Bu kapsamda, az önce pek çok milletvekilimizin ve sizlerin de ifade ettiği üzere, kıymetli danışman arkadaşlarımızı unutmamamız gerektiğini bir kez de ben burada ifade etmek istiyorum. 4857 sayılı İş Kanunu'nda tanımlanan kıdem tazminatı hakkı danışmanlarımıza da tanınmalı, devletimizin özel ya da kamu fark etmeksizin bütün çalışanlar için tanıdığı hakların bizim millî iradenin tecelligâhı dediğimiz, demokrasinin buradaki vazgeçilmez alanı, sahası dediğimiz TBMM çatısında uygulanmıyor oluşu açıkçası hepimizin en büyük açmazı. Hiçbirimizin bir şekilde bunu ifade edemediği, anlamlandıramadığı, ifade etmekte güçlük çektiği bir alanı teşkil ediyor açıkçası. Bizim olduğu gibi Sayın Bakanım, sizin de danışmanlarınız var ve siyasetin yükünü ve çilesini sahada bizlerle birlikte çeken, mesai kavramı gözetmeksizin gece gündüz emek veren, dertlerimize ortak olan bu arkadaşlarımızın haklarının bir an önce normal çalışma koşullarına dönüştürülmesi, kendi sistemimiz içerisinde bir adaletin tesis edilmesi, bir hakkaniyetin iadesi açısından oldukça önemlidir.

Sayın Başkanım, ben ikinci olarak, yine personel rejimiyle alakalı olarak bir hususu daha dile getirmek istiyorum, geçtiğimiz yıl bütçede de dile getirmiştım bunu. 28'inci Yasama Döneminde milletvekili seçilmeden önce Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında Strateji Başkan Yardımcısı olarak görev yapan bir bürokrattım. Bilindiği üzere, 666 sayılı Kanun Hükmünde Kararname yürürlüğe girdikten sonra Meclis teşkilatında eski memur yeni memur şeklinde bir ayırım doğdu. 15 Ocak 2012 öncesinde göreve başlayanlar eski, bu tarihten sonra başlayanlar ise yeni memur kabul edildiler. Bu ayırım hem maaşlarda hem de emeklilik haklarında yüzde 25'e varan farklılıklar oluşturuyor yani aynı işi yapan aynı konumdaki arkadaşlarımız aynı maaşı ve aynı özlük haklarını maalesef elde edemiyorlar. Ben de TBMM'de göreve başladığım 2019 yılına kadar on beş yıl boyunca bürokrat olarak hizmet etmeme rağmen maalesef yeni memur statüsünde değerlendirildim. Bugün elbette artık bu benim için kişisel olarak bir şey ifade etmiyor belki fakat şu anda bu durumun mağduriyetini yaşayan eski mesai ve çalışma arkadaşlarımın hakkını savunmak da sanıyorum burada en çok bana düşer diye düşünüyorum. Bu ayırımın Sayın Başkanım, sizin gibi siyasetini hakkaniyet odaklı yürütmeye çalışan kıymetli bir siyasetçi için çok önemli olduğunun da farkındayız. Bugüne kadar bir hata yapılmış belli ki, bundan sonra bu hatadan dönülmek de inşallah size nasip olur diyorum ve tekrar, bütçemizin hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Nurhayat Altaca Kayışoğlu.

Süreniz on dakika.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli bürokratlar, değerli katılımcılar; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum. Baştan bütçemizin hayırlı olmasını temenni ediyorum.

Şimdi, Kamu Denetçiliği Kurumuyla ilgili söylenmesi gereken çok şey var tabii ama özetle şunu söyleyeyim: Bu kurumun gerçekten kanunda belirtilen amaca hizmet edebilmesi, işlevini yerine getirebilmesi için yapılması gereken şeyler var. Birincisi, tabii, seçilme yöntemi, kurumun bağımsız olamaması, siyasi erkin bir nevi baskısı altında kalması tam olarak işlevini yerine getirmesine engel oluyor çünkü sonuçta Mecliste bir partinin çoğunluğu var ve o siyasi görüşün talebi doğrultusunda seçim gerçekleşiyor, dolayısıyla da bu baskı hissetmemek mümkün değildir. Yine, kurumun verdiği kararların uygulanması açısından idare bakımından, idarenin vatandaşa karşı gerçekleştirdiği iş ve işlemlerle ilgili verilen kararların uygulanması bakımından bir yaptırım gücü yok. Yani işte, verilen tavsiye kararlarına uymayınca, herhangi bir yaptırım olmayınca tabii etkisiz kalıyor.

Yine, sistematik ihlallerle ilgili ki baktığımızda başvurular belli konularda yoğunlaşıyor, örneğin, diyelim ki hastanede sıra bekleme gibi, sağlık alanında veya okullarda veliler kayıt yaptırırken onlardan istenen okul ücretleri gibi bazı konularda talepler yoğunlaşabiliyor. Bu tarz sistematik ihlallere karşı bunları önleyici politika değişiklikleri gerçekleştirebilecek bir gücünün olması gerekiyor veya Meclisin bu iradeye sahip çıkması gerekiyor ve elbette bunlar için de bir izleme raporu gerekiyor ve tabii ki kamuoyunu genel olarak ilgilendiren ihlallerle ilgili de kuruma resen harekete geçme yetkisi verilmesi gerekiyor. Baktığımızda, kuruma, tabii,

Anayasa'da belirtilen temel hak ve hürriyetlerle ilgili, sosyal, ekonomik haklarla ilgili, biraz önce belirttiğim haklarla ilgili daha çok başvuru oluyor bu konuda kararlarda yoğunlaşıyor. Kişi hak ve ödevleri, siyasi haklar, seçme, seçilme hakkı -işte, kayyum atamalarında olduğu gibi- veya kişi hak ve hürriyetleri, insanların özgürlüğünden yoksun kalması gibi, örneğin, Saraçhane eylemlerinde gözaltına alınıp yurttan atılan, bursu kesilen, sınavına giremeyen öğrencilerin haklarıyla ilgili bir etkinliği söz konusu olmuyor. Bunlar da ne yapıyor? Bunlar da bizim ülkemizin endekslerde, işte hukukun üstünlüğü endekslerinde, cinsiyet eşitliğinde, basın özgürlüğünde, demokrasi endekslerinde hep son sıralarda yer almamıza sebebiyet veriyor. Bu da hepimiz için, ülkemiz için, geleceğimiz için maalesef olumlu değil tabii ki, olumsuz.

Sayın Başkanım, ben PAB üyesiyim aynı zamanda, Nisan ayında 152'nci Genel Kurul İstanbul'da gerçekleşecek. Bu, elbette ki ülkemizin tanıtımı açısından, prestiji açısından önemlidir fakat bir konuya vurgu yapmak istiyorum. Şimdi, biz toplantılara gittiğimizde bize bir şişe su verilmiyor Başkanım, bir tane kalem verilmiyor, bir tane kalem; bir şişe sudan bahsediyorum.

Şimdi, arkadaşlarla, Komisyon üyesi arkadaşlarla konuşurken öyle şeylerden bahsedildi ki işte kadın vekiller hamama gitmek istiyormuş, yok, efendim, tekne gezileri... Yani vatandaş açken, çocuklar okulda bir öğün yemek yiyemezken 1.500 milletvekiline, 100 Meclis başkanına böyle israfa varacak düzeyde bir hazırlık yapılmasını -ben şimdiden söylüyorum- kabul etmiyorum ve doğru bulmuyorum. Yani birlik mensuplarına bir şişe suyu vermeyen... Bu kadar lüks, şatafat içerisinde bir program hazırlanması... Elbette ki şöyle yapabiliriz yani anlaşılır özel şirketlerle ve indirim uygulanır, gider, kendisi verir parasını tekne turuna gider veya müze gezisi yapılır, tarihimiz tanıtılır; bunlar önemlidir ama bu konuda israfa karşı olduğumu şimdiden belirtiyim çünkü gerçekten milletimiz aç ve zor durumda. Bunu benim vicdanım kabul etmiyor.

Ben şunu önermek istiyorum -gerçekten ülkemizin itibarı önemli- itibar sağlamak için yapılması gerekenleri şu an tek tek sayıyorum: Eğer Can Atalay kararı uygulanırsa Sayın Başkanım, Can Atalay Meclise gelip görevine başlarsa işte o zaman hep beraber "Ülkemizde demokratik adımlar atılıyor, Meclisimiz yüksek mahkemenin kararını uyguluyor ve milletvekilini Anayasa Mahkemesi kararı doğrultusunda görevine başlattı." deriz, bunu büyük bir gururla anlatırız. Eğer önceki vekilimiz Aykut Erdoğan İstanbul'da tutukluymken tutuksuz yargılanması sağlanıp oradaki HSK Başkanı olarak Adalet Bakanlığı müdahale edip yetkili mahkeme olarak Ankara Cumhuriyet Başsavcısına, parlamenter büroya göndermesini sağlarsa -yargılsın, yargılanmasın demiyoruz ama tutuksuz yargılanması gerekir bu arkadaşlarımızın ve yetkili mahkemede, yetkili savcılıkta soruşturulması gerekir- o zaman deriz ki: Evet, bu ülkede bağımsız yargı var ve usulüne göre yapılıyor her şey. Eğer sizin önceki milletvekiliniz Hüseyin Kocabıyık hiçbir hakaret içermeyen bir eleştiriden dolayı tutukluymken serbest bırakılırsa deriz ki o zaman dünyadan gelecek 1.500 milletvekiline: Ya, evet, bir hata yapıldı, bazen olur demokrasilerde böyle şeyler ama milletvekilleri serbest bırakıldı. Sayın Başkan, bugün, bizim eski vekillerimizin her biri, her gün, Cumhurbaşkanına hakaretten ifade vermeye gidiyor ve ODTÜ'lü öğrencilere destek anlamında paylaştıkları bir karikatür nedeniyle ceza alıyor. Şimdi, o zaman nasıl gidip bu uluslararası toplantılarda sizin arkadaşlarınız "Ya, ifade özgürlüğü var bizim ülkemizde, demokrasi var, insan haklarına saygı var." diyebiliyorlar? Biz bunu nasıl anlatabiliyoruz dünyaya, nasıl anlatacağız bu 1.500 milletvekili geldiğinde? Bizim arkadaşlarımız ceza alıyorlar, mesela Özkan Yalım, Burcu Köksal, her biri ceza aldı karikatür paylaştıkları için. Şimdi, bu 100 meclis başkanına İstanbul'da toplantı yapılırken oradaki büyükşehir belediye başkanının tutuklu olduğunu, ilçe belediye başkanlarının tutuklu olduğunu ve bir kişinin ifadesinden dolayı tutuklu olduğunu ve o kişinin AKP'li belediyelere 4 katı kadar iş yapmasına rağmen onlardan bir kişi hakkında bile soruşturma olmadığını nasıl anlatacaksınız Sayın Başkan, dünyadan gelecek bu 100 meclis başkanına? Bu itibar ancak bu şekilde sağlanabilir. Bu ülkenin itibarını dünyada sağlamak istiyorsanız Sayın Başkan, gerçekten demokratik bir ülke olduğunu... Ben aynı zamanda Millî Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu üyesiyim ve orada da çalışıyoruz, orada da biz -siz de şahitsiniz- her türlü fedakârlığı yapıyoruz ülkemizin geleceği için, yine yaparız ama sizden de demokratik adımlar atılmasını bekliyoruz çünkü siz de yasama organının başısınız, siz de bu Anayasa'da temel sayılmış en büyük erklerden birinin başısınız Sayın Başkan ve Can Atalay kararını uygulamak için önünüzde hiçbir engel yok.

Bu anlamda tekrar şunu belirtmek istiyorum: İtibar için yapılacak şeyler bellidir, yapılacak toplantılarda Meclisimizin, milletimizin parasının bu şekilde çarçur edilmesine karşı olduğumu şimdiden belirtiyorum ve hukuk devleti, demokrasi adına atılacak adımlarla hep birlikte ülkemizi güçlü yarınlara taşıyalım diyorum.

Bütçenizin de hayırlı olmasını diliyorum.

Teşekkürler.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Şenol Sunat, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakika.

ŞENOL SUNAT (Manisa) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, Sayın Komisyon üyeleri ve değerli bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Evet, bugün 27 milyar liralık Meclis bütçesini görüşüyoruz. Yani yüzde 52,8'lik bir artış acaba Meclisin yasama gücünü mü büyütüyor yoksa Türkiye Büyük Millet Meclisinin ihtişamını ve itibarını mı? Personel giderleri yalnızca yüzde 17,7 artarken bu oranla Meclis personelinin mali ve özlük haklarında nasıl iyileştirme yapacaksınız Sayın Başkan? Danışmanlar hâlâ güvencesiz. Aynı binada çalışan personele iki farklı hukuk ve maaş uygulaması hangi adalet anlayışına sığıyor?

Sayın Başkan, Meclis teşkilat şemasında görünmeyen kaç başkan yardımcınız var, kimin zamanında atandılar, bunlar kimin akrabası veya kimin kontenjanından? Göreve geldiğiniz günden bu yana kaç kişiye şube müdürü kadrosu verdiniz, hangi kritere göre bu görevlendirmeleri yaptınız, sınavsız şekilde kaç kişiyi ödüllendirdiniz? Millete tasarruf çağrısı yapılırken milletin Meclisi bu kadar savurganlığı neden yapar? Sermaye giderlerindeki yüzde 500'lük artış kime hizmet ediyor? Ha bir de bugün açıkladınız, askerî ileri karakol binasını restore ve onarım çalışması yapacaksınız. Mal ve hizmet alım giderlerine yüzde 44'lük artış meşruiyeti mi satın alıyor yoksa konforu mu? Bu Meclis yasama gücüyle mi yoksa şatafatlı yenileme projeleriyle mi anılacak? Tasarruf tedbirleri halka, emekliye, öğretmene ama Meclise yok mu? Cari transferlerde yüzde 92'lik artış neyin göstergesi? Derneklere, kurum ve kuruluşlara, sandıklara, vakıflara hangi kalemlerden ne kadar aktarılıyor? Bu milletin parasını hangi yakın çevre harcıyor? Sayın Başkan, hangi uluslararası kuruluşlara üyelikleriniz var ve ne kadar aidat ödüyorsunuz? Bunların da kalem kalem dökümlerini isteriz.

Evet, şimdi gelelim asıl meseleye. Her ne kadar sizi kızdırmak istemiyorum, alınganlık yapmanızı istemem ama Sayın Başkan, resmî hesaptan Türkçe dışında bir dille paylaşım yaparsanız devletin diline, hukukuna ve anayasal düzenine gölge düşürürsünüz. Anayasa ihlali için yol arayanlara, bölücülere, art niyetlilere imkân verirsiniz. Şirin görünmek adına resmî dilin dışına çıkmamalısınız -özellikle resmî hesaptan paylaşmanızdan söz ediyorum- hele ki o beytin yazarı Türk'e, Türkiye Cumhuriyeti devletine düşman ise, Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı ayrılıkçı, bağımsız kürdistan için çalıştıysa. Özellikle mi seçildi Sayın Başkan? Bu, Kürtçe beyitle konuşmanızı bitirmiş olmanızın size bir kapı açtığını ifade ediyorsunuz Balıkesir konuşmanızda. Balıkesir'de ne diyorsunuz sonra biliyor musunuz Sayın Başkan? "Hiç kimsenin ana dilini bahane ederek siyasal bir ayrışma içerisinde olması asla kabul edilemez." diyorsunuz. Doğru. Ama PKK'nın siyasal uzantıları hiç durmadan bu konuyu zaten Mecliste dile getirmiyorlar mı Sayın Başkan? Biraz önce DEM'li milletvekilleri aynı şeyleri ifade etti. Yani "Millî Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu" adı altında terörle müzakereye zemin hazırlanan faaliyetten bahsediyorum Sayın Başkan. Burada üyelerin isteklerinden, orada söz aldıklarında neler konuştuklarından bahsediyorum. Anayasa'nın ilk 4 maddesi, devletin bölünmez bütünlüğü sizin için artık bir tavsiye mi? Atatürk'ün kurduğu Cumhuriyetin Meclisinde millî birliği zedeleyecek bu sürece nasıl öncülük ediyorsunuz Sayın Başkan? Alınmayın, bunları sormak da bizim görevimiz. Türkiye'de hiçbir şeyin tesadüf olmadığını artık biliyoruz Sayın Başkan. Hani, 2013 sonrasında bebek katili -İmralı tutanaklarına geçen- "Bu Kürt sorunuyla ilgili Anayasa'da yapılacak olan bölümleri Sayın Numan Kurtulmuş ve Osman Can yazsın." buyurmuştu. Hatırlar mısınız, bilmiyorum? Siz o zaman bu soruya "Spekülasyon!" dediniz de tutanaklarda var bunlar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ŞENOL SUNAT (Manisa) - O yüzden tabii ki tedirginiz, tabii ki bir tehdit algısı içindeyiz Sayın Başkan.

Bunlara cevap vermenizi rica ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Ceylan Cupolo...

Sayın Cupolo, buyurun.

Süreniz on dakika.

CEYLAN AKÇA CUPOLO (Diyarbakır) - Teşekkür ederim.

Mehmet Bey, hiç yaşlanmıyorsunuz, bir yıldır sizi görmüyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - "Maşallah" deyin canım.

CEYLAN AKÇA CUPOLO (Diyarbakır) - "Maşallah" da diyelim.

(Gülüşmeler)

KAMURAN TANHAN (Mardin) - On beş dakika daha verirsiniz artık, süreyi beş dakika uzatırsınız yani.

CEYLAN AKÇA CUPOLO (Diyarbakır) - Şimdi sıfırlamanız gerekcek Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Hemen sıfırlıyorum.

CEYLAN AKÇA CUPOLO (Diyarbakır) - Teşekkür ederim.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Kendi hiç çalışmıyor, biz çalışıyoruz, ondan olabilir mi?

CEYLAN AKÇA CUPOLO (Diyarbakır) - Ya, Veli Vekilim, öncelikle telefonunuzun sesini kısmanızı isteyeceğim, sabahtan

beri çalışıyor, herkesin dikkatini dağıtıyor.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Kapatayım mı?

CEYLAN AKÇA CUPOLO (Diyarbakır) - Evet, teşekkürler.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Al, aldın mı, oldu mu(!)

VELİ AĞBABA (Malatya) - Siz tam ittifak olmuşsunuz ha!

CEYLAN AKÇA CUPOLO (Diyarbakır) - Öyle, telefon sessizliği konusunda netleşiyoruz.

Evet, teşekkürler.

Hemen konuya gireyim Başkan. Ben de diğer arkadaşlarım ve meslektaşlarım gibi soru önergeleri konusunda hemfikirim ama CHP'li arkadaşların söylediği gibi, onlara gelen cevaplarda Link verilirken bana link gelmiyor. Örneğin, Diyarbakır'daki su, doğal gaz, internet, elektrik gibi aboneliklere başvuran vatandaşların ortak bir veri noktası, veri tabanı olup olmadığıyla ilgili bir soru önergesi vermiştim. Birinci soruda "Su, elektrik, doğal gaz, internet ve vatandaşlık işlemleri gibi hizmet sağlayıcılarının adres veri tabanlarının uyumlu hâle getirilmesi için bir çalışma yapılmakta mıdır?" diye sormuştum. Gelen cevap şöyleydi, Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanlığından alınan bilgide uzun uzun söylüyor, diyor ki: "MAKS kapsamında adrese göre abonelik işlemleri yapılıyor." Sonra ikinci bir soru sormuşum, diyorum ki: "Yeni bir teknoloji ve sistem geliştirilmekte midir?" Ona da "MAKS." diyor. Üçüncü soruda diyorum ki: "Yeni bir merkezi bir dijital adres sistemi kurulmakta mıdır?" Ona da "MAKS." diyor. Bir tane de Sayın Başkanın da soyadıyla uyumlu bir şaka vardı, "Melek Hanım" diye bir sabah şovunda çıkan... "Doğum tarihin ne?" diye soruyorlar, o "Muş." diyor. Ben de ne sorsam sürekli olarak "MAKS." "MAKS." cevabı geliyordu. Örneğin, Rojin Kabaiş'le ilgili verdiğimiz bir önergede "Etkili bir soruşturma yürütülmesine dair kamuoyunda tersi istikametli bir algı var, buna dair özel bir önlem alıyor musunuz?" diye sormuşum, yargı yetkisi kenar başlıklı 9'uncu maddesini söylemiş bana. "Gizlilik kararı varken Rojin Kabaiş'in ön otopsi raporu nasıl CNN TÜRK'ün eline geçmiştir?" diye sormuşum, orada yine bana 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun maddelerini paylaşmış. Sonra, üçüncü soruda "Van Barosunun gizlilik kararına yaptığı itiraz başvurusunu ne yapacaksınız?" demişim, onda da 170'inci maddeyi paylaşmış. Yani kısacası, mevzuat paylaşmış, keşke link paylaşılsaydı. Bu kadar mevzuat paylaşılınca hâliyle şöyle bir soruyu merak ediyoruz: Eğer her şey kurallar sistemi içinde işleyecekse, bu kurallara göre Can Atalay'ın tekrar pozisyonuna dönmesi için hangi mevzuatın işletilmesi gerekmektedir? Onun tekrar vekil olması için kararı kimin okuması gerekmektedir?

Bu süreçte bahsetmek istediğim diğer bir şey, yeni dönemin barış Parlamentosundaki belli ilkeler neler olabilir? 7 noktadan bahsetmek isterim. 1'ncisi, Parlamantonun kendisini güvenlik refleksinden alıp demokratik denetim pozisyonuna konumlandırması; Kolombiya bunu yapmıştır, Nepal bunu yapmıştır, Bosna Hersek bunu yapmıştır. İkincil olarak, demokratik entegrasyonun devreye konulması. Demokratik entegrasyon konusunu bazıları eleştirse de Kuzey İrlanda yapmıştır, Bosna Hersek yapmıştır. TBMM

komisyonlarının barış ajandasını güncelleyecek ve gözetecek şekilde tekrar düzenlenmesi; bunu Nepal yapmıştır, Kolombiya yapmıştır, Kuzey İrlanda yapmıştır, Bosna Hersek yapmıştır, bu Parlamento da yapabilir. Bütçenin askeri bir perspektiften yeniden inşaya yol açacak şekilde, bunun yolunu yapacak şekilde tekrar düzenlenmesi bu barış Parlamentosunun gündeminde olabilir. Buna bağlı olarak, bu Komisyon da Plan ve Bütçe Komisyonu da bir barış ve yeniden inşa fonu oluşturabilir, buna dair bir barış yüzdeliği oluşturabiliriz.

Yine, bir diğeri, hakikat ve tarihsel diyalog alt komisyonları olabilir, her ihtisas komisyonunun buna göre bir değerlendirme yapması mümkün olabilir.

6'nci olarak çoğulcu bir temsiliyet sağlanabilir. Adalet Vekilimiz şu anda sizinle aynı sıralarda oturan 1 kadın olduğundan bahsetmişti. Barış Parlamentosu içinde daha çok kadın, daha çok kimlik, daha çok insanın temsili vardır.

7'nci ve son olarak, yeni cumhuriyet 2'nci yüzyılında bütün herkesin, bütün yurttaşların var olduğu, eşit yurttaşlık ilkesinin de benimsendiği bir cumhuriyet olursa ancak barışı bütünüyle sahiplenmiş olabilir.

Yol uzun ama başlamak için bir yer var. Geçtiğimiz yıl, 2024 yılında, 10 tane siyasi partinin de imzasıyla kayyum uygulamasının kaldırılması için bu Parlamenta bir teklif verildi, bu teklifi işleterek belki barış Parlamentosu rolünü oynamaya başlayabiliriz.

Bir diğer bahsetmek istediğim şey, Sayıştayın düzenlemeden önce barındırdığı 6085 sayılı Yasa'da "yersiz ödeme" diye bir düzenlemeden, bir parçadan bahsediyordu. Burada kamunun fazlasıyla savurgan bir şekilde yaptığı harcamaların hesap verilebilir bir durumda tutulmasından bahsederdi.

Ben de Nurhayat Vekil gibi Parlamentolar Arası Birlik üyesiyim. Biz mutlaka yılda bir defa gidiyoruz ve Cenevre'de iken Norveçli bir meslektaş, bir milletvekili dedi ki: "Ya, bu Araplar, Türkler, Orta Doğuluların hepsi 5 yıldızlı otellerde kalıyor, hepsini en lüks arabalar alıyor. Biz bu Birliğe en çok para veren insanlar olarak 3 yıldızlı otellerde daha ekonomik seçenekleri değerlendiriyoruz." Biz bu defa gittiğimizde -Ekim 23'te geri döndük- 18-23 Ekim arası bulunduğumuz Parlamentolar Arası Birlik Genel Kurulunda kaldığımız otelin gecesi 530 franktı yani 30 bin lira, oysaki daha ucuz seçenekler vardı. Nurhayat Vekil su verilmemesinden şikâyet etti ama bence daha azı verilmeli, daha ekonomik bir tavır alınmalı. Buna dair birkaç alternatif öneriyorum. Eğer tasarruf yapacaksak yurt dışı görevlendirmelerinde bundan sonra milletvekillerine dadı gibi eşlik edecek personel sayısının azaltılması gerekiyor. Vekilin çantasını taşıma, ona hamallık yapma gibi işler yaptırılıyor TBMM personeline. Bu tavırdan vazgeçilmeli. Buradan yapılan tasarrufla danışmanların talep ettiği özlük hakları tekrar alınabilir.

Yine, Parlamentolar Arası Birlik Genel Kurulunun son oturumunda Türkiye'den 111 milletvekilinin haklarının ihlaliyle ilgili yaptıkları başvuru İnsan Hakları Raporu'na yansdı. Ben de orada bir konuşma yaptım. İstanbul'da yapılacak genel kurulun yapılacağı ilçenin -Şişli'nin- Belediye Başkanının cezaevinde olduğunu söyledim, İstanbul'da bulunan bir cezaevinde bir milletvekilinin, Can Atalay'ın bulunduğunu söyledim, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanının tutuklu olduğunu söyledim, İstanbul'un çeperindeki ilçelerde ve illerde milletvekillerinin, eski milletvekillerinin cezaevinde olduğunu söyledim.

Bugün size Millî Birlik ve Dayanışma Komisyonunu kurduğunuz için saldıran kişiler söz alıp dediler ki: "Mecliste bir Komisyon kuruldu. Biz karşıyız ama iyi bir Komisyon, çok iyi de çalışıyor, bu işler çözülecek." "Bunlar Anayasa'yı ihlal ediyor." İçeri giren herkes... Dışarıda başka, içeride başka bir hamaset satıyorlar. O sebeple, size kurduğunuz bu Komisyon, aldığınız bu inisiyatif için teşekkür ediyorum.

Ve bitirirken 2023 yılında Mecliste Gazze'deki korkunç sahnelerden bahsederken kalbi acıya dayanamayıp kalp krizi geçiren Hasan Bitmez'i, yine aynı şekilde mayıs tarihinde kaybettiğimiz barışın postacısı ve emekçisi olan Sırrı Süreyya Önder'i, barışın ağırlığı altında ezilen kalbiyle bu yaşama veda eden Sırrı Süreyya'yı anıyorum ve umuyorum ki bu ülke başka bir halkın dilini duyduğunda kalbi sıkışacak gibi olan insanların ülkesi olmaz. Onun yerine Diyarbakır'a gidip bir üniversitenin açılışında "..."² diyorum.

Teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, şimdi söz sırası Sayın Hülakü'de.

Buyurun.

ÖMER FARUK HÜLAKÜ (Bingöl) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Başkan ve Plan ve Bütçe Komisyonunun değerli üyeleri, kamu emekçileri ve kıymetli basın emekçileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum. 2026 yılı bütçe görüşmeleri dün itibarıyla başladı, bugün de Meclis bütçesi üzerine görüşüyoruz.

Öncelikle, 1921 yılından sonra bir daha kurucu ve kapsayıcı misyonunu yerine getirmeyen, demokrasinin karargâhı olduğunu iddia eden ancak sürekli bir şekilde antidemokratik temayüllerle çalışmasını sürdüren Meclisi son bir yıl içerisinde atmış olduğu Barış, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu adından dolayı kutluyor, barış ve demokratik cumhuriyet hedefimizin başarılı bir şekilde nihayete ermesini temenni ediyorum.

Meclise atfettiğimiz bu kurucu misyon neden önemlidir? Bu Meclis, Kürt halkının hafızasında dokunulmazlıkları kaldırılarak milletvekillikleri hukuksuzca düşürülen, milletvekillerini bu koridorlardan cezaevine gönderen bir yerd. Bu Meclis, Kürtçenin bir kelimesine dahi tahammülün olmadığı, Kürtçe ve Kürt halkına sürekli bir şekilde hakaret edilen bir yerd. Kürt halkının hafızasında bu Meclis, kayyum yolsuzluklarını araştırma önergelerinin reddedildiği, kayyumların Sayıştay raporlarına yansıyan çarşaf çarşaf yolsuzluklarına tek bir ses dahi çıkarılmayan bir yerd. Eş Genel Başkanlarımız Sayın Selahattin Demirtaş ve Figen Yüksekdağ AİHM kararlarına rağmen on yıldır hukuksuzca cezaevinde tutuklular. Böyle bir hafızayı miras olarak bugünlere taşıyan Kürt halkının Meclisten beklentisi en temel demokratik ve hukuki temayüllerin işletilmesidir. Barış ve kardeşliği, bu hafızayı reddetmeden umudu inşa edebiliriz. Bu açıdan, yüz yılı aşkın mesaisiyle bu Meclis, ilk defa son bir yıl içerisinde gerçek manada bir kapsayıcılık ve kurucu misyonuyla hareket ederek 2'nci yüzyıl için büyük bir umudun ışığını yakmıştır.

Değerli milletvekilleri, Meclis hiçbir dönemde denetim açısından bu kadar işlevsiz hâle gelmemiştir; hem Sayıştay denetimi hem Kamu Denetleme Kurumu hem de milletvekilleri olarak bizlerin soru önergeleriyle denetim görevi olması gerekenin oldukça uzağındadır. Bakın, 2025 yılı verilerine göre Meclise sunulan 28.819 soru önergesinin yalnızca 3.885'i süresi içerisinde cevaplanmış, 8.261 önergeye hiç cevap verilmemiş, cevaplanma oranı yüzde 14. 28'inci Dönemde DEM PARTİ olarak verdiğimiz 12.397 soru önergesinin 1.100 tanesine cevap verilmiş, DEM PARTİ olarak verdiğimiz 25 önerge iade edilmiştir. Bu tablo Meclisin denetim görevini ne kadar ciddiye aldığını zaten yerinde gösteriyor.

Sayın Başkan, Bingöl Milletvekili olarak kendi verilerimi paylaşmak istiyorum. 28'inci Dönemde Meclis Başkanlığına sunduğum önerge sayısı toplam 314, cevaplanan önerge sayım 62. 2023 yılı Haziran ayında verdiğim önergeye hâlen cevap alamadım. Bu verdiğim önergenin konusu Bingöl'deki hastanelerin depreme dayanıklı olup olmadığı konusu ve Bingöl'deki kentsel dönüşüm çalışmalarına ilişkindi. Bir deprem ülkesi olan Türkiye'de depremin sıfır noktası olan Bingöl ilinin vekili olarak deprem konusunda verdiğim önergelere iki buçuk yıldır cevap bekliyorum.

Bir diğer konu da Sayıştay raporları. Bingöl Belediyesinin Sayıştay raporu bulgularına ilişkin verdiğim önergelere ben hâlen cevap alamadım. Meclis hem Sayıştayın tespit ettiği yolsuzluklara ilişkin adım atmıyor hem de bu konuda bizlerin verdiğimiz önergelere cevap vermiyor. Sayıştay bugüne kadar hangi kurum idarecilerine yönelik soruşturma başlattı? Bu soruların cevabı yok, cevaplanan önergelerde de keşke hiç cevaplamasalar diyoruz. Bakanlıklar o kadar ciddiyetsiz, o kadar sorumsuz ki önergelerime verdikleri cevapta bana hitaben Ömer Faruk Gergerlioğlu olarak cevapları alıyorum. Bingöl Devlet Hastanesinin durumunu sormuşken Kocaeli Devlet Hastanesinin durumu bana iletiliyor. Bu, gerçekten büyük bir ciddiyetsizliktir. Buna ivedilikle müdahale edilmesi gerekiyor

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Çelişki yok burada karıştırmış...

ÖMER FARUK HÜLAKÜ (Bingöl) - Ama Bingöl Devlet Hastanesini sormama rağmen Kocaeli... O kadar kopyalayapıştır yapmışlar ki Bingöl Devlet Hastanesini yazmama rağmen "Kocaeli Devlet Hastanesi." denilmiş, içeriği de yanlış.

Son olarak, geçtiğimiz yılda Bingöl'de Zazaca konser vermek isteyen Metin-Kemal Kahraman'ın hiçbir gerekçe göstermeden konseri Valilik tarafından iptal edildi. Valiyle bire bir görüşmelerimizde bize "Sizin bilmediğiniz şeylerden dolayı..." konserin iptal edildiği söylendi.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Hülakü, teşekkür ediyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

3.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Komisyonda ikram edilen üzümlerin Malatya Milletvekili Veli Ağbaba tarafından Malatya'nın Arapgir ilçesinden getirildiğine ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, Sayın Başkanım; bugün üzüm ikramı yapıldı biliyorsunuz. Sayın Ağbaba Komisyonumuza bu üzümleri Malatya'nın Arapgir ilçesinden getirtti.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) - Ben de diyorum niye bu kadar tatlı.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Tabii, CHP'den gelince üzüm böyle tatlı oluyor tabii.

Sayın Ağbaba'ya teşekkür ediyoruz. Bu Arapgir üzümünün bir hikâyesi var mı Sayın Ağbaba?

IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

2.- Malatya Milletvekili Veli Ağbaba'nın, Malatya'nın Arapgir ilçesine ilişkin açıklaması

VELİ AĞBABA (Malatya) - Olmaz mı, her şeyin bir hikâyesi var Başkanım.

Değerli Başkanım, Arapgir köhnü üzümü hakikaten Türkiye'nin en meşhur üzümlerden biri. Arapgir sadece üzümüyle meşhur değil doğa harikası, Kozluk Kanyonu'yla yerli ve yabancı turistlerin ilgisini çekiyor. Yine, belki çok bilinmez ancak ben burada duyurmaktan çok mutlu oluyorum. Onar köyünde 1224 yılında Şeyh Hasan Onar tarafından yapılan Türkiye'nin en eski cemevi var. Arapgir'de bulunan, tarihi yüz yıllar öncesine dayanan Kemer Köprüsü, kaya mezarları var. Yine, Arapgir Belediye Başkanımız Haluk Cömertoğlu'nun inanılmaz mücadelesiyle bir markamız daha oldu, mor reyhan markası. Mor reyhan çayı, reçeli, kolonyası, leblebi şekeri Arapgir'den tüm Türkiye'ye ulaşıyor, sizlere de tavsiye ederim. En uygun zamanda Arapgir Belediye Başkanımız bunları hem size hem de Meclis Başkanımıza ikram edecektir mutlaka.

Arapgir'in bir de sorunu var Sayın Başkanım, Karayollarına söyledim, Ulaştırma Bakanlığına söyledim, herkese söyledim ama maalesef çözülmedi. Arapgir'in yolu, Malatya'da her taraf duble yol oldu, maalesef Arapgir yolu sanki başka bir ülkenin yolu gibi hâlâ çok sıkıntılı. Ayrıca bu Arapgir bizi Kemaliye'ye bağlıyor, Keban'a bağlıyor; o yol maalesef Arguvan yol ayrımından sonra, Arguvan'dan sonra çok sıkıntılı bir şekilde duble yol olmadı. Bunu da herkese söyledim olmadı, size söylüyorum, Meclis Başkanımıza söylüyorum. Arapgir'in yolu çok kötü, Arapgir çok tarihî bir ilçe, Arapgir hakikaten eski Arapgir'iyle, köyleriyle muhteşem bir ilçe. 1800'lü yıllardan, 1600'lü yıllardan kalan camilerimiz, kütüphanelerimiz var. Arapgir'de çok güzel konaklarımız var, ağırlamak isteriz bütün milletvekillerimizi, bütün Meclisi.

Bu duygularla Arapgir'in sorunlarını da gündeme getirmiş oldum, Başkanımıza da teşekkür ediyorum.

Ayrıca Başkanım Komisyon üyelerine bir mesaj veriyor: "Bir şey getirirseniz ilinizle ilgili konuşma veririm." diyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bundan sonra bir şey getirmeyin(!) 5 kasa üzümle duble yolu yaptıracaksınız, böyle bir şey yok yani toplamı hepsi 5 kasa, bütün hepsi 5 kasa ona göre.

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) Kanun Teklifleri (Devam)

1.- 2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/280) ve 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/279) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)

a) Türkiye Büyük Millet Meclisi (Devam)

b) Kamu Denetçiliği Kurumu (Devam)

c) Sayıştay Başkanlığı (Devam)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Arslan, buyurun.

Süreniz on dakika.

İBRAHİM ARSLAN (Eskişehir) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Şimdi, sevgili arkadaşlar, değerli Başkanım; tartışmaların tamamında öne çıkan kavramları ortaya koyup bu kavramları tartışmamız gerektiğini düşünüyorum. Birçok sözcü arkadaşımız başta millî irade, millet egemenliği, tecelligâh, itibar, demokrasi, halk egemenliği, katılımcılık, çoğulculuk kavramlarını kullanarak konuşmalarını sürdürmeye ve tamamlamaya çalıştılar ve Anayasa'ya, demokrasiye, Atatürk ilke ve devrimlerine, cumhuriyetin niteliklerine bağlılık yemini etmiş insanlar olarak "tecelligâh" olarak nitelendirdiğimiz Meclisimizde Anayasa ayaklar altına alınıyorsa, Anayasa Mahkemesinin kararları ayaklar altına alınıyorsa, herkesin titreyip bir kendine gelmesi gerektiği çok açık. O nedenle, eğer demokrasiyi, hukuk devletini biz rafa kaldırırsak -bu ülkede ekonomiyi de bütçeyi de konuşmamızın çok mantığı kalmadı- itibarı da başka yerlerde aramamızın gerektiği çok açık. Eğer bu Meclis halkın dertlerine kör, yürütmenin keyfine sessiz, harcamalara denetimsiz kalırsa bütçenin büyüklüğünün hiçbir önemi kalmaz, demokrasinin küçüklüğünü konuşmaya başlarız.

Sevgili arkadaşlar, elbette milletvekilleri olarak Mecliste bir yanıyla yasama, bir yanıyla denetim görevimizi ama ondan daha kıymetlisi de -asil olan millettir- milletin vekilleri olarak temsiliyetimizi kullanmaya çalışıyoruz. Denetimle ilgili hususlarda Sayın Başkanımız başta olmak üzere, bir yığın istatistik veri verildi. Süresinde cevaplanma oranı yüzde 14, cevaplanmama oranı yüzde 22; verilen cevapları konuşmaya utanırım. Bu atanmış memur bakanlar, bu ülkeye, bu millete uzaktan bakanlar bu gücü nereden alıyorlar acaba?

ORHAN YEGİN (Ankara) - Bu küçümseme niye ya?

İBRAHİM ARSLAN (Eskişehir) - Bugün milletvekilleri, Meclisimiz -çok özür dileyerek söylüyorum- sokaklarda bu kadar itibarsızsa bunun sorumlusu kim? Bu gücü nereden buluyorlar? O nedenle sevgili arkadaşlar, başta tarafsız ve bağımsız olan Meclis Başkanımız eliyle, başta iktidar ve ona destek veren partilerin milletvekillerinin... Bunun sorumlusu herhâlde testiyi taşıyanlar olarak... Muhalefet milletvekilleri değil diye düşünüyorum.

Sayın Başkanımız, elbette bu ülkede hak arayan insanların gözüaltına alındığı, tutuklandığı, cop yediği, gaz yediği yerde milletvekillerinin niye gaz yediğini sorgulamak, tartışmak abesle iştigal ama 8 Eylül tarihinde kuşatma altına alınan İstanbul İl Başkanlığımızda gaza ve şiddetle fiziki müdahaleye maruz kalan arkadaşlarımızdan biriyim. 10 Eylülde soru önergesi verdik, 16 Ekimde, sağ olsun, Meclis Başkanlığımız Sayın Bozdağ imzalı cevabını verdi, İçişleri Bakanlığından cevap dahi yok ama verilen cevabı dikkatlerinize sunmak istiyorum, diyor ki: "Türkiye Büyük Millet Meclisinin ve milletvekillerinin itibarı ve saygınlığının korunması konusunda azami hassasiyet gösterilmekte ve gerekli müdahalelerde bulunmaktadır." Hangi azami hassasiyet? Hangi müdahaleler yapılmıştır? Kim hakkında hangi soruşturmalar açılmıştır? Burada darbeye maruz kalan milletvekillerimizle ilgili Meclis Başkanlığı ne tür girişimler yapmıştır? Bunların açıklanmasını bekliyoruz.

Değerli arkadaşlar, bütçeye geldiğimiz zaman yine çok sayıda arkadaşımız rakamsal verilere yer verdi. Bütçe yüzde 52,9 oranında artırılmıştır ama bunun içerisini ayrı ayrı değerlendirmek lazım. Çalışanlarımız söz konusu değil mi? Çalışanlarımız sadece Meclisle de sınırlı değil, bu ülkenin bütün çalışanları söz konusu. Bütçeye koyduğunuz personel giderleri artış oranı yüzde 17. Bu neyin itirafı ya da belgesi? Bütçe gerekçesine koyduğunuz gerçekleşmiş enflasyonun değil, hedeflenen enflasyon oranında artışların göstergesi. Peki, cari transferler ve sermaye giderlerindeki artışlar... Arkadaşlarımız da ifade ettiler, Sayın Başkan, sadece 2026 bütçesini görüşmüyoruz, izleyen iki yıl bütçesini de görüşüyoruz. Cari transferlerin üç yıllık ayrılan bütçe toplamı 18 milyar liradır. Biz halkın haber alma özgürlüğü için mücadele veren, Anayasa'yla güvence altına alınan ve o objektif görevini yapmaya çalışan basın üzerinde Demokles'in kılıcı gibi sallanan RTÜK'e neden cari transferlerde üç yıl boyunca bu kadar büyük kaynakları aktarmak durumunda kalıyoruz? RTÜK'ün 2026 bütçesi 2,5 milyar, onun 1,5 milyarını Meclis Başkanlığından aktarıyoruz ve neredeyse personel giderlerinin tamamı.

Değerli arkadaşlar, sermaye giderleri yatırımı içermektedir ama arkadaşlarımız tasarruf genelgesine atıfta bulunarak çelişkiye dikkat çekti. Sayın Başkan, sadece 2026'yla sınırlı değil, 800 milyon olan 2025'teki bütçe 2026'da 3 milyar küsur, izleyen yıllarla birlikte üç yılda 11 milyar lira sermaye giderleri. Bunun içerisinde de gözden kaçan, yine tasarruf genelgesinde taşıt alımını mecbur olmadıkça yasaklayan da bir hüküm var; Meclisimizde şu anda 136 araçla hizmet verilmekte, 2026 içinde 20'si binek araç olmak üzere 30 araç alımı öngörülmektedir. Bu sermaye giderlerinin ve cari transferlerin nereye, ne şekilde kullanılacağı konusunda mutlaka ve mutlaka Komisyon bilgilendirilmelidir.

Değerli arkadaşlar, Kamu Denetçiliği Kurumunun temel esası ne? Anayasa, hukuk devleti, insan hakları, bu alanda idarenin varsa ihlallerini gidermek adına görev yapan bir kurum. Peki, Can Atalay kim? İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu üyesiydi, tutanaklara böyle geçti, oy birliğiyle Komisyon üyesi olan arkadaşımız, bu arkadaşımızın insan hakları ihlaline uğradığı Anayasa Mahkemesince defalarca ifade edilmesine rağmen ve o kurulda hakları korunması gerekmesine rağmen ne yazık ki Can Atalay bugün milletvekili değil. Millî iradede söz ediyoruz değil mi? Milletvekilini halk seçiyor, milletvekilliği düşürülüyor, cezaevine tıkılıyor; belediye başkanlarını milyonlarca yurttaş irade ortaya koyarak seçiyor, görevden alıyorsunuz, tutukluyorsunuz, bir kısmını görevinden uzaklaştırıp kayyum atıyorsunuz; onunla da yetinmiyorsunuz, diyorsunuz ki: "Demokrasinin olmazsa olmaz, vazgeçilmez unsuru siyasi partilerde genel başkanınızı, il başkanınızı bile biz belirleriz." Değerli arkadaşlar, bu kadar çelişkinin içerisinde konuşulacak çok söz kalmamaktadır.

Sayıştay... Trilyonlarca liralık kamu kurumu harcamalarını denetleyecek olan Sayıştayın bütçesi son derece yetersizdir. Bunu şunun için özellikle ifade etmek istiyoruz: Etkin denetim için insan kaynağı, teknik kapasite, bağımsız bütçe şarttır. Sayıştayın güçlü olmadığı yerde denetlenen güçlü olur ama devlet zayıflar. O nedenle, Sayıştayın bütçesini de ne yazık ki yetersiz buluyoruz.

Aynı öneriler noktasında, Kamu Denetçiliği Kurumunun bir hak ihlali ya da Anayasa ihlaline, mevzuat ihlaline daha dikkat çekerek sözlerimi tamamlayayım. Yasaya göre -kanunu var Kamu Denetçiliği Kurumunun- faaliyet raporunun izleyen yılın ocak ayı

sonuna kadar Komisyona gelmesi, ara verme, tatil günleri dışında iki ay içerisinde Komisyonca rapora dönüştürölüp Başkanlığa sunulması, ardından da Meclise ivedilikle görüşölmek üzere sunulması gerekiyor, değil mi? Evet. Aynı zamanda kamuoyuna açıklanması açısından da Resmî Gazete'de yayımlanması gerekiyor, doğru mu? Doğru. Soru şu: Resmî Gazete'de yayımlandı mı? Hayır, sadece bu yıl değil, geçtiğimiz yıllarda da bu böyle. Peki, 2023 yılı Faaliyet Raporu 2024 yılında görüşölebildi mi? Hayır, geri çekildi. 2023, 2024, 2025 yılında lütfen görüşöldü şimdi, arkadaşlar, Anayasa'yı, hukuku uygulaması gereken, demokrasinin beşğı olan Mecliste bu kurumlarda eğer hukuk ihlali yaparsak sokağa çıkıp bu ölkeye demokrasiyi, millî iradeyi, halk egemenliğini nasıl anlatabiliriz? İtibar yükselteceksek bu itibarı böyle yükseltebilmeliyiz.

Son olarak da Kamu Denetçiliği Kurumunun bütün faaliyet raporlarına bakınız, en son bölümünde çok haklı talepleri var: Anayasa Mahkemesine dava açma yetkisi istiyorlar, yok. Resen dava açma yetkisi yok. Bilgi, belge isteme noktasında yetkisi var mı, yaptırım gücü var mı? Yok. Sonra Kamu Denetçiliği Kurumundan da farklı şeyler bekliyoruz. Hiç olmazsa onların ihtiyaçlarını iktidar gidermelidir diyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Harun Özgür, buyurun.

Süreniz beş dakika.

HARUN ÖZGÜR YILDIZLI (Kocaeli) - Sayın Başkan, Sayın Meclis Başkanımız, kıymetli milletvekilleri, Meclisimizin kıymetli çalışanları; hepinizi saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

Ben de Meclisimizin işlevsizliğiyle ilgili birkaç konuyu, bazen tatsız da olsa bunları belirtmek istiyorum. şimdi, ben 3 tane soru önergesi hazırladım. 3 tane soru önergesi; Ulaştırma Bakanlığı, Çevre Şehircilik ve İçişleri Bakanlığıyla ilgili. 29 Ekim 2025'te, Gebze'de 4 canımızın vefat ettiği binayla ilgili de soru önergeleri hazırladım. Bunlar neden önemli Kıymetli Başkanım? Biz cevap alamıyoruz. şimdi, burada bizim 4 canımız vefat etti, 4 canımız. Diyeceksiniz ki: "Bu Meclis bütçesi, Meclis bütçesinde bunları niye gösteriyorsunuz?" Çevre Şehirciliğin, İçişlerinin konuları diyorsunuz ama biz bu soru önergelerine cevap alamadığımızdan dolayı veya tatmin edici cevaplar verilmediğinden dolayı bunlardan bahsediyoruz.

Kıymetli Başkanım, depremden bir gün önce, bir gün önce bölgedeki insanların şikâyeti üzerine geliyorlar, bakıyorlar ve hiçbir işlem yapılmıyor arkadaşlar. Arkadaşların 26/05 tarihinde CİMER'e şikâyetleri var Kıymetli Başkanım. 26/05'te şikâyet etmişler, demişler ki: "Sayın yetkili, ikamet ettiğim binanın yakınında bir süredir metro inşaatı çalışmaları sürmektedir. Bu çalışmalar başlamadan önce evimizde herhangi bir çatlak veya yapısal sorun bulunmazken, çalışmaların başlamasıyla birlikte evimizin çeşitli bölgelerinde, özellikle tavan-duvar birleşim yerleri ve kolon hizalarında gözle görülür çatlaklar meydana gelmiştir. Bu çatlaklar, zamanla artmış ve belirginleşmiştir. Ayrıca, dış kapımız kapanırken zorlanmakta; bu durum, binada oturma ya da kayma ihtimalini düşündürmektedir. Durumun can ve mal güvenliğimizi tehdit etmesinden ötürü endişe duymaktayım. Bu kapsamda, metro çalışmalarının çevre binalar üzerindeki etkilerinin incelenmesini, binamızda oluşan hasarın bu çalışmalardan kaynaklanıp kaynaklanmadığının teknik olarak tespit edilmesini, gerekirse sorumluların belirlenmesini, mağduriyetimizin giderilmesini talep ediyorum." Kıymetli Başkanım, bu, 26/05/2025 tarihinde CİMER'e şikâyet. Akabinde, 29 Ekimde bu olay cereyan ediyor.

Biz, Meclis konuşmalarımızın hepsinde depremle ilgili çekinceleri, Marmara'nın deprem bölgesi olduğunu ve bu depremin CHP'li, MHP'li, AK PARTİ'li veya insan ayırmadığını her konuşmamızda belirtiyoruz. Bunlarla ilgili sorular soruyoruz ama sorumlulara gerekli uyarı, tepkiler verilmediğinden dolayı yapanın yanına kalıyor ve biz üzüldüğümüzle kalıyoruz.

Ben, bu konuşmayı tarihe not düşmek için yapıyorum. Kocaeli Büyükşehir Belediyesinin 6 Şubat depreminden sonra bir analizi var; bütün şehirle ilgili, sıkıntılı yapılarla ilgili üniversiteyle birlikte çalışmaları var. Bunlarla ilgili sorularımız var. Bu sorulara eğer "Ya, bunları CHP'li vekiller soruyor, bakın oğlum şuna, iki satır bir yazı yazın da oyalansınlar." mantığıyla bakılırsa yarın çok canlarımız daha sıkıntıya düşecek. Onun için bizler bu soru önergelerine, Meclisin işleyişıyle ilgili bu soru önergelerine mutlaka cevap vermeliyiz ve önlemini mutlaka almamız gerekiyor.

Bir de Kıymetli Başkanım, milletvekillerinin durumu... Rahmetli eski Denizcilik Bakanı vardı, Mehmet Gülceğün. Biz Gençlik Kollarındayken "Evladım, muhalefetin vekilini trafik polisi bile tanımaz." derdi. Ya, biz sizin Başkanlık Divanınızdayız; vallahi, kendi polisimizden baştan aşığı gaz yiyoruz. Hiç sıkıntı yok, gaz yemekte sıkıntı yok. "Vekiliz." diyoruz, hiç umurunda değil.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOğLU (Manisa) - Daha çok sıkıyor.

HARUN ÖZGÜR YILDIZLI (Kocaeli) - Daha çok sıkıyor, gerçekten.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOğLU (Manisa) - Benim başıma geldi ya.

HARUN ÖZGÜR YILDIZLI (Kocaeli) - Yani bu, gerçekten Meclisin, milletvekilliğinin gerçekten ne seviyeye geldiğini...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

HARUN ÖZGÜR YILDIZLI (Kocaeli) - Bazı arkadaşlarımız gülüyor ama bu gerçek, arkadaşlar. Bugün bana olan yarın size olur. Onun için bunlarla ilgili gerçekten...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

HARUN ÖZGÜR YILDIZLI (Kocaeli) - Gerçekten...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bitti Sayın Yıldızlı, bitti.

HARUN ÖZGÜR YILDIZLI (Kocaeli) - Bir dakika, şunu da eklemem lazım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Uzatma yapmıyoruz...

VELİ AğBABA (Malatya) - Aç bir...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Yo, yo, bitti ya.

HARUN ÖZGÜR YILDIZLI (Kocaeli) - Kıymetli Başkanım, son olarak da gerçekten şu Meclis çalışanlarımızın, danışmanlarımızın durumu bize yakışmıyor. Onun için bunu da takdirlerinize sunuyorum. İnşallah, hep birlikte danışmanlarımızın durumunu da düzeltiriz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, teşekkür ediyorum.

Sayın Başkanım, şimdi de soru-cevap kısmına geçeceğiz. On beş dakika süreyle soru cevap taleplerini karşılayacağız sayın milletvekillerinin, ondan sonra Sayın Meclis Başkanımıza bugünkü görüşmelerde dile getirilen konular ve sorulan sorularla alakalı değerlendirmeleri için söz vereceğiz.

İlk olarak Komisyon üyelerinden başlıyoruz.

Sayın Güneş, buyurun.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Teşekkür ederim Başkanım.

Sayıştay Başkanımıza sormak istiyorum: Anayasa madde 160, 161, 165'e göre merkezî yönetim bütçesi kapsamındaki kamu idarelerini Türkiye Büyük Millet Meclisi adına denetliyorsunuz. Basından duyduğumuza göre özellikle büyükşehir belediyelerinde 40 milyonun, 60 milyonun -bu, en yüksek devlet memurunun maaşıyla otuz yıl çalışmasıyla alacağı bir para- iki saatte bir sanatçıya verildiği iddia ediliyor. Bu paralar verilmiş midir ve hangi belediyeler vermiştir? Diğer taraftan, büyükşehir belediyelerinin doğrudan temin sınırı 800.360 TL olduğu hâlde açık ihale yapılmış mıdır?

Büyük Millet Meclisi Başkanımıza sormak istiyorum: 3 Ekim 2024 tarihinde Çevre ve Şehircilik Bakanlığımıza bir soru sormuşum "Uşak Belediyesi şirketinden kaç kişi çıkarılmıştır?" diye; bununla ilgili bir cevap alamadım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Özkan'a sor, Özkan'a! Buraya niye soruyorsun?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Soruyorum, cevap vermiyorsunuz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba, bir saniye...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Özkan Yalım'a sor!

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Bak işte...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar...

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Siz de sorduğunuz sorulardan cevap alamadıklarınızı sordunuz ya, o da onu söylüyor.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Başkanım, Özkan Yalım'a ben telefon açıp soracağım.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Sor.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Siz de sorduklarınızdan cevap alamadıklarınızı burada sordunuz ya, aynısını yapıyor.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Arayacağım şimdi.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Görüyor musun, yetki elinize geçince bakın nasıl ihmal ediyorsunuz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Arkadaşlar, bekleyen milletvekilleri var. Bakın, bu süre azalıyor, on beş dakikayı ben kurdum burada. Dolayısıyla, diğer arkadaşlarımız soru soramayacak; bunun müsebbibi de Sayın Ağbaba ve Sayın Güneş değerli milletvekilleri. Kendi aralarındaki polemikten dolayı diğer milletvekillerinin söz hakkına girmiş oluyorlar.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Sayın Ağbaba soru sormasın o zaman.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ök'ü de ekleyeceğim en son.

Sayın Erdem...

ORHAN ERDEM (Konya) - Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Değerli Meclis Başkanım, biz söz taleplerimizi geri çektiğimiz için ben teşekkürü bu imkânla yapacağım. İsrail'in Gazze'deki katilce tutumuna, soykırımına hepimizin sesi oldunuz. Gerçekten, bu noktada teşekkür etmek istiyorum.

Yine, Millî Birlik Komisyonu da elini taşın altına koyanların bir komisyonu. Bir sorun var ve bunu çözmek için bir şeyler yapmak gerekiyor. İnşallah da sonuç alacağız.

Son olarak da -tüm partilerin ortak kanaati-danışmanlarımızın bu noktadaki mağduriyetinin giderilmesi noktasında desteklerinizi rica ediyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Akay...

CEVDET AKAY (Karabük) - Teşekkürler Başkanım.

2026 bütçe teklifinde hane halkı ve işletmelere yapılan transferler kalemi 3 milyar 187 milyon, 2025 Haziran itibarıyla 776 milyon harcanmış; mahiyeti nedir?

Meclise satın alınan 19 Togg aracı genellikle ilgili birim daire başkanlarına tahsis edilmiştir. Kaç adet araç şu an boşa çıkmıştır? Boşa çıkan makam araçlarının satışı düşünülmekte midir?

Son olarak da Strateji Geliştirme Başkanlığıyla ilgili 2024 yılında 166 milyon 400 bin TL, 2025 yılında 220 milyon 985 bin TL başlangıç ödeneği tahsis edilmiş ama iki yıl hiçbir harcama yapılmamış, kullanılmamış. Tasarruf tedbirlerine mi uyuluyor? 2026, 2027 ve 2028'de de yine ödenek teklifinde bulunulmuş 295 milyon, 354 milyon, 424 milyon olarak; kullanılacak mı harcama yapılacak mı?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Bakırlioğlu...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Teşekkür ederim.

Sayıştay Başkanına soruyorum, 2024 Sağlık Bakanlığında şöyle bir bulgu var: Kanser tedavisinde kullanılan ilaçlar sağlıklı takip sistemi olmadığı için imha ediliyor. İmha edilen bu ilaçlar kullanılmış gibi de fatura ediliyor ve ciddi bir kamu zararından bahsediliyor. Buradaki söz konusu kamu zararı ne kadardır ve Sayıştay bu konuyla alakalı herhangi bir işlem yapmış mıdır?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Ağbaba...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Teşekkür ederim.

Sayın Başkanım, biraz önce herkesin çok konuştuğu bir konu var. Hakikaten bu soru önergeleri meselesi çok ciddi bir mesele yani bizim böyle ciddiye alınmamamız hakikaten Meclisin de itibarını sarsıyor. Bu konuda net bir tavır alacak mısınız?

Sermaye giderlerindeki yaklaşık 5 milyar TL ödenekle yapılması planlanan yatırım nedir?

Bir de net bir soru sorayım: Anayasa Mahkemesi'nin Can Atalay kararını hayata geçirmek için bir adım atacak mısınız?

Bir başka soru: ABD ve Hollanda'da yasamaya bağlı çalışan ve yürütmenin denetlenmesinde çok etkin raporlar üreten bütçe araştırma birimleri var; bunlara benzer birimleri Türkiye'de kurma konusuna nasıl bakıyorsunuz?

Son bir soru: 2015'ten sonra Meclisin etrafı tel örgülerle kuşatıldı. Meclisin demokratikliğini gösteren en önemli şey halkla temastır, bu tel örgülerin kaldırılmasını düşünüyor musunuz?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Gördüğünüz gibi değerli arkadaşlar, süre verimli kullanılırsa beş soru sorulabiliyor; Sayın Ağbaba, sizi tebrik ediyorum.

Sayın Aksu...

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) - Evet, teşekkür ediyorum.

Ben de konuşmamı çektiğim için...

Sunumunuz için teşekkür ediyoruz. Ayrıca, Millî Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu çalışmalarınızdan dolayı sizleri tebrik ediyoruz, teşekkür ediyoruz. Ayrıca, Komisyona üye veren, katkı veren herkese de teşekkür ediyoruz.

Bu vesileyle de Kamu Başdenetçimize ben bir soru sormak istiyorum: "Vatandaşların ücretsiz avukatıyız, idareye de rehberlik ediyoruz." dediniz konuşmanızda, sunumunuzda. Taleplerin tamamını karşılayamıyorsunuz kuşkusuz, buradaki ret oranınız nedir? Bu kapsamı genişletmek gibi bir çalışmanız var mı mevzuat değişikliği anlamında?

Bir başka konu da gelen taleplerin ve sizin verdiğiniz kararların büyük ölçüde belli kümelenmeler oluşturduğu görülüyor. Bu doğrultuda, örneğin kamu personeline ilişkin kararlarınızda içtihat niteliğinde bir şeyiniz var mı? Bunu kurumlara bildirirseniz bu yığılma önlenebilir mi? Böyle bir çalışmanız var mı?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Aksu...

ERSAN AKSU (Samsun) - Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Değerli Meclis Başkanımız, merhamet medeniyetinin çocukları olarak yaklaşık yarım asırdır aramızda yakılan fitne ateşinin sönmesi, emperyal hesapların tarihin çöplüğüne atılarak bölgesel barış ve huzurun, istikrarın sağlanması ve yine, kan ve gözyaşının sona erdirilerek kardeşliğin tesis edilmesi adına fevkalade tarihî bir süreçteyiz ve bu noktada Millî Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonunun kurulması ve bu aşamaya kadar da çalışmalarının oy birliğiyle sizin üstün çabanız ve gayretinizle alınması noktasında başlı başına fevkalade kıymetli bir süreci yürütüyorsunuz ve ben bu noktada gayretlerinizden ötürü Samsun Milletvekili ve aynı zamanda bu Komisyonun da bir üyesi olarak hakikaten içtenlikle sizlere teşekkür etmek istiyorum ve siyasi eleştiri sınırlarını aşan ve millî iradeye saldırı niteliği taşıyan bugünkü yaklaşımı da esefle kınıyorum.

ŞENOL SUNAT (Manisa) - Biz de seni kınıyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, söz Sayın Açıkkapı'da.

Buyurun.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Çok kıymetli Meclis Başkanım, öncelikle "Terörsüz Türkiye" konusunda ortaya koyduğunuz duruş ve gayret için teşekkür ediyoruz.

Sayın Başkanım, İsrail'in Gazze'de gerçekleştirdiği insanlık dışı uygulamalar karşısında Türkiye Büyük Millet Meclisimiz bugüne kadar hem vicdani hem de diplomatik duruşunu net biçimde ortaya koymuştur. Bu vesileyle, Meclis Başkanlığımızın yürüttüğü insani ve diplomatik girişimlere şahit olmaktan memnuniyet duyuyoruz. Bu çerçevede, dünya parlamentolarının Gazze'deki soykırıma yönelik tutumları ve Meclis Başkanlığımızın bu ülkelerin parlamentolarıyla gerçekleştirdiği temaslar hususunda bilgi alma imkânımız olursa sevinirim.

Saygılar.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Sayın Taşcı, buyurun.

SELCAN TAŞCI (Tekirdağ) - Sayın Başkan, Meclisin basın koridorunda ciddi bir çalışamama sıkıntısı var. Yani oradaki alan çok dar, bazı kurumların günlerce hatta haftalarca hiç açılmayan odaları var çünkü medya dönüştü, mecralar çoğaldı, burada çalışan gazeteci sayısı arttı. Orada bütün gazeteci arkadaşlarımızın hepsinin faydalanacağı, belki ortak kullanacağı bir alan düzenlemeniz var mı?

Bir de Meclisin bir basın toplantısı salonu var ve siyasi partilerin bütün temsilcileri, Grup Başkan Vekilleri dâhil o salonu kullanıyor ama sadece iktidar partisinin Grup Başkanı ve Başkan Vekilleri ısrarla fuaye alanını kullanıyor. Bu gazeteci arkadaşlarımız için de... Yani bütün o teçhizatı oraya taşımak gerçekten problem. Bu çifte standardın yönetmelikle alakalı bir sebebi var mı? Yani temelsizse olmaması gerekiyor.

Gazetecilerle ilgili bir soru da Meclis Hastanesinin kullanımı konusunda. Parlamento muhabiri kartı taşımayan arkadaşlarımız ama fiilen burada çalışan, henüz hak kazanmayan, basın kartıyla burada geçmişte görev yapmış arkadaşlarımız için bir istisna düşünülebilir mi?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Yıldızlı, buyurun.

HARUN ÖZGÜR YILDIZLI (Kocaeli) - Sayın Başkan, 23 Nisan 2024 kutlama törenleri sırasında verilen konserde Meclis duvarlarına yansıtılan görsel şovda Osmanlı Meclis-i Mebusanı otuz iki yıl kapalı tutan II. Abdülhamit'e neredeyse Atatürk kadar yer verilmesinden, bu görüntüler duvara yansıtılmasından önce Sayın Meclis Başkanımızın haberi olmuş mudur, bunu merak ediyorum. Cumhuriyet tarihimiz boyunca 1923'ten 2026'ya kadar neredeyse hiçbir imar, sanayi, savunma sanayisi başarısı gösterilmemiş gibi

doksan yıllık dönemi hızla geçen ve 15 Temmuz 2016 darbe girişimine bağlanan bu klibin kurgusunu ve metin yazarlığını kim yapmıştır, gerçekten merak ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, milletvekillerimizin söz talepleri, soru talepleri karşılanmıştır. Şimdi, Meclis Başkanımıza...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Başkanım, ben İsmail Bey'e bir cevap vereyim de müsaade ederseniz...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Yok, vermeyin.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Özkan Yalım'la konuştum. Uşak'ın efsane Belediye Başkanı Özkan Yalım sizi çay içmeye davet ediyor, "Uşak'a hizmet noktasında beni biraz desteklesin, engel olmasın. Uşak hepimizin Uşak'ı, ben Uşak'a hizmet edeceğim." diyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, Meclis Başkanımız başlayacak.

VELİ AĞBABA (Malatya) - "Sıkıntı çıkarmasın, kahve içmeye bekliyorum." diyor.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Başkanım, ben de bir...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, değerli milletvekilleri, mesele sizin Uşak meseleniz değil ya.

Buyurun, siz de aynı şekilde karşılık verin, mikrofonu açmayacağım.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Özkan Yalım seçimlerden önce dedi ki: "Hiç kimseyi işten çıkarmayacağım." Söz verdi ama seçildikten sonra tam 1.000 kişiyi işten çıkardı.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Emekli olmuşlar.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - 1.000 kişi mi emekli oldu, böyle bir şey olabilir mi? Yalan söylüyor, doğru söylemiyor. Biz ona hiç engel olmuyoruz, kendi kendine icraat yapamamanın tepkisi içinde. Hiçbir engel yok.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Geçen partimiz bir anket yaptı, yüzde 65 memnuniyet var Özkan Yalım'dan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyoruz.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Parti içinde anket yapmışlar.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Uşak'ta anket yaptık, Uşak halkının yüzde 65'i Özkan Yalım'dan memnun, Özkan Yalım'dan herkes memnun. Siz Özkan Yalım'a değil Uşak'a destek verin. Rica ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba...

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Uşak'taki herkes susuzluktan kırılıyor, millet bidonlarla...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, Meclis Başkanımız bekliyor. Değerli milletvekilleri...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Özkan Yalım en kısa sürede İsmail Güneş'i kahve içmeye davet ediyor. "Gelsin, Uşak'a yaptığım değerli hizmetleri beraber değerlendirelim." diyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba, lütfen...

Değerli arkadaşlar, lütfen, gündemimiz Uşak değil. Bakın, burada heyecana gerek yok, şunun şurasında üç yıl var yerel seçimlere, orada göreceğiz kim ne yaptı ne etti, karneyi alacak. Dolayısıyla, heyecana gerek yok, kimse endişelenmesin, millet yolunu bulur.

Şimdi Sayın Meclis Başkanımıza söz veriyorum.

Sayın Başkanım, süreniz otuz dakikadır.

Buyurun lütfen.

TBMM BAŞKANI NUMAN KURTULMUŞ - Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; ben de teşekkür ediyorum.

Günün ilerleyen bu saatinde ben de mümkün olduğu kadar kısa şekilde sorulan soruların bir kısmına cevap vereceğim, bir kısmına zaten süre yetismeyeceği için onları da ilgili arkadaşlarımıza bilahare yazılı olarak ileticeğiz.

Öncelikle sabah oturumunda Sayın Turhan Çömez'in sorduğu soru vardı. Yani hakikaten söylediğine göre yanlış bir metnin kendi önüne gitmiş olması bizim için de kabul edilebilir bir şey değil ancak şöyle: 10/10/2025'te Başkanlığımıza bir soru önergesi vermişsiniz. Bu soru önergesi 22/10 tarihinde imzalar tamamlanarak ilgili Meclis Başkan Vekili arkadaşımıza iletilmiş. İlgili Meclis Başkan Vekili Bekir Bozdağ Bey de dün akşam itibarıyla bunu, sizin soru önergenizi imzalayarak akşam saat 20.00'de e-posta yoluyla ve SMS olarak sizin tarafınıza gönderilmiş. Bu SMS olarak da size, şahsınıza ve İYİ Parti Grubuna da 22.41'de iletilmiş. Yani siz burada konuşurken hata fark edilmiş yani sizin yerinize başka birinin soru önergesine cevabın size yollandığı hatası fark edilmiş ve düzeltilmiş. Size düzeltilmiş metin saat 22.41'de gönderilmiş. Ne olursa olsun, bu, kabul edilebilecek bir hata değildir. İlgili arkadaşlar hakkında, bu hatanın ve sorumlularının hakkında gerekli işlemlere başlanmıştır.

En çok soru sorulan konulardan biri de Meclisteki soru önergelerine verilen cevap meselesi. Değerli arkadaşlar, ben Meclis Başkanı olarak en son 24 Haziran 2025'te yürütmeye, Meclisten sorulan soru önergelerine cevapların zamanında verilmesini istediğimizi, vekillerin soru önergelerine zamanında cevap verilmesiyle ilgili taleplerimizi açık bir şekilde ifade ettik. Daha evvel de 3 kere daha yani bu 4'üncü şeyimiz oldu. Şimdi, bu yıl sonunda bir kez daha yani her yıl 2 kere yapıyoruz bunu, bir kere daha bunu şey yapacağız. Biz de hakikaten bunun önemli olduğunu düşünüyoruz, sizin gibi biz de takip ediyoruz. Bu takibimizin sonunda da verilen cevapların yani soru önergelerinin cevaplandırılması oranları yüzde 69'a bu yıl itibarıyla çıkmış oldu, bu yasama yılı itibarıyla. Yeterli değildir, tamamına cevap verilmesi lazım; tamamına da hem tatmin edici hem de vaktinde cevapların verilmesi lazım. Bu konuyu bizim de takip ettiğimizi bilmenizi isterim.

Şimdi, yine, bütçe kalemleri arasında 2 konuyla ilgili, hatta biraz da yanlış anlaşılmalara mahal bırakacak eleştirilerde bulunuldu. Bunlardan biri, sermaye giderlerindeki artışın nedeni. Değerli arkadaşlar, yüzde 52 civarında bir artışı buraya, bütçeye koyduk. Ümit ederim ki bunu harcamayız. Meselenin aslı şudur: Herhangi bir yeri güzelleştirmek, herhangi bir yere tezyinatı, tefrişatı artırmak falan değil. Buradan amaç da... Şimdi, siz, değerli kardeşim, gazetecilerin yerinin darlığından bahsettiniz. Bu Meclis salonuna bakın, Meclisimizin fevkalade büyük bir mekân sorunu olduğunu ben her gün yaşıyorum. Bir grup, yeni bir grup kurulduğunda, YENİ YOL Partisi Grubu kurulduğunda gruba nasıl, nerede yer vereceğiz konusu biliyorsunuz bir sorun hâline geldi,

hakikaten bütün iyi niyete rağmen yer bulamadığımız için. Dolayısıyla, Meclisimizin belki kırk-elli yıl mekân sorununu çözebilecek yeni bir bina yapılmasıyla ilgili düşünce faslında, henüz projelerde ortada olmayan bir...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Yeni bir külliye yaptırmayasınız da... Yani yanlış anlamayın, öyle bir şey istememiştir mutlaka vekilim. Sarayı filan taşımayasınız da Meclisi. Öyle bir niyet olduğunu duyuyoruz.

TBMM BAŞKANI NUMAN KURTULMUŞ - Sizinle beraber yaparız projesini, gösteririz.

Ama bundan daha önemlisi, kurumun ismini söylemeyeyim ama burada bize yakışacak, kendilerinin, burayı terk eden bir kamu kurumunun binasını alırsak zaten herhangi bir bina yapma ihtiyacımız kalmayacak. Burada görülen harcamayı da zaten harcamayacağız.

Sadece bir tek şeyi düzeltmek isterim: Değerli arkadaşlar, tasarruf tedbirleri paketinde Türkiye Büyük Millet Meclisi kapsam dışıdır. Yürütme böyle bir karar aldı, biz de buna üç yıldır uyuyoruz yani kapsam dışında olmamıza rağmen. Mesela, birçok arkadaşımız yurt dışı şeylere gidiyor. Yurt dışı temasları eğer genel kurullarsa, mesela Avrupa Parlamentosu AKPM Genel Kurulu vesaire... Genel kurul değilse en fazla 3 milletvekilimiz ve üç günü geçmeyen yurt dışı temasları öngörüyoruz. Dolayısıyla, her kalemde ciddi azalmalara gidiliyor. Şimdi, bu sermaye giderlerindeki artışın -5 milyarlık bir artış görünüyor- bunun 3 milyarı bu muhtemel, musavver, muhayyel bina yapımıyla ilgili ayrılmış ihtiyat payıdır; altını, üstünü çizerek söylüyorum. İnşallah, o kamu binasını aldığımız zaman Meclisimizin yine otuz kırk yıl süreyle bir şeyi olmayacaktır.

ŞENOL SUNAT (Manisa) - Meclisin içinde mi?

TBMM BAŞKANI NUMAN KURTULMUŞ - Meclisin yakınında.

Şimdi, ayrıca, burada 500 milyonluk bu sermaye giderleri artışındaki şey, bu da bizim Atatürk Köşkü'yle ilgili ayırdığımız bir şeydir. Gerçekten fevkalade zor bir bina; ben birkaç sefer ziyaret ettim, incelemelerde bulundum. Dolayısıyla, bunu bu şekilde görmenizi istirham ederim.

Ayrıca, yine çok eleştirilen, yanlış anlaşıldığı için eleştirilen konulardan biri de cari transferlerdeki yüzde 92'lik artıştır. Cari transferlerden bir tek sivil toplum kuruluşuna bir ödeme yapılmamıştır ve yapılmayacaktır, zaten böyle bir şey söz konusu olamaz. Burada önceki yıllarda da olduğu gibi önceki dönem milletvekillerimizin sağlık harcamaları cari transferler yoluyla karşılanıyor. Onun vermiş olduğu... Rakamı da tam söyleyeyim: 3 milyar 170 milyon liralık sağlık giderleri söz konusudur. Zaten mevcut şu andaki milletvekillerimizin giderleri de sağlık harcamaları bünyesinde, kapsamında ifade ediliyor.

Yine, bir başka arkadaşımızın dile getirdiği kreşte "değerler eğitimi" verilmesiyle ilgili bir konu. Değerli arkadaşlar, daha evvel de bu bir iki arkadaşımız tarafından bize de dile getirildi. Biz de konunun üstüne giderek ne oluyor, ne yapılıyor bunu anladık. Burada şunu söyleyebilirim: Haftada bir gün sorumluluk, sevgi, saygı, hoşgörü vesaire gibi -burada hepsi, bir gün, o da seçmeli olarak- işte, bayrak sevgisiyle başlayan, millî değerlerimizi aşılayan, sorumluluk bilinciyle ilgili, içinde tiyatral, çocukları özendirici şeylerin de olduğu, iyilik gibi konuların gündeme getirildiği, kararlılıkla ilgili hasletlerin çocuklara öğretilmeye çalışıldığı seçmeli bir dersten bahsediyoruz ve şu anda 300 çocuğumuz var, bu 300 çocuğumuzdan 266'sı değerler eğitimi alıyor ve bu değerler eğitimini de din dersi falan gibi de hiçbir arkadaşımız algılamasın ve algılatmasın. Ayrıca, başka konularda da seçmeli dersler var. Yani müzikten el işlerine, sanatlarına kadar şeyler var. Dolayısıyla, bunu da bu şekilde ifade etmek isterim.

Şimdi, danışman arkadaşlarımızın özlük haklarıyla ilgili talepleri dile getirdiler. Bu bir iki senedir bizim de bildiğimiz, bizden önceki Meclis Başkanlarının da gündeminde olan bir konu. Aslında birkaç alternatifli olarak ele alınabilir. Burada siyasi parti gruplarının vereceği desteğe de Meclis Başkanlığı olarak ihtiyacımız olduğunu ifade etmek isterim. Biz arkadaşlarımıza talimatı verdik, çalışmalar yapıyor birkaç alternatifli olarak. Bu konuda, maalesef, İdari Teşkilat Kanunu'muzdan kaynaklanan bazı sınırlamalar var, açık sınırlamalar yani o sınırlamalar varken düzenleme yapmamız zor görünüyor. Bunun için bir kanun teklifine ihtiyaç var. Teknik boyutunu, inşallah, hep beraber çalışarak bunu aşmak mümkün olabilir.

Banka promosyonu hakkında bir arkadaşımız soru sordu. Bu banka promosyonu hakkında şunu çok açık söyleyebilirim ki herhâlde kamu kuruluşları içerisinde en yüksek promosyonu alan Türkiye Büyük Millet Meclisidir. İlgili bankanın genel müdürü, yönetim kurulu başkanlarıyla da görüşmeler yaparak, sağ olsunlar, onlar da bu yolu açtılar. Şu anda bile, bizim geçen sene promosyonla aldığımız seviyeye yaklaşan kamu kurum ve kuruluşu oldukça azdır.

Diğer konuları, teferuatıyla, sizlere, dileyen arkadaşlarımıza anlatabiliriz. Burada pratik, güzel teklifler oldu, onların üstüne gidip çalışmalarını yapmamız lazım. Sadullah Kısacık Bey'in sabahki oturumda dostluk gruplarıyla ilgili söylediği şey hakikaten enteresandır, hiç toplanmayan dostluk grupları. Bunu, dostluk grubu başkanı arkadaşlarımıza bir yazı yazarak -hemen pazartesi, salı- bütün dostluk gruplarının en azından senede bir kere mutlaka toplanması ve temaslarını hangi düzeyde yapabiliyorlarsa yapmaları lazım.

Mustafa Kalaycı Bey'in söylediği, siyasi etik kanunu meselesi de uzun yıllardır konuştuğumuz, Türkiye siyasetinin geleceği bakımından da fevkalade önemli, değerli olan bir tekliftir. Bunu da hep beraber çalışarak geçirmemiz gerektiği kanaatindeyim.

Ayrıca, yeni anayasa, İç Tüzük, Siyasi Partiler Yasası ve Seçim Yasası'nın düzenlemeleri ve bu metinlerimizin daha demokratik hâle getirilmesinin de Meclisin sorumluluğu olduğu kanaatindeyim. Çünkü, değerli arkadaşlar, özellikle bu 4 metin -anayasa, iç tüzük, siyasi partiler yasası ve seçim yasası- bir ülkenin siyasi topoğrafyasını gösteren metinlerdir. Yani bir ülkeye gitmenize gerek yok, bu metinlerine baktığınız zaman ne kadar demokrat olup olmadığını anlamanız mümkündür.

Bunları söyledikten sonra bir de şunu söyleyeyim: PAB'la ilgili Nurhayat Hanım, vallahi biz millet olarak bir bardak su değil iki bardak su veriz.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) - Verelim Başkanım.

TBMM BAŞKANI NUMAN KURTULMUŞ - PAB'la ilgili şunu söyleyeyim: Türkiye Büyük Millet Meclisi bütçesinden gelen misafirlerle ilgili, onların konaklaması ya da yol giderleriyle ilgili bir kuruluş harcaması yapılmayacaktır. Bildiğiniz gibi, herkes kendi masrafını yapıyor, geliyor. Biz ama misafirperver bir milletiz, bir değil iki bardak su veriz, hiç merak etmeyin.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) - Orası öyle Başkanım. O kadarına bir şey demiyorum ama böyle tekne gezileri, hamam programları falan...

TBMM BAŞKANI NUMAN KURTULMUŞ - İstanbul'u da bir gösterelim millete. İstanbul başlı başına bir dünya markası.

Değerli arkadaşlar, tabii, bir de bütçesini konuştuğumuz Türkiye Büyük Millet Meclisi -hatırlatmak bakımından söylüyorum- 41 kamu kurumu içerisinde 26'ncı sırada olan bir yerdir ve bu bütçeyi inan ki en az her biriniz kadar kuruşu kuruşuna hesap ederek, her birini en yerinde harcamayı düşünerek bu bütçe çalışmalarını sürdürüyoruz. İnşallah, oylarınızla, Genel Kurulun da oylarıyla kabul edildikten sonra hayırlı olmasını temenni ediyorum.

Son olarak Millî Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu ile ilgili birkaç konunun üzerinde durmak isterim. Değerli arkadaşlar, bildiğiniz gibi, Mecliste yasayla kurulan komisyonlar var, ihtisas komisyonlarımız var, başka komisyonlarımız var; bir de defakto komisyon dediğimiz Türkiye Büyük Millet Meclisi teamüllerinde şimdiye kadar çokça uygulanan, çokça toplanmış olan Meclis Başkanının çağrısı üzerine toplanan komisyonlar var. 18'inci, 20'nci, 21'inci, 23'üncü, 24'üncü ve 26'ncı yasama dönemlerinde 10 kez Meclis Başkanları tarafından defakto komisyonlar kurulmuştur. Bu komisyonlar, evet, yasayla kurulmuş komisyonlar olmamakla birlikte, biliyorsunuz, Türkiye Büyük Millet Meclisinin mevzuatı bakımından -Büyük Millet Meclisinin teamülleri de fevkalade kuvvetli mevzuat parçasıdır- dolayısıyla bu teamüller gereğince kurulmuştur. Birkaç arkadaşımız bana teşekkür etmek bakımından "Kurduğunuz Komisyon." dedi; bu Komisyonu ben kurmadım. Bu Komisyon siyasi partilerin, bir parti hariç 11'inin genel başkanlarının, parti yönetimlerinin uygun görmeleriyle, desteklemeleriyle ve katılımlarıyla... Bakın, bir günde de kurulmadı. Ben o süreçte... İnşallah ileride neler yaşandığını anlatırım. O süreçte, çok teşekkür ediyorum, başta Sayın Devlet Bahçeli, Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan, Sayın Özgür Özel, DEM PARTİ'nin Eş Genel Başkanları, YENİ YOL Partisinin başkanları olmak üzere, grup başkanları olmak üzere defaatle yapılan görüşmeler, konuşmalar sonucunda oluşmuş olan bir Komisyondur. Bütün partiler burada elini taşın altına koydu, herkes burada bu sorunun çözülebilmesi için üzerine ne düşüyorsa bu tarihî sorumluluğu yerine getirmek için gayret sarf ettiler. İnşallah sonuç alacağımızı ümit ediyorum.

Şunu ifade etmek isterim: Arkadaşlar, 102'nci yılını kutladığımız bir cumhuriyetten bahsediyoruz. Yüz iki yılın elli yılı terörle geçti. Bu elli yıl içerisinde, bu salonda bulunan herkes, ben de başta olmak üzere görevlerim dolayısıyla onlarca, belki yüzlerce şehit cenazesine katılmış olan birisiyim, her biriniz şehit cenazelerine katıldınız, nice acılar yaşandı, on binlerce bu ülkenin insanı öldü, genç yaşta öldü. 2013 yılında üniversiteden bir grup arkadaşımızla yaptığımız çalışmada, o günün rakamlarıyla terörün Türkiye'ye maliyeti 1,3 trilyon dolardı alternatif maliyetleriyle birlikte. Şimdi, en az bunun 2 katıdır, belki daha fazlasıdır, yeni hesabı yapmak lazım. Şimdi, bu kadar ağır bir bedeli ödemiş bir millet, Allah aşkına, artık bu acılardan kurtulmasını mı, bunlar geride kalmasını mı? "Terörsüz Türkiye" diye ortaya koyduğumuz bu çabalar, aynı zamanda yine birçok arkadaşımız ifade etti, bütün bölgenin terörsüz hâle gelmesinin de önünü açmaz mı? Bunun için her birimizin fedakârca bu çalışmalara destek vermesi lazım.

Sürecin bütün ayrıntısını bilen birisi olarak şunu çok açık bir şekilde kayıtlara geçsin diye söylüyorum: Bu sürecin başından bu yana kadar Anayasa'nın ilk 4 maddesiyle ilgili hiçbir tartışma gündeme gelmemiş, gündeme getirilmemiştir. İki: Bu sürecin hiçbir yerinde federasyon, ayrı bir devlet kurmak vesaire gibi konular gündeme getirilmemiştir, asla konuşulmamıştır. Dolayısıyla, burada, şimdi resmî bir yerde konuşuyoruz ama biraz da elimizi vicdanımıza koyarak söyleyelim. Terör örgütü diyor ki: "Tamam, ben silahımı bırakıyorum." Ya, "Silahını bırakma" mı diyeceğiz? Silahını bırak, ilan ettiğin gibi bütün bileşenleriyle birlikte bu silahsızlanma meselesini tamamla, artık bir eli sandıkta, bir eli silahta Türkiye siyaseti olmasın.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Başkanım, basın toplantısını gördünüz, silahlarla çıktılar ve Amerikan ordusunun modern silahlarıyla ve inanılmaz sofistike silahlarla çıktılar.

TBMM BAŞKANI NUMAN KURTULMUŞ - Turhan Bey, siz de biliyorsunuz, ben de biliyorum, dünyadaki bütün terör örgütleri zaten arkalarında birtakım ülkeler olmasaydı bir gün ayakta duramazlardı. Bugün de terör örgütlerinin hepsi birtakım desteklerle ayakta duruyorlar. Akıl şunu gerektirir: Elin oğlu bilmem kaç bin kilometre öteden gelip burada Türklerin, Kürtlerin, Arapların, Acemlerin, Sünnilerin, Şiiilerin arasına birtakım fitne fesat sokarak bunları "proxy"leri olarak kullanıyorlar. Biz, Allah aşkına, niye bölge halklarının insanları olarak ortak bir kaderi, ortak bir geleceği hep birlikte oluşturmayalım? Burada devletimizin birliği, bayrağımızın, vatanımızın yıkılmazlığı asla konu bile edilemez, mevzubahis dahi edilemez. Dolayısıyla bu, tarihî bir dönemeçtir. Bu tarihî dönemeçte olumlu adımlar atılmıştır ama bu, sonuç alındı manasına tabii ki henüz gelmiyor. Tabii ki köşesinde bekleyen birtakım çakalların gerçekten bu iş başarılmasını diye nice hesaplar içerisinde olduğunu biliyoruz, nice istihbarat örgütlerinin bölgenin neresinde hangi toplantıları yaptığını biliyoruz, bazı başkentlerde ne toplantılar yapıldığını biliyoruz. Allah aşkına, biz terör örgütünün elindeki son tabancaya kadar alsak, getirseler, teslim etseler ama terörü besleyen sebepler var olmaya devam etse, bunun içerisine uluslararası destekleri de katıyorum, bunlar devam ettiği sürece bugün bu örgüt gider, yarın başka bir örgüt gelir, bugün bu örgüte verdiklerinden çok daha fazla silahları yarın başka örgüte verirler.

Bakın her akşam televizyonlara, özellikle sosyal medyaya, Sudan'da Darfur bölgesinde yaşananlar geliyor. Allah aşkına, birisi şunu izah etsin: Sudan'daki insanları birbirine bu kadar husumetli hâle getiren nedir? Emperyalizmin planından başka bir şey değildir. Adamın elinde yarım bardak suyu yok, içecek suyu, elinde 40 bin dolarlık otomatik tabancası var, tüfeği var. Bu oyunu bozmak... Dün Komisyonda da söyledim, "üst akıl" diyoruz vesaire, bazen işimize geliyor, kolay da geliyor; onlarınki akılsa bizimki akıl değil mi? Akıl akıldan üstündür, biz daha yüksek bir akıl ortaya koyacağız ve Allah'ın izniyle, bu ülkenin insanlarının arasına konulan fitneyi fesadı, terör örgütünün de kendisini tasfiye etmesiyle birlikte, demokratik bir olgunluk içerisinde, kapsayıcılık, kuşatıcılık içerisinde inşallah bu süreci tamamlayacağız.

Ben şunu bir kere daha buradan ifade etmek istiyorum: Komisyon çalışmaları çok kolay olmadı, dışarıdan belki kolay gibi görünüyor ama çok teşekkür ediyorum. Bütün siyasi partiler, katılan bütün milletvekilleri, 51 milletvekili arkadaşımız büyük bir olgunlukla, sadece bu konuya has değil, Türkiye'de Türkiye Büyük Millet Meclisi bünyesinde çok farklı siyasi kanaatlere sahip olan insanlar bir araya gelebilir, birbirine hakaret etmeden, birbirinin ayağına çelme takmadan bu süreçte ortak noktaya doğru adımlar atabilir.

Ayrıca şunu dün de söyledim, burada da ifade etmek isterim: Değerli arkadaşlar, bu süreç sadece kendi yankı odalarımızda konuşacağımız bir süreç değildir. Hepimizin bir siyasi aidiyeti var, hepimizin bir karşılığı, toplumda bir şekilde muhatap olduğumuz

kitleler var. Mesele, sadece kendi kitemizi, kendi siyasi aidiyetimiz olan gurupları tatmin etmek değildir; mesele, 86 milyonun tamamının ortak faydasını ortaya koyabilmektir. Bunun için mücadele ediyoruz, bunun için gayret ediyoruz, belli bir noktaya gelmiştir.

Diyarbakır'daki Dicle Üniversitesinde yaptığım konuşmanın sonunda söylediğim Kürtçe sözler anonim sözlerdir, herhangi bir şaire ait değildir, herhangi bir divanda yer almamaktadır, anonim, Kürt halkının bildiği dizelerdir, 2-3 dizedir.

ŞENOL SUNAT (Manisa) - Hayır, öyle değil Sayın Başkan, öyle değil.

TBMM BAŞKANI NUMAN KURTULMUŞ - Şimdi, bunu ben orada söyledim. Ne diyor? "El ele, gönül gönüle, hep beraber barış ve birlik içinde yaşayalım."

ŞENOL SUNAT (Manisa) - 1903 yılında...

TBMM BAŞKANI NUMAN KURTULMUŞ - Bu sözün herhangi bir kimseye bir zararı var mıdır?

ŞENOL SUNAT (Manisa) - Kimin söylediği önemli Sayın Başkan.

TBMM BAŞKANI NUMAN KURTULMUŞ - Dolayısıyla bu sözün Türkiye Büyük Millet Meclisinin sosyal medya hesabından yayınlanmış olması da ayrı bir polemik konusu yapılmamalıdır.

ŞENOL SUNAT (Manisa) - Şeyhmus Hasan'a aittir.

TBMM BAŞKANI NUMAN KURTULMUŞ - Türkiye Büyük Millet Meclisinin sosyal medya hesabı resmî bir ortam değildir, resmî bir toplantının kurallarının geçtiği bir...

ŞENOL SUNAT (Manisa) - Ama siz resmî hesapta paylaşıyorsunuz Sayın Başkan.

TBMM BAŞKANI NUMAN KURTULMUŞ - Bak, Hanımefendi, siz konuştunuz, müsaade eder misiniz? Böyle müzakere usulü yok.

ŞENOL SUNAT (Manisa) - Hayır yani doğru olanı da söylemek zorundayım.

TBMM BAŞKANI NUMAN KURTULMUŞ - Peki, ben doğruyu söylüyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Sunat, siz eleştirinizi dile getirdiniz, Sayın Meclis Başkanı da konuşsun lütfen.

TBMM BAŞKANI NUMAN KURTULMUŞ - Değerli arkadaşlar, Türkiye Büyük Millet Meclisi sosyal medya hesabından, resmî Başkanlık hesabından şimdiye kadar, benim dönemimde de benden önceki dönemlerde de 100'ün üstünde Türkçenin dışında dille yayın yapılmıştır.

ŞENOL SUNAT (Manisa) - O ecnebi ülkeler için geçerli olan bir şey.

TBMM BAŞKANI NUMAN KURTULMUŞ - Ne demek ya!

ŞENOL SUNAT (Manisa) - Diyarbakır bir başka memleketin mi ya!

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Öyle bir şey olabilir mi?

TBMM BAŞKANI NUMAN KURTULMUŞ - Ya, yapmayın gözünüzü seveyim yani Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında bu işlerin resmî... Türkiye'nin resmî dili Türkçedir, Türkçeden başka dilin resmî dil olarak kullanılması mümkün değildir, böyle bir talep söz konusu değildir ama Türkiye Büyük Millet Meclisinin medyasından böyle bir yayının yapılmış olması...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - TRT Kurdî var.

TBMM BAŞKANI NUMAN KURTULMUŞ - TRT'de her gün Kürtçe yayınlar yapılıyor.

...milyonlarca vatandaşımızın ana dili olan bir dilde herhangi bir paylaşımın yapılmış olması sadece dönemin ruhuna uygun değil, Türkiye'deki barış ve kardeşliğin ruhuna uygundur. Bizim derdimiz Türkiye'de bir daha terörün "t" sinin bile telaffuz edilmediği, birtakım bölücü akımların asla siyasal zemin bulamadığı, güçlü, müreffeh bir Türkiye'yi inşa etmektir. Bu, hep beraber hepimizin yapacağı iştir, bir siyasi partinin, birkaç siyasi partinin programı olamaz. Türkiye'de Allah'ın izniyle bu meseleyi aşacağız.

Son söz olarak şunu söylüyorum: Bu sefer mutlaka başaracağız, başka çaremiz yoktur. Ya biz başaracağız ya emperyalistler başaracak; bu kadar da açık konuşuyorum. İnşallah başaracağız.

Çok teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, böylece, gündemimizdeki bütçe, kesin hesap ve Sayıştay raporu üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

TBMM BAŞKANI NUMAN KURTULMUŞ - Kusura bakmayın, bitti ama şunu söyleyeyim: Şimdi, değerli arkadaşlar, bazı şeyleri arkadaşlarımız biliyor, karşılaşıldığında, sorun bana aktarıldığında mutlaka ilgisine, yürütmedeki ilgili arkadaşımıza söyleyip gerekli hassasiyetlerimizi ifade ediyorum.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Başkanım, Sayıştay Başkanının da soruları...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, yazılı olarak alıyorum kurumların cevaplarını.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Gelmiyor bize Sayın Başkanım, gelmiyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Şimdi, gelmiyorsa, bakın, burada açıkça söylüyorum, burada yazılı olarak biz bu soruları takip edeceğiz, eğer göndermeyen kurumlar olursa...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Geçen sene de aynı hassasiyetle söylediniz fakat gelmedi.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayıştay göndermedi mi? Hangisi gelmedi Sayın Bakırlioğlu?

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Mesela SGK'nin borcunu, alacağını öğrenememiştik, gene öğrenemeyeceğiz yani.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Yani şimdi Çalışma Bakanı geliyor ya, hazırlık yapın demiştim, orada soracağız.

ORHAN ERDEM (Konya) - Hepsi geldi.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Bütçede sorduklarımız bir haftada geliyor yani.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - O zaman bir sır var, SGK'nin hangi kurumdan ne kadar alacağı büyük bir devlet sırrı, bu şekilde söylenmiyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Peki, teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, gündemimizdeki kesin hesap ve Sayıştay raporu üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Şimdi sırasıyla bütçe ve kesin hesapları okutuyorum:

İlk olarak Türkiye Büyük Millet Meclisinin bütçesini okutuyorum:
(Türkiye Büyük Millet Meclisinin 2026 yılı bütçesi okundu)
BAŞKAN MEHMET MUŞ - 3 önerge vardır, sırasıyla okutup işleme alacağım.
Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına
Aşağıda gösterilen değişikliğin gerekçesiyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
YIL: 2026
ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
60	1.5	01	01.01	3.000.000.000 TL

Adalet Kaya
Diyarbakır

Kamuran Tanhan
Mardin

Hakkı Saruhan Oluç
Antalya

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, Sayın Tanhan...
KAMURAN TANHAN (Mardin) - Gerekçe Sayın Başkan.
BAŞKAN MEHMET MUŞ - Gerekçeyi okutuyorum:
Gerekçe:

Tüm emekçilere eşit işe eşit ücret ilkesi uygulanmalıdır. Çalışanların özlük hakları bakımından eşitsizliklere maruz bırakılması kabul edilemez.

DEM PARTİ olarak TBMM'de çalışma barışının sağlanması ve adaletsizliklerin giderilmesi amacıyla TBMM'de çalışmakta olan tüm personelin ücretlerinin iyileştirilmesi, özlük haklarının ve sosyal haklarının genişletilmesi için TBMM bütçesinin 3 milyar TL artırılmasını öneriyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.
Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına
Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederim.

KURUM: TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
YIL: 2026
ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
60	1.5	01	01.02	600.000.000 TL
60	1.5	01	02.02	100.000.000 TL

Erhan Usta
Samsun

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, Sayın Usta olmadığı için gerekçeyi okutuyorum:
Gerekçe:

Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında siyasi parti gruplarının ve milletvekillerinin yasama ve denetim faaliyetlerine katkı sunan grup danışmanı, danışman, büro görevlisi ve yardımcı personel statüsündeki çalışanlar kamu hizmetinin asli unsurlarından olmalarına rağmen temel özlük haklarından yoksun bırakılmaktadır.

Meclis bünyesinde yasama faaliyetlerinin omurgasını oluşturan bu çalışanlar, iş sözleşmeleri sona erdiğinde kıdem ve ihbar tazminatı bile almadan işsiz kalmaktadırlar. Ayrıca işsizlik sigortası ve işsizlik ödeneğinden de yararlanamamaktadırlar. Bu durum, Meclis bünyesinde çalışan danışmanların diğer kamu görevlilerinin sahip olduğu sosyal güvence haklarının dışında bırakılması sonucunu doğurmakta ve ciddi mağduriyetlere yol açmaktadır.

Bunun yanında söz konusu personelin ücret seviyeleri yıllar içinde önemli ölçüde erimiş, kurumdaki diğer çalışanlarla oluşan makas açılmıştır. Geçmişte benzer kademelerdeki personelden daha yüksek ücret alan danışmanlar, bugün daha düşük gelir seviyesine gerilemiş, güncel maaşları ise yoksulluk sınırının dahi altında kalmıştır.

Bu düzenlemeyle siyasi parti gruplarının ve milletvekillerinin yasama ve denetim faaliyetlerine katkı sunan grup danışmanı, danışman, büro görevlisi ve yardımcı personel statüsündeki çalışanların maaşlarının insani ve adil koşullara kavuşturulması amacıyla Meclis bütçesinde gerekli ilave ödeneğin sağlanması hedeflenmektedir.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeye geçiyorum.

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederim.

KURUM: TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YIL: 2026

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİKKOD	AZALTILAN MİKTAR
98	1.11	01	06.05	2.000.000.000 TL

Erhan Usta
Samsun

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

2026 yılı bütçesinde Türkiye Büyük Millet Meclisinin sermaye giderleri bir önceki yıla göre yüzde 496,8 oranında artmış olup Meclis bütçesinin yüzde 17,6'sını oluşturmaktadır. Bu olağanüstü artış bina, tesis ve benzeri fiziki yatırımlara yönelik harcamalarda olağan dışı bir genişlemeye işaret etmektedir. Bu denli yüksek bir artış, mevcut ekonomik koşullar ve toplumun geniş kesimlerinin yaşadığı mali sıkıntılar karşısında kamu vicdanında soru işareti oluşturmaktadır.

Ülkemizde tüm kamu kurum ve kuruluşlarında tasarruf tedbirlerinin uygulandığı, vatandaşların ağır enflasyon ve yüksek yaşam maliyetleriyle mücadele ettiği bir dönemde TBMM'de sermaye harcamalarının bu derece artırılması doğru değildir. Devletin diğer kurumlarında dahi yatırım ve inşaat harcamalarının sınırlandırılmasının gerekli olduğu bir ortamda TBMM'nin tasarruf anlayışına örnek teşkil edecek bir yaklaşım sergilemesi gerekmektedir. Bu nedenle, sermaye giderlerinin azaltılması ve kamu kaynaklarının daha öncelikli alanlara, özellikle çözüm bekleyen ve kendilerine iyileştirme sözü verilen Meclis personelinin mali ve sosyal haklarının güçlendirilmesine yönlendirilmesi önem taşımaktadır.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

(Türkiye Büyük Millet Meclisinin 2026 yılı bütçesi oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Türkiye Büyük Millet Meclisinin 2024 yılı kesin hesabını okutuyorum:

(Türkiye Büyük Millet Meclisinin 2024 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Kamu Denetçiliği Kurumunun 2026 yılı bütçesini okutuyorum:

(Kamu Denetçiliği Kurumunun 2026 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Kamu Denetçiliği Kurumunun 2024 yılı kesin hesabını okutuyorum:

(Kamu Denetçiliği Kurumunun 2024 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayıştay Başkanlığının 2026 yılı bütçesini okutuyorum:

(Sayıştay Başkanlığının 2026 yılı bütçesi okundu)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - 1 adet önerge vardır, okutup işleme alacağım.

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederim.

KURUM: SAYIŞTAY

YIL: 2026

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	AZALTILAN MİKTAR
98	7.3	01	03.02	50.000.000 TL

Erhan Usta
Samsun

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Sayıştay Başkanlığı Anayasa'nın 160'ncı maddesi uyarınca kamu kaynaklarının etkin, ekonomik ve verimli kullanımını denetleyen kamu mali yönetim sisteminin en etkin denetim kurumudur. Bu kurumun asli görevi, devlet bütçesinin her kalemini titizlikle incelemek, kamu zararını önlemek ve yürütme organı başta olmak üzere tüm kamu idarelerinin hesap verme yükümlüğünü sağlamaktır. Ancak son yıllarda yayınlanan raporlar ve denetim uygulamalarına bakıldığında Sayıştay'ın anayasal görev ve sorumluluklarını layıkıyla yerine getirmede, özellikle iktidar kurumları ve büyük kamu projeleri üzerine etkili ve derinlikli bir denetim yürütmekten uzaklaştığı görülmektedir. Denetim kapsamının daraltılması, tespit edilen bulguların kamuoyuna açık ve net biçimde yansıtılmaması ve yürütmeye karşı bağımsızlık algısının zedelenmesi kurumun hayati rolünü zayıflatmıştır.

Bu gerekçelerle önergemizin amacı Sayıştayın asli görevine dönmesi, bağımsız ve etkin denetim fonksiyonunu güçlendirmesi yönünde bir çağrı niteliği taşımaktadır.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

(Sayıştay Başkanlığının 2026 yılı bütçesi oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayıştay Başkanlığının 2024 yılı kesin hesabını okutuyorum:

(Sayıştay Başkanlığının 2024 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, böylece gündemimizde yer alan kamu kurum ve kuruluşlarının bütçe ve kesin hesapları kabul edilmiştir; hayırlı uğurlu olsun.

Sayın Meclis Başkanımıza, değerli milletvekillerimize, Sayıştay Başkanımıza, Kamu Başdenetçimize ve tüm katılımcılara teşekkür ediyorum.

Sayın milletvekilleri, gündemimize göre 4 Kasım Salı günü saat 10.00'da toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 20.09